

Het leven van Christophorus Columbus

<https://hdl.handle.net/1874/236761>

Kath. Bibl
1870 VII 5-6

mm 13837

IV m.v.

III, 5-6

T. T. 2528⁴⁷
2506

HET LEVEN

VAN

CHRISTOPHORUS COLUMBUS

DOOR

EUGENIUS CADORET

Kanunnik van het keizerlijk kapittel van Saint-Denis, oud-opper-aalmoezenier
van de Marine; toegevoegd tot het oud-aalmoezenier.

Sub tuum praesidium, Domine Deus

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT
COLL. THOMAASSE

'S GRAVENHAGE,
T. C. B. TEN HAGEN
Drukker—Uitgever

1870.

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT

0614 6512

INLEIDING.

I.

Eene aaneenschakeling van omstandigheden, welke het niet nutteloos zal zijn den welwillenden lezer vooraf mede te deelen, heeft er ons toe gebragt, om dit *Leven van Christophorus Columbus* te schrijven.

Wij waren, in 1852, aalmoezenier der galei van Rochefort. De galeijen werden opgeheven, de oprigting der boetehuizen van Guyana gedecreteerd. De aalmoezeniers der vloot bestonden nog niet: wij vroegen, om bij uitzondering, aan boord van het eerste schip geplaatst te worden dat galeiboeven van Frankrijk naar Guyana zou overbrengen. Wij deden twee reizen naar de Nieuwe Wereld en hielden ons daar gedurende verscheidene maanden op.

Wij gingen te Cayenne en op de eilanden des Heils zeer hartelijk en vertrouwelijk om, onder anderen, met twee religieusen van het Gezelschap van Jesus, de EE. PP. Hus en Boulogne. Beide zeer geleerd, hadden zij langen tijd, de een de missiën der Vereenigde Staten en van Canada, de andere China en Indië doorgereisd. Het zal niemand verwonderen dat wij, zeer jeugdig priester zijnde,

en, op den eersten aanblik, even als ieder Europeaan, die daar aankomt, over de pracht en de heerlijkheid van het tussehen de keerkringen gelegen Amerika verblind, in onze gesprekken met twee zoo ondervindingrijke religieusen, menigmaal vraagpunten hebben aangeroerd, die of den tegenwoordigen, of den verleden toestand der Kerk, in die verre en schoone streken betroffen.

De Kerk, zeiden zij ons toen, heeft in de gebeurtenissen die de Oude met de Nieuwe Wereld vereenigd hebben, een werkzaam en vruchtbaar aandeel genomen of willen nemen: het heeft niet aan hare raadgevingen of aan hare pogingen gelogen, dat Europa niet naar betere uitkomsten gestreefd en die door betere middelen verkregen heeft. Men is in 't algemeen van een tegenovergesteld gevoelen; dit is te verklaren: Amerika werd ontdekt en vijf en twintig jaren daarna brak de «Hervorming» uit. Sedert den tijd van Luther hebben de letteren zich niet anders ontwikkeld dan in een vijandigen geest tegen het Katholicisme. De veroveraars van Amerika deden de menschheid oneer aan door hunne misdaden, en gaven haar een voorkomen van geloofsijver. De verre afstand, de trage middelen van gemeenschap, beletten het onpartijdig publiek om de waarheid in de feiten en de geruchten klaar te onderscheiden. Men maakte daarvan misbruik; men schreef en drukte gedurende drie eeuwen dat Rome en de geestelijkheid medepligtig waren aan de schandelijke buitensporigheden der veroveringen, daartoe zelfs hadden aangezet. Niets is valscher dan dit; en niets intusschen vindt meer geloof.

Gaven de beide religieusen, die aldus spraken, hun persoonlijk gevoelen te kennen, of was het de weerklank van de overleveringen die in Indië en Amerika in de eeuwenoude huizen van het eerbiedwaardig Gezelschap

voortleefden? Wat daarvan zijn moge, van dat oogenblik af werd onze aandacht bijzonder getrokken naar eene voor ons geheel nieuwe orde van lectuur en van waarnemingen. Langzamerhand vormden zich in onzen geest, eerst het verlangen, daarna de hoop om de ware geschiedenis van den oorsprong des christendoms in de Nieuwe Wereld met juistheid te kennen en eenmaal te verhalen.

Eene onverwachte omstandigheid begunstigde onze studiën. In 1855 werden wij als Adjunct van den Hoofdaalmoezenier der vloot, bij de centrale administratie der Marine, aangesteld. Wij hebben die betrekking veertien jaren vervuld. In zulk eene bijzondere omgeving kon onze smaak voor de overzeesche zaken niet dan toenemen. Het ministerie van Marine heeft zijne boeken, zijne archieven, zijne bewaarplaats van de kaarten en de plannen; onze zeelieden geven zich gaarne aan de edele uitspanning der literaire geleerdheid over; die met hen omgaat, leert veel van hen; wij hebben geen gelegenheid verzuimd om kennis uit die bronnen te putten.

Reeds had zich omtrent de vestiging en den vooruitgang van het christendom in de Nieuwe Wereld, meer dan eene miskende waarheid aan ons oog vertoond, toen, in 1856, Mijnheer de graaf Rosselly de Lorgues zijne *Geschiedenis van Christophorus Columbus* in het licht gaf. Dit geleerde werk had juist zijn ontstaan te danken aan het verlangen dat ook onze onderzoekingen ten grondslag hadden: de rehabilitatie der Kerk. Dat boek moedigde ons bijzonder aan; de schrijver, met wien wij ons onverwijld in betrekking stelden, heeft ons nog meer aangemoedigd en dienst gedaan door het gewigt, de voortdurendheid en de welwillendheid zijner mededeelingen. Hij gelieve hier de openbare uiting onzer levendige dankbaarheid wel te willen aannemen.

Gedurende vijftien jaren verzamelden wij bouwstoffen. In het begin van 1867 behaagde het den Keizer ons tot de waardigheid van kanunnik van Saint-Denis te verheffen. Deze gunst heeft ons veel vrijen tijd gelaten; wij hebben dien onverwijd aan onze geliefkoosde studiën gewijd.

Het leven van Christophorus Columbus te verhalen is ons toegeschenen in allen opzichte een logisch uitgangspunt te zijn. Indien wij, zoozeer als wij dat wenschen, het geheele bestaan van den grooten man in zijn waar daglicht zullen gesteld hebben, dan zullen wij van den beginne af, de rol bij uitstek gekenschetst hebben door de godsdienst aan gene zijde van den oceaen vervuld. Het zal gemakkelijk wezen later op dien grondslag te bouwen. Zullen wij het niet doen, het zal aan bekwaamere lieden te beurt vallen.

De vorm eener levensbeschrijving biedt, uit zich zelve, overigens verscheidene voordeelen aan. Met weinig talent en veel goede trouw, slaagt men daarin. De aantrekkelijkheid eigen aan het verhaal van grootsche gebeurtenissen, maakt denkbeelden, wier meer regtstreeksche en meer dorre bespreking, het grootste getal der lezers onverschillig zou laten of afschrikken, toegankelijk en aanneemelijk voor menschen van allerhande ontwikkeling. Daar bestaat geen leven dat uit een dramatisch oogpunt grooter belangstelling inboezemt dan dat van Columbus. Iedereen meent het te kennen, bijna iedereen kent het niet. Het beveelt zich in dezen tijd, om de reden welken wij zullen opgeven, aan de weetgierige studie van de vrienden der Kerk aan. Wij hadden het regt niet, wij die gewigtige waarheden algemeen willen bekend maken, en ons zelve, niet zonder reden, daartoe geenszins in staat achterde, om die ondergeschikte middelen en die bijkomende kansen om de aandacht te boeijen, ongebruikt te laten.

II.

Dit voorberigt brengt er ons van zelf toe om eene onjuiste oordeelvelling te verbeteren. Eenige dagbladen hebben ons, met eene hoffelijke bedoeling waarvoor wij hen bedanken, de eer aangedaan om vooruit ons boek te bespreken: zij hebben het aangekondigd als een pleidooi ten gunste der heiligverklaring van Christophorus Columbus. Dit is eene vergissing; zij kan gemakkelijk verklaard worden.

Het is bekend hoe de openbare meening is betrokken geworden in de gewigtige en moeilijke vraag der mogelijke redenen, die den Heiligen Stoel zou kunnen doen besluiten om eenmaal den naam van Christophorus Columbus op de lijst der Gelukzaligen te plaatsen. Mijnheer de graaf Roselly de Lorgues verklaarde zich in 1856 het eerst, voor het bovennatuurlijk karakter en de uitstekende deugden des grooten zeevaarders; hij sprak van zijne *heiligheid*; hij drukte den wensch, zelfs de hoop uit, dat de Kerk hem weldra plegtig den titel van *heilige* mogt toekennen.

Men was daarover verwonderd; dit was de eerste en algemeene beweging. Vervolgens waren de gevoelens verdeeld, maar om de waarheid te zeggen beschouwden de meeste Katholieken het niet als nuttig of waarschijnlijk dat de Heilige Stoel die zaak immer zou behandelen. Is de stemming der gemoederen thans nog dezelfde? Neen.

De Opperherder heeft tweemaal aan de katholieke geschiedschrijvers van Columbus beteekenisvolle aanmoediging en lof gegeven. De eerste maal, toen het werk nog niet geschreven was, behaagde het Pius IX aan den schrijver te zeggen: «Wanneer men alles wat betrekking

heeft tot de ontdekking der Nieuwe Wereld door Christophorus Columbus in het licht zal hebben gesteld, dan zal het duidelijk blijken, zooals gij teregt meent, dat Christophorus Columbus zijne bewonderenswaardige plannen met de aansporing en de hulp van den Heiligen Stoel, en met den ijver der geestelijkheid als voornaamste hulp ten uitvoer heeft gelegd» (1).

Later heeft het Pius IX, ook mijnheer den Graaf Roselly de Lorgues geluk wenschende, behaagd te verklaren dat de groote Genuees, «toen hij de Nieuwe Wereld ontdekte, daarmede niet beoogde der spaansche monarchie nieuwe bezittingen te bezorgen, maar nieuwe volken aan Jesus Christus en aan de wereld te onderwerpen» (2).

Deze hooge goedkeuring verhief, zooals men ziet, de zending door Columbus op zich genomen, tot de verhevenheid eener om zoo te zeggen apostolische missie. In Frankrijk, in Italie, in Spanje, onderzochten de bisschoppen met betrekking tot deze zaak de tot hiertoe verwaarloosde getuigenissen der geschiedenis. Hoe meer men het onderzoek voortzette, hoe gunstiger het was voor den vromen roem van Columbus. Bij brief van 2 Julij 1866, vroeg Z. E. de kardinaal Donnet, aartsbisschop van Bordeaux, den Heiligen Vader dat de zaak bij de Heilige Vergadering der ritussen mogt aanhangig gemaakt worden. Een tal van bisschoppen ondersteunden dit verzoek. De Heilige Vader, mag men de dagbladen gelooven, zou een uitstellend, maar aanmoedigend antwoord gegeven hebben.

De tegenstanders der Kerk hebben zich terzelfder tijd, gelijk men zegt, meester gemaakt van de zaak. Zij is voor hen klaarblijkelijk gewichtig. Zij kunnen niet betwisten dat

---

(1) Breve van 10 December 1851.

(2) Breve van 24 April 1863.

Colombus geweest is wat zij noemen een «apostel van den vooruitgang» Zijn genie heeft gezegevierd over de stoffelijke dwalingen van het verleden, die het schadelijkst zijn geweest voor het tot stand komen der maatschappelijke eenheid. Hij heeft al de bewoners der aarde met elkander verbonden. Men kon ook niet ontkennen dat Christophorus Columbus een regtschapen hart, eene groote ziel, een verheven karakter bezat. Het hoofd bieden aan een moeitevolle arbeid en het gevaar trotseren, waren zijne minste verdiensten: hij heeft geleden, hij heeft onregt weten te lijden: als «martelaar voor den vooruitgang», schittert de zedelijke schoonheid in hem, en dwingt bewondering af.

Het is natuurlijk, dat zulk een held door de vrijdenkers aan de Kerk wordt betwist. Zij hechten er veel aan om ons diets te maken, dat het geloof het verstand benevelt en dat de godsvrucht de gevoelens op het dwaalspoor brengt; zij verwijten gaarne aan het katholicisme wij weten niet welke voorliefde voor de werkelooze deugd, zeggen ze, en de onvruchtbare volmaakheden; zij weten dat de Kerk al wederom, en voor lang, die gevaarlijke verwijten zou beschamen, wanneer zij, een titel aan Christophorus Columbus toekennende en hem eene vereering bewijzende, op nieuw op schitterende wijze, zou getuigen welke vruchtbare heldenfeiten de Kerk ingeeft en de godsdienst kroont.

De toekomstige heiligverklaring van Columbus doet dus tegelijk eene vrome bezorgdheid in de godsdienstige wereld en eene logische beduchtheid in de tegenovergestelde wereld ontstaan. Daaraan is, klaarblijkelijk, de eer toe te schrijven welke men wel aan onzen arbeid heeft willen bewijzen, vóór dat hij het licht had gezien, van zich daarmee bezig te houden, en van daar ook de onjuiste onderstellingen met betrekking tot zijne strekking en zijne eindbesluiten.

Door het leven van Columbus te verhalen, zullen wij eigenlijk op afdoende wijze aantoonen, hoezeer het geloof, de ijver en de godsvrucht de zenuw zijner ondernemingen, de grondgedachte en de voortdurende beweegredenen van al zijne handelingen waren. Daaruit zal, dit gelooven wij zeker, eene nieuwe gunstige stemming, en meer dan eene gunstige stemming voor zijne heiligheid ontstaan. Wij hopen dat een der waarschijnlijkste uitwerkselen van het lezen van ons boek zijn zal, de vrome verlangens der katholieken met opzigt tot deze eerbiedwaardige nagedachtenis te regtvaardigen, minstens te verklaren. Maar die uitkomst zullen wij niet regtstreeks beoogd hebben; zij zal noch het eerste, noch het voornaamste voorwerp van ons streven zijn geweest. Wij hebben ons toch niets anders voorgesteld dan, zonder eenige vooringenomenheid te zoeken, en zonder stelselmatige schikking, volgens de gewone regelen der historische kritiek, te zeggen, wat de waarheid is over de ontdekking der Nieuwe Wereld en haren ontdekker.

III.

Laten wij ons nog duidelijker verklaren.

Door een zamenloop van politieke belangen, van hevige hartstogten en van ongunstige omstandigheden, waarvan men zich nu gemakkelijk rekenschap geeft, werd het eerst duister, langen tijd ondoordringbaar duister met betrekking tot de gedenkwaardigste omstandigheden van de ontdekking der Nieuwe Wereld en het leven van Columbus. Die chaos is sedert eene halve eeuw verdwenen. Navarrete en Muñoz in Spanje, Bossi en Spotorno in Italië, Washington Irving in Amerika, von Humboldt in Duitschland, de heer Rosely de Lorgues, in Frankrijk (om alleen de bevoegdste schrijvers te vermelden), heb-

ben het verdienstelijk werk gedaan, in de laatste vijftig of zestig jaren, om, ieder, onderscheidene en wezenlijke punten op te helderen. De plaats en de geboortedag van Columbus; de oorsprong en de staat zijner familie; zijne onderhandelingen met de gouvernementen van Genua, van Lissabon, van Venetië, van Engeland en van Frankrijk; zijne aankomst in Amerika vóór dat eenig europeesch vaartuig dergelijken togt had gedaan; de spontaneiteit zijner cosmographische intuïtiën; de verscheidenheid en de grondigheid zijner kennis; de vurigheid zijner godsdienstige gevoelens, al die raadsels, en verscheidene anderen, die eertijds onoplosbaar geacht werden, zijn nu opgelost. Het is insgelijks onweerspreekbaar dat Columbus stierf met het bewustzijn, neen met de zekerheid, dat hij niet Indië, maar een vasteland, dat tusschen Indië en Europa lag, ontdekt had.

Het is ons niet in de gedachte gekomen om een twist-geschrift te heropenen, dat zoo gelukkig door den een of den anderen onzer voorgangers is uitgeput. Maar één ding treft ons bij het lezen hunner geleerde werken: namelijk dit, dat zij, bezig met het een of ander nog duister feit op te helderen en de onmiddellijke gevolgen daaruit te trekken, met minder goed gevolg, de persoonlijkheid van Columbus, in haar geheel, hebben uitgedrukt en geordend.

Die fout springt vooral in het oog, wij zouden kunnen zeggen dat ze hinderlijk is, in Washington Irving. Elk oogenblik stoot men in die sierlijk geschreven bladzijden, op de uiteenloopendste oordeelvellingen. Hij heeft zelf gevoeld, hij heeft ingeroepen, men vergeve ons de uitdrukking, de verzachtende omstandigheden. «De groote mannen zijn een zamenstel van deugden en zwakheden. Hunne grootheid ontstaat meerendeels uit den strijd dien

zij tegen de onvolmaaktheden hunner natuur voeren, en hunne edelste handelingen komen soms voort uit de botsing van hunne tegenstrijdige hoedanigheden». Deze opmerkingen missen niet alle waarheid; maar Irving maakt daarvan misbruik om in Columbus hoedanigheden die te zeer tegenstrijdig zijn, in botsing te brengen: een zeker oordeel en eene misleide verbeelding, de wijsheid en de onkunde, de zachtmoedigheid en den hevigen toorn, eene treffende godsvrucht en eene bijgeloovige dweepzucht. Columbus, zoo als hij hem voorstelt, blijft voor den omzigtigen lezer, een hinderlijk raadsel, en voor de menigte de te weinig oordeelkundige bewerker van zijne eigen ongelukken.

Irving was protestant, en tegenover Navarrete, den hartstogtelijken verdediger van de spaansche overleveringen die ongunstig voor Columbus waren, had hij eene dankbaarheid opgevat, welker pligten hij overdreef; deze beide oorzaken, die onophoudelijk de aangeboren scherpzinnigheid en loyauteit van zijn geest weerstreefden, hebben hem altijd met opzigt tot Columbus doen dobberen en weifelen tusschen het ware en het valsche: hij analyseert hem met bewondering, om hem, in toegevende bewoordingen, met gestrengheid te beschrijven.

De graaf Roselly de Lorgues, de ijverige voorstander eener stoute, geheel nieuwe, en door hem van den beginne af tot hare uiterste grenzen gedrevene meening, heeft natuurlijk zijne krachtigste pogingen aangewend, om in zijne onverwachte ontdekkingen en zijne radikale besluiten te regtvaardigen. Dewijl hij Columbus van zijne bewonderenswaardige christelijke zijde beschouwde, heeft hij van den grooten man een overeenstemmender «zamenstel» gemaakt. De authentieke getuigenissen van de geschiedenis, en de beschouwingen van de mystieke

orde hebben elkander onder zijne pen wederzijds verlicht. Intusschen doet hij op sommige punten wel het licht schijnen voor degenen die in staat zijn om hem te volgen, en des noods aan te vullen; maar voor de gewone lezers blijft er toch, dunkt ons, in den draad zelven van zijn verhaal, menige leemte.

Wij hebben dan ook gemeend dat Columbus nog algemeen moest gekend en begreper, en verklaard worden in elk der zoo onderscheiden tijdvakken zijns levens, dat men hem moest *doen zien*, overal en altijd zich zelven gelijk blijvend, en overeenstemmende met de onveranderlijke regelen van een redelijk en beredeneerd leven. Die taak heeft ons toegelagchen; hoe nederig zij klaarlijkkelijk is, en ofschoon zij ons eene plaats zal aanwijzen onder zijne eenvoudige levensbeschrijvers, ver beneden de door ons genoemde geschiedschrijvers van Columbus. Wij hebben tot ons leedwezen, maar opzettelijk, alle wetenschappelijke vraagpunten uit ons verhaal weggelaten; wij hebben de toestanden der personaadjes in Europa uiteengezet, de indische stammen alleen beschreven in zooverre strikt noodig was om de gebeurtenissen te begrijpen; wij hebben ons zelven in een woord eene volkomene onthouding of eene gestrengte beknoptheid opgelegd omtrent al wat Columbus zelven, zijne persoonlijkheid, zijne ziel niet is.

IV.

Zijn wij geslaagd? De lezer zal daaromtrent zijn oordeel vormen door het boek zelf te lezen. Wanneer wij hem dan ook hier eenige zeer korte opmerkingen onderwierpen, deden wij het niet met het doel om zijne

waardering vooruit te loopen, maar om die gemakkelijker te maken.

De schrijvers en het publiek hebben, volgens onze meening, eene waarheid bijzonder overdreven, welke Washington Irving, bij voorbeeld, aldus in den aanvang van zijn boek, voordraagt: «Met zekerheid is omtrent de eerste levensjaren van Christophorus Columbus niets bekend.» Dit wordt gezegd als een onbetwistbare stelling. Men gaat daarom ook met eene achtelooze voortvarendheid veertig jaren van het leven des grooten mans voorbij; het schijnt eerst belangstelling te verdienen op het tijdstip dat hij zijn verlangen naar de ontdekking van Indië aan de gouvernementen openbaart. Men bewaart ongetwijfeld het stilzwijgen niet over vroegere feiten, maar men maakt het eerste en het tweede gedeelte van dit leven van elkander los, ofschoon het waarlijk één geheel vormt.

Nadat wij deze achteloosheid der levensbeschrijvers hadden opgemerkt, is dit voor ons juist het uitgangspunt geworden. Wij hebben ons afgevraagd welke band de jeugd, den mannelijken leeftijd en den ouderdom, zijne opvoeding, zijne ondernemingen, zijne zegepraal en zijne ongelukken verbond. Wij hebben den toestand van Europa gezien, toen Columbus geboren werd: het Kruis en de Halve Maan leverden elkander een beslissenden slag; wij hebben het aandeel gezien dat Columbus aan den strijd nam: wij hebben daaruit met zekerheid afgeleid, dat het hem te doen was om de godsdienst te verbreiden, en dat hij met militaire geestdrift bezielde was. En aanstonds is het ons onwederlegbaar duidelijk gebleken, dat Columbus twee verhevene droombeelden najoeg: de ontdekking van Indië en de verdrijving van den Turk uit de christen wereld; het eene verwezen-

lijkt, het andere te vergeefs nagestreefd; dat er tusschen beide een naauw verband bestond en zij beide hun invloed uitoefenden op het streven, het wél slagen en de tegenspoeden van den ridderlijken zeevaarder, die, naar zijne intentie, de laatste der kruisvaarders mag genoemd worden.

Van dit oogenblik af bestond er voor ons eene volmaakte harmonie in het leven van Christophorus Columbus, als onzamenhangend aangeschreven. Wij hebben niets anders te doen gehad dan den aard zijner togten in de Middellandsche zee met meer zorg te kenschetsen, dan hunne zeer eenvoudige uitwerkselen op die enthousiaste ziel krachtiger te doen uitkomen; dan in ons verhaal voorvallen die onze voorgangers, ten onregte, veel verder hadden verworpen nader bij te brengen, om de digtste sluijers als van zelf te doen verscheuren.

Om drie redenen wenschen wij ons zelve geluk van aldus die gemakkelijke en redelijke, noodzakelijke en heldere orde te hebben kunnen brengen in de geschiedenis van een groot feit en een groot man: de glorie van Columbus, die van de Kerk, die van Spanje winnen daarbij allen. Hoe ondankbaarder de tijdgenooten van Columbus en het nageslacht zich tot hiertoe tegen zijn persoon en tegen zijn roem getoond hebben, hoe inniger voldoening de schrijver smaakt, om tot zijn eerherstel mede te werken. Hoe meer behagen de belagers van Rome in onzen tijd er in scheppen om tegen de Kerk denkbeeldige en beledigende grieven te doen hooren, hoe meer onze kinderlijke toegenegenheid zich verblijdt van tegen de leugens, tastbare waarheden over te stellen omtrent de medewerking die het Hof van Rome, de geestelijkheid en de religieuse Orden aan de ontdekking der Nieuwe Wereld en haren ontdekker hebben ver-

leend. De fiere en katholieke spaansche natie, eindelijk, is onophoudelijk ten onregte verantwoordelijk gesteld voor de misdrijven van een trouwelozen en hardvochtigen vorst, en van eenige hovelingen, of van gelukzoekers van den minsten stempel, tegen een der mannen, die haar het meest vereeren. Het eerst, dunkt ons, van al de levensbeschrijvers van Christophorus Columbus, vervallen wij, in geen enkel opzigt, in deze dwaling. Ons verhaal geeft, met billijkheid, aan ieder het zijne: aan Ferdinand den Trouwelozen en aan zijne medepligtigen blaam; aan de spaansche natie geheel het tegenovergestelde. Gave God dat Navarrete deze loyale onderscheiding gemaakt had: zijne verdwaalde vaderlandsliefde zou niet, om de eer zijner natie te vrijwaren, tot zelfs de zedelijkheid van een vromen held schandelijk en noodeloos beschuldigd hebben.

Ten slotte; wij hebben welligt met behulp van oude en bekende hulpbronnen, een waarlijk nieuw leven van Columbus geschreven. De levensbeschrijvingen kunnen inderdaad, onder een opzigt vergeleken worden bij die schilderijen, zonderlinge spelingen van de optiek en den geest: een grillig potlood teekent ze, en, naarmate men haar van boven of van beneden, van dezen kant of van genen hoek beziet, stellen dezelfde trekken, met veranderlijk bijwerk, het belagelijk aanschijn of het sympathiek portret van den eenen of anderen persoon voor: wanneer men van gezigtspunt verandert, verandert men niets, en verandert men alles.

V.

Wij zullen hier geen kinderachtig vertoon maken van onze belezenheid; wij zullen de lange en zeer gemakkelijk te maken lijst niet opnemen van de schrijvers en de

bronnen wier gegevens wij in ons verhaal bijeengebragt hebben. Waartoe zou het dienen? De geleerden, indien zij ons de eer aandoen dit boek te lezen, zullen onze aanwijzingen niet behoeven, om de bronnen op te sporen, en de groote menigte der lezers zou zich daarvan niet bedienen.

Het zou ons weinig moeite gekost hebben om doorgaande, aan den voet onzer bladzijden, de schrijvers, hetzij tijdgenooten van Columbus, hetzij onze tijdgenooten, hetzij van het tusschentijdvak, te noemen, die vóór ons gezegd hebben wat wij verhalen. Maar zoo doende zouden wij ons boek, zonder enig nut, een vijfde of een vierde dikker gemaakt hebben. Wij zijn overtuigd dat men ons niet zal verdenken iets te hebben verzekerd dan op goede gronden; de naauwlettende kritiek zou overigens al spoedig onze vermetelheid of achteeloosheid van dien aard, indien wij ons daaraan hadden schuldig gemaakt, ontdekken.

Wij willen alleen verklaren waarom wij Washington Irving zoo dikwijls aanhalen en naschrijven. Hij was protestant, gelijk wij gezegd hebben. Nu zal men opmerken, dat bijna al de plaatsen waarin wij hem woordelijk aanhalen, betrekking hebben, óf op de vroomheid van Columbus, óf op de tusschenkomst van de geestelijkheid of vrome lieden, ten zijne gunste, óf op de ongeregtigheden zijner vijanden: in dergelijke gevallen zouden noch onze woorden, noch die van den een of anderen katholieken schrijver, in even hooge mate onzen lezers vertrouwen hebben ingeboezemd. Ware dit niet het geval, dan zouden wij meer aan den graaf Roselly de Lorgues ontleend of nog duidelijker hebben aangegeven, wat wij uit zijn werk geput hebben.

VI.

Zoals wij het ontworpen hebben, heeft het *Leven van Christophorus Columbus* onze pen nimmer behoeven te doen deel nemen aan het behandelen van de vraagstukken der leer, die eigenlijk gezegd de orthodoxie raken. Maar de vraagstukken der geschiedenis, die, in 't bijzonder, welke in betrekking staan tot het tijdvak, de denkbeelden, de personen van wie wij gesproken hebben, kunnen, uit het oogpunt der godsdienst met min of meer oordeel des onderscheids en voegzaamheid behandeld of aangeraakt worden. Wij hebben den opregten en vasten wil gehad om ons steeds met eene zorgvuldige naauwkeurigheid uit te drukken. Daar zijn regters, die, indien wij bij verrassing mogten hebben gefaald, hun gezag zullen gebruiken om ons teregt te stellen.

Pius IX, de eerste der pausen die de Atlantische Zee overgetrokken en de Nieuwe Wereld gezien heeft, zou ongetwijfeld het onderwerp en den held van ons boek een titel willen doen zijn op zijne welwillende goedheid. Intussechen houdt een noodzakelijk gevoel van zedigheid ons terug om de betuigingen van onzen eerbied, regtstreeks en op uitdrukkelijke wijze, zoo hoog te doen opklimmen.

De doorluchtige persoon en het oppergezag van den Vader aller geloovigen, zijn voor ons, vertegenwoordigd door onze onmiddellijke jurisdictionele overheid, monseigneur Darboy, Deken van het keizerlijk kapittel van Saint-Denis. Is hij van oordeel, dat ons boek eenig goed zal kunnen doen, zijne goedkeuring zal ons eene belooning zijn. Mocht hij daarin grond vinden tot afkeuring, onze herroeping zou onverwijld zijn waarschuwend woord volgen.

VII.

De zoon van Columbus, en zijn eerste levensbeschrijver, de *abbé* Ferdinand, heeft ons een godvruchtig voorbeeld nagelaten, dat wij moeten en willen volgen: nadat hij, naar de aantekeningen des admiraals, zijn verhaal met een levendig, kinderlijk en christelijk gevoel had opgesteld, eindigde hij het siechts met twee woorden, die den geheelen zin daarvan kort zamenvatten: *Laus Deo!*

Lof aan God! Op onze beurt, schrijven wij die twee woorden aan het hoofd van het *Leven van Christophorus Columbus*: zij drukken, met glans, de ware grootheid van den held, en met opregtheid, de eenige hoop van den schrijver uit.

LOF AAN GOD!

LAUS DEO!

HET LEVEN

VAN

CHRISTOPHORUS COLUMBUS.

EERSTE GEDEELTE

voor de ontdekking (1435—1492).

EERSTE BOEK

VAN DE GEBOORTE VAN COLUMBUS TOT AAN HET DOOR
SPANJE BEPAALD GENOMEN BESLUIT, OM DE
ONTDEKKING TE BEPROEVEN.

EERSTE HOOFDSTUK.

*Geboorte van Columbus, zijne jeugd, zijne komst in
Portugal.*

De militaire geschiedenis der christen wereld in de vijftiende eeuw, is voornamelijk de geschiedenis van de duizendwerf door de Muzelmannen herhaalde pogingen om Europa te overweldigen, en van het volhardend streven van Europa om den Ongeloovige naar de grenzen van Afrika en Azië terug te drijven, binnen welke hij eeuwen lang was besloten geweest. Het was om zoo te zeggen een

veldslag zonder einde, honderdmaal onderbroken, honderdmaal hervat, steeds dezelfde, tusschen twee reusachtige legers, die te land en te water, van de straat van Gibraltar tot de zee van Azof, tegenover elkander stonden. De linkervleugel der christenen werd te Constantinopel overwonnen, de regtervleugel nam, te Grenada, eene schitterende wraak; de italiaansche zeemagt, onder anderen, redde de Katholiciteit in de gevechten van het centrum.

Christophorus Columbus kwam ter wereld gedurende dien hardnekkigen strijd. In zijne kindsche jaren, werd hij in slaap gewiegd, en zijne eerste denkeelden werden gevormd door het verhaal der heldenfeiten ter zee, die de Venetiërs, de Genuezen en de Napolitanen tegen de Turken hadden gepleegd. Reeds als jongeling werd hij zeeman om den Turk te bestrijden; hij bestreed hem in den bloei zijner jeugd; hij bereikte, hem bestrijdende, de volle kracht van zijne mannelijke jaren. Op achttienjarigen leeftijd, zag hij van nabij de belegering en de inneming van Konstantinopel; zeven en dertig jaren daarna woonde hij in persoon de overgave van Grenada bij. Hoe dikwerf, in dien tusschentijd, was zijn dappere degen, op zijn eigen schip of op een vijandelijken bodem, tegen de soldaten van Mahomet gerigt, bij een warmen strijd welks herinnering ons, ongelukkigerwijze, wat hem aangaat, niet door de geschiedenis is overgebracht. Deze politieke en militaire toestanden waarin de Middellandsche Zee gedurende de jeugd van Christophorus Columbus verkeerde, oefenden op het geheele leven van dien grooten man een invloed, die tot hertoe te weinig is opgemerkt.

Christophorus Columbus werd te Genua, in 1455 geboren. Zijne ouders, die zich later in de kom zelf van

Genua, in de straat van Mulcento vestigden, woonden toen buiten de muren, aan den kant der St. Andriespoort: hij werd gedoopt in de kerk van den heiligen Stefanus, tegenwoordig San Stefano del Arco.

Zijn vader, Dominicus Columbus, ongetwijfeld uit een militair en adelijk geslacht gesproten, oefende echter een handwerk uit; een bevoorregt ambacht wel is waar, indien, zooals men het verhaalt, de edellieden het toen ten tijde te Genua omhelsden, zonder aan hun rang te kort te doen: hij was meester lakenkaarder en lakenwever. Hij was gehuwd met Suzanna Fontanarossa, uit het dorp Bisagno.

Dominicus en Suzanna dienden God en leefden geëerd, eerder rijk dan arm, hun staat in aanmerking genomen. De werkplaats hield gewoonlijk verscheidene lieden bezig. Het huis waarin Christophorus Columbus ter wereld kwam, in de voorstad St. Andries, behoorde hun toe; het had een winkel en een tuin. Zij bezaten daarenboven een klein goed in de vallei van Nura en eenige stukken land in de omstreken van Quinto.

God gaf hun vijf kinderen, vier zonen en ééne dochter. Zij noemden hunne zonen Christophorus, Bartholomeus, Pellegrino en Jacobus. De zuster werd gehuwd aan een onbekenden handelaar. Pellegrino stierf op jeugdigen leeftijd. Nooit hielden er broeders meer en beter van elkander dan Christophorus, Bartholomeus en Jacobus Columbus. In zijne testamentaire beschikkingen heeft de roemrijke oudste broeder deze eenvoudige, maar volledige en treffende lofspraak aan zijne jongere broeders gegeven. «Tien broeders zouden niet te veel voor u zijn, zeide hij aan zijn zoon. Ik heb, ter linker- en ter rechterzijde, nooit een beteren vriend gevonden dan mijne broeders.»

Op tienjarigen leeftijd werd Christophorus naar Pavia gezonden. Op veertienjarigen leeftijd was hij al zeeman. In dien tusschentijd bragt hij eenigen tijd als leerling in de werkplaats zijns vaders door. Het onderrigt dat hij in de scholen van Pavia kon ontvangen, was dus gering. Lezen, schrijven, de spraakkunst, eenige kennis van aardrijkskunde en van geschiedenis, de grondbeginselen van het rekenen, de eerste regels van het latijn, zijne meesters hadden den tijd niet om hem meer te leeren.

Zijne vroegtijdige roeping voor het zeemansleven heeft zijnen geschiedschrijvers aanleiding gegeven tot de meest uiteenlopende onderstellingen. Zij hebben die eerst toegeschreven aan smaak voor een avontuurlijk leven, reeds in zijne jeugd ontwikkeld, door zijn verkeer op de kaden van eene groote zeehaven. Het is waar, gelijk zij zeggen, dat in eene zeestad de oceaan voor een kind met eene vurige verbeelding eene onweerstaanbare aantrekkelijkheid bezit. Het is insgelijks zeker, dat Genua, eene oude stad met enge straten, met sombere wijken, in de bergen opgesloten, niet veel verkeer had met het land. Zijn zeehandel, daarentegen, bekwaam en bloeiend; zijne eskaders, van oudsher af beroemd op alle punten der Middellandsche Zee, boden een ruim veld aan de bedrijvigheid van eene ondernemende jeugd. Het is eindelijk bekend, dat bij Christophorus Columbus, die algemeene beweeggronden hem niet alleen deden besluiten om het zeemansleven te omhelzen, maar ook zijn instinktmatige hartstogt voor de cosmographische wetenschappen, zijne poetische en religieuse liefde voor de natuur: God beschouwen en Hem in zijne werken bewonderen, was, ten allen tijde van haar zwervend leven, het grootste genot van deze verhevene en zuivere ziel.

Maar dit is niet de geheele waarheid. Eene eeuw vroeger, had zich eene vaderlandslievende verontwaardiging en de koorts naar den strijd, van een ander kind meester gemaakt, dat ter naauwernood de wieg verlaten had. Het is volstrekt niet onwaarschijnlijk dat men, onder dit opzigt, eene vergelijking zou kunnen maken tusschen den toekomstigen Goeden Konnestabel van Frankrijk, en den toekomstigen Groot-Admiraal der Oceaan. Even als, in 1511, de naam van den Engelschman in Brittanje gehaat was, even traditioneel en populair was de haat tegen den Turk, in 1455, in Italie. Wij zouden bijna durven verzekeren dat Christophorus Columbus, als scholier of als leerling in de Mooren-dooders-straat dicht bij zijn vaders huis, zich met diezelfde spelen, die kinderlijke nabootsingen van den oorlog, vermaakte, waarin Duguesclin in zijn dorp, als kind reeds in geestdrift ligt ontstoken, behagen schiep. Die vroegtijdig ontloken vaderlandsliefde, die jeugdige dapperheid van een hart dat wijd geopend was voor de mijstieke invloeden des geloofs, en de opwekking van de nationale eer, dit was de ware drijfveer van Christophorus Columbus, toen hij «nog zeer jong,» volgens zijne uitdrukking zijne lotsbestemming aan de versterkende wisselvalligheden van de golven en de winden toevertrouwde. Hij meende gedurende zijn gansche leven dat de Voorzienigheid hem riep om den Turk uit het Heilige Land te verjagen: daarom, zeide hij, deed eene goddelijke aansporing hem, bij voorkeur, het zeemansberoep omhelzen.

Zeer jong, welligt nog scheepsjongen zijnde, woonde hij in het Oosten, een zeeslag tegen turksche zeeroovers bij. Hij ontving daar eene kwetsuur die lang genezen scheen, maar in zijn ouderdom op zee zich weder opende; zij bragt hem negen dagen gedurende zijne laatste reis naar de Nieuwe Wereld in levensgevaar.

Wij weten niets meer van de kindsche jaren van Columbus. Wat hij op mannelijken leeftijd was doet ons evenwel met vertrouwen verzekeren, dat hij, reeds in zijne eerste levensjaren, de verstandelijke beoefening van zijn vak ijverig deed gepaard gaan met de meest uiteenlopende studiën. De Voorzienigheid had hem vrijgevig begiftigd met die algemeene magt des geestes, die den uitstekenden mensch maakt in welke loopbaan ook. Zij had hem op meer bijzondere wijze, de beste hoedanigheden van den soldaat en de kostbaarste natuurlijke geschiktheid voor den zeemanstand gegeven.

Eenige dier hoedanigheden welke de zeeman noodig heeft, zijn aan den kinderlijken leeftijd bijzonder eigen, dewijl zij voornamelijk afhangen van eene aangeboren organisatie. Daaronder behoort de volmaaktheid der zintuigen. Columbus paarde aan een uitermate fijn gehoor een buitengewoon scherp gezigt; nimmer drong het oog van een wachter dieper in het verschiep door, nimmer berekende een loods de afstanden met een onfeilbaarder juist oog. Dank zij de uitstekende fijngevoeligheid zijner reuk en smaak, onderscheidde hij gemakkelijk die eigenaardigheden van reuk en geur, welke voor ieder ander onwaarneembaar bleven.

In 1459, werd de admiraal Columbo, zijn oudoom, Colombo, de Aartszeeroover, door koning Reinier geroepen om het bevel over een provencaalsch eskader tegen de Napolitanen te voeren. Columbus was toen vier en twintig jaren oud; hij diende als officier bij dit eskader.

Koning Reinier vertrouwde hem weldra een afzonderlijk bevelhebberschap toe. Hij belastte hem tevens met de taak om van Marseille naar Tunis of onderweg de napolitaansche galei de *Fernandina* te kapen. De *Fernandina* was vergezeld van twee schepen en eene kraak. De

matrozen van Columbo vernamen het in de wateren van San Pietro, in Sardinië. Zulk eene onevenredigheid van krachten, joeg hun schrik aan. Zij eischten, onder bedreiging van aan het muiten te zullen slaan, dat men in Marseille zou binnenloopen. Columbo veinsde toe te geven, maar bukte niet voor dit geweld. In 't geheim het kompas in eene verkeerde rigting gebragt hebbende, bleef hij koers zetten naar Afrika, door de manoeuvres zelve, die den vreesachtigen muiters deden gelooven, dat men zich naar Provence wendde. «Dat viel des avonds voor, zeide hij, en den volgenden morgen bevonden wij ons op de hoogte van Carthagena, ofschoon allen vast overtuigd waren dat wij naar Marseille zeilden.»

Kort daarna deed een andere Columbo, Columbo de Jonge, die ook een neef was van den admiraal-aartszeeroover, den Archipel weerklinken van het gerucht zijner heldenfeiten. Bevelhebber van soms zeer talrijke eskaders, heeft hij den Turken eene reeks van zeer stoutmoedige en goed bestuurde zeeslagen geleverd, die hem door de genueesche marine als haar Duguay-Trouin doen beschouwen. Herhaalde malen ging Christophorus Columbus scheep en streed onder zijne bevelen.

Wij kennen, wel is waar, het getal, de juiste dagteekening, de bijzondere voorvallen van dien strijd van Christophorus Columbus tegen de Turken niet; de geschiedenis zegt ons niet aan welke zeeslagen hij deelnam, noch welk eene rol de dapperheid en het genie van zulk een zeesoldaat in de vurigheid der jeugd daarbij speelde. Maar met zekerheid is het ons bekend, dat hij, van zijn dertiende tot zijn drie en dertigste jaar, als scheepsjongen, matroos, officier, bevelhebber, de Middellandsche zee in alle rigtingen doorkruiste. Wij weten dat hij achttien jaren telde, de bevoorregte leeftijd der

krijgshaftige vurigheid; dat hij zich op zee bevond — en welligt voer hij door de kanalen van den Archipel — toen Konstantinopel onder Mahomet II viel. Deze ramp deed de christen wereld van schrik verstijven. Ieder italiaansch hart, in 't bijzonder, was ten prooi aan nijpenden angst. Deze zegepraal van de Halve Maan deed Columbus pijnlijk aan: nergens heeft hij het gezegd, maar zijn geheele leven bewijst het.

Overigens kon het niet anders of de gebeurtenissen waarvan hij, gedurende de onafgebroken zeereizen in zijne jeugd getuige was, moesten zijn haat tegen de Turken vermeerderen en doen ontvlammen. Hij laveerde welligt van de eene haven naar de andere in de Adriatische zee, op het oogenblik zelf dat de overwinningen van den held van Albanië, Scanderberg, den laatsten christen degen van de middeleeuwen tegen de Sultans, op de slagvelden van Epirus vereeuwigden; op het oogenblik zelf dat, meer in het noorden, de heldenfeiten van Joannes Huniades voorvielen. Hem waren de schermutselingen van Spanje bekend, het voorspel van de zegevierende ondernemingen van Ferdinand en Isabella tegen de Mooren, en de portugesche expeditiën tegen de ongeloovigen van Afrika. De vorsten, de republieken, de Pauselijke Stoel vooral, bewogen toen hemel en aarde om het heilig vuur der kruistogten weder te doen ontbranden. Dit was het tijdvak van de snelste ontwikkeling der ottomanische zeemagt. Daar was als een voorgevoel onder de zeelieden van Italie, dat de lotsbestemming der beschaving, bovenal op hen rustte.

Dagelijks slaags met de zeeroovers van den Archipel, de vrijbuiters der barbarische Staten en de turksche kapers, maakten de twee voornaamste hoofden, wier fortuin Christophorus Columbus volgde en steunde, zich door hunne overwinningen ter zee een grooten en alge-

meen bekenden naam. De moorsche moeders, zegt men, hadden geen zekerder middel om hare weerbarstige kinderen tot gehoorzaamheid en stilte te brengen, dan door ze met de verschijning van Columbo den Jongere te bedreigen. Kortom, de zeelieden te midden van wie Christophorus Columbus zich vormde, gevoelden, spraken, handelden ten opzichte van de Halve Maan, zooals sedert mannen als Suffren, Surcouf, Bouvet, onze officieren en matrozen van Aboukir en van Trafalgar met betrekking tot de roode uniformen van Groot-Brittanje gevoeld, gesproken, gehandeld hebben.

In 1468, wordt dit tijdvak van zijn leertijd als officier van ondergeschikten rang gesloten door een dramatischen dag. Hij was van de Middellandsche zee naar den Oceaan overgegaan. Hij voerde het bevel over een schip in een genueesch eskader, onder opperbevel van Colombo den Jongeren. Zij kruisten op de kusten van Portugal, tusschen kaap St. Vincent en Lissabon. Zij raakten slaags met venetiaansche galeijen, die rijke ladingen uit Vlaanderen overvoerden. Men streed op leven en dood; de ijandelijke schepen enterden elkander en de equipagie van den eenen op den anderen bodem overgaande, vochten man tegen man op al de vaartuigen. Het gevecht duurde van den morgen tot den avond, met een groot bloedbad van beide kanten. Christophorus Columbus had het schip dat hij kommandeerde niet alleen met zijne enterhaken aan eene ontzettend groote venetiaansche galei gehecht; maar hij had het stevig vastgemaakt met ijzeren kettingen. De galei geraakte in brand. Door de grenaten ontvlamd, begunstigd door den invallenden nacht, maakte de brand in weinige uren een snellen voortgang. Het genueesch vaartuig kon de kettingen welke het aan zijn vijand verbonden niet losmaken of losrukken. De vlammen sloe-

gen daarop over. De beide schepen, te zamen verslonden, waren weldra niets meer dan èene brandende massa. Daar bleef voor niemand kans over om zijn leven te redden dan door zich in zee te werpen; eene zwakke kans, want de kust was ver, op ongeveer twee mijlen. Desniettemin wierp Columbus zich in de golven. Het toeval, de baren, de Voorzienigheid, om te spreken zooals het christenen betaamt, stietten onder zijne hand een dier breede roeispanen, galeispanen genaamd, toen en nu nog op groote vaartuigen in gebruik, om voort te gaan bij kalm weder. Met behulp van dien steun, bereikte hij den oever. «Het behaagde God, zeide hij aan zijn zoon, hem kracht te geven, ten einde hem voor grootere dingen te bewaren.» Van den oever, waar hij God dankte voor zijne redding, begaf hij zich naar Lissabon, onder weg van de openbare liefdadigheid levende (1).

---

(1) Zóó, ten minste, verhaalt de *abbé* Ferdinand Columbus de eerste aankomst zijns vaders in Portugal. Zijn verhaal is door al de geschiedschrijvers overgenomen. Het doet echter eene tegenwerping ontstaan: in den grond der zaak is het wel waar, doch daaraan zijn blijkbare tijdrekenkundige dwalingen verbonden. Die dwalingen moeten daaruit voortkomen, dat Ferdinand Columbus die zekere schipbreuk zijns vaders, en hare op zich zelf ontwijfelbare omstandigheden, bij vergissing aan een gevecht zal hebben verbonden, dat verscheidene jaren later voorviel.

HOOFDSTUK II.

Portret van Christophorus Columbus. — Zijn eerste huwelijk.

Christophorus Columbus vond te Lissabon zijn broeder Bartholomeus gevestigd.

Wij hebben hier het schitterend tafereel niet op te hangen van de veroveringen op den Oceaan door de Portugezen in de vijftiende eeuw behaald. Zij verriikten Portugal, zij vestigden den roem zijner zeemagt; het geloof gaf ze in, de Kerk zegende ze: de Heilige Stoel sprak den banvloek uit over wie zich zou verstouten haar hinderpalen in den weg te leggen. Hij verleende een vollen aflaat aan al degenen die, zich op die moeilijke zeetogten wagende, met christelijke gevoelens daarin zou bezwijken. De liefde tot den roem, het wettig lokaas der rijkdommen en de godsdienst, alles liep zamen om van Lissabon eene bloeiende zeestad te maken, de vergaderplaats der loodsen, der scheepsbouwmeesters, der aardrijkskundigen, der zeeofficieren en der bekwaamste kooplieden van al de havens van Europa. Vele Italianen, Genueezen, in 't bijzonder, hadden zich daar sedert vele jaren gevestigd. Verscheidene landgenooten van Columbus, ongeveer van zijn leeftijd, kwamen daar op hunne beurt. Onder dit getal bevond zich zijn broeder Bartholomeus.

Bartholomeus kwam, onder de broeders van Christo-

phorus Columbus, het digtst bij hem in leeftijd, smaak en aanleg. Zecman, soldaat, aardrijkskundige en teekenaar zijnde, leefde hij op ruimen voet in Portugal door de voortbrengselen van zijne industrieele talenten, en ging om met de aanzienlijkste bewoners der stad. Hij bragt Columbus in kennis met de genueesche handelaren die hunne kantoren te Lissabon hadden. Zij ontvingen hem met de grootste voorkomendheid; eenige werden zijne vrienden en bewezen hem goede diensten, die hij op zijn sterfbed nog niet vergeten was. Overigens kon niemand Christophorus Columbus, toen hij in Portugal aanlandde, voor een gewoon schipbreukeling aanzien. Hij was zeeofficier van een hoogen rang, jeugdig en beroemd bevelhebber van oorlogsbodems, en zijne talrijke togten, zijne wapenfeiten, zijne groote bekwaamheid als zeevaarder en gezagvoerder waren wel bekend bij de Genuezen van Lissabon. Overigens deden zijne kundigheden en zijn lust tot studie, zijne ernstige en zachte godsvrucht, zijn edel en groot karakter, zijne houding en manieren als een man van de groote wereld, en zelfs zijne ligchamelijke voordeelen, de aandacht, den eerbied, de welwillendheid van iedereen op hem vestigen.

Hij had toen zijn drie en dertigste jaar bereikt. Ongetwijfeld ten gevolge van eene al te voortdurende prikkeling zijner verstandelijke vermogens, werden zijne van nature blonde haren reeds grijs. Hij was groot en welgemaakt, rijzig en krachtvol, had mannelijke en fijne gelaatstrekken, een zuiver eirond, ofschoon wat langwerpig gelaat en uitstekende oogbeenen; eene hooge gelaatskleur, eenige moedervlekken, een haviksneus, naauwkeurig afgeronde neusgaten; de benedenlip stak een weinig vooruit, zijne oogen waren blaauw, grijs getint, zijn blik was doordringend en helder. Hij was zeer zedig,

maar toch sierlijk gekleed, had eene kalme en fiere houding, een vluggen en vasten gang, niets in zijn geheel persoon dat voor hem geen ingenomenheid inboezemde en boven anderen deed uitsteken. «Een edel en indrukwekkend man, zegt Oviedo, wat zijn profiel en zijne houding zeer goed toonde.» Grondig onderwezen, uiterst beleefd, met eene heldere en zuivere stem be- gaafd, sprak hij te pas over de meest onderscheiden onderwerpen, in de best gekozen bewoordingen.

Hij had een afschrik van godslasteringen; hij vermeed zelfs den schijn van vloeken; onzedelijke liederen deden hem walgen. Zijn geweten zou hem van de ongebondenheid verwijderd gehouden hebben, zijn edel instinkt had daarvan een afkeer. Hij dronk weinig wijn, kon geen smulpartijen en geen hazardspel dulden. Hij schepte veel vermaak en muntte uit in ligchaams oefeningen: een duchtig en bevallig ruiter zijnde, was het paardrijden altoos zijne geliefdste uitspanning. Zijn voedsel bij voorkeur was brood, rijst, eijeren, versche groenten, dadelen, rozijnen, grenaten, pasteken en sinaasappelen. Stipt, beleefd, levendig, maar hartelijk welwillend, liet hij wel eens zijn ongeduld doorschemeren, maar nooit geheel blijken. Keurig op zijne kleeding, en, zooals men zegt, ordelijk, versierde hij zijne kamer met bloemen, godvruchtige prenten en merkwaardige dingen uit de natuurlijke geschiedenis. Hij hield er van om zijn linnengoed — welks witheid zijne ecnige weelde was — zijne handschoenen en zijn briefpapier te parfumeren.

Hij heeft ergens geschreven: «Nog zeer jong zijnde, begaf ik mij op zee, om de zeevaartkunde te beoefenen. Deze loopbaan brengt dengenen, die haar volgt er toe om in de geheimen dezer wereld te willen dringen.» Dit verlangen om de geheimen der natuur te willen doorgronden

was toen gemeen aan de bedrijvigste lieden. Men wilde zich de natuurlijke wereld verklaren; men gevoelde de onvoldoendheid of de valsheid der meeningen, die sedert de oudheid omtrent den staat en de wetten der zichtbare wereld in omloop waren. Men legde zich met ijver op de aardrijkskunde, of, zooals men het toen noemde, de wereldkunde toe; men onderzocht de oude schrijvers, men doorsnuffelde de arabische boeken; de reisbeschrijvingen van vroegere schrijvers of tijdgenooten werden met eene bijna koortsachtige begeerlijkheid gelezen. Christophorus Columbus, die daarenboven Aristoteles, Seneca, de dichters, de Kerkvaders, de godgeleerden en de schriftverklaarders gelezen had, bezat eene geleerdheid van den eersten rang in de meest verspreide wetenschappen.

Hij had den kring zijner kennis ook nog uitgebreid door den omgang met geleerde lieden. Al de plaatsen waar zijn schip het anker had laten vallen, had hij uit het godsdienstig, staatkundig, industrieel en handeloogpunt aandachtig bestudeerd. Wij weten van hem zelve, dat hij niet zonder vrucht bezocht had «al de bekende landstreken, gesproken met een groot getal geleerde mannen, geestelijken, leeken, Latijnen, Grieken, Mooren, lieden van al de godsdiensten;» dat hij zich niet te vergeefs had toegelegd «op de boeken der wereldkunde, der geschiedenis en der wijsbegeerte.» Wij weten van een anderen kant, dat hij, in zijn ouderdom, menigmaal zijne godsvrucht ontboezemde, en zich in God over zijne wederwaardigheden, door gedichten in een treurigen en mannelijken toon troostte. Indien Christophorus Columbus als een grijsaard, die gebukt ging onder den last der zaken en bekommelingen, en «in eene taal welke laat de zijne was geworden», niet weerstond aan de beko-

ringen van de versmaat en het beeld, dan is het geoorloofd met des te meer reden te gelooven, dat hij in den leeftijd van vrijheid en verbeelding zich in de taal van Dante en Tasso, «die zoete spraak zijner kinderjaren,» dichter gevoelde (1).

Dit is het denkbeeld dat men zich moet vormen van dien grooten man, op het tijdstip dat de Voorzienigheid hem naar Portugal dreef. Niets is dus natuurlijker dan dat zijne landgenooten hem te Lissabon met onderscheiding ontvingen en dat hij in staat was zich daar aanstonds middelen van bestaan te scheppen. Hij had in de harde lessen zijner jeugd, aan boord, die standvastigheid in de beproevingen, die vastberadenheid om in spijt der tegenspoeden te overwinnen, die vruchtbaarheid van hulpmiddelen, die practische wetenschap des levens eindelijk geput, welke den karaktertrek van zijne roemrijke persoonlijkheid uitmaakt. Zijn moed werd door niets geëvenaard dan door zijn vertrouwen op God. Onverwijd en onverstoord wist hij wat de toestand vorderde. Als schoonschrijver en teekenaar bezat hij een talent van den eersten rang: vóór de uitvinding der boekdrukkunst waren die middelen tot arbeid bijzonder geacht en winstgevend; hij ging kaarten en plannen maken, handschriften overschrijven, zeldzame en kostbare boeken opzoeken, om ze weder te verkoopen. Hij was te gelijk kopist, teekenaar en in zekere mate boekhandelaar. Niet alleen kon hij zoo doende in zijne eigene behoeften voorzien, maar vond ook middel, dank zij de vrome gestrengheid zijner gewoonten, om geld naar zijn vader in Italië te zenden, die door tegenspoeden in den handel verarmd was. Christophorus Columbus voorzag, uit Lissabon, in de

---

(1) Roselly de Lorgues.

kosten van het onderwijs zijner beide jongere broeders.

De godsdienst verhonderdvoudigde zijne krachten en versierde zijn leven. Reeds in zijne kindsche jaren, *trok hij de aandacht tot zich*, zegt Washington Irving, «door de naauwgezetheid waarmede hij zijne godsdienstpligten vervulde, daar hij de vastendagen en de plegtigheden der Kerk stipt opvolgde; en zijne godsdienst bestond niet in ijdele oefeningen, zij nam deel aan die edele en plegtige geestdrift waarvan zijn geheele karakter sterk doordrongen was». Hij las voortdurend, mediteerde met zalving de Heilige Schrift. Het Evangelie volgens den heiligen Joannes, was zijne geliefkoosde lektuur. Steeds getrouw aan de christelijke gewoonten van het ouderlijk huis, «en zich de aanbevelingen zijner vrome moeder herinnerende (1),» ging hij, elken morgen, van de eerste oogenblikken van zijn verblijf in Lissabon af, de heilige Mis hooren in de Allerheiligenkerk.

Deze kerk grensde aan een opvoedingsgesticht van geestelijke zusters. Onder andere kostleerlingen, woonde het weeskind van een zeeman in dit huis, zij heette Felippa de Perestrello. Zij had twee zusters en was ouder dan deze. Haar vader, een italiaansch edelman van geboorte, was in dienst van Portugal gestorven. Hij was officier van het koninklijk huis geweest. Prins Hendrik had hem aan zijne wetenschappelijke studiën en zijne ondernemingen op zee verbonden. Hij had deelgenomen aan de bezetting van Madera en aan de ontdekking van verscheidene eilanden van de westkust van Afrika. In de laatste plaats, gouverneur en concessionaris van het eilandje Porto Santo, had hij zijn erfgoed in vruchteloze proeven van exploitatie verspild.

---

(1) Roselly de Lorgues.

Christophorus Columbus en Felippa leerden elkander kennen en beminnen. Hun staat was dezelfde; de naam van Italië en hunne gemeenschappelijke betrekkingen tot den oceaan bragten ze bij elkander; de godsdienst maakte van beide kanten het gebrek aan fortuin goed. Felippa's moeder, eene vrouw van ondervinding en eene weduwe van groote godsvrucht, won eerst berigten in, die langen tijd schijnen te zijn uitgebleven, dewijl er naar Italië moest geschreven worden, en verleende de hand harer dochter toen aan Columbus. Ongetwijfeld om de geringheid van het uitzet te vergoeden, nam zij de jonggehuwden in haar huis op.

Het huwelijk was gelukkig, het gezin stichtend en geëerbiedigd. Indien men bij die smaak en die fijne manieren, welke wij reeds bij Christophorus Columbus hebben doen opmerken, nog de bekoorlijkheid van den omgang voegt met een officier, die van zijne jeugd af op zee rondzwierf, een opmerker en een bedrijvig man, die ook naar de dichterlijke bespiegelingen overhelde en gewoon was aan de practische speculatiën, die met de naauwkeurigste beschouwingen over de zaken duizenderlei anecdoten over stormen en veldslagen, met wijsgeerige of handelsoverzigten de bevalligste opmerkingen over de wonderen der schepping wist te doen zamengaan; indien men bedenkt dat Christophorus zóó was ten tijde dat hij zich in het huwelijk begaf, dan zal het niet moeilijk zijn te begrijpen, hoezeer de vriendenkring zich in Lissabon uitbreidde, en hoe hij daar in de achting bevestigd werd. Zijn huwelijk met een lid van de familie van een oud-officier van 's konings huis, deed hem eene zeer nuttige bescherming verwerven. De vrienden, de oude krijgsmakkers van zijn schoonvader, verwierven hem aan het hof voorname bekenden.

HOOFDSTUK III.

*Vorming der cosmographische theorie van Columbus. —
Hij doet aan Genua en aan Venetië het
aanbod om de ontdekking te beproeven.*

Alphonsus V regeerde in Portugal. Hij gaf den voornamen zeelieden gemakkelijk de eer van een gehoor: Columbus werd hem voorgesteld. De vorst en de genueesche officier hadden menig onderhoud over de natuurkundige wetenschappen en de lotgevallen op zee. Telkenreize boezemde Columbus den koning eene levendige belangstelling in. Het valt niet te betwijfelen of in die gesprekken werd gewaagd van onbekende landen welke men in de streken van het westen zou kunnen ontdekken; want op zekeren dag, liet Alphonsus V aan Columbus, als beteekenisvolle merkwaardigheden, ontzettend groote rietstokken zien, welke de wind naar den oever der Azorische eilanden had gestuurd.

In de eerste tijden van zijn huwelijk, zette Columbus zijn arbeid met de pen en het kompas, en zijn handel voort. Maar weldra werd de jongste zuster van Felippa ten huwelijk gegeven; ook zij huwde een zeeofficier, Pedro Correa. Door Alphonsus V tot gouverneur van Porto Santo benoemd, zooals zijn schoonvader het geweest was, ging Correa bezit nemen. Zijne vrouw, zijne schoon-

moeder, de zusters zijner vrouw en zijn schoonbroeder Columbus vertrokken met hem. Diego, het eenige kind van Columbus en van Felippa, werd in 1476, te Porto Santo geboren.

Pedro Correa vond eens op het strand van Porto Santo een stuk hout dat met eenige kunst gebeeldhouwd was: de westewind had het aangebragt. Columbus vernam dit feit, en men zag dat hij daaraan zijne aandacht wijdde. Zijne schoonmoeder verhaalde hem in den huiselijken kring, het leven van haren echtgenoot: Christophorus Columbus had te Porto Santo, de aantekeningen en de dagboeken van de togten zijns schoonvaders in handen. Van Porto Santo uit, deed hij verscheidene reizen naar de naburige kusten. Hij begaf zich naar Madera. Hij bezocht de portugese kantoren van Guinea, de monding van den Goudstroom, het fort van St. George d'Elmina. Hij landde op de Kaapverdisehe en de Kanarische eilanden. Hij zette zijne togten voort tot de Azorische eilanden.

Hier bragt men hem feiten onder de aandacht, die hij als zeer belangwekkend beschouwde. Men verhaalde hem, dat de westewinden somtijds groote boomen, die hunne gelijken in Eüropa niet hadden, tegen de oevers van Graciosa en van Fayal dreven. Men verzekerde hem dat men op het strand van het Bloemeneiland twee lijken had gevonden, die de karaktertrekken droegen van geen bekend ras. Verschillende zeelieden bragten hem van verscheidene zijden opmerkingen van dergelijken aard.

Het feit alleen, dat hij deze berigten had ingewonnen of opgespoord, doet reeds duidelijk zien met welke grootsche denkbeelden Columbus' geest vervuld was: hij bestudeerde ongetwijfeld het vraagstuk, waaraan hij zijn geheele leven zou toewijden. Maar indien men aan deze geringe mededeelingen die wij hebben opgeteekend, een oorspronke-

lijken en beslissenden invloed zou willen toeschrijven, gelijk eenigen hebben willen doen, op de ontdekking der Nieuwe Wereld, dan zou men willens en wetens in dwaling vervallen. Deze gegevens waren in zich zelf zeer onbeduidend. Niemand had daaruit tot hiertoe eenige de minste vingerwijzing afgeleid. Columbus alleen hechte daaraan eenig gewigt, omdat zijn geest zich daartoe door intuïtiën van een bijzonderen aard had voorbereid.

Het is waar, dat zijn zoon, de *abbé* Ferdinand Columbus, onder deze drie hoofden: — de natuur der dingen, het gezag der schrijvers en de verhalen der reizigers — de verschillende bronnen rangschikt, waaraan zijn vader de gronden zijner overtuiging zou hebben ontleend, en hij schijnt aan elke dier groepen van aanwijzingen een bijna gelijken invloed op de voortgaande vorming van de theorien van den grooten man toe te schrijven. Maar deze waardeering kan den toets van het onderzoek niet doorstaan: een feit vernietigt haar ten volle. Het is niet aan te nemen, dat Columbus, vooral schriftelijk en wetenschappelijk, iets hoegenaamd van die denkbelden zou hebben medegedeeld vóór dat hij ze lang had overwogen; zelfs toen zij hem bewezen toeschenen, moest hij ze herhaaldelijk in stilte ter toetse brengen: de man van genie geeft niet ligtvaardig opening van dergelijke ingevingen. In 1474 nu, dat wil zeggen in het begin van datzelfde tijdvak waarin Columbus, van Porto Santo in de naburige wateren vaarde, de loodsen raadplegende, de gestrande voorwerpen onderzoekende, was hij in wetenschappelijke briefwisseling met Paulus Toscanelli over zijne grootsche plannen.

Paulus Toscanelli was een der doorluchtigste geleerden van Italië uit de vijftiende eeuw. Men noemde hem in de wandeling «de natuurkundige Paulus». Geneesheer te

Florence zijnde, bezocht hij Rome menigmaal en hield zich daar geruimen tijd op. Het pauselijk Hof achtte zijne wetenschap hoog en was zijn persoon genegen. Het portugesche gouvernement raadpleegde hem officieel omtrent aardrijkskundige vraagstukken. Een Toscaner te Lissabon wonende, stelde Columbus met hem in betrekking. Zij wisselden verscheidene brieven. Toscanelli oordeelde de denkbeelden van Columbus groot en edel; hij moedigde hem aan.

Wij bezitten twee zeer bekende brokstukken van deze briefwisseling: zij dragen zonder twijfel de dagteekening van 1474. Christophorus Columbus aarzelde niet meer, zocht niet meer; hij had gevonden, hij geloofde, hij wist. Dit is zoo waar, dat het denkbeeld voor hem had opgehouden tot het gebied der theorie te behooren: het was een ontwerp geworden, een practisch besluit om ontdekkingen op den Oceaan te gaan doen; en reeds voerde hij als voornaamste beweegreden om zijn ijver te prikkelen, de gelukkige uitkomsten aan, welke hij zich van zijne Ontdekking voor het christendom beloofde.

Columbus werd niet beter gediend door «het gezag der geleerde schrijvers,» dan door de mededeelingen der zeevaarders. Hij zou groot gevaar geloopen hebben door zijne lektuur op het dwaalspoor gebracht te zijn, indien hij even veel vertrouwen had gesteld in de plaatsen van Seneca, van Aristoteles, van Plinius, van Marco Polo, van John Mandeville over de onbekende werelden en den weg om ze te bereiken als aan zijne eigene redeneringen. Ongetwijfeld dacht hij over de meeningen dier schrijvers na, maar op ondergeschikte wijze: toen zijne berekeningen hem de overtuiging geschonken hadden, vergeleek hij zijne innige besluiten met de vroegere onderstellingen. Welk licht konden de teksten, die voor ons raadsels zijn

gebleven, nu de oceaan geen geheimen meer bezit, uit hen zelve voor zijn blik verspreiden?

Inderdaad, Columbus werd door de inwendige wereld zijner gedachten, door eenzame overwegingen over «de natuur der dingen» verlicht. Men moet niet volkomen ontkennen dat de algemeene strekking der wetenschappelijke beweging van dien tijd niet gunstig is geweest voor de persoonlijke ontluiking zijner denkbeelden: de wondervolle ontdekkingen worden nimmer door God geschonken dan op het oogenblik, dat is voorbereid om ze te begrijpen en ten nutte te maken. Maar het individueel, intiem en geheimzinnig karakter van de ingeving van den grooten Genuees, is niettemin een feit dat hij zelf verklaart: «De Zeer Heilige Drieëenheid, zeide hij, gaf mij het denkbeeld in, dat Zij mij vervolgens volmaakt duidelijk maakte, dat ik van Spanje naar Indië zou kunnen varen door den Oceaan naar het westen over te zeilen.» God, zegt hij elders, «opende hem het verstand als met de hand».

Daarenboven, flikkering van het genie of uitwendige openbaring, langzame klaarblijkelijkheid der berekening of plotselinge verlichting, welken naam men ook geve aan de lichtstraal, die de theoriën van Columbus deed geboren worden, hij begreep en hield het voor zeker, wij weten niet stellig in welk jaar van zijn beschouwend leven, dat de aarde rond was. Men had het vóór hem geloofd en gezegd; maar niemand had die leer met eene energie van overtuiging omhelsd, bij de zijne te vergelijken. Hij trok daaruit dit gemakkelijk gevolg, dat men, in theorie ten minste, in alle rigtingen rondom de aarde kon gaan.

Een ander denkbeeld, ook door de oudheid aangenomen, maar door de geheele middeleeuwen van de hand gewezen,

vormde zich, in de tweede plaats, met eene onwankelbare zekerheid in Columbus' geest. De wijsheid en de goedheid des Scheppers, lieten niet toe te denken, zeide hij, dat de groote ruimten van den aardbol, die tot nog toe onbezocht waren, geheel door de onvruchtbare wateren van een buitenmate grooten oceaán, zouden bedekt zijn. Hij achtte het waarschijnlijker, dat het bekende vasteland, als tegenwigt, in een tegenovergesteld halfronde landen zou bezitten van eene bijna gelijke uitgestrektheid. En, volgens hem, moesten die landen door menschen bewoond zijn: de volken der oude wereld hadden hunne tegenvoeters.

Deze beginselen bragten er hem regtstreeks toe om te zeggen, dat tegenover de westelijke kusten van Europa, aan gene zijde der Atlantische zee, de oostelijke kusten van een ander land bestonden; dat tusschen deze beide werelden, de oceaansche zee, zooals men toen sprak, de meest regtstreeksche en gemakkelijkste weg was; dat het er alleen op aankwam om ver genoeg in de rigting van het westen te varen, om, zonder twijfel, in een tweede bewoond halfronde aan te komen. Columbus besloot, in 1476, bij de zeevarende mogendheden de noodige stappen te doen, om deze stoutmoedige reis te verwezenlijken.

Hij was overtuigd dat uit zijne ontdekkingsreis onberekenbare voordeelen voor de christen wereld zouden voortvloeijen, en dat de eerste natie die haar vlag op de onbekende landen zou planten, daardoor ontzettend groote rijkdommen zou verwerven; hij wenschte in de eerste plaats aan Genua, zijn vaderland, de christelijke eer en het voordeel der onderneming te bezorgen. Hij verliet Portugal, kwam te Genua aan en deelde zijn ontwerp en zijne plannen aan den senaat mede. Hij nam

de verpligting op zich, indien men hem 'schepen verschaft, om de straat van Gibraltar uit te zeilen, en door de oceaansche zee, naar het westen door te varen, totdat hij het land dat goud, specerijen en paarden voortbragt, zou gevonden hebben. De senaat van Genua noemde in stilte deze reusachtige voorstellen, hoogmoedige droomerijen, en beweerde luide, om ze van de hand te wijzen, dat de schatkist den last niet kon dragen.

Columbus ging dezelfde aanbiedingen te Venetië doen: zij vonden daar geen gunstiger gehoor.

Hij begaf zich vervolgens naar Savone. Zijne bejaarde ouders leefden daar in stilte: hij bleef verscheidene maanden bij hen, ondersteunde hen in hunne armoede, die zeer groot was geworden, en achtte het niet beneden zich om, nu en dan, in gezelschap van zijn vader en zijne broeders, zijn oud handwerk van kaarder weder op te vatten, maar hield zich meer aanhoudend bezig met het teekenen en verkoopen van geographische kaarten. Christophorus Columbus bleef ongeveer een jaar aldus in Italië wonen.

In Lissabon, bij zijne vrouw en zijn zoon teruggekeerd, deed hij nu eens een zeetogt en bevond zich dan weder aan land, waar hij een leven van ontbering, van handenarbeid en van studie leidde. In de maand februarij 1477, deed hij eene zereis honderd mijlen boven IJsland. Wij weten niet of hij op deze of op eene andere reis zinspeelde, toen hij later zeide: «Ik ben in het noorden, in Engeland geweest.» Wij zijn geneigd te gelooven dat hij in de noordelijke zeeën twee verschillende togten deed.

HOOFDSTUK IV.

Nuttelooze pogingen door Columbus bij het hof van Lissabon aangewend. — Hij keert naar Italie terug.

In 1479, volgde de koning van Portugal Jan II, de Groote bijgenaamd, zijn vader Alphonsus V op. Het strookte met zijne inzigten om aan de portugesche marine eene bedrijvigheid te geven welke de tijden van prins Hendrik, zijn oud-oom, herinnerde. Hij bediende zich van iederen vreemdeling dien hij bekwaam achtte. Het kostte Columbus weinig moeite om bij hem ten gehoor te worden toegelaten.

Jan II toonde zich, op de eerste audientiën, weinig genegen om de plannen van Columbus te begunstigen. Maar, in het vervolg, begreep hij, dat er iets waarschijnlijk en prachtigs in de theorien van den Genuees gelegen was: hij stemde er in, toe om de kosten der expeditie te dragen. Deze togt had geen plaats, dewijl de kroon van Portugal de voorwaarden door Columbus gesteld niet aanvaardde.

Van den beginne af, en bij het nog niet geheel heldere of duidelijke van zijne ingevingen en van zijne berekeningen, had Columbus zich zelve beloofd en voor God gezworen, dat hij de ontdekking der rijke landen, welke zijn genie giste dat aan de westelijke grenzen van den Oceaan gelegen waren, op tweeërlei, onderscheidene maar zamen-gaande wijzen zou doen dienen: tot de verspreiding van

het Evangelie en tot de verheffing der Heilige Kerk. Hij had besloten dat op zijn voetspoor de christenheid hare missionarissen en haar geloof naar Indië zou zenden; dat Indië, haar, op zijne beurt, schatten zou opleveren, die haar in staat zouden stellen om de christen wereld van de eeuwenoude smadelijke bejegening van het islamisme te bevrijden. Dit program, men ziet het, omvatte twee gedeelten: zij hebben de aandacht der geschiedschrijvers niet in dezelfde mate getroffen: het eene is minder slecht gewaardeerd dan het andere.

Washington Irving heeft, behalve een ongeschikt en valsch woord, de om zoo te zeggen apostolische zijde, van de missie waartoe Columbus zich beroepen achtte, zeer goed beschreven. «Toen Columbus, zegt hij, zijne theorie gevormd had, vatte zij met eene zonderlinge kracht wortel in zijn geest. Hij sprak nimmer op een toon van twijfel of aarzeling, maar met zooveel vastberadenheid en zekerheid, alsof zijn oogen het beloofde land gezien hadden. Een diep godsdienstig gevoel was met zijne beschouwingen vermengd en gaf haar soms een tint van *bijgeloof*, maar van een bijgeloof dat geheel *hoog en verheven* was. Hij beschouwde zich zelve in zekere mate, als gezant des hemels, onder al de menschen uitverkoren, om zijne groote oogmerken te vervullen; hij meende de ontdekking die hij overpeinsde, in de Heilige Schrift geboekstaafd en in groote trekken in de openbaringen der profeten aangeduid te zien. De uiteinden der aarde zouden tot elkander gebracht worden; en al de natiën, al de talen vereenigd onder de heilige banier des Verlossers. Dit moest de glorievolle uitkomst van zijne onderneming zijn, die de verwijderde en onbekende streken der aarde met het christen Europa in betrekking zou stellen, die de flambouw van het ware geloof in landen zou brengen,

nog bedekt met de duisternissen van het heidendom, en hunne ontelbare volken, onder de heilige heerschappij der Kerk zoude vereenigen. De geestdrift welke hem bezielde werd medegedeeld aan zijne woorden en tot zelfs aan zijne houding, die iets had van den adel en de verheffing zijner denkbeelden» (1).

Dezelfde schrijver spreekt in duidelijke woorden van hetgeen hij «het geliefkoosd ontwerp» van Columbus noemt. «De bevrijding van het Heilige Graf, zegt hij, was een der groote voorwerpen van zijn ijverzucht; hij overwoog die gedurende het overige zijns levens; zij was het onderwerp van eene uitdrukkelijke beschikking in zijn testament. Hij beschouwde haar als een van de groote werken welke de hemel hem gekozen had te doen, en hij hield *in het vervolg* zijne groote ontdekking als een voorbereidend middel door de Voorzienigheid gebezigd, om daarvan de vervulling te verzekeren. (2) . . . . *Van den beginne* af, had hij de bevrijding van het Heilig Graf, als het groote onderwerp voorgesteld, waartoe de opbrengst zijner ontdekkingen zou moeten worden aangewend (3)».

Washington Irving heeft zich omtrent twee punten vergist. Toen hij zeide, dat Columbus *van den beginne af*, zijn verlangen had te kennen gegeven om het Heilige Land te bevrijden, verstond hij daardoor het tijdstip der onderhandelingen met het spaansche hof; zijne gedachte klom niet hooger op. Dit is eene onjuistheid. Hij verzwart die, wanneer hij daarbij voegt, dat Columbus *in het vervolg* zijne groote ontdekking als een voorbereidend middel beschouwde. Hij vergist zich evenzeer wanneer hij, op eene andere plaats, verzekert, dat

(1) Washington Irving. b. I, h. v. — (2) Ibid B. II, h. VIII. — (3) B. XIV, h. IV.

Columbus zich *zijne gelofte met eene nieuwe kracht* herinnerde, alsof hij die, gedurende een zeker getal jaren, ongeveer uit het gezigt verloren had.

Columbus vormde het besluit om de Nieuwe Wereld te ontdekken, om haar het Evangelie te verkondigen en om Palestina te bevrijden, werkelijk *van den beginne af*, dat wil zeggen zoodra het oogmerk van de Ontdekking zelve in zijn geest was gevestigd. En deze drie denkbeelden van Ontdekking, van Apostolaat, van Bevrijding, ontstonden tegelijkertijd in zijn groot en vroom genie, en bleven insgelijks zonder onderbreking, zonder vergetelheid, zonder verslapping, in zijn wil en in zijne handelingen vereenigd.

Columbus kon dezen heldhaftigen droom niet anders verwezenlijken dan met zich, door zijne voorafgaande overeenkomst met de deelgenooten, wie ze ook zijn mogten, van zijn zeetogt, een bijna koninklijk gezag en on'zettend groote eigendomsregten op de te ontdekken landen te verzekeren. Hij moest meester in Indië zijn, om, zonder hindernis, een waarlijk christelijken loop aan de ontwikkeling der kolonisatie te geven. Hij moest een vrij aanzienlijk aandeel in de opbrengsten der kolonisatie hebben, om daaruit eene bijzondere schatkist te stichten, die hem in staat stelde om de uitgaven van werving en van onderhoud van een leger tegen den Turk te bestrijden. Eindelijk moesten, ter belooning voor de Ontdekking, eeretitels hem in Europa, door het uiterlijk van grootheid en het vermogen van initiatief, gelijkstellen met de vorsten. Eeretitels, rijkdom, magt, deze drie dingen waren hem onontbeerlijk.

Vandaar de voorwaarden, welke hij eerst aan Portugal, en later aan Spanje stelde: — hij moest onderkoning zijn, gouverneur-generaal der eilanden en vastelanden

door hem en na hem in den Oceaan ontdekt en groot-admiraal van den Oceaan; — hij moest al de eerbewijzen, al de attributen van deze waardigheden en bedieningen hebben; — hij moest de tiend ontvangen van al de rijkdommen, de paarlen, de diamanten, het goud, de reukwerken, de specerijen, de vruchten en de voortbrengselen welke verzameld en uitgevoerd zouden worden in de streken aan zijn gezag onderworpen; — zijne waardigheden en bedieningen en al de prerogatieven daaraan verbonden, zouden, door regt van eerstgeboorte, erfelijk in zijne familie zijn.

Koning Jan II vond, in het eerst, die eischen niet buiten verhouding tot de voorgestelde dienst; hij zond ze tot onderzoek aan zijne permanente commissie der zeeontdekkingen. Deze commissie was uit drie leden zamengesteld: Diego Ortiz de Cazadilla, bisschop van Ceuta en biechtvader van Jan II en de joodsche geneesheeren Josephus en Rodigero. Zij besloten eenparig om de eischen van Columbus van de hand te wijzen.

Jan II vereenigde zich niet met dit afwijzend besluit. Al dekte het de koninklijke verantwoordelijkheid, het voldeed zijn gemoed niet. Hij maakte het vraagstuk buitengewoon aanhangig bij een oppersten raad, onder zijn voorzitterschap, geheel en uitsluitend zamengesteld uit de aanzienlijksten van het hof. In dien raad hielden kleingeestige overwegingen weder de bovenhand. De biechtvader werd minder geleid (zooals het te dikwijls, wij moeten het tot onze spijt zeggen, in gevaarvolle bedieningen geschiedt), door de belangen der godsdienst dan door de inzichten der baatzuchtigheid. Hij was, of beschouwde zich te zijn een geleerde in cosmographie. Om die reden, vatbaarder dan ieder ander voor achterdocht en jaloeschheid ten opzichte van Columbus, maakte hij er zich eene

levensquestie uit om een mededinger de gelegenheid te ontnemen van goed bij den meester te worden aangeschreven. Door zijne trawanten vormde zijne listige behendigheid eene meerderheid in den raad overeenkomstig zijne hartstogten.

Een enkel lid, de graaf de Villareal, deed met kracht de taal der rede en der eer, der godsdienst en der vaderlandsliefde hooren. Hij wees er op dat het voor naamste doel van Columbus bestond in de uitbreiding van het katholiek geloof; dat indien men zijn aanbod afwees, men welligt God zou weigeren, dat men Hem ten minste zou beproeven, door deze kans te verwaarloozen om het woord des Evangelies van de eene tot de andere pool te doen weerklinken; dat men de natie eene groote vermeerdering van rijkgebied zou ontrooven, en haren vorsten van de onoversterfelijkheid van hun naam. Hij verwonderde zich daarover, dat zulk een ontwerp bestreden werd door een bedienaar der godsdienst. Hij durfde, als hoorde hij op het oogenblik zelf, zeide hij, eene stem en een geest van den hemel, den vorst die stoutmoedigheid genoeg bezat om de onderneming te beproeven, niet slechts een gelukkigen uitslag, maar ook, in het tegenwoordige en in de toekomst, eene magt en een roem voorspellen, die de vermaardste helden en de gelukkigste vorsten nimmer verworven hadden.

Ofschoon deze rede algemeen toegejuicht werd, bleef het gevoelen van den biechtvader toch zegevieren. De raad besloot twee dingen: dat het in het algemeen paste de zeetogten aan te moedigen, en dat men zich in het bijzonder moest wachten voor den togt door Columbus voorgesteld.

Intusschen hield Jan II zich nog niet overtuigd. Hoe meer hij zijne eigene redeneringen doorgrondde, hoe

meer de onderneming hem toelachte. Hij liet Columbus schikkingen voorstellen. Hij bood hem het levenslang bestuur aan van de landen, welke hij zou ontdekken, eeretitels en erfelijke voorregten. Columbus weigerde.

Dit deed den koning leed, ja zelfs smart. De biechtvader vond toen een middel uit om zich te doen gelden, dat wij zouden willen verzwijgen: hij ried den koning aan om de plannen en de aantekeningen van Columbus heimelijk aan een portugeschen zeeman ter hand te stellen, en hem langs den aangegeven weg ter Ontdekking uit te zenden. Eene koninklijke boodschap noodigde Columbus uit om onverwijld het uitvoerig plan van zijne ontdekkingsreis mede te deelen, met de kaarten tot bewijs: hij gehoorzaamde. Aanstonds werd een der zeekapiteins, die men voor den bekwaamste hield, met een karveel uitgezonden: zijne voorgewende zending was om de Kaapverdische eilanden van levensbehoefden te voorzien; zijne geheime en wezenlijke zending, om naar het westen te zeilen, volgens de voorschriften aan Columbus ontstolen. Maar na verloop van eenige dagen zeilens in de aangegeven rigting, verloor de bemanning en de kapitein den moed. Men keerde naar de Kaapverdische eilanden, en van daar naar Lissabon terug. Langzamerhand wijdde eene onvermijdelijke onbescheidenheid het publiek in het geheim van deze schuldige reis in.

Columbus had Felippa, zijne vrouw, zien sterven. De onregtvaardige trek van het hof trof hem in het diepste zijner bedroefde ziel. Hij ontving daardoor als eene ongeneeselijke wonde. Te vergeefs trachtte de koning hem herhaaldelijk tot nieuwe onderhandelingen te bewegen. Lissabon, het hof, de menschen, het land, alles van Portugal, was hem eene bittere herinnering geworden. Hij vlugtte heimelijk over zee, zijn jongen zoon Diego medenemende.

Dit vertrek was eene vlugt. Columbus' leven was te Lissabon niet meer veilig. Hij wist dat de koning, onder den dagelijkschen druk van misdadige raadslieden, besloten had om het onmogelijke te beproeven, ten einde hem door eene dier verbindtenissen, die niet gedoogden, wanneer men in de portugesche marine was ingeschreven, onder eene andere vlag te varen, aan zijne kroon te verbieden. Hij wist dat diezelfde raadslieden tot alles tegen hem besloten waren; een moord zou hen niet tegenhouden (1). Hij verliet Lissabon in 1484. Zijn zoon was acht jaren oud. Bevond Bartholomeus zich toen op zee, zooals Las Casas dat verzekert, of vlugten de beide broeders te zamen? Zond Christophorus ten dien tijde Bartholomeus naar Engeland, om Hendrik VII belangstelling in te boezemen voor de groote onderneming? Dit laatste gevoelen is het algemeenst aangenomen.

---

(1) Deze wreede bezorgdheid is door Navarrette en door andere geschiedschrijvers vervormd in eene minder edele vrees, die van voor schulden in de gevangenis gezet te worden. Maar al was Columbus niet rijk, hij bezat nog meer dan hij schuldig was: niets doet dit onderstellen. Het is waar hij verkocht *in stille* het erfgoed zijner vrouw, maar die geheime vereffening wordt voldoende verklaard door de noodzakelijkheid waarin hij zich bevond, om de voorbereidselen tot zijn vertrek geheim te houden. Het is ook waar, dat toen Jan II hem vier jaren daarna schreef om hem uit te noodigen terug te keeren, hij hem de uitdrukkelijke verzekering gaf dat hij niet ongerust moest wezen alsof eenige criminele of civiele vervolging tegen hem zou worden ingesteld. Maar deze woorden zinspelen op een begin van crimineel proces tegen Columbus, na zijne vlugt, die door de raadslieden van Jan II als desertie werd beschouwd. Zij haalden hem, ondanks de waarheid, gemakkelijk over met betrekking tot de regten zijner vlag op een vreemdeling, die sedert meer dan vijftien jaren in het land gevestigd was, en in dien tusschentijd, op portugeesche schepen had gevaren.

Christophorus Columbus kwam te Genua aan. Hij bleef daar slechts korten tijd: zijne voorstellen, welke hij aan den senaat van zijn vaderland andermaal voorlegde, werden evenmin aangenomen als vroeger.

Als eertijds, ging hij gelijk een brave zoon zijn ouden vader te Savonne terugzien. Zijne moeder was niet meer. Sedert den dood van Suzanna, beschouwde Dominicus Savone als een ballingsoord; hij had slechts één verlangen, om zijne laatste dagen door te brengen en te sterven te midden van de herinneringen zijner jeugd, zijns geluks. Christophorus Columbus, hoe weinig rijk zelf ook, legde zich met eene ijverige teederlievendheid de noodige offers op, om dien zoo te zeggen laatsten wil te volbrengen: hij bragt zijn ouden vader naar Genua terug. Hij verliet die stad eerst na eenige maanden en nadat hij voor het tegenwoordige en de toekomst in al de behoeften van den grijsaard had voorzien.

De blikken van Christophorus Columbus hadden zich naar Spanje gerigt. Hij hoopte in dat land afdoende sympathie te vinden voor zijn wetenschappelijk, beschavend, christelijk werk. De natie was ijverig voor het geloof; zij haatte de Mooren; zij had ridderlijke overleveringen en eene bloeiende zeemagt. De regering van Isabella van Kastilië en van Ferdinand van Arragonië werd glansrijk geopend: men roemde heinde en ver de wijsheid, de dapperheid en de godsdienstigheid van Isabella. Columbus scheepte zich dus in, vol hoop. Men weet niet met zekerheid naar welke haven hij zeilde; en ook niet op welke plaats van het schier-eiland hij aanlandde. De geschiedenis vindt zijn spoor terug, wanneer hij de liefdadigheid inroept aan eene kloosterpoort.

HOOFDSTUK V.

Columbus komt in Spanje aan. — Zijne eerste betrekkingen met de spaansche geestelijkheid.

Op een warmen dag in juli 1485, zag de pater gardiaan, of de overste van een klooster, dat op een half uur afstand van Palos, onder de schaduw der pijnboomen, op eene kaap die zich boven de zee verhief, gelegen was — toen hij het kamertje van den portier voorbijging, een reiziger die, de voeten met stof bedekt en het voorhoofd druipende van zweet, een weinig water en brood vroeg voor zija van vermoeijenis uitgeput kind. Het klooster, door Franciskanen bewoond, heette Heilige Maria van de Rabida. De pater gardiaan, Juan Perez de Marchena was, weinige jaren te voren, aan het hof verbonden geweest als biechtvader van koningin Isabella. Hij stond getroffen door het deftig en voornaam uiterlijk van den vreemdeling. Hij vroeg hem zijn naam, zijn land, van waar hij kwam, waarheen hij ging? De reiziger antwoordde dat hij Christophorus Columbus heette, uit Italië kwam, zich naar het hof begaf, de Koningen wilde spreken om hun een gewigtig ontwerp mede te

deelen. Hij voegde daarbij dat hij door Huelva wiide gaan; de jongste zuster zijner vrouw was daar getrouwd: hij zou haar zijn kind te bewaren geven.

De gardiaan noodigde den vreemdeling uit om in het klooster te komen uitrusten. Columbus nam dit aan in het belang van zijn kind. Onder de stille gaanderijen des kloosters werd het gesprek voortgezet, eene krachtige vriendschap gesloten. De Franciscan bezat, zoozeer als een zijner tijdgenooten, sterrekundige en aardrijkskundige kennis; de wetenschap van den Genuees bekoorde hem. Het oogenblik is niet gunstig, zeide hij hem, en dit was de waarheid, om uwe voorstellen aan het hof te doen. Wacht bij ons een gunstiger tijd af. Columbus werd de gast der Franciskanen. Hij zag in dit onverwacht oponthoud eene gelegenheid om, met het oog op een nieuwen strijd, zijne ziel te versterken. Zijne ondervinding dwong hem om den langen duur en de bitterheid van dien strijd te voorzien. Hij gaf zich aan het gebed, aan ascetische overwegingen, aan heilige lektuur, aan al de oefeningen eener eigenlijk gezegde geestelijke afzondering over. Hij omhelsde het kloosterleven in al zijne bijzonderheden. Getrouwe gezelschap der volmaaktste monniken, stichtte zijne versterving aan de gemeene tafel der eetzaal hen; zij waren opgetogen over zijne vurigheid bij de officiën der kapel; hij maakte in het regt verstand van en de liefde voor den regel, bewonderenswaardige vorderingen. Pater Juan Perez, die door zijn vertrouwelijken omgang geroepen was in den stoel van boetvaardigheid, de geheimen zijns harten te kennen, verklaarde, verrukt, dat er in dien vreemdeling eene deugd woonde, des te verhevener dewijl zij zich zelve niet kende: de scherpzinnige zielbestierder had in zijne langdurige priesterlijke bediening nog geen dergelijk

voorbeeld van mannelijke en ongekunstelde mysticiteit ontmoet. Ook stelde hij van dat oogenblik steeds, als geleerde en priester, belang in de lotsbestemming van Columbus en in zijn werk, en hij deed dit met al de energie der bewondering en der offervaardigheid.

Columbus verbleef in het klooster van de Rabida, van de maand juli 1485 tot de lente van 1486. Ferdinand en Isabella, die toebereidselen maakten tot een veldtocht tegen de Mooren van Grenada, kwam n te Cordova aan. Daar hadden zij de verzamelplaats van hunne troepen bepaald. De pater gardiaan achtte het oogenblik geschikt; hij liet Columbus naar Cordova vertrekken. Hij verschaftte hem een kleine som gelds en stelde hem voor personen tot onmiddellijke omgeving der koningin behorende, dringende aanbevelingsbrieven ter hand. Hij wilde dat Diego, gedurende zijns vaders afwezigheid in het klooster zou blijven; hij beloofde zich zelf met de dagelijksche zorg voor zijn onderrigt te zullen belasten. Nimmer had Columbus onder zulke troostrijke voortteeken de toebereidselen tot de reis gemaakt. Hij kwam vol vertrouwen te Cordova aan. Zijne aanbevelingen waren vooral gerigt aan Ferdinand de Talavera, prior van Prado, den zeer magtigen biechtvader der beide vorsten: hij beloofde zich groote voordeelen van deze omstandigheid.

Maar onder het uiterlijk van eene onberispelijke geregeldheid, verborg de biechtvader de gebreken die aan onbekwame lieden en dorre harten gewoon zijn. Hij gaf zich niet gaarne veel moeite om zijne pligten te vervullen en oefende gaarne voordeelige deugden uit. Oplettend op zijne eigene zaken, en zorgeloos voor die van anderen, zonder zich het minst om het algemeen welzijn te bekommeren, zou hij gaarne, gelijk al de zielen die onder het gewone peil staan, tot devies geno-

men hebben de spreuk: *pax mea suprema lex esto*: mijne rust bovenal. Overigens ware hij een goed priester, indien de smaak voor kuiperijen, de onbegrensde heerschzucht en de haatdragende ligtgeraaktheid bestaambaar waren met de priesterlijke eer.

De geschiedschrijvers zeggen dat de biechtvader, toen Columbus hem zijn brief van aanbeveling overhandigde, den vreemdeling van top tot teen opnam, die daar voor hem stond met een vermoeid uiterlijk, in eene onaanzienlijke kleeding, in Spanje gekomen men weet niet hoe, aan het hof aangeland zonder anderen steun dan de toevallige bescherming van een monnik, die zelf in eene provincie was begraven. Hij meende, zonder aarzelen, dat de overste van de Rabida zich door een plannenmaker had laten om den tuin leiden; het kwam hem buitengemeen wijs voor om den beschermeling van pater Marchena op de trappen, in de voorportalen, in de wachtzalen te laten pruilen; dat zou hem wel van zijne sollicitatie-manie genezen. Maar geen geschiedschrijver heeft eene omstandigheid opgemerkt, uitnemend geschikt om den prior van Prado bij uitstek vijandig aan Columbus te maken. Pater Juan Perez, die hem den prior toezond, was biechtvader van Isabella geweest. Humanist, cosmograaf, een man wiens heiligheid alom erkend werd, een man van gebed en studie, een volmaakt religieus zijnde, had hij zich, ondanks de koningin, in zekeren zin, aan de verantwoordelijkheid zijner kiesche bediening onttrokken, om zich geheel en al, in de verre eenzaamheid, aan de gestrengte voorschriften van zijn regel en de aanlokselen zijner boeken over te geven. Ofschoon Isabella bedroefd was over zijn vertrek, had zij hem toch bewonderd. Zij herinnerde zich den waardigen priester met een met genegenheid vermengden

eerbied. Dit was aan Talavera niet onbekend. De lieden die ambten aan het hof bekleeden, hebben vaak als beginsel om degenen wier plaatsen zij hebben ingenomen, die men betreurt, en die zouden kunnen terugkomen, met zorg van de gedachte des meesters verwijderd te houden. Was er voor Talavera meer noodig om hem te ontraden een sollicitant aan de Koningen voor te stellen wiens grootsche denkbeelden, indien zij hun behaagden, hun de gelegenheid zouden verschaffen om nog meer aan de verdienste van Juan Perez te denken?

De biechtvader legde derhalve aan de voorstelling welke een heilige vriend hem verzocht te verschaffen, de duizende hinderpalen in den weg, welke de aandachtige onwil van een hofbeambte, die goed bij den meester staat aangeschreven, kan uitdenken. Dit duurde langen tijd. De vasthoudendheid van Columbus verslapte daardoor niet, maar zijne hulpmiddelen werden uitgeput. Hij moest, om in zijn levensonderhoud te voorzien, zijn ouden arbeid van copist en geograaf-tekenaar weder ter hand nemen. Te Cordova en te Lissabon zouden zij ongetwijfeld voldoende in zijne behoeften hebben voorzien. God bespaarde hem de beproeving daarvan. Hij ging een tweede huwelijk aan. Hij was gaan wonen in de buurt van eene zeer schoone vrouw. Zij heette Beatrijs Enriquez. Zij behoorde tot eene edele familie van een oud geslacht. Ofschoon hare fortuin niet in verhouding stond tot hare geboorte, verzekerde zij haar een onafhankelijk bestaan. Zij vernam welk het verleden, de plannen en de verlegenheid van Columbus waren; welligt raadde zij zijn genie. Ten einde het regt te hebben om hare middelen van bestaan met hem te deelen, stemde zij er in toe zijne tweede vrouw te worden. Zij huwden in de maand november

1486. Beatrijs werd, in het volgende jaar, moeder van Ferdinand Columbus. (1)

Intusschen wanhoopte Columbus door den biechtvader aan de Koningen te worden voorgesteld. Hij koos toen het middel om aan Ferdinand te schrijven; zijn brief bleef onbeantwoord.

---

(1) Wij zullen in een afzonderlijk hoofdstuk de zoo ligtvaardig betwiste wettigheid van dit tweede huwelijk van Columbus bewijzen.

HOOFDSTUK VI.

Tusschenkomst van het hof van Rome ten gunste van Columbus. — Hij verkrijgt, door een romeinsch prelaat, zijn eerste gehoor van de Koningen van Spanje.

De toen regerende Paus Innocentius VIII, was Genuees. Het is niet met zekerheid bekend wanneer en hoe hij de theoriën van Columbus leerde kennen. Werden zij hem door Toscanelli medegedeeld? Deze onderstelling is zeer waarschijnlijk. Toen hij nog kardinaal Cibo, bisschop van Melfe was, bevond hij zich zeker te Rome omstreeks het tijdperk dat Toscanelli uit Rome aan Columbus, in Portugal, de brieven schreef waarvan wij gesproken hebben. Was het niet natuurlijk dat de geleerde Florentijn den genueschen kardinaal onderrigte van de zijns i. ziens bewonderenswaardige theoriën en de oogmerken die van een kind van Genua voortkwamen.

Eene andere onderstelling, die de eerste niet belet, schijnt ons nog redelijker. Het blijkt uit verschillende plaatsen in Columbus' geschriften dat hij, van den beginne af, zijne grootsche denkeelden, aan den Heiligen Stoel onderwierp. Waarom zou hij zich niet, bij voorkeur, met dat doel, tot een kardinaal, zijn landgenoot, gerigt hebben? Indien hij niet aan Cibo schreef, toen deze nog kardinaal was, deed hij het welligt nadat hij de driekroon had

ontvangen. De verheffing van Innocentius VIII dagteekende van minder dan een jaar; zij moest Genua bijzonder bezighouden en den trots der Genuezen gaande maken, toen Columbus, uit Lissabon vluchtende, zijne tweede aanbiedingen aan den genueschen senaat deed, en zijn vader uit Savone naar zijne geboortestad terugvoerde. Waarom zou hij ditmaal, Italië weder verlatende, den nieuwen Opperherder, die een kind uit dezelfde muren was als hij, niet regtstreeks hebben medegedeeld dat hij in Spanje de middelen ging zoeken en hoopte te vinden om onbekende koninkrijken voor het Evangelie te openen?

Op welke wijze dan ook Innocentius VIII de vrome verlangens en den apostolischen ijverzucht van Christophorus Columbus moge te weten zijn gekomen, hij was daarmede bekend, dit is zeker. Hij was daarmede ingenomen. «De familie van paus Innocentius VIII, zegt de heer graaf Roselly de Lorgues, wist dat de doorluchtige Opperherder belang stelde in het plan van Christophorus Columbus; daarom liet zij op zijn graf schrijven dat hij innig deelnam in de Ontdekking, welke hij de vreugde niet had op deze aarde te leeren kennen.

Eene zeer gewigtige omstandigheid is tot heden toe volstrekt door al de levensbeschrijvers van Columbus verwaarloosd. Jan Crebs of Nicolaas van Cusa, de zoon van een visscher, werd te Cusa, aan den Moezel, vier en dertig jaren vóór Columbus geboren. Hij werd met het purper omhangen, in 1448, en stierf te Podi, in 1464. Hij was in al de gewone studiën der geestelijkheid, het grieksch, het hebreuwsch, de wijsbegeerte, de godgeleerdheid en de letteren ervaren. Maar hij beoefende bij voorkeur de wiskunde, de sterrekunde, de aardrijkskunde. Hij verhief zich in dien bijzonderen sfeer, tot op de hoogte der begrippen welke de wiskunde der moderne tijden geschept hebben.

Vóór Columbus en Copernicus had hij over de gedaante der aarde, hare plaats in het hemelstelsel en hare beweging, zeer bepaalde, zoo niet volkomen denkbeelden.

Zijne hoedanigheid van lid van het heilig collegie zou voldoende zijn geweest om zijne sterrekundige meeningen ter kennis van Toscanelli te brengen. Zij waren even oud. Men weet welke eene levendige schriftelijke wisseling van denkbeelden er in de vijftiende en zestiende eeuwen tusschen de geleerden plaats had. Toen Toscanelli te Rome over de denkbeelden van Columbus sprak, was hij in staat om hunne overeenkomst te doen opmerken met de meeningen van een prins der Kerk, wiens gedachtenis nog levendig voor den geest stond.

Overigens woonde Cusa, als aartsdiaken van Luik, het concilie van Bazel bij. Zijne rol was dáár zeer in het oog gevallen. Drie pausen, Eugenius IV, Nicolaas V en Pius II, gebruikten hem in gewigtige legatiën bij verschillende hoven. Hij genoot dus eene groote bekendheid te Rome. Zijne vrienden van het heilig collegie, van de prelatuur, van het Huis des Pausen, van de gezantschappen, van de hoogeschoolen, degenen met wie hij te Bazel had omgegaan of die hij in de legatiën had ontmoet, al degenen die in min of meer geregelde betrekkingen tot hem stonden, hadden duizende gelegenheden om onder elkander de vraagstukken welke door dien vorschenden geest werden bewogen te bespreken. Het deed er weinig toe of men zijne oplossingen al dan niet aannam als de zekere of zelfs aannemelijke uitdrukking der waarheid. Haar strijd met de algemeene overtuiging grifte ze des te dieper in het geheugen. De beproefde regtzinnigheid in de leer van haar ontwerper, zijne bekende en boven alle verdenking verhevene godgeleerde wetenschap, waren oorzaak dat men zich over die nieuwig-

heden niet ongerust maakte. De gemoederen waren te Rome voorbereid op de cosmographische stoutmoedigheden, toen de begrippen van Columbus daar bekendheid verwierven.

Uit die feiten kunnen wij voorzeker met alle waarschijnlijkheid afleiden dat een romeinsch prelaat die onlangs van Rome aan het spaansche hof was gekomen, al kende hij Christophorus nog niet, toch zijne denkbeelden kende en daarvoor gunstig gestemd was. Antonio Geraldini had vroeger de bediening van nuntius van den Heiligen Stoel bij de katholieke Majesteiten vervuld, en was toen weder naar het pauselijke hof teruggekeerd. Een der schitterendste humanisten van zijn tijd, laureaat op twee-en-twintigjarigen leeftijd in de grootste dichtelijke wedstrijden van Italië zijnde, verzocht koningin Isabella, die wilde dat hare dochter de Infante zich op de hoogere studiën zou toeleggen, hem zóó dringend de opperste leiding van deze opvoeding op zich te nemen, dat hij inderdaad uit Italië naar Spanje terugkeerde. Is het onmogelijk dat Innocentius VIII in zijn afscheidsgesprek of in latere brieven, zijn landgenoot Christophorus Columbus aan de goede diensten van Antonio Geraldini heeft aanbevolen, indien zij elkander, volgens alle waarschijnlijkheid, aan het hof der katholieke Koningen ontmoetten?

Wij gelooven daarom dat Antonio Geraldini uit Rome naar Kastilië eene gevestigde meening over Columbus en zijne denkbeelden medebragt, dewijl hij hem te Cordova ontmoette, zonder steun, zonder bescherming, zonder toegang tot de Koningen, en zich desniettemin aanstonds als medestander van zijne theoriën en beschermer en vriend verklaarde. Op het verzoek van den romeinschen prelaat, werd aan Columbus spoedig eene groote gunst ver-

leend: de gewichtigste man van het hof en van het gouvernement na de vorsten, degene dien Petrus de Martelaar «den derden koning» noemde, Gonzalès van Mendoza, groot-kardinaal van Spanje, aartsbisschop van Toledo, groot-kanselier van Kastilië, de oom en de waardige voorganger van den grooten Ximenès, liet den tot hiertoe altijd afgewezen Genuees bij zich toe. Overtuigd dat men immers God niet kon beledigen of te kort doen aan het geloof als men trachtte licht te verkrijgen omtrent den waren staat der natuurlijke wereld, werd hij voor de redeneringen van Columbus en zijne oogmerken van een vroom apostolaat gewonnen. Hij sprak onverwijld over hem met de vorsten, zóó dat hunne nieuwsgierigheid werd gaande gemaakt. Op die wijze verwierf Columbus het eerste gehoor van Ferdinand en Isabella.

HOOFDSTUK VII.

Portret van Ferdinand en van Isabella. — Eerste gehoor. — Conferentiën van Salamanca.

Ferdinand van Arragonië en Isabella van Kastilië, onafhankelijke, ofschoon zeer naauw vereenigde vorsten, bereidden gezamenlijk, sedert 1474, de groothed der spaansche monarchie voor. Men noemde ze en noemt ze nog DE KONINGEN, door eene spraakkunstige onjuistheid die geheel tot eer van Isabella strekt. Onder deze gemeene benaming, hield het huwelijk de meest verscheiden persoonlijkheden met elkander vereenigd. Isabella bezat al de aanlokselen der schoonheid, de bevaligheid van den geest, de fijngevoeligheid des harten, welke de eigenaardige aantrekkelijkheid der vrouw uitmaken, gevoegd bij al de mannelijke hoedanigheden, welke aan de koningin van een groot volk kunnen passen: nooit bevorderde een vastberadener en verleidelijker genie, de welvaart eener natie. «Zulke wezens, zegt Washington Irving, verwezenlijken het denkbeeld van engelbewaarders, door den hemel belast met het waken over de lotgevallen der rijken». Ferdinand, daarentegen, verlaagde door gebreken die men eerder zou meenen te moeten vinden bij de minderheid der vrouw, zijne beste hoedanigheden als man en vorst. Zijne liefde tot den arbeid en

den roem evenaarden zijn geluk en zijne heerschzucht: geschikt tot den oorlog, nam hij daaraan een zeer werkzaam aandeel. Tegen geen ligchaamsinspanning zag hij ooit op, en geen bezigheid vermoeide zijn geest. Maar najverig op eens anders verdienen, hebben de wrok en het voortdurend aanwenden van eene handelwijze, die men intrigue noemt, meer dan schaduwen geworpen op de schoone kanten zijner regering. Hij was de Lodewijk XI van Spanje.

Isabella was enthousiast en goed; Ferdinand hardvochtig en uitrekenend: Isabella, handelend en opregt; Ferdinand, een uitsteller en valsch. Zij geloofde aan de deugd, zij gaf haar vertrouwen met genegenheid: hij verdacht altijd van kwaad, was er altijd op uit om zich zekerheid te verschaffen, had slechts met voorbehoud lief, als hij al liefhad. Zij hechtte geen andere waarde aan het goud, dan dat het nuttig en edel kon gebruikt worden: hij was gierig en geldzuchtig. Voor haar was de godsvrucht het ware wezen, de levendige beweegkracht, het schitterend einddoel van al hare daden: hij had niets zoogenaamd godsdienstigs als eene devotie die bestaanbaar was met volslagen gebrek aan braafheid. De onvolmaaktheden van Isabella waren eene schatting aan de menschelijke zwakheid gebragt; hare politieke dwalingen of fouten kunnen alleen op rekening gesteld worden van den invloed van haren tijd en haar land. Ferdinand zou in elk tijdvak, in elke omgeving, geweest zijn wat hij was, de schakeringen daargelaten. De billijke en juist oordeelende geschiedenis heeft aan Isabella den bijnaam geschonken van: *de Katholieke*; zij brandmerkt Ferdinand met den bijnaam van: *de Trowelooze*.

Toen Columbus voor de eerste maal bij Ferdinand en

Isabella ten gehoor werd toegelaten, moest hij wel met dit groote onderscheid van hunne karakters bekend zijn: hij kon zich niet ontveinzen dat zoo de voordeelen van godsdienstigen aard, welke hij van zijne onderneming verwachtte, in staat waren een levendigen en gunstigen indruk op Isabella te maken, Ferdinand daarentegen, de zaken van haren finantiëelen kant zou bezien: de vergelijking der zekere nadeelen en der onzekere voordeelen zou in zijne oogen de schaal doen overhellen. Desniettemin drukte Columbus zijne innige denkbeelden met den klaarblijkelijksten eenvoud, van alle berekening en behendige voorzorgen ontdaan, aan den voet des troons uit. Hij zeide «dat hij als gezant des Allerhoogsten in de koninklijke tegenwoordigheid verscheen, als voor de magtigste vorsten der christen wereld, die zoo zeer het geloof oefenden en zooveel deden voor de verspreiding der godsdienst.» Hij beschouwde zich «als een werktuig door den hemel gekozen om zijne groote oogmerken te volbrengen», als met eene goddelijke zending bekleed om het ontzaggelijke voordeel bloot te leggen, «dat voor den dienst Onzes Heeren zou voortvloeijen uit het verkondigen van zijn heiligen naam aan zoovele volken, onder welke men het geloof zou verspreiden».

Isabella was opgetogen over de schoone vruchten van zulk eene onderneming, die in eene edele en vrome taal werd blootgelegd. Zij schonk dien vreemdeling, wiens denkbeelden zoo buitengewoon, wiens gevoelens zoo christelijk waren, aanstonds eene hartelijke belangstelling, welke sedert nimmer verminderde. Ferdinand, daarentegen, zag in dit grootsche ontwerp niets dan de hersenschimmen eener opgewondene verbeelding. Hij wilde, wel is waar, den schijn aannemen alsof hij dat zonderling vraagstuk ernstig opnam; maar door toe te stemmen in het be-

noemen van eene junta of geleerde commissie, deed hij inderdaad niets anders dan eene dier weinig opregte concessiën, die zijne schroomvalligheid tegenover Isabella hem dikwijls ontwong, met de gedachte om ze door eene behendige reeks van geheime streken te verijdelen.

Men besliste dat de junta te Salamanca, waar het hof zou overwinteren, zou vergaderen. Zij kwam inderdaad in de maand november 1486 bijeen.

De vorsten benoemden in deze commissie bijna uitsluitend geestelijken. Dit was eene fout. Ongetwijfeld had het vraagstuk, den algemeenen toestand der meeningen in aanmerking genomen, een godsdienstig voorkomen, waarover het goed was de godgeleerden te raadplegen, maar, in den grond der zaak, gold het een vraagstuk van de natuurkundige orde. Indien de godgeleerden te Salamanca een verkeerd vonnis velden, zij verdienden daarover minder berisping dan het hof, dat hun eene taak oplegde die hunne bediening niet raakte. Zij zouden zich onbevoegd hebben moeten verklaren, en zij deden het niet; maar hoe zouden zij aan hunne bevoegdheid hebben kunnen twijfelen, daar iedereen en het openbaar gezag hen bevoegd verklaarde?

De katholieke koningen begingen geen geringere fout door het voorzitterschap van de junta aan hun biechtvader toe te vertrouwen. Het kon hun niet onbekend zijn met welk eene minachting hij Christophorus Columbus eerst behandeld had. Zij moesten voorzien, dat hij er zich op zou toeleggen om het nieuwe denkbeeld te doen van de hand wijzen, ten einde zijne vroegere onverschilligheid en onverzettelijkheid in de oogen van zijne meesters en het publiek te regtvaardigen. Alles doet onderstellen dat hij juist aan die omstandigheid de voorkeur te danken had die Ferdinand hem gaf. Als vice-

president voegde hij zich een meester in de regten toe, zijn bloedverwant Rodrigo Maldonato van Talavera.

Onder de inrigtingen van hooger onderwijs, die toen de hoogeschool van Salamanca opluisterden, had er geen een grooter naam dan het collegie der hooge studiën van St. Stefanus. Het werd bestuurd door de Dominikanen. Het werd der junta als plaats voor hare zittingen aangewezen. Eerste hoogleeraar was daar in de godgeleerdheid Diego Deza, tevens onderwijzer van den vermoedelyken troonopvolger. De Dominikanen van St. Stefanus boden uit eigen beweging Columbus eene ruime en hartelijke gastvrijheid aan. Zij huisvestten, voedden hem, bekostigden zelfs zijne reizen. Heden ten dage nog, zegt Munoz, telt de Orde teregt dit verblijf van Christophorus Columbus in het klooster van Salamanca onder zijne roemrijkste herinneringen.

De heer Roselly de Lorgues deelt eene bijzonderheid mede met betrekking tot de eer, die het collegie van St. Stefanus genoot als plaats, waar de junta zitting nam. Deze «zonderlinge», bijna komieke bijzonderheid heeft haar gewigt. «De broederschap der barbiers van Salamanca had haar banier, haar offerbus en hare kapel in het klooster van St. Stefanus. In hunne ijdele vreugdeschenen al de Figaros der hoogeschool de eer te deelen, welke aan het Dominikaner-klooster te beurt viel. Men begrijpt hoezeer zij de ooren hunner klanten deden tuiten, en dat Salamanca wel moest weten waar het geleerde congres gehouden werd. De muilezeldrijvers en de minnen wisten ten minste dat een vreemdeling beweerde te bewijzen dat de aarde rond is als een sinaasappel, en dat er landen zijn waar de menschen met het hoofd naar beneden loopen; en dat als men voortgaat regtuit naar het Westen te varen, men langs het

Oosten zou terugkeeren. Het publiek verwonderde zich ongetwijfeld, dat men zulk eene boerterij ernstig behandelde ».

De spotternij van het volk oefende een wezenlijken invloed op de commissie uit. Hare leden waren des te vatbaarder voor de vrees van het belagchelijke, dewijl zij de grove aardrijkskundige dwalingen der menigte deelden. Voor die slecht gestemde junta kwam Columbus van zijn kant in omstandigheden, die nadeelig waren voor zijne zaak: hij wilde niet, dat men in Spanje, even als te Lissabon, gebruik zou kunnen maken van zijne nauwkeurige verklaringen, om de Ontdekking zonder hem te doen; hij had vast besloten om zijn geheim niet in al de bijzonderheden aan den strijd eener openbare bespreking bloot te stellen. Dit bragt hem in de onmogelijkheid om zijne stelling volmaakt te bepalen; hij moest zijne beste bewijsgronden voor zich houden, en kon alleen onbestemde en ondergeschikte redenen opgeven.

Een talrijk en schitterend gehoor volgde de zittingen der junta: de Groot-Kardinaal; Antonio Geraldini en zijn broeder Alexander; Bartholomeus Scandiano, apostolische nuntius, en Paulus Olivieri, secretaris der nunciatuur, waren steeds daarbij tegenwoordig; Diego Deza speelde er eene hoofdrol; magistraatspersonen, letterkundigen, hofdames, waarvan sommigen beroemd waren door haar leven van studie en hare dichterlijke talenten, vroegen om strijd om begunstigd te worden met den toegang tot de junta.

De eerste verklaringen van Columbus maakten geen indruk op de vergadering. De Dominicanen alleen hoorden die met belangstelling aan. De leden der commissie verschansten zich dadelijk achter dezen grond van niet-

ontvankelijkheid: een mensch is aanmatigend, zeiden zij, wanneer hij zich verbeeldt gezien te hebben wat anderen niet hebben kunnen zien; wanneer hij zich vleit meer verstand te bezitten dan al de overige menschen. Indien de streken waarheen Columbus zich sterk maakte te gaan, wezenlijk bestonden, zouden zij niet zoo lang onbezocht zijn gebleven: de kennis, de scherpzinnigheid, de moed der verloopende eeuwen zouden een onbekenden stuurman den roem niet hebben gelaten om ze te ontdekken.

De meest bevoegden der commissarissen meenden al zeer veel gedaan te hebben met Columbus tegenwerpingen te maken van dezen aard: Aangenomen, zeiden zij, dat de aarde rond was, dan zou het plan om bewoners te gaan zoeken op het andere halfrond daarom niettemin hersenschimmig zijn. De omvang van de aarde zou zóó groot moeten wezen, dat de reis niet minder dan drie jaren zou vorderen: hoe zou het mogelijk zijn levensmiddelen en water voor zulk een langen tijd mede te nemen? Men zou onderweg van honger en dorst omkomen. En vervolgens, de duistere zee — een afgrond, een chaos, verschrikkelijk zamenstel van den nacht en de afgronden — zou voorzeker het geheel oostelijk halfrond bedekken. Eindelijk, zou men, als het al mogelijk was dat een schip, in de aangewezen rigting varende, Indië bereikte, nooit iets daarvan vernemen, dewijl de rondheid der aarde een onoverkomelijk bezwaar voor de terugreis zou opleveren, hoe gunstig overigens de wind mogt zijn.

Daarenboven hadden de tegenstanders van Columbus hunne redenen om het debat zoo spoedig mogelijk in een uitsluitend godgeleerden strijd te veranderen. Zij waren in het strijdperk der cosmographie zwak, hij was daarin

sterk: zij zouden sterk zijn en hij zou zwak wezen, hoopten zij, op het gebied der gewijde wetenschap: hetzij door eene fout in zijne stelling, hetzij door zijn gebrek aan ondervinding in de kerkelijke taal, zou hij zich waarschijnlijk tot de eene of andere stelling laten wegslepen, die naar ketterij zou rieken, en het gehoor tegen hem innemen. Men wierp hem dus de Heilige Schrift en de Kerkvaders tegen.

Columbus, wel verre van in dit tijdperk van den strijd zwakker te worden, trotseerde het daarentegen, met eene nieuwe geestkracht, en openbaarde daarin met glans de groote uitgestrektheid zijner boekenkennis, zijne gespierde redeneerkunde en zijn gevoel van de fijne punten der godgeleerde taal. Hij antwoordde, dat de gewijde schrijvers niet met de technische juistheid der cosmographen spraken; hunne taal was natuurlijk ingerigt voor de ware of valsche denkbeelden van het algemeen. Hij verklaarde een diepen en vromen eerbied voor de Kerkvaders te hebben; maar zij zelve, voegde hij daarbij, hadden niet bedoeld wetenschappelijke stellingen te formuleren, wanneer zij overwegingen van de natuurkundige orde in hunne homiliën mengden. Wat de oude wijsgeeren betreft, hunne beweringen stonden hem niet in den weg. Hij toonde aan dat zij meerendeels de beide halfronden voor bewoonbaar hielden; hunne dwaling bestond alleen daarin, dat zij meenden dat de warme luchtstreek het eene halfrond van het andere afsneed; deze moeilijkheid nu kon hij op afdoende wijze oplossen, want hij was in Guinea geweest, bijna onder de evenachtslijn; hij had het bevolkt, gezond, rijk in vruchten, overvloedig in weilanden gezien.

Vervolgens zich zelve van den gewijden tekst als van een wapen van aanval bedienende, omschreef hij met

eene wegslepene welsprekendheid verscheidene plaatsen der profeten: sinds lang was hij gewoon daarin zekere en schitterende voorspellingen der Ontdekking te zien. Het enthousiasme maakte zich van hem meester. Hij was redenaar: zijne van nature gemakkelijke, heldere en edele taal, werd roerend en overredend; zijne altijd majestueuse gedaante scheen nog grooter te worden; zijne gebaren en de toon zijner stem ontleenden aan den brandenden ijver voor zijne wetenschap en het geloof een gezag en een pathos, dat de vergadering electriseerde: zij trilde en kwam in verrukking.

Van dit oogenblik af waren Diego Deza en al de Dominicanen voor de theorie van Columbus gewonnen. Hij leefde onder hun dak en hunne oogen; de kalme regelmatigheid, de gestrengheid zijns levens, die niet de minste praal gedoogde, waren voor hen zekere waarborgen voor de opregtheid zijner godsdienst. Zij spraken niet meer over hem in de zaal der conferentiën, in hunne klassen en in de stad, dan als over een man, die door God was geïnspireerd, die nog uitstekender christen dan buitengemeen groot godgeleerde was. Diego Deza, in 't bijzonder, sprak ten zijnen gunste zulk een bepaald oordeel uit, dat de voornaamste meesters der hoogeschool voor Columbus werden gewonnen

De junta gevoelde dat hare overwinning gevaar liep; zij verdubbelde hare pogingen. De conferentiën duurden verscheidene maanden. Tusschen de zittingen konden de leden onderling, en op aansporing van den biechtvader, hun voorzitter, raadplegen over de middelen om zich van dien vreemdeling te ontdoen, die van dag tot dag lastiger werd. De wijste partij scheen hun altijd toe zijne regtzinnigheid in de katholieke leer verdacht te maken. Zij drongen hem zoo levendig in eene redetwist over de

kerkelijke schrijvers, dat zijne antwoorden schenen besmet met vermetelheid. Door zijne tegenstanders aangeblazen, verspreidde zich een onbestemd gerucht van ketterij. Het Heilig Officie liet zich aan de zaak gelegen liggen. De Inquisitie, die pas in Spanje was ingesteld, had behalve de gewone gestrengheid harer wijze van beregten, den eenigzins koortsachtigen ijver, die elke ontluikende stichting bezielt. De vrienden van Columbus werden verschrikt over het onheilspellend gewigt van hetgeen uit dit alles kon voortvloeijen; zij snelden hem ter hulp. Alexander Geraldini ging den Groot-Kardinaal bezoeken; hij bragt hem onder het oog dat Nicolaas van Lyra, ongetwijfeld een uitnemend schriftverklaarder, en de heilige Augustinus zelf, wiens leer en heiligheid buiten kijf zeer verheven waren, evenwel geen gezag hadden, zoodra het de *cosmographie* gold; zij hadden die immers niet beoefend. Deze opmerking van den toekomstigen bisschop van St. Domingo, werd volkomen voldoende geacht door den Groot-Kardinaal. Aanstonds sprak hij, in overleg met den nuntius, de beide Geraldinis en Diego Deza, zóó dat het gemor van het publiek tegen de voorgevende ketterijen van den Genuees aanstonds ophield.

Moet men aan de verlegenheid van den prior van het Prado, die in dergelijke omstandigheden geen naar zijn zin genoeg strenge besluiten tegen Columbus zou hebben durven voorstellen, toeschrijven, dat de junta uiteenging zonder haar officieel advies te hebben geschreven? Zij kon zich de overwinning niet toerekenen, gaf Ferdinand haar den raad om ten minste de bekentenis van hare nederlaag uit te stellen? Wat daarvan zijn moge, de junta ging in het begin der lente van 1487 uiteen, zonder iets te schrijven. Haar verslag werd eerst vijf jaren later, na eenige nadere bijeenkomsten, op zeer verwijderde

tijdstippen gehouden, door den voorzitter geteekend en aan de koningen aangeboden (1). Toen in den winter van 1491, het hof zich te Sevilla bevond, verklaarde de junta dat het bedoelde plan ijdel en onmogelijk was; zij achtte het niet oorbaar dat zulke groote vorsten in eene dergelijke onderneming gewikkeld werden, op zulke zwakke beweeggronden als die, welke voorgebragt waren.»

Washington Irving, die de conclusie van het verslag aldus mededeelt, zegt niet dat er, uit het oogpunt van het geloof, een enkel woord van afkeuring tegen de theorie van Columbus is uitgesproken. Wij doen dit opmerken, dewijl het een algemeen aangenomen, maar valsch gevoelen is, dat Columbus, te Salamanca, in naam en in het belang der orthodoxie is veroordeeld. Columbus had in de beraadslaging «van het oude klooster,» niet de Kerk en de geestelijkheid, maar slechts eene hofpartij tegen zich.

---

(1) Het zou kinderachtig zijn dit uitstel van vijf jaren, met sommigen, toe te schrijven aan den weinigen vrijen tijd, dien de veldtogten tegen de Mooren aan het hof overlieten. Ofschoon de biechtvader de koningen in al hunne kampementen volgde, was hij niet zoodanig betrokken in de krijgsooperatiën, dat het hem onmogelijk zou geweest zijn een verslag op te stellen. Maar het verschil van meening bleef tusschen Isabella en Ferdinand over Columbus bestaan, en de voorzigtige Talevera durfde zich in geenerlei zin te verklaren.

HOOFDSTUK VIII.

Lang uitstel dat het hof van Spanje aan Columbus doet ondergaan. — Hij vertrekt naar Frankrijk.

De conferentiën van Salamanca hadden voor Columbus het voordeel, dat zij zijne geleerdheid deden uitkomen en zijne godsvrucht uitschijnen in het aanzienlijkst kerkelijk midden van Spanje, dat zij openbaar maakten, dat eene magtige bescherming zich over hem uitstreckte. Deze uitslag was niet vreemd aan de bewijzen van achting, welke, sedert, zijne betrekkingen met het hof steeds onderscheidden. Hij sloot in het paleis menigen vriendschapsband. Meermalen was hij de gast van den hertog van Medina Sidonia, van den hertog van Medina Coeli en van Quintanilla, den groot-schatmeester van Kastilië. Santangel, de ontvanger der kerkelijke regten van Arragonië, de markiezin van Moya, de gunstelingen der koningin; Dona Juana de la Torre, de zoogmoeder van prins Jan, verleenden hem een steun welks krachtdadigheid in den loop van het verhaal zal uitkomen. Intuschen moest hij de hooghartige behandeling van menigen hoveling en de spotternijen des volks nog doorstaan. Op straat wezen de kinderen met den vinger naar het voorhoofd als hij voorbijging, om te doen begrijpen dat hij niet regt bij zijn verstand was.

De Koningen belegerden Malaga, in 1487. Columbus,

ontboden, begaf zich in den zomer naar het kamp, maar de arbeid van een beleg gedoogde niet de onderhandelingen over de Ontdekking weder aan te knopen.

In de lente van het jaar 1488, ontving hij een brief van den koning van Portugal: Jan II noodigde hem, met den levendigsten aandrang uit, om te Lissabon terug te keeren. Hij weigerde.

In 1489 belegerde Ferdinand in persoon de Mooren in Baza. Dit beleg was eene gewigtige operatie. In zekere mate het voorspel van den veldtogt van Grenada, moest het wèslagen daarvan de min of meer spoedige uitdrijving der Mooren van het gansche spaansche grondgebied ten gevolge hebben. «Columbus nam zijn degen en begaf zich naar het kamp» (1). De veldtogt was «roemvol», zegt Diego Ortiz de Zuniga: hij streed dapper en gaf, voor het beleid van het beleg, uitnemende raadgevingen.

Voor Baza kwamen twee monniken uit Jerusalem in de spaansche legerplaats. De Soudan van Egijpte deed door hunne tusschenkomst aan het katholieke Hof weten, dat hij al de christenen van zijne Staten zou doen om hals brengen, indien de oorlog tegen Grenada werd voortgezet. Deze beleedigende bedreiging en de verhalen der arme monniken over het lijden der oostersche christenen, «maakten een diepen indruk op het degelijk godvruchtig en enthousiast gemoed van Columbus» (2).

Te Baza, evenmin als te Maiaga, gedoogden de beslommeringen van den oorlog den Koningen met Columbus over het vraagstuk der Ontdekking te onderhandelen. Zij werden daarin het volgend jaar verhinderd door de groote feesten welke te Cordova plaats hadden, ter gelegenheid van de inneming van Baza. Zij werden

(1) Roselly de Lorgues. (2) Washington Irving.

daarin ook belet door de toebereidselen en de feesten voor het huwelijk van de infante Isabella, hunne oudste dochter, met den vermoedelijken troonopvolger van Portugal: deze huwelijksverbindtenis werd in de maand april 1491 aangegaan.

Verscheidene maanden daarna, in den winter, te Sevilla, had Columbus een gehoor. Hij verkreeg dat de junta, welker verslag nog altijd uitbleef, een bepaald besluit zou nemen. Toen overhandigde Talavera den Koningen de door ons medegedeelde conclusiën.

In spijt van deze conclusiën en dank zij de sympathieke pogingen van den monnik Diego Deza, belastte Isabella Talavera met de boodschap voor Columbus, die zich te Cordova bevond, dat de groote zorgen en de ontzaglijke kosten van den oorlog, die onder Grenada weldra zou losbarsten, niet toelieten dat men zich in andere ondernemingen stak, maar dat, na den oorlog, zijne aanbiedingen in zeer ernstige overweging zullen worden genomen.

Na zoo veeljarige ijverige aanzoeken en verijdelde verwachtingen, zou dit uitstellend antwoord ieder ander dan Columbus in de wieken getroffen hebben. Maar hij behield nog hoop. Hij vleide zich, niet zonder grond, dat de biechtvader zijne boodschap in te sterk gekleurde woorden had overgebracht. Hij kwam te Sevilla terug om de waarheid uit Isabella's eigen mond te vernemen. De koningin gaf hem in den grond der zaak hetzelfde antwoord. Hetzij zij evenwel door uitdrukkingen, die klaarblijkelijk den stempel droegen van een ernstigen goeden wil het verzachtte, hetzij een innig voorgevoel Columbus steeds overtuigde, dat Spanje het door de Voorzienigheid uitgekozen werktuig zou zijn om het groote doel te bereiken, nam hij nog het besluit niet om naar

een ander Hof te vertrekken. Hij bood alleen aan twee groote spaansche heeren aan om in de onderneming de plaats der Kroon te bekleeden.

De hertogen van Medina Sidonia en van Medina Coeli, bezaten havens en eskaders in eigendom. Columbus wendde zich tot hen. De hertog van Medina Sidonia weigerde, maar het voorstel streefde hem: sedert nam hij het zeer warm bij de koningin voor Columbus op. De hertog van Medina Coeli, nam het voorstel dadelijk aan. Hij liet de schepen, benoodigd voor de bijzondere vaart, welke men op het oog had, op stapel zetten. Hij belastte Columbus zelf met de taak om den bouw na te gaan en al de toeberijdselen te besturen. Maar, op het beslissend oogenblik, herinnerde hij zich met regt, dat hoe magtig ook, dat hij onderdaan was: zijn pligt gebood hem zonder de goedkeuring der koningin niet verder te gaan. Hij schreef haar uit Rota. Isabella bevond zich in de legerplaats van Grenada. Zij betuigde den hertog hare tevredenheid voor zijn eerbied. Zij antwoordde hem, dat ofschoon zij geen groot vertrouwen had in Columbus plan, zij het wilde beproeven (1). Zij verzocht hem dan de begonnen bevrachting aan de kroon te verkoopen en haar Columbus te zenden.

Columbus begaf zich naar de legerplaats van Grenada. De koningin ontving hem met hare onveranderlijke welwillendheid; zij vertrouwde hem toe aan de gastvrijheid van haren groot-schatmeester Quintanilla; maar zij

---

(1) Deze tegenstrijdige verklaring van de koningin dat „zij geen vertrouwen had” en dat zij desniettemin wilde beproeven, valt niet moeilijk te verklaren. Isabella had vertrouwen, maar zij wilde het verschil van meening tusschen haar en den koning, dat haar belette het initiatief te nemen, voor het publiek verborgen houden.

bepaalde zich, wat het voorname punt aanging, met hem te belooven, dat men na den oorlog het onderzoek van zijne plannen zou hervatten.

Wanneer zou de oorlog eindigen? De jaren volgden elkander op, het leven van Columbus versleet en zijne zending ging niet vooruit. Het is buiten twijfel dat de koningen van Engeland en van Frankrijk hem aanmoedigende brieven schreven, terwijl hij in Spanje hulp zocht. Het is zeker dat Isabella kennis kreeg van die brieven, en van den brief van Jan II: Villalon las ze haar voor. Columbus heeft ons die bijzonderheid medegedeeld. Hij besloot dan naar Frankrijk te gaan, en, des noods, [tot Engeland door te reizen. Maar eerst wilde hij zijn vriend, den pater gardiaan van de Rabida gaan bezoeken, zijn zoon Diego in het klooster, waar hij hem had achtergelaten halen, en hem vervolgens te Cordova bij zijn broeder Ferdinand onder de voogdij van zijne vrouw Beatrijs stellen.

Columbus kwam ten tweede male, als een hulpbehoevend reiziger, ongelukkig voor het oogenblik, onzeker omtrent de toekomst, voor de kloosterpoort van de heilige Maria van de Rabida. Hij was, wel is waar, niet meer de onbekende van vroeger, die een glas water vroeg; hartelijk toegenegen vrienden ontvingen hem met vreugde; hij vond zijn zoon, als een jongeling, goed onderwezen en gelukkig terug. Maar was, over het geheel genomen, zijn lot beter? Zijne fortuin was niet veranderd; al zijne droombeelden over Spanje waren verdwenen; hij was oud geworden! . . . Wat deert heldhaftig christen zielen die volharding van den tegenspoed? Het denkbeeld dat zij eene zending volbrengen en God met haar is, verlevendigt voortdurend haren moed. Toen Columbus zijne wederwaardigheden in Spanje aan den hoogvereerden

Juan Perez verhaalde, deelde hij hem tevens zijne ontluikende hoop op Frankrijk's hulp mede. Zijn geloof in zijn werk was niet verminderd.

Bij die gedachte dat eene andere natie aan Spanje de voordeelen en den roem, voor God en voor de menschen, van zulk eene christelijke onderneming zou ontrooven, gevoelde de heilige kloosterling eene bittere droefheid. Zijne godsvrucht, zijne vaderlandsliefde, zijne vriendschap, werden te gelijk getroffen. Hij smeekte Columbus zijn vertrek uit te stellen. Hij liet uit Palos, den geneesheer Garcia Fernandez komen, een zedigen geleerde, met wien hij gewoon was de wis- en aardrijkskundige vraagstukken te bestuderen en te bespreken. Deze drie hielden met elkander eene conferentie. Dit onderhoud bevestigde den pater gardiaan in zijne eerste denkeelden over Columbus' theorie. Dien ten gevolge schreef hij aan de koningin. Hij koos een stuurman van Lepe, Sebastiaan Rodriguez, een schrander, behendig en vertrouwd man, die in staat was zich een weg tot de koningin te banen en de geschreven boodschap mondeling toe te lichten, om zijn brief te brengen.

Veertien dagen later, bragt de boodschapper het koninklijk antwoord. Isabella dankte haren voormaligen biechtvader voor hetgeen hij gedaan en gedacht had, noodigde hem uit onmiddellijk bij haar te komen, gaf hem in last Columbus te zeggen, dat hij moest wachten en hopen. De pater gardiaan ging in het holle van den nacht op reis, op een muilnier, dat Columbus op zijn last in der haast bij een inwoner van de stad Moguer was gaan leenen. Hij kwam aan het hof, in het ter nauwernood gebouwde stadje Santa Fe. Hij sprak de koningin, overreedde en won haar. Zij belastte hem met de taak om Columbus spoedig te ontbieden, en liet hem voor

reiskosten twintig duizend maravedis in goudgulden uitbetalen.

De Mooren kapituleerden. Columbus zag Grenada hare poorten voor de spaansche vorsten openen.

Men heeft gemeend, dat de volgende melodramatische regelen van Mariana het gelijkend portret van Columbus bevatten, gedurende dit tafereel der zegepraal. «Een onaanzienlijk en weinig bekend man, zeide hij, volgde op dat tijdstip het hof. Onder de menigte *lastige lieden* vermengd, zijne verbeelding, *in de hoeken der antichambre*, voedende met het wijsche plan om eene wereld te ontdekken; *treurig en neerslagtig* te midden der algemeene vreugde, zag hij met *onverschilligheid*, en bijna met *minachting* neder op de voltooiing eener verovering, welke aller harten met vreugde vervulde. Die man was Christophorus Columbus.» Dwaalbegrip. Werd een hart door deze nederlaag, door deze vernedering van den Koran met vreugde vervuld, ongetwijfeld het hart van Columbus. Zijn droombeeld «dat hem in verrukking bragt en hij zóo liefkoosde», de nederlaag van den ongeloovige, begon verwezenlijkt te worden. Daarenboven de koningin had hem verzekerd, dat men zich na afloop van den oorlog ernstig met zijne voorstellen zou bezig houden: de val van Grenada was dus, voor hem, vol blijde beloften.

De koningin hield trouw woord. Vóór dat zelfs de feesten der overwinning geëindigd waren, gaven de koningen Columbus gehoor. Zij zeiden hem dat in beginsel tot den togt was besloten, dat hij spoedig zou plaats hebben, dat zij dit bepaald hadden vastgesteld; zij benoemden commissarissen belast met de taak om zich met hem te verstaan over de voordeelen, welke hij bij de onderneming bedong. Talavera, sedert weinige dagen tot aarts-

bisschop van Grenada benoemd, was ook voorzitter van deze commissie.

Columbus stelde andermaal, volkomen dezelfde voorwaarden welke Portugal verworpen had. Zij werden op nieuw als zeer hooge eischen beschouwd. Het verschilde niet veel of de gekrenkte trots der commissarissen vond hem niets minder of niets meer dan onbeschaamd. Een hunner deed meesmuilende opmerken, dat hij eene zeer behendige schikking voorstelde, dewijl hij, hoe de zaak ook afliep, de eer van een kommandement zou genieten en hij niets te verliezen had, wanneer hij niet slaagde. Columbus antwoordde op deze beleediging niets anders dan dat hij aanbod een achtste der kosten vooraf te betalen, onder voorwaarde dat men een ander achtste van de opbrengst bij zijne vroegere eischen zou voegen.

Talavera liet niets onbeproefd om de godsvrucht der koningin te verontrusten. Het was, volgens hem eene reeds zeer groote onvoorzigtigheid, eene overeenkomst te sluiten omtrent eene onderneming, welke men in Salamanca onmogelijk had geacht. Maar aan een onbekende, een vreemdeling, voorregten toe te kennen, welke eene soort van verdeeling van de kroon zouden ten gevolge hebben, al mogt de onderneming slagen, het prestige der koninklijke waardigheid zou daardoor in de oogen der natie verminderen. Te meer zouden, in geval van niet slagen, dergelijke concessiën de kroon, ten spot van Spanje en de vreemde hoven maken. — Sprak hij aldus uit zijn eigen, of was hij de vertolker van de denkbeelden van Ferdinand, zonder het te bekennen, wie zal het ons zeggen?

De koningin ontstelde. Zij vreesde de voordeelen van allerlei aard, welke zij zelve en Columbus in het verschiet zagen duurder te koopen dan haar geoorloofd was. Zij liet hem minder buitengewone, ofschoon nog zeer

schitterende voorwaarden doen. Hij weigerde. Zijne vrienden, Juan Perez en Quantanilla, trachtten, zegt men, den Groot-Kardinaal ten zijnen gunste te doen spreken. Munoz beweert dat de Groot-Kardinaal niet vond dat de eischen van Columbus zoo onaannemelijk waren, maar eene «portefeuille-questie, geheel en al vreemd aan dit plan, belette hem zich daarmede persoonlijk in te laten» (1).

Christophorus nam toen een besluit dat wij als de meest karakteristieke daad van zijn gansche leven beschouwen. Hij zeide het spaansche hof vaarwel; hij verliet Grenada zonder hoop van terug te zullen komen. Hij begaf zich op weg naar Frankrijk, zich slechts voorbehoudende om de weinige oogenblikken, die noodig waren ten einde orde te stellen op zijne familiebelangen, te Cordova door te brengen.

---

(1) Roselly de Lorgues.

TWEEDE BOEK.

VAN HET BESLUIT DOOR ISABELLA GENOMEN OM DE ONTDEKKING
TE BEPROEVEN, TOT DE ONTDEKKING DER NIEUWE WERELD.

EERSTE HOOFDSTUK.

De GELOFTE van Christophorus Columbus.

Wanneer men met oordeel het leven der groote mannen analyseert, bevindt men gewoonlijk, dat eene heerschende gedachte hunne loopbaan bezielt heeft, en dat een voornaamste werk, het doel is geweest van al hun streven. Die gedachte, welke bij alles op den voorgrond treedt, dit werk dat alles beheerscht, kenmerken met juistheid de plaats in de geschiedenis en de zending onder de menschheid der bevoorregten in deugd of in genie: zij zijn, bij gevolg, het uitgangspunt en het merkteeken der oordeelvellingen, welke het nageslacht over hen uitspreekt.

Christophorus Columbus had slechts ééne gedachte, wijdde zich slechts aan één werk. Welke? Wanneer men eertijds gezegd had, dat hij zich toewijdde aan de ontdekking van eene wereld of van een weg, als men wil,

die gelijk stond met eene wezenlijke vergrooting van de wereldkaart, meende men zijne rol volkomen te hebben aangegeven en zijne hoogste ingevingen te hebben aangeduid. Men vergiste zich. De ontdekking van Indië was voor Christophorus Columbus, in zekeren zin, een doel van ondergeschikten aard: zij nam slechts een deel in, in hoedanigheid van middel, van een uitgebreider en verhevener plan. Wel verre, dat hij zich, zooals men het in 't algemeen begrijpt, aan de Ontdekking zou hebben toegewijd, hechte Christophorus Columbus daarentegen slechts in ondergeschikten zin aan de Ontdekking.

In 1484 onderhandelt Christophorus Columbus met het hof van Lissabon over de voorwaarden der groote onderneming: in stede van al de gevaarlijke verwarringen uit zulk eene netelige, uit haren aard zelve aan het niet slagen onderworpen onderhandeling te verwijderen, bemoeijelijkt hij haar, daarentegen, koelbloedig met eene onverwinnbare vasthoudendheid: als voorwaarde *sine qua non* van zijne medewerking, doet hij eischen, beleedigend voor den hoveling, hard voor den koning, en buiten evenredigheid met de geringheid van zijnen staat.

In 1492, hervat Christophorus Columbus in de vlakten van Grenada, de onderhandelingen met de kroonen van Kastilië en van Arragonië, juist bij het punt, waar ze met het hof van Portugal zijn mislukt. Hij heeft, ongetwijfeld, in die acht jaren, den tijd, de gelegenheden, de middelen gehad, om zich te hooren voorhouden en te begrijpen hoezeer de eischen, welke hij weleer aan zijne beloften verbond, bij de vorsten, een beletsel geweest zijn en zullen zijn voor de verwezenlijking der Ontdekking. En toch, niettegenstaande de ondervinding reeds opgedaan en hare gevolgen, die zonneklaar blijken, stelt hij weder, onbeschroomd en als opzettelijk, al zijne

eischen op den voorgrond: hij verplaatst zich op het vroegere terrein, ofschoon hij ondervonden heeft, dat het geen uitkomst geeft: hij plaatst zich daar weder op en volhardt daar: en indien Spanje niet eindelijk voor zijne onbuigbare eischen had gebukt, zou hij, liever dan ze verminderd te hebben, van alle kans, van allen wil om de gevraagde uitrusting van Ferdinand en Isabella te verkrijgen, hebben afgezien: hij zou naar het hof van Frankrijk en, des noods, naar dat van Engeland zijn gegaan, om zijn pijalijk vak van antichambrelooper voort te zetten. Zou hij zich daár, in landen geheel vreemd aan zijne persoonlijke sympathiën, minder hoog en minder onverzettelijk getoond hebben dan met Portugal en met Spanje, waar hij zijne schoone jaren had doorgebracht? Klaarblijkelijk niet: in Frankrijk, in Engeland, overal, zou hij zijn voortgegaan met de Ontdekking *ondergeschikt* te maken aan de voorafgaande aanneming der voorwaarden, welke in zijn geest en zijn geweten onwrikbaar waren vastgesteld. Welnu, wat *ondergeschikt* kan wezen, is niet het voornaamste.

Het is dus eene waarheid, dat iets Christophorus Columbus meer ter harte ging dan de Ontdekking. Wat? De fortuin? De eerezucht? het bewijs wordt dat de fortuin en de eerezucht niets voor Christophorus Columbus waren, wordt niet slechts geleverd door de gemakkelijke onderwerping, waarmede hij steeds, vóór en na het slagen zijner onderneming, de moeilijkheden der armoede en de tegenspoeden van eene vernederde positie verdroeg. Nog meer zou men hebben moeten getroffen worden juist door de weinige waarde, welke hij aan zijne persoonlijke belangen hechtte, dewijl hij deze Ontdekking, het noodwendige uitgangspunt en voor hem de eenige bron van rijkdom en verheffing, door verwickelingen, welke geheel

van zijn wil afhingen, hardnekkig als onuitvoerbaar maakte.

Onder onze hartstogten, zou een enkele, de liefde tot den roem, door haar edel voorkomen, indruk op het groote hart van Christophorus Columbus hebben kunnen maken: hij was niet minder verheven boven de liefde tot den roem als boven al de overige zwakheden. Hij neemt de voorwaarde aan dat zijn naam verborgen zal Llijven; hij ziet af van het ten uitvoer brengen der onderneming welke hem beroemd moet maken, zoolang hij zich daarvan geen andere uitkomst kan belooven dan die van den roem en die dierbaarder is aan zijne godsvrucht. Zoolang hij geen naar zijn zin voldoende waarborgen verkrijgt, dat hij, na de ontdekking van Indie, het Heilige Land zal mogen gaan veroveren, offert hij, zonder aarzelen, en zonder morren, zijn verlangen op om een nieuw land te ontdekken; en eveneens offert hij met kalmte op al die droombeelden van een grooten naam na zijn dood te verwerven, welke de smarten van het genie dat ten prooi is aan de spottende ongeloovigheid, zoozeer verzachten en troosten.

Wij verzoeken dat men het niet uit het oog verlieze: daar is in Christophorus Columbus, beschouwd als openbaarder van eene gewigtige waarheid, een schitterende trek, die ons dwingt om hem eene eenige plaats en een eenigen rang onder de uitvinders toe te kennen. Telkenreize toch, dat de oplossing van een zeer gewigtig vraagstuk, den plotseling verlichten geest van een roemrijken navorscher heeft aangegrepen; van het plegtige oogenblik dier verlichting af, heeft de navorscher slechts op één voorwerp de blikken gevestigd: zijn overheerschend gevoelen, zijn onverwinbaar verlangen, zijne kwellung, zijn stokpaardje is geweest om de waarheden, die pas voor zijne blikken waren ontloken, voor de

algemeene rede te bewijzen, zichtbaar voor aller oog, tastbaar voor aller hand te maken.

Christophorus Columbus heeft eene uitzondering op deze wet gemaakt. Gedurende eene reeks van jaren, doet hij aanvragen aan de vorsten en valt hen lastig en veroordeelt zich tot de pijnlijkste inspanning om de middelen te verkrijgen, ten einde aan de oude wereld te bewijzen dat er in het westen, over den oceaen, dien men verlaten en onbevaarbaar achtte, een geheel halfrond bestaat; biedt men hem die middelen aan, hij wijst ze van de hand, tenzij men daarbij voorwaarden aannemen, die daarmede strikt genomen niets gemeens hebben, en waaraan hij toch een volstrekt beslissend gewigt hecht. Waarom?

Columbus had zich vrijwillig en naauw verbonden, door al wat het aan God verpande woord, met zekere omstandigheden meest strikt en heilig voor den katholiek bezit: hij had *eene gelofte gedaan*, eene formele, naauwkeurige, rijp overwogen, volkomen vrij toegestemde gelofte, en die ongeschonden bleef: de gelofte om de beide helften der aarde, de eene door de andere, voor Jesus Christus te veroveren; Indie te ontdekken, onder zulke voorwaarden, dat het hem mogelijk zou zijn de christen wereld te bevrijden; ze alleen met dit doel te ontdekken.

Wij zouden hier, ten bewijze van dit beweren, de stellige, ofschoon in zekere opzigten zeer onvolmaakte en slecht geformuleerde getuigenis kunnen aanhalen van den protestant Washington Irving. Men heeft reeds kunnen opmerken dat hij, sprekende over het doel van Columbus om het Heilige Land te bevrijden, het woord *gelofte* uitspreekt. Wij zouden hem reeds nu, bij voorbaat, de plaatsen kunnen ontleenen, waar Washington Irving, in het vervolg, dezelfde gedachte in dezelfde bewoordingen

heeft uitgedrukt. Wij zouden, daarenboven, den lezer kunnen uitnoodigen om zich te verplaatsen naar de aankomst van Columbus, in 1485, in het klooster van de Rabida; zich het ascetisch karakter te herinneren van het leven, dat hij daar omhelsde, en zijne betrekkingen met den heiligen religieus Juan Perez de la Marchena, zijn biechtvader. De bewondering, die de pater gardiaan toen voor de deugd, nog meer dan voor het genie van den vreemdeling opvatte, laat ons weinig twijfel over omtrent den aard der vertrouwelijke mededeelingen hem door Columbus gedaan. Het bedrijvige, energieke, beslissende aandeel, dat hij vervolgens nam aan de stappen bij het hof van Spanje, verklaren wij veel gemakkelijker door den godvruchtigen ijver om mede te werken tot de vervulling eener *geloofte*, dan door de wetenschappelijk toewijding aan een denkbeeld, dat zeker groot, prachtvol, veelbelovend voor de godsdienst en de vaderlandsliefde was, maar vreemd ook aan het ingetogen leven en de nederigheid van den eenvoudigen monnik, en van dien aard, dat het, om duizenderlei loffelijken beweegredenen, hem eene vreesachtige omzigtigheid, zoo niet eene volslagen onthouding moest voorschrijven.

Was de heerschzucht van Columbus te groot? Hij heeft, in de opregtheid van zijn geloof, zich, hoe onwaardig ook, gelijk hij het dikwerf doet opmerken, door eene bijzondere roeping van God, bestemd kunnen achten om het groote werk geheel en al te verwezenlijken. Wanneer eene vrome ziel zich tot eene edele taak geroepen gevoelt, welke die ook zijn moge, wil dit volstrekt niet zeggen, dat de verwatenheid in haar woont. Verwaandheid zou het geweest zijn, een gedeelte van het mandaat, dat geacht werd hem door de Voorzienig-

heid te zijn gegeven, vrijwillig los te laten; verwaandheid zou het geweest zijn, indien hij eene keuze had gedaan in hetgeen werd gehouden voor Gods wil: door namelijk in het eene geval daaraan te gelooven en dien wil op te volgen, in het andere daaraan te twijfelen en Gods wil te verwerpen.

«Alles of niets»: deze harde en gemeenzame spreekwijze geeft hier een verheven denkbeeld terug. Voor dengene die niet zou aannemen dat daarin, om als het ware een goddelijk mandaat te worden, al de verlangens van den grooten Genuees liggen opgesloten; voor dengene die er aan zou twijfelen dat dit, in zijne oogen, de juiste termen waren van eene ondeelbare en niet af te wijzen zending, zal Christophorus Columbus ten allen tijde, zooals hij het tot heden geweest is, een onuitlegbaar raadsel, een wonderlijk zamenstel van de stuitendste tegenstrijdigheden blijven. Vóór en na de Ontdekking, inderdaad, heeft hij de bekeering van Indië gewenscht met een verlangen een apostel waardig; dit is een feit; de geschiedschrijvers hebben het nooit met stilzwijgen voorbijgegaan; zelfs al begrepen zij het niet, hebben zij het aangeteekend; van den anderen kant echter, stelt hij, met voorbedachten rade, de Ontdekking, en, bij gevolg, de bekeering in gevaar, door zijn hardnekkig besluit, om zich alleen onder zekere voorwaarden, die onaannemelijk geacht werden, tot de ontdekkingsreis bereid te verklaren. Wie zal anders dan wij het gedaan hebben, deze tegenstrijdigheid uitleggen: zoo veel ijver en zoo weinig voortvarendheid; zulk een bedrijvig proselytisme en terzelfder tijd, zoo gemakkelijk tot het besluit komen om niet te handelen.

Het raadsel houdt op een raadsel te zijn, als men zich op ons standpunt plaatst.

Ten slotte zullen wij deze opmerking maken: het heilig vuur der kruistogten, ten gevolge van en door twintig jaren in kruistogten en gevechten op de Middellandsche Zee doorgebracht, in het hart van Columbus ontbrandende, deed in hem, in oneindige evenredigheden, al de denkbelden welke sedert Petrus den kluizenaar waren aangenomen en gevolgd, opkomen en vervormde die, wat de keuze der middelen betreft in den grond. Columbus vond de politiek van het moderne Europa uit, men veroorlove ons die uitdrukking. Hem waren de versleten kansen van den regstreekschen strijd tegen de Turken niet voldoende meer. Hij droomde van de overwinning over het Oosten, ten westen en door het westen, een ontzettenden, maar onseilbaren omweg. Hij gaf de eerste plaats onder de elementen der christen overwinning, aan de ontwikkeling der handelsbetrekkingen met de Nieuwe Wereld. Wat zou er gebeurd zijn, indien Columbus in een katholiek hof en eene zeevarende natie: Spanje, Portugal, Frankrijk of Engeland, medewerkers gevonden had, in staat om zijne theorie, die te gelijk godsdienstig, staatkundig, militair en commercieel was, te begrijpen, en helpers in staat om haar, in het algemeen en de bijzonderheden, met den noodzakelijken geest van volharding aan te nemen. Dan zou Europa geheel verslonden zijn geweest in de beschavende, enthousiaste en katholieke werkzaamheid van zijn nieuwen weg, toen Luther optrad: de hervorming zou, bij hare geboorte, in eene algemeene onverschilligheid zijn gestikt.

HOOFDSTUK II.

Laatste besprekingen. — Uitrusting. — Vertrek van Palos.

Het was, aan het hof, voor de vrienden van Columbus: voor den Groot-Kardinaal en voor de nuntiussen, voor Santangel, Quintanilla, Diego Deza en Juan Perez, eene zeer groote smart zijn plotseling en bepaald vertrek te vernemen. Santangel verzocht een spoedig gehoor bij de koningin. Hij drukte haar, in eerbiedige maar krachtige bewoordingen, zijne verwondering, zijne spijt, zijne beschaamdheid uit, van aldus eene onderneming verlaten te zien, welke zoo groote uitkomsten beloofde: hij smeekte haar, beklaagde zich, deed bijna verwijten. Hij deed de groote wetenschap van Columbus, de zuiverheid van zijn karakter, van zijn leven uitkomen; het aanbod dat hij had gedaan om een achtste van de kosten te dragen. Columbus, zeide hij, zette zijn leven en zijn geld op het spel: hij vorderde wel buitengewone belooningen, maar alleen dan, wanneer zijne niet minder buitengewone beloften zouden zijn vervuld. Hij zinspeelde op de junta van Salamanca: «Hij verzocht Hare Majesteit zich niet te laten overtuigen, door de meeningen van eenige geleerden, dat het plan het droombeeld was van een ziener» (1). Om haar geweten bij de zaak te betrekken, «drong hij

---

(1) Washington Irving.

de zedelijke verplichting aan, die de koningen hebben om het gebied der wetenschappen uit te breiden, om de kennis der verwijderde dingen te verkrijgen, om zooveel mogelijk in de geheimen dezer wereld in te dringen (1).» Om haren roem in het spel te brengen «verzocht hij haar te bedenken welk een ongenoegen het haar zou veroorzaken indien een andere vorst het plan uitvoerde, zooals waarschijnlijk was (2).» Door deze bedekte uitdrukkingen, trof hij dat gevoel van naijver, hetwelk toen zoo levendig tusschen Spanje en Portugal was: «hij herinnerde hoeveel roem en gezag andere vorsten door hunne ontdekkingen hadden verworven: de gelegenheid was nu daar om hen allen te overtreffen (3).» Hij riep, eindelijk, met de roerende welsprekenheid van den dienaar, den staatsman en den christen, de glorie van God en de eer der kroon, de uitbreiding van het christendom en de vergrooting van Spanje in.

Eenige geschiedschrijvers zeggen dat Quintanilla Santangel bij de koningin had vergezeld, anderen dat hij gedurende het gehoor binnentrad: hij ondersteunde met kracht de dringende aansporingen van zijn ambtgenoot. De markiezin van Moya voegde haren aandrang bij die van de beide ministers. De pater gardiaan intusschen, eenige passen van daar in de kapel der koningin, op de trappen van het altaar nedergeknield, smeekte God den geest van Isabella te verlichten.

Isabella trilde. Was het de plotselinge inspanning der natuur op haar zelve of de overheerschende werking van eene hoogere magt; wrochtten het geloof en het gebed een wonder; of openbaarden zich het genie en de wil door een hunner schitterende trekken; die geheimen der ziel bevelen den geschiedschrijver eene groote omzigtig-

(1) Rosselly de Lorgues. — (2) Id. — (3) Washington Irving.

heid aan. Een gewichtig besluit die beide verbond, in de afwezigheid en tegen den zin van haren koninklijken echtgenoot op zich nemen, Isabella vermogt dit niet te doen; dan zou zij zijn afgeweken van den eerbied dien zij eene reeks van jaren aan haren echtgenoot had be-toond, en van het gemeen overleg en beraad in politieke zaken, dat tot hiertoe steeds in acht was genomen. Intusschen was haar geest plotseling verlicht: al het schoone der onderneming deed zich, in zekeren zin, de eerste maal aan haren geest voor, en wel in een even schitterend als nieuw licht. De aarzeling duurde niet lang: hetzij Isabella plotseling een uitweg aannam dien zij lang in 't geheim met zich zelve had overwogen; hetzij de smartelijke werking van den angst haar dit reddend vergelijk opdrong: «Met den toon van een onveranderlijk besluit», zegt de heer Roselly de Lorgues, «met een enthousiasme harer en der zaak waardig», zegt Washington Irving, verklaarde zij dat de togt plaats zou hebben, dat zij hem zou doen ondernemen voor de particuliere rekening van hare kroon van Kastilië, dat al de kosten ten haren laste zouden komen, en dat zij, des noods, om zich de noodige gelden te verschaffen, hare juweelen zou verpanden.

De uitputting van de kastiliaansche schatkist, een gevolg van den oorlog, en de vrees, zegt Munoz, om de vrienden van Columbus te bedroeven, door hun een uitstel voor te houden, boezemden der koningin dit ridderlijk besluit in, om de juweelen harer kamer te verpanden. Santangel haastte zich haar gerust te stellen: hij deelde haar mede dat de schatkist van Arragonië in staat was om al de voorschotten aan die van Kastilië te doen.

Op het oogenblik zelf zond Isabella een officier van hare lijfwacht om Columbus op den weg van Cordova

in te halen en hem terug te brengen. Deze koerier kwam, op twee uren afstand van Grenada, bij de brug van Pinos bij Columbus. Deze, zegt men, wilde eerst niet wederkeeren: hij vreesde een nieuw terug-treden van het hof. Maar toen hij de bijzonderheden vernomen had, «het enthousiasme der koningin en hare stellige beloften,» keerde hij terug, «vol vertrouwen in de edele eerlijkheid dier vorstin (1).»

Van dien dag af betuigde Isabella hem ongedwongen hare eerbiedige sympathie; Ferdinand was minder ijskoud met hem; hij zelf gaf aan zijne gedachte een vrijeren loop. Hij had in de reizen van Marco Polo, de beschrijving der landen meenen te vinden, welke hij langs een anderen weg ging bezoeken; hij herinnerde, dat de Groote Khan, of koning der koningen van die landen, eertijds de zending van missionarissen van den Heiligen Stoel had gevraagd; dit heilig werk was niet voortgezet; hij beloofde het te hernemen. Hij gaf den souvereinen, voor de eerste maal, opening van zijne dierbaarste gedachte: de voordeelen zijner onderneming aan te wenden voor de verovering van Jerusalem. De koningen «glimlachten», zeide hij. Dit was om hem op zachte wijze onder het oog te brengen, dat zij zijn plan als een droombeeld beschouwden.

Den 17 april 1492 werden te Santa Fe de overeenkomsten geteekend tusschen de koningen en Christophorus Columbus. De namen van Ferdinand en Isabella staan onder het tractaat; de kroon van Kastilië nam, intusschen, alleen de lasten der onderneming op zich. De koning van Arragonië bleef eenvoudig geldschieter. Al de bepalingen waren naauwkeurig overeenkomstig de eischen

---

1) Washington Irving.

van Columbus, gelijk wij die hierboven hebben opgenoemd. Men legde hem de verplichting op, om, overeenkomstig het fiere aanbod dat hij in een oogenblik van verontwaardiging had gedaan, een achtste der kosten te dragen.

Eene beschouwing van fiskalen aard bepaalde de keus van de uitrustings-haven; de bewoners van Palos waren juist veroordeeld, om voor eenige wanordelijkheden, gedurende een jaar, twee karveelen en dezer bemanning ter beschikking van de kroon te houden. Palos werd aangewezen.

De vrome pater gardiaan van de Rabida had zich, zoodra hij volkomen was gerustgesteld omtrent het vaste besluit van Isabella, gehaast om weder naar zijne geliefde eenzaamheid van Palos terug te keeren. Toen Columbus, op zijne beurt, gereed stond naar zijne post te gaan, ontving hij van Isabella eene uitstekende gunst: zij benoemde zijn oudsten zoon Diego, tot pagie van prins Jan, den vermoedelijken troonopvolger, en verleende hem eene jaarwedde voor zijn onderhoud aan het hof.

Columbus vertrok den 12 mei naar Palos. Den 24 begaf hij zich, vergezeld van den pater gardiaan, naar de parochiekerk. De bevelen der koningen werden afgekondigd. Zij schreven de stad voor, om binnen tien dagen twee bemande en gewapende karveelen aan Columbus af te leveren. Columbus was gemagtigd om een derde schip uit te rusten.

De ontsteltenis dier arme lieden ging alle begrip te boven, toen hun het stoutmoedig doel der uitrusting bekend werd: naar het westen, de Duistere Zee bevaren! Zóó noemde men toen het nog onbevaren gedeelte van den Oceaen. Men onderstelde dat de wateren er niet helder

waren, de lucht dik en zwart: men stelde zich dwarrelwinden, afgronden en monsters voor. De Duistere Zee was op de kaarten, door het onwetend en bijgeloovig teekenstift der geographen beschreven, in fantastische en afzigtelijke beelden voorgesteld. De bekwaamste zee-lieden deelden die volksdwaling. De reede van Palos was spoedig verlaten. Iedereen die een schip bezat, haastte zich het naar verre havens te brengen of het in kreeken te verbergen, die het onbekendst waren aan de koninklijke officieren. De koningin moest maatregelen van onderzoek voorschrijven: een bevel van 20 juniij gelastte de overheid der Andalusische kust om elk schip dat zij geschikt achtte in beslag te nemen, en het te dwingen om met Columbus te vertrekken. Noch de gestrengheid van dit bevel, noch de energie van den officier die belast was met de uitvoering, deden iets af. Te Palos, te Moguer, en langs de gehele kust, ontstond onrust en twist, strijd en oproer.

Ditmaal wederom had men aan de tusschenkomst van den pater gardiaan van de Rabida te danken, dat de hinderpalen werden uit den weg geruimd. Zijne reputatie van kennis, ondervinding en goedheid waren jaren lang op de kaden bekend: de heilige religieus begaf zich onder de troepen der zeelieden: hij dreef vriendschappelijk den spot met hun schrik: hij ging de gezinnen in hunne huizen geruststellen en troosten; hij verhief bij allen hoog de eer om groote dingen in de dienst van God te doen; hij beloofde aan de moedigen den bijstand van Onzen Heer en van de Heilige Maagd: hij won eindelijk voor de zaak van zijn vriend drie rijke reeuers van Palos, de Pinzons, broeders en geassocieerden, alle drie zeelieden.

De oudste, Martinus Alonzo, had niet lang geleden eene reis naar Rome gemaakt. Hij had daar ongetwijfeld

gunstig over Christophorus Columbus, den landgenoot des Pausen hooren spreken, want een bibliothekaris van Innocentius VIII had hem stukken getoond die betrekking hadden tot of in verband stonden met de theoriën van den Genuees, met name eene kaart waarop, aan de overzijde van den Oceaan, een te ontdekken land was afgebeeld. Martinus Alonzo Pinzon werd aangemoedigd, waarschijnlijk overgehaald, door die herinneringen van Rome: hij bood aan om persoonlijk het avontuur op de *Nina*, karveel van zijn broeder Vincentius Yanez te wagen: Columbus en hij teekenden in dien zin een behoorlijk contract.

De stemming ten opzichte van Columbus veranderde aanstonds onder de voorname bewoners van Palos. De stad besloot het tweede schip, de kraak *Gallega*, te geven. Zij was oud en log, maar bouwde goed zee. Columbus besloot dat zij gekalfaterd en herdoopt als de *Santa Maria*, zijne vlag zou voeren. De agenten des konings, eindelijk, namen een derde schip in beslag, de *Pinta*. Men ging met allen spoed aan het kalfateren.

De angst van het volk maakte het bestuur der werkzaamheden moeilijk voor Columbus. Hij bragt in gebed, in meditatie, in lektuur, in zijne kloostercel, al de oogenblikken door, die hij niet voor het toezigt behoefde te besteden. Men meent, dat hij zich toen als lid van de Derde Orde van boetvaardigheid, onder de banier van den heiligen Franciscus van Assisië schaarde. Op zekeren dag, de scheepstimmerwerf bezoekende, ontdekte hij dat men bezig was gevolg te geven aan eene krijgslist die de reeders der *Pinta* hadden uitgevonden om hun vaartuig aan de gevaarvolle kansen van den togt te onttrekken: Zij lieten het roer dus plaatsen, dat de stukken, in schijn goed vereenigd, zeker bij den eersten stevigen

golfslag van elkander zouden zijn gegaan. Toen hij bevel gaf om dit werk te hernieuwen, namen de werklieden de vlugt en verborgen zich. De matrozen, die men ligte om de equipaadjes zamen te stellen, verzetten zich ook hardnekkig en vonden duizenderlei uitvlugten. De geduldige en onvermoeide pater gardiaan moest zijn vindingrijken ijver en zijne vermaningen bij iedereen en bij allen verdubbelen.

Toen eindelijk in de laatste dagen van julij al de moeilijkheden overwonnen, al de toebereidselen geëindigd waren, moest Columbus, met de reglementaire plegtigheid, de bemanning en het materieel inspecteren. Hij voerde in persoon het bevel over de *Santa Maria*. Diego van Arana, zijn neef van den kant zijner vrouw Beatrix, vervulde de bediening van groot alguazil of proost der divisie. Diego Mendez, Franciscus Roldan en Diego van Salcedo maakten deel uit van de algemeene staf, in hoedanigheid van schildknepen, tegenwoordig zouden wij zeggen van ordonnansofficieren of adjudanten. Onder de scheepsluitenants verdient Bartholomeus Roldan vermelding, dewijl zijn naam even als die der reeds genoemden, in het vervolg van dit verhaal weder zal voorkomen. De oudste der Pinzons, Martinus Alonzo, voerde het bevel over de *Pinta*; een zijner broeders, Franciscus Martinus, was zijn opperstuurman; de andere, Vincentius Yanez, was kapitein op de *Nina*. Het geheele personeel telde honderd twintig man: zes en zestig op de *Santa Maria*, dertig op de *Pinta*, twintig op de *Nina*.

Na zestien jaren van verwachting, aanzoeken, afwijzing, teleurstellingen, spotternijen en onzekerheid, zag de volhardende Genuees, in de haven van Palos, zijne drie karveelen uitgerust, gewapend, gereed om onder zeil te gaan. Zijne vreugde was even groot als wettig.

Maar zeer weinigen deelden haar onder de gezellen, die hij met zooveel moeite bijeen gekregen had. Hunne harten werden door te grooter schrik en angst bevangen naar mate het oogenblik van vertrekken naderde. Officiëren en matrozen vroegen aan de godsdienst troost en moed in verhouding tot de toekomst, die hun somber voor den geest stond. Toen de beschikkingen voor het vertrek geheel genomen waren, gingen allen biechten, en begaven zich, in processie, met hun aanvoerder aan het hoofd, naar het klooster van de Rabida, om den goddelijken bijstand af te smeeken en zich onder de bijzondere bescherming van de Heilige Moeder Gods te stellen. Zij woonden de heilige Mis bij, ontvingen de heilige Communie uit handen van pater Juan Perez, en keerden processiesgewijze naar de inschepingsplaats terug. Nu was het oogenblik dáár om vaarwel te zeggen aan het gezin.

Het weder was kalm: Columbus bleef alleen aan land, de bries afwachtende. Hij omhelsde en zegende zijn zoon Diego, en belastte twee vrienden, Rodriguez Cabezudo en een priester, den eerwaarden heer Martinus Sanchez, van Moguer, met de taak om hem naar Cordova, bij Beatrix te brengen, tot dat hij aan het hof zijne pagiedienst kon verrigten. Hij sloot zich vervolgens in zijne cel op, of ten minste verliet die niet meer dan om de getijden in het koor bij te wonen; hij bad, mediteerde las het Heilig Evangelie volgens den heiligen Joannes. Dit was zijne voorbereiding tot den togt.

De ooren gespitst, zelfs in den slaap, en den geest gespannen houdende, hoorde hij, den 5 augustus, ten drie ure des morgens, de harmonieuse toppen van het pijnboomwoud dat het klooster omgaf ruisschen: de bries had zich verheven. Weinige uren daarna woonde

hij de heilige Mis in de flaauw verlichte kapel bij, en ontving de heilige Communie (1).

Na de dankzegging, begaven Columbus en de pater gardiaan zich naar Palos. Toen zij in de haven kwamen, landde de groote boot der *Santa Maria* om den bevelhebber op te nemen. De stem en het fluitje der kapiteins die aan boord der karveelen de manoeuvres lieten uitvoeren om de schepen onder zeil te doen gaan, deden de bewoners der naburige huizen ontwaken. De vensters en de deuren werden geopend; de kreet: zij vertrekken! zij vertrekken! heeft weldra van de eene straat in de andere weerklonken. De menigte snelt naar de kaden. Columbus omhelst met eene kinderlijke hartelijkheid den Franciskaan, die tot schreijens toe bewogen is, en springt in de boot die naar de *Santa Maria* vaart. Men haalt de vlag van vertrek op; men heischt den standaard van het eskader ten top, in de mast der *Santa Maria*: hij droeg het beeld van den gekruisten Christus. Bij het schemerlicht van den dageraad, op vrijdag 3 augustus 1492, deed Columbus, achter de leuning der scheepshut, die men toen de plecht of het achterkasteel noemde, met eene stem welk het onbestemd gedruisch der drie bemanningen beheerschte, het kommando hooren. « Spant de zeilen, IN DEN NAAM VAN JESUS CHRISTUS!»

---

(1) Robertson, Histoire de l'Amérique, boek II. blz. 108.

HOOFDSTUK III.

Van Palos naar het eiland Ferro.

Toen het eskader, na de noodige manoeuvres om voldoende in zee te komen, zooals de zeelieden zeggen, koers gezet had, begaf Columbus zich naar zijne kajuit en begon zijn reisjournaal. Hij begon het zooals hij zijn eerste kommando had gegeven, met deze woorden: IN DEN NAAM ONZES HEEREN JESUS CHRISTUS.

In het voorwoord, waarvan Las Casas ons den tekst bewaard heeft, bepaalde hij zich niet bij de verklaring dat de koningen tot dezen togt besloten hadden uit verlangen om de vorsten en de volken van Indië tot de christelijke godsdienst te bekeeren: de naauwe betrekking die, van den aanvang af, in zijne oogmerken gesteld was tusschen de verovering van Christus op de Nieuwe Wereld behaald en de nederlaag van den Ongeloovige in Europa; zijn voornemen van de ontdekking eerst en daarna den kruistogt te doen plaats hebben, blijken reeds uit de eerste regelen van zijn geschrift, bij elk woord en door het ondubbelzinnigste verband.

Hij herinnerde eerst, dat tot de onderneming door de vorsten van Spanje besloten werd «in datzelfde jaar 1492, nadat de oorlog tegen de Mooren, die Europa nog overheerschten, geëindigd en roemrijk besloten was;» nadat hij met eigen oogen de katholieke banieren door de kracht der wapens op de torens van het Alhambra had zien geplaatst; nadat hij de vernederingen van den moorschen koning had bijgewoond, «die uit de groote stad

Grenada kwam» om «de handen» die hem overwonnen hadden, «te kussen.» Stil blijvende staan bij eene zamenloop van omstandigheden aan welke hij klaarblijkelijk eene beteekenis hechtte, herinnerde hij, in de tweede plaats, dat zijne reis naar Indië was vastgesteld «onmiddellijk» na de overgave van Grenada, «onmiddellijk, zegt hij, en in dezelfde maand».

Hij beschreef vervolgens wat wij kunnen noemen de antecedenten der beslissing, dat wil zeggen «de inlichtingen welke hij aan Hunne Hoogheden over de landen van Indië had gegeven»; over het verlangen door de koningen dezer landen geopenbaard om «van Rome leeraars van ons heilig geloof» te ontvangen; over de onmogelijkheid waarin «de Heilige Vader» geweest was om aan dien vromen wensch gevolg te geven; over het ongeluk van «zoovele volken die in de afgoderij en de leer des verderfs verzonken waren.»

Hij schepte er behagen in om aan te geven in welke hoedanigheid Isabella en Ferdinand gehandeld hadden, toen zij hem zijne zending opdroegen. Het was hem niet genoeg te zeggen dat zij, «als katholieke vorsten hadden gehandeld»; het was hem zelfs niet genoeg daarbij te voegen, als «vrienden en verspreiders van ons heilig geloof;» hun eene nevenbeschouwing toedichtende, die zeker de zijne, maar niet de hare was, schreef hij nog: «Uwe Hoogheden hebben, als vijanden van de sekte van Mahomet, besloten om mij, Christophorus Columbus, naar de genoemde streken van Indië te zenden.

Hij verklaarde, eindelijk, in deze bewoordingen het eind- en hoofddoel van deze buitengewone reis: «Uwe Hoogheden hebben besloten om mij naar Indië te zenden, ten einde de vorsten, de landen en de inwoners te bezoeken, en de geaardheid en het karakter van

allen na te vorschen, en de middelen op te sporen om ze tot onze heilige godsdienst te bekeeren.»

Hij drukte overigens zijne gedachten in een prachtvollen vorm uit. Hij stelde het volstrektste vertrouwen in zijne natuurkundige theorie; hij hield de ontdekking bij voorbaat verwezenlijkt; hij wist dat hij, uit kracht zijner overeenkomst met Spanje, weldra zijn dagboek met de wijsche titels van Onderkoning, Gouverneur-Generaal van Indië, Groot-Admiraal van den Oceaan zou teekenen; hij beschouwde als reeds vervuld zijn droombeeld, dat ridderlijk en vroom was, om, ten gevolge van de uitvoering zijner latere plannen tegen de Turken, in de groote familie van de hooge heeren en hoofden der christen wereld te worden opgenomen. In deze overtuiging, die de gebeurtenis weldra regtvaardigde, schreef hij, zooals de vorsten officieel schrijven. Hij nam den authentieken vorm en het plegtige taalgebruik der kanselarijen aan. Hij vermeldde uitdrukkelijk «de groote gunsten», welke de katholieke koningen, door de overeenkomsten van Santa Fe, ten zijnen voordeele hadden willen toestaan: «hem adeldom schenkende, zoodat hij zich in 't vervolg Don mogt noemen; hem tot Groot-Admiraal van den Oceaan en tot Onder-Koning benoemende, en tot Gouverneur-Generaal van al de eilanden en vaste landen die hij zou ontdekken, en die, in vervolg van tijd, in den Oceaan zouden kunnen ontdekt worden; willende dat zijn oudste zoon hem zou opvolgen en alzoo van geslacht tot geslacht ten allen tijde.»

Men heeft die wijsche inleiding opgeblazen genoemd: dit is eene onbedachtzaamheid. Die vermeende opgeblazenheid was eene geanticipeerde, maar wettige in bezitneming van een Staat. Welke persoon, welke familie, na de koningen en de regerende vorstenhuizen, zouden in de gansche wereld boven de officiele grootheid van

Columbus en van zijn nageslacht gestaan hebben, indien de spaansche kroon hare verbindtenissen had nagekomen, gelijk hij de beloofde ontdekkingen deed, en indien het hem, onder begunstiging dier providentiele verheffing, gegeven ware geweest, overeenkomstig zijn verklaarden wil, om de met goed overleg uit de Nieuwe Wereld aangevoerde rijkdommen, onder de leiding en de aansporing van den Heiligen Stoel tot een uitgestrekten en beslissenden kruistogt te doen dienen?

Columbus, te loijaal om de kleingeestige en wreede ongerechtigheid van Ferdinand te voorzien, was aldus bezig om bij zich zelve, met al de geestdrift van het genie en de godvreezendheid, dit schitterend droombeeld te beschouwen, toen hij, naar de Canarische eilanden stevenende, om van daar westwaarts te zeilen, de inleiding van zijn dagverhaal schreef. Die verhevene beschouwing van de toekomst belette hem niet, om ter zelfder tijd, met een waakzamen en vasten blik, de uitgestrektheid, de moeilijkheden en de pligten van zijne tegenwoordige taak in het oog te houden. Hij vatte het voornemen op «om zeer naauwkeurig gedurende de reis, dag voor dag, alles op te schrijven, wat hij zou kunnen doen, zien of ondervinden»; hij beloofde — en kwam die belofte stipt na — «om elken nacht te boek te stellen wat er op den dag zou zijn voorgevallen, en elken dag de vaart van den nacht te beschrijven», hij kondigde aan dat het zijn voornemen was om «eene kaart te teekenen waarop de wateren en de landen van den grooten Oceaan in hunne naauwkeurige en betrekkelijke ligging zouden voorkomen»; hij verbond zich eindelijk om «bij die kaart eene uitvoerige beschrijving te voegen». Hij vergiste zich overigens niet over de werkzaamheid welke de uitvoering van zulk een plan hem zou opleggen:

«het zal noodig zijn, giug hij voort, dat ik vergete te slapen; de vervulling van die dingen zal groote krachtsinspanning vorderen».

De gevaren van zijn avontuurlijken togt konden zijne aandacht wel niet ontgaan, maar schenen hem geen oogenblik bekommring of de minste vermelding te verdienen. Hij zou te strijden hebben met de natuur, en het geduchtste wat zij bezit, het onbekende; met de menschen, en de ontembaarste hunner hartstogten, de vrees; hij wist het: desniettegenstaande zinspeelde hij niet eens op de dreigende kansen van zijn geduchten toestand. «Hij beschouwde zich, zegt Washington Irving, als onder de regtstreeksche hoede der Voorzienigheid geplaatst». Deze overweging doofde in hem tot zelfs de kiem van onrust of ontroering uit.

De drie eerste dagen van de reis werden door geen enkel voorval gekenmerkt. Den vierden dag woci er eene stevige koelte, de golfslag was sterk; de *Pinta* gaf een signaal: een ongeluk aan boord! het roer ging aan stukken. De vreesachtigheid der reeders (ondanks hen zelve op het vaartuig, dat door de autoriteit in beslag was genomen, ingescheept) was er in geslaagd, om zich reeds te Palos, in spijt van Columbus' inspectie, door een met hardnekkigheid slecht gemaakt werk, die kans tot eene spoedige terugreis te bezorgen. De hevigheid van den wind belette Columbus hulp aan de *Pinta* te brengen: hij zou zijn eigen bodem in gevaar gesteld hebben; maar hij wist dat de kapitein, Alonzo Pinzon, een man van energie was en van goeden raad; hij gaf bevel om de reis voort te zetten, en de averij zoo goed mogelijk, met de middelen, welke men aan boord had, te herstellen. Men bevestigde met touw het ijzer en de andere stukken van het ontzette roer. Den volgenden morgen

deed zich hetzelfde ongeval voor: men bemerkte, daarenboven, dat de *Pinta* een lek had: Columbus moest zich getroosten om op de Kanarische eilanden te landen, ten einde er dat gevaarlijke karveel tegen een beter schip te ruilen. Hij rigtte den steven naar Gomera; hij kwam daar in den nacht van zondag aan: de *Pinta*, die niet meer gestuurd kon worden, nam, op zijn bevel, de wijk onder de kust van Teneriffa. Gedurende drie weken, bezocht Columbus te vergeefs al de eilanden der groep om zich een schip te bezorgen. De vulkaan van Teneriffa spuwde vuur; zijne vlammen verspreidden schrik onder de matrozen: hij had veel moeite om hen te beletten, dat zij in dit grootsch natuurverschijnsel een onheilspellend voorteeken zagen, wat hij hun ook mogt mededeelen omtrent de Etna, den Vesuvius, de andere bekende vuurspuwende bergen en hun oorzaak.

Nadat Columbus minstens twintig dagen in vergeefsch zoeken en vruchteloos betoog had verloren, zag hij zich gedwongen om de *Pinta* te behouden. Men herplaatste het rcer; men veranderde de latijnsche zeilen van de *Nina* in vierkante zeilen; de voorraad van water, vleesch en hout werd hernieuwd. Al dat werk duurde tot den 6 september: meer dan eene maand was verloren.

Toen Columbus op 6 september, van Gomera weder in zee stak, vernam hij door een schip dat van het eiland Ferro kwam, dat op de hoogte van dat eiland, drie portugesche karveelen kruisten om hem op te ligten. Het weder werd kalm: het eskader, met hangende zeilen, was in deze vijandige streken als vastgenageld. Den 9 eerst, bij het krieken van den dag, verliet men het eiland Ferro: men bevond zich slechts op negen mijlen van de kust waar de vijand, ongetwijfeld, zijn aanval voorbereidde. De voortdurende windstilte deed het gevaar

aanhouden en maakte het daardoor grooter. « Gelukkig stak de bries bij het opgaan der zon op, de zeilen zwollen weder, en, in den loop van den dag, verdwenen de hoogten van Ferro langzamerhand aan den gezigteinder » (1).

Deze dagteekening, van 9 september 1492, is gedenkwaardig. Toen men de kust van Ferro uit het oog verloor, zich naar het westen rigtende, werd de naauwe kring waarin de scheepvaart zich toen vreesachtig besloten hield, verbroken; het moderne tijdperk en de zegepraal der scheepvaart ving daarmede aan; Columbus zag aldus ook zijne onderneming onherroepelijk ontkomen aan het verzet en de lagen van het oude vasteland. Hij ondervond daarover eene levendige vreugde. Maar het verdwijnen van het land veroorzaakte aan de bemanningen eene gemakkelijk te begrijpen droefheid. Het scheen hun als werden zij uit de wereld verbannen. Zouden zij terugkeeren? Vrienden, familie, vaderland, christen landen en spaansche hemel, zouden zij dat alles terugzien, wat hun reeds toescheen niet meer voor hen te bestaan? Waar gingen zij heen? Welke waarborgen hadden zij dat geen ramp hun boven het hoofd ging? Zij zouden met mannenmoed een dreigenden en zichtbaren dood in het aanschijn hebben gezien; de onbestemde en verwijderde afgrijselijkheid van een geheim joeg hun schrik aan; zij weenden: oude matrozen lieten als kinderen, hun gesnik en hunne weeklagten hooren. Columbus, geroerd, trachtte hen te troosten. In dergelijk geval baat het niets of men zich tot de rede wendt: hij begreep de zaak goed; hij liet de magtige hulpmiddelen der verbeelding werken: als het ware een toovertafereel voor hunne blikken ontrollende, roemde hij hoog de

---

(1) Washington Irving.

rijkdommen, de grootheid, het goud, de edelgesteenten en de prachtige steden van die wereld, waarheen hij hen zeker, «met Gods hulp», zeide hij, zou brengen.

De angst die Columbus' gezellen bezielde, deden hem, van dien dag af eene list gebruiken die hij gedurende de gansche reis voortzette: hij schreef in twee boeken den dagelijks afgelegden afstand: in het eene stelde hij de ware cijfers van den afgelegden weg te boek, in het andere, dat iedereen aan boord kon raadplegen, schreef hij altijd minder mijlen dan men werkelijk had afgelegd.

Op dienzelfden dag nog gaf hij den weg op aan al de karveelen. Het geval voorziende dat een ongeval den een of den anderen der kapiteins van hem zou afscheiden — beide welligt — schreef hij den weg, voor dit mogelijk geval, altijd en recht naar het westen voor, met bevel, om telken nacht, als men zeven honderd mijlen zou hebben afgelegd, het schip te krengeu. Hij hield het voorzeker dat men op dien afstand land zou vinden: dat was geen dwaling (1).

---

(1) Men moet bij de 700 mijlen die Columbus aangaf, nog die voegen welke hij zich voorstelde af te trekken, en die hij inderdaad, gedurende den ganschen dag op zijn vertoonbaar logboek, ten getale van ongeveer 200 aftrok. Bij dit eerste totaal moet nog gevoegd worden het approximatief getal mijlen, die hij zich voorbehold nog te doen, ofschoon hij 's nachts krengeu. Volgens de gegevens die het gunstigst voor Columbus waren, moet men de lengte van de mijlen berekenen die Columbus gebruikte en thans niet met zekerheid bekend is. Hij stelde zich, overigens, de oostelijke kust van de Nieuwe Wereld ongeveer evenlijnig voor met de westelijke kusten van Europa en van Afrika. Hij kon de ontzettend groote en diepe golf niet gissen, die het amerikaansche vasteland van Terre Neuve tot Fernambuco doorsnijdt: de Oceaau eindigde, voor hem, waar de Zee der Antillen begint. Uit deze gezamenlijke gegevens omtrent het vraagstuk, blijkt dat Columbus de breedte van den Atlantischen Oceaau met eene bewonderenswaardige juistheid berekende.

HOOFDSTUK IV.

Van het eiland Ferro tot San Salvador.

In het eerst moest Columbus zich de moeite getroosten om, dag en nacht, de manoeuvres van zijne stuurlieden gade te slaan. «Hunne vreesachtige hand aarzelde om het roer in eene bepaald aan Europa tegenovergestelde rigting te houden (1)»; zij trachtten, door naar het noorden terug te keeren, de diepten van het westen te ontkomen. Columbus moest daarover, op den 9, menigmaal met kracht berispingen doen hooren.

Zij ontmoetten, na den volgenden dag, op honderd en eenige mijlen ten westen van het eiland Ferro, een vlottend stuk mast waarvan zij, te vergeefs, trachtten zich meester te maken; het droeg al de kenteekenen van lang in het water te zijn geweest. De matrozen werden door die ontmoeting met eene bijgeloovige droefheid bevangen: het oude strandgoed, dat getuigde hoe de een of andere stoutmoedige bezoeker van deze verafgelegen eenzame plaats, was vergaan, scheen hun eene waarschuwing van den hemel om de reis niet voort te zetten.

Toen zij den 13, des avonds, nog honderd mijlen meer in volzee hadden afgelegd, werd de zielskracht

---

(1) Roselly de Lorgues.

van Columbus op de onverwachtste, de hardste proef gesteld: hij bespeurde dat de magneetnaald van het kompas, in plaats van regt in de rigting der poolster te wijzen, vijf of zes graden naar het westen afweek. Den volgenden morgen was de afwijking nog grooter; zij vermeerderde insgelijks de volgende dagen. Dit was de eerste maal dat de magnetische miswijzing werd opgemerkt. Columbus wachtte zich wel om zijn gezellen die opmerking mede te deelen, wetende hoezeer hen dit ongerust zou maken.

Zij zeilden toen, met de wind van achter, gedurende het gunstigste jaargetijde, in de heldere luchtstreek der passaatwinden. Eene fraaije bries blies uit het oosten; onder haren zachten en magtigen invloed, zwollen al de zeilen op. Zij bragt de overheerlijke frischheid, het onuitsprekelijk gemurmél, de versterkende geuren van een uitgestreken en helderen oceaán tot de karveelen. De geheele natuur, schijnt, daarenboven, bij kalm en schoon weder, in die streken, de voortdurende wetten eener bevoorregte lente te volgen: hun voorkomen is bekoorlijk. De lucht is zuiver, zoet, doordringend; de golven, met hare beweegbare weerkaatsingen, zijn doorschijnend en gekleurd; zij bewegen zich langzaam en murmelen; de hemel is zacht, blaauw en ligt, en de harmonieuse bogt van zijn ruimen en hoogen koepel is bijna geheel vrij van wolken. Des avonds en des morgens, is de dampkring, aan den gezigteinder, rijk genuanceerd, schitterend rood gekleurd; den ganschen dag schittert de zón over eene uitgestrektheid die on-eindig schijnt, het licht dringt overal door, de kracht en de bedrijvigheid zijn overal en met kracht bezig, den ganschen nacht vonkelt het uitspansel door den ligten sluijer van eene stille duisternis, de zee weer-

kaatst haar, en de mensch leeft te midden van vrede, van rust, van welzijn.

Deze goedertieren en glansrijke natuur ontmoetten de gezellen van Columbus op de plaats zelve, welke hunne verschrikte verbeelding, bij hun vertrek, met de hersenschimmige afgrijselijkheden der Duistere Zee had bevolkt. Deze eenvoudige bemerking zou voldoende geweest zijn om hun alle vrees te benemen, indien de vrees kon overwegen; maar dit geschiedde natuurlijk niet: voortdurend gerustgesteld, bleven zij niettemin tot het einde van de reis, de vrijwillige speelballen, nu eens van de voorbarige verwachting, dan weder van den ongewettigden schrik.

Den 14, kwamen twee vogels, die men zeide, dat zich niet ver in zee waagden, een reiger en een andere landvogel, rond de karveelen vliegen; de bemanningen maakten daaruit op dat men dicht bij land was; zij waren vervoerd van vreugde. Maar, in den nacht van den 15, viel er, op vier of vijf mijlen afstand van de schepen, uit de lucht wat Columbus noemt «een bewonderenswaardige tak of spoor van vuur». Deze luchtverschijnselen, die gewoon zijn in de warme streken, zijn eene der prachtige verschijningen van de tropische nachten. Toen de matrozen dit schouwspel zagen, werden zij van schrik bevangen.

Den 16 was de lucht uiterst gematigd, het weder «als in de maand april in Andalusië». Men ondervond een onbeschrijfelijk genoegen van de morgenlucht te genieten. Zooals Columbus doet opmerken, ontbrak er niets aan dan het gezang der nachtegalen. Men zag bundels zeer groen gras drijven: het scheen pas uit den grond gerukt. Dit deed de matrozen gelooven en zeggen, dat men dicht bij een eiland was. Hunne gissing was niet geheel bezijden de waarheid, want men naderde de

brandingen, die sedert, als gezien in 1802, op de kaarten staan aangeteekend. Maar Columbus, onfeilbaar geleid door zijne wetenschap of de ingeving, hechte aan die opmerkingen slechts een ondergeschikt belang: «Ik bereken, zeide hij, dat het vasteland verder is».

Den 17^{en} zag men andermaal veel gras. «Dat was gras van de rotsen, zegt Las Casas; het kwam uit het westen». De matrozen dachten al wederom dat het land in de nabijheid was. Dien dag had zelfs dat vooruitzicht het vermogen niet om hen te verheugen. Columbus was getroffen over hun stilzwijgen en hun verslagen gelaat. De stuurlieden hadden op hunne beurt het miswijzen der kompasnaald opgemerkt; zij hadden de voorzigtigheid zelfs niet gehad om die ontrouw van het kompas aan de bemanning te verbergen. Columbus raadde waarin hunne treurigheid haar oorsprong had. Gelukkigerwijs hadden zijne tegenwoordigheid van geest en zijne kalme overwegingen hem reeds eene vernuftige en afdoende uitlegging aan de hand gedaan om zijne manschappen gerust te stellen.

Zij leenden toen al hunne aandacht aan hetgeen rondom hen voorviel. Elk oogenblik zag men gras in grootere hoeveelheid, en het scheen uit eene rivier te komen. Een kleine zeekeeft, die in dat drijvende gras reisde, werd levend gevangen. Het zeewater scheen minder zout dan bij de Kanarische eilanden; een tweede landvogel naderde; troepen tonijnen speelden in de nabijheid der vaartuigen, de schepen wedijverden onderling in snelheid, daar elk vaartuig hoopte, het eerste land te zullen zien, ieder man hoopte het jaargeld van tienduizend maravedis te zullen winnen, als premie door Isabella beloofd aan dengene, die het eerst de kust van Indië zou ontdekken.

Den 18 was het weder hetzelfde: «Een zachte en regel-

matige wind deed al de zeilen zwellen, terwijl, om de uitdrukking van Columbus te bezigen, de zee even kalm was als de Guadalquivir te Sevilla.» Alonzo Pinzon, wiens schip, de *Pinta*, de beste zeiler van het eskader was, kwam vooruit. Toen hij langs de *Santa Maria* gleed, zeide hij aan Columbus, dat hij zoo snel ging, omdat hij eene menigte vogels naar het westen had zien vliegen; hij rekende er op, zeide hij, dat de nacht niet zou omgaan vóór dat hij land zou gezien hebben. De lucht scheen inderdaad in het noorden duister te worden, «hetgeen een teeken is, zegt Las Casas, dat de kust nabij is». Het was, inderdaad, slechts eene dier verre en lage wolken, die, op zee, bij zons-ondergang, zich zoo dikwijls aan ongeoeffende oogen als een oever voordoen.

Den 19, ten tien ure 'smorgens, kwam eene zee-meeuw op de *Santa Maria*; eene andere kwam in den namiddag. Eene mist zonder wind kwam op; dit verschijnsel werd beschouwd als een teeken dat er land in de buurt was. Ofschoon Columbus met eene lijn van tweehonderd vademmen gepeild en geen grond gevonden had, bieef hij toch overtuigd, met al zijne gezellen, dat hij, in het noorden of in het zuiden langs eilanden zeilde. Op tien mijlen in het zuiden toch waren er brandingen. Maar hij wilde, zegt Las Casas, zijn weg naar Indië vervolgen: hij ging voorbij en maakte slechts deze opmerking: «Het weder is goed, en als het God belieft, zullen wij dat alles op onze terugreis wel zien.»

Den 20 werd de wind zwakker; men zag veel gras, ofschoon men het den vorigen dag niet had ontdekt. Men nam met de hand een vogel gevangen, die geleek op eene zeezwaluw: hij had pooten gelijk eene meeuw; men zag hem voor een riviervogel aan. De matrozen maakten daaruit nog meer het gevolg op dat er eene

kust in de nabijheid was, dewijl in den morgen, bij den dageraad, twee of drie vogeltjes van eene soort die men kende als de boschaadjes en de boomgaarden te bewonen, in het want waren komen zitten; nadat zij een gezang hadden doen hooren dat der bemanning als een vrolijke echo van het land in het oor geklonken had, waren zij bij het opgaan der zon weggevlogen. Zulke zwakke vogels, deed men opmerken, hadden geen groote afstanden kunnen afleggen; hun gezang had overigens alleen reeds bewezen dat zij geen vermoeijenden weg hadden afgelegd.

Den volgenden dag, 21, was de windstilte nog grooter, zelfs bijna volkomen, en nu en dan slechts door eene onvoelbare zucht afgebroken. De geheele oppervlakte der zee scheen, zoover het oog reiken kon, onder ontzettend groote velden van drijvend gras te verdwijnen. Het gezigt van dit gras verheugde eerst de schepelingen; eene walvisch vertoonde zich en verschafte door zijne grillige wendingen te midden van het gras en de golven een vrolijk tijdverdrijf. Columbus zeide, dat de verschijning van dit dier het bewijs leverde, dat men dicht bij een land zeilde; zijn oordeel was gegrond, doet Navarette opmerken, want hij ging toen op slechts vier mijlen afstand ten noorden voorbij de brandingen, waarvan reeds sprake is geweest.

Intusschen giste de onrust aan boord der drie karveelen. De matrozen vonden dat de reis reeds buitengemeen lang was. Zij waren, zeiden zij, veel verder in het westen doorgedrongen, dan één zeevaarder vóór hen. Zij waren buiten bereik van eenige hulp: moest men nu nog op de eindeloze velden des oceaans voortzeilen? Het was zoo, verscheidene kenteekenen hadden hen menigmaal doen gelooven dat men dicht bij land kwam; ongetwijfeld

hadden zij dergelijken schijn weder voor oogen; maar waartoe hielp hen dit? Nadat die bedriegelijke verschijnselen met vervoering van vreugde waren ontvangen, waren zij steeds verdwenen: zóó zou het altijd zijn: men zou dien onbegrensden hemel en die zee zonder kusten altijd voor oogen hebben.

Zij hadden reeds verscheidene dagen opgemerkt, dat hoe meer men vooruitging, hoe meer de wind met eene hardnekkige onveranderlijkheid uit het oosten woei. In plaats van in die onafgebroken opvolging van gunstige winden eene weldaad der Voorzienigheid te zien, begonnen zij te vreezen dat op die zeeën de wind altijd uit het oosten woei: als dat zóó was, dan zouden zij hem tegen hebben om naar Spanje terug te keeren; dan zou hij een onoverwinnelijke hinderpaal voor hun terugreis opleveren. Te vergeefs gaf Columbus hun, met eene onveranderlijke inschikkelijkheid, verzekeringen en ophelderingen van natuurkundigen aard; hun wantrouwen wêerstond alles. De eerbied voor zijn gezag, zegt Munoz, was verloren, zelfs de eerbied voor den naam der Koningen was aan het wankelen geraakt. Maar den 22 september, woei de wind in eene geheel andere rigting en hunne hardnekkige vrees was onverwinbaar beschaamd.

Deze schrik echter verdween alleen om plaats te maken voor eene andere. De volgende dag was een zondag. De lagen drijvende planten, die men sedert den vorigen avond niet meer ontmoet had, kwamen gedurende een gedeelte van den dag in overvloed terug; zij boden een gevoeligen wêerstand aan den gang der schepen. Was men niet, vroegen de matrozen elkander af, aan die moerassen van den Oceaan gekomen, welke voor de grenzen der wereld gehouden werden? Zouden deze bewegelijke banken van planten niet hoe langer hoe dikker worden?

Als de karveelen eenmaal in hare onontwarbare strikken waren opgesloten, zouden zij niet vooruit kunnen en den steven niet kunnen wenden: dan zouden zij stranden, de honger en een langzame dood zouden voor de deur staan, tenzij men onmiddellijk ten prooi zou strekken aan monsters, in die groene schuilplaatsen verborgen. Indien de officieren al niet in deze kinderachtige overdrijvingen der vrees vervielen, zij waren toch elk oogenblik beangst dat de kielen zouden springen en de schepen zouden vergaan op de klippen die door dit groen verborgen werden. Om die vrees te verdrijven, nam Columbus zijne toevlugt tot het peillood; hij gebruikte eene buitengemeen lange lijn; hij vond geen grond. Maar zelfs de klaarblijkelijkheid heeft geen vat op de gemoederen die door den schrik ontroerd zijn; niets stelde de officiers en de matrozen gerust.

Overigens was de kalmte voor hen eene voldoende reden tot schrik. De wind was geheel gaan liggen, de koelte die zich somtijds deed gevoelen, kon zelfs de oppervlakte der zee niet rimpelen; deze was spiegelglad. Wij zijn, zeiden zij, in de stilstaande waterstreek gekomen; de winden hebben er geen adem meer; de golven zijn er niets dan eene werkelooze massa, ondoorschijnend en dood. Wij zullen hier omkomen. Hoe meer Columbus zich inspande om hun reden te geven voor die verschijnselen welke geen gewigt bezaten, hoe grooter het gemor werd: het begon zelfs onrustbarend te worden, toen, plotseling, de zee zich verhief zonder dat het woei, en zoo hol stond dat allen daarover zeer verwonderd waren. Deze plotselinge onstuimige beweging der golven verdreef beter dan redeneringen het zouden gedaan hebben, den denkbeeldigen angst der schepelingen. Columbus schreef op zijn dagboek: «De onstuimige zee

was mij zeer voordeelig, hetgeen nog niet gebeurd was, tenzij ten tijde der Joden, toen de Egyptenaren Egypte verlieten om Mozes te vervolgen, die de Hebreërs uit de slavernij verlost».

Den volgenden dag, kwam eene zeemeeuw op de ra der *Santa Maria* zitten; vele andere vogels vlogen voorbij: dat waren de eenige voorvallen van den 24. Maar het was op zich zelf, en dagelijks een schouwspel, uitstekend waardig om met bewondering te worden gadegeslagen, met verrukking te worden overwogen, als men den mensch daar zag, en de stoutmoedige vaart dier kleine schepen, die voor de eerste maal sedert de schepping de eenzaamheid en de stilte van deze uitgestrekte waterwoestijnen stoorden door het doffe geluid van het zog en de klank van het menschelijk woord! Welke edele gedachten! welk vertrouwen op zich zelve en op God, zouden de gezellen van Columbus niet gehad hebben, indien zij voldoende de grootheid hunner zending in het oog hadden gehouden en hare waarschijnlijke, ten minste mogelijke uitkomsten voor het menschelijk geslacht! Op deze golven, eertijds het uitsluitend grondgebied van het redeloos schepsel, ontplooidde zich nu aan de toppen hunner masten de door den adem van den wind bewogen heilige beeldtenis des Verlossers. Des morgens en des avonds, deden zij met groote ingetogenheid het gemeenschappelijk gebed. Telken avond zongen zij vooral ook den troostrijken hymnus der reizigers aan de Heilige Maagd: *Salve, Regina*. Hunne stemmen waren ruw, maar niet zonder harmonie met de eenzaamheid en de onmetelijke ruimte.

Columbus alleen begreep en smaakte zijn heerlijk voorregt van de eerste onsterfelijke ziel te wezen, die in aanraking kwam met zulk eene uitgestrekte, zulk eene magtige en schoone wereld. Eene dubbele bezorgdheid

hield zijne gedachte bezig en vervulde al zijn tijd. Als natuurvorscher en geleerde, bewonderde en onderzocht hij deze nieuwe natuur onder al hare opzigten: hij trachtte uit al de uitwendige verschijnselen nuttige aanwijzingen te trekken. Hij vestigde nacht en dag een vorschenden blik op den gezigteinder; hij vergeleek de temperatuur van het water op verschillende diepten geput; hij hechtte waarde, als aanwijzing, aan de geuren, welke de wind van verre aanbragt, aan de kleur der golven, aan de doorschijnendheid der lucht. Hij gaf zich rekenschap van de rigting en de kracht der stroomen. Hij ving elk voorwerp uit het plantenrijk dat hem nieuw voorkwam, als het zijn schip voorbijdreef, op, en onderzocht het met de levendigste nieuwsgierigheid.

Als hoofd, belette zijn onbeperkt vertrouwen in eene bijzonder beschermende Voorzienigheid hem nooit, om de voortdurende verpligtingen van het kommandement in de geringste bijzonderheden te vervullen. Hij hield zich verantwoordelijk voor God en zijne vorsten, voor de menschen die, op zijn verzoek, de onderneming met hem deden. Hij hield toezigt op de uitvoering van al zijne bevelen en stelde in zich zelf alleen vertrouwen. Elk uur van den dag en den nacht zag men hem op de hut. Behalve de korte oogenblikken, die hij aan den slaap toewijdde, trad hij zijne kajuit alleen binnen om zijn dagverhaal te schrijven, zijne kaarten te pointeren of zijne Getijden als lid van de Derde Orde te bidden. Hij handelde, in een woord, alsof het gelukken der onderneming uitsluitend van zijne pogingen had afgehangen. In werkelijkheid evenwel stelde hij zijne hoop op God alleen. «Ik hoop, zeide hij gaarne, dat deze almachtige God, in wiens handen alle overwinningen zijn, ons weldra een land zal doen vinden».

HOOFDSTUK V.

Van het eiland Ferro naar San Salvator.

(Vervolg).

Den 25 september stak de wind zeer gunstig op. De zee was zoo schoon, dat de matrozen er genoeg in schepten om elkander in het water te werpen en al dartelende te zwemmen. De drie karveelen zeilden op ééne lijn, aan de beide boorden van de *Santa-Maria*, die in het midden voer. Columbus onderhield zich geruimen tijd met Alonzo Pinzon, over eene kaart, die drie dagen geleden, aan boord der *Pinta* gezonden was. Op deze kaart waren eilanden ten westen geteekend. Pinzon beweerde, dat men zich op de hoog'te dier eilanden bevond. Columbus was van een tegenovergesteld gevoelen en liet zich de kaart teruggeven.

De zon was ondergegaan. Terwijl Columbus op zijne beurt met zijne stuurlieden de besproken kaart bestuurde en pointeerde, werden zij plotseling in die studie gestoord, door een kreet van de *Pinta* gegeven: zij zagen Alonzo Pinzon, die, op het achterschip geplaatst, uitriep: «Land! Land! Signor, ik krijg het jaargeld!» De geheele bemanning van de *Pinta* hief vol geestdrift het *Gloria in excelsis Deo!* aan. Columbus onderzocht niets, maar wierp zich onmiddellijk op de knieën en dankte God. De bemanning van de *Santa-Maria* klom op de hutten, verspreidde zich in de masten en het want; zij verzekerden dat zij inderdaad, in het zuidwesten,

door Pinzon aangewezen, land zagen: men schatte den afstand op ten hoogste vijf en twintig mijlen. «De overtuiging werd zóó krachtig, de geestdrift zóó wegslepend, dat Columbus», ofschoon deze ontmoeting hoegenaamd niet strookte met zijne berekeningen, «het, volgens Washington Irving, onvermijdelijk achtte den weg te verlaten en den ganschen nacht zuidwestelijk koers deed nemen.» Maar de dageraad deed al de hoop verdwijnen: zij verdreef de wolk, die, in den avond, een land had schijnen te wezen. Het eskader hernam zijne eerste rigting.

Deze nieuwe teleurstelling, wreeder dan al de anderen, demoraliseerde de schepelingen. Ter neder geslagen en het hart overvloeiende van bitterheid, gaven zij aan hunne oproerige gedachten in scherpe bewoordingen lucht. Buiten weten der officiers, kwamen de matrozen bij troepjes van drie of vier, in voortusschende bijeen. Die geheime zamensprekingen konden hun wederzijdschen toorn slechts doen aangroeijen. De bijeenkomsten werden langzamerhand talrijker en hadden meermalen plaats. De matrozen hadden de gewoonte aangenomen om onder elkander Columbus de bijnamen van den Vreemdeling, den Genuees, den *Zwetser* te geven. Zij beschuldigden hem van hun leven van goede en loyale Spanjaarden in gevaar gebragt te hebben, om, ten hunnen koste, een rijke en groote heer te worden. Deze gevoelens, deze gesprekken bleven niet binnen de *Santa-Maria* besloten. De drie bemanningen, die veel met elkander in aanraking kwamen, en in onderscheidene omstandigheden vermengd waren, werden door denzelfden haat en dezelfde afschuwelijke plannen vereenigd.

Is het geen dwaasheid, vroegen zij elkander af, nog verder in het westen te gaan dat niet eindigt? Zij herinnerden elkander de droefenis en het sombere voorge-

voel van hunne familiën, den schrik der kustbewoners van Palos, den tegenstand der geleerden van Salamanca. Zij hadden berouw van den pater gardiaan van de Rabida geloofd te hebben, die ook al door den indringer bedrogen was. De schepen, zoo gingen zij voort, zijn veel te veel beschadigd om den terugtogt te kunnen doorstaan: moest men nu de averij nog erger maken en den tog voortzetten? Was het billijk dat honderd en twintig man, kastilianen en oude christenen, voor de grillen van een gelukzoeker zouden omkomen? Had men hem niet genoeg, en op allerhande wijze, de buitensporigheid zijner hardnekkigheid voor oogen gehouden? Hij hoort de klagen, hij ziet de droefheid, hij weet niet wat medelijden is; geen redenen, geen gebeden, geen verzoeken, geen smeekingen raken hem. Waarom zich nog langer beraaden? Moesten zij zelve niet voor hun levensbehoud zorg dragen? Men zal hem aanzeggen dat hij naar Spanje moet terugkeeren: weigert hij, men zal hem in den nacht over den muur werpen! Zal dit eene misdaad wezen? Wie zal hen, bij hun terugkeer, laken dat zij dus een even vreeselijken als wissel dood hebben voorkomen? Wie zal het weten? Zal het niet waarschijnlijk voorkomen, als men, bij de aankomst zal verhalen, dat de Italiaan, des nachts, met zijne werktuigen de sterren beschouwende, in zee is gevallen?

Er moesten noch verscheidene dagen verlopen, vóór dat het komplot dien graad van vastheid, die hevigheid van taal bereikte. Toen het al de ondergeschikte gezellen van Columbus had omvat, was er nog een uitstel noodig om de officieren en zelfs de bevelhebbers, die onder zijne orders stonden, daaraan te doen deelnemen. Een noodlottig tooneel had den 1^{en} october plaats. Bij het kriecken van den dag, verklaarde de officier van de

wacht aan boord der *Santa-Maria*, aan de bemanning, met eene soort van ontsteltenis, dat men vijfhonderd acht en tachtig mijlen had geloopt van het eiland Ferro af. Hij vergiste zich zeer. Het geringste cijfer van Columbus, dat, hetwelk hij op zijn publiek logboek schreef, bedroeg vijfhonderd vier en tachtig mijlen; zijn eigen rekening, die hij voor zich alleen hield, klom werkelijk tot zevenhonderd zeven mijlen. Het geringer cijfer door den officier genoemd, maakte niettemin een treurigen indruk op de matrozen. Dit voorval begunstigde de uitbreiding van het komplot. Al de officieren namen daaraan deel. En nog treuriger is het te moeten bekennen, dat het zelfs den bevelhebbers van de *Pinta* en de *Nina* en den eersten stuurman der *Pinta* — de drie broeders Pinzon — niet meer onbekend was wat er tegen hun opperhoofd werd gesmeed, en zij zich daartegen niet verzetten. De Pinzons hadden reeds herhaaldelijk in hun omgang de grove fout begaan — als het slechts eene fout is — om hem in tegenwoordigheid van hunne gemeenschappelijke ondergeschikten, door lompe bejegening en trotsche houding, te doen gevoelen dat hij alleen stond en zij de bemanning aan hunne zijde hadden. De drie equipaadjes waren, bijna geheel, zamengesteld uit zee-lieden van de kusten waar de familie Pinzon zeer bekend was en invloed bezat. De Pinzons hielden zich voor de ware meesters van het eskader.

Het oproer brak intusschen nog niet uit. Den 2 en 3 oktober zag men damvogels en veel planten: onder deze schenen sommige oud, en de anderen, die zeer-frisch waren, droegen eene soort van vruchten; het waren de druiven der tropische landen. Columbus schreef eene opmerking in zijn dagboek die Las Cazas ons heeft overgebracht. Het voor mogelijk houdende, dat hij de

door ons genoemde eilanden, die op de kaart waren geteekend, achter zich gelaten had, zeide hij dat het zijn doel was zich naar Indië te begeven en dat hij niet voorzigtig en oordeelkundig zou handelen met zijn tijd onder weg te verliezen door te laveren; zoozeer bleef hij tot het einde toe onwrikbaar overtuigd, dat zijne eerste aanwijzingen omtrent de lengte van den weg juist waren!

Den 6 oktober ontstond een ernstig geschil tusschen Columbus en den bevelhebber van de *Pinta*. Deze stelde voor om een weg te verlaten die hen tot niets leidde, en de zuidelijke rigting te volgen. Hij kleurde zijn voorstel met het voorwendsel om de eilanden te zoeken die op de kaart waren aangeteekend. In den grond der zaak, polste hij, men vergeve ons de uitdrukking, de plannen van zijn opperhoofd, met het oog op den eisch dien men zich hoe langer hoe meer bereidde hem te stellen, om naar Spanje terug te keeren. Vóór dat Alonzo Pinzo het waagde zulk een radikalen eisch in al zijne onbeschaamdheid te doen, wilde hij Columbus met een meer gematigd voorstel polsen. In allen gevalle is het zeker dat Columbus geen geloof hechtte aan de woorden van Pinzo: Columbus dacht, zegt Las Casas, dat de kapitein der *Pinta* het voornemen niet had om het eiland waarvan hij gewaagde, te zoeken. Hij weigerde bepaaldelijk van zijne rigting af te wijken. «Hij was van oordeel dat, indien zij den weg verlieten, zij niet zoo spoedig land zouden bereiken; het was beter regtstreeks naar het vasteland te gaan, behoudens om later naar de eilanden terug te komen.»

Columbus deed zijne weigering door beteekenisvolle voorschriften volgen: hij gaf bevel aan de beide kapiteins dat zij bij hem zouden blijven, een aan elken kant van zijn schip, van zonsonder- tot zonsopgang. Onge-

twijfeld begrepen de Pinzons, met een half woord, den zin en de beteekenis van dit bevel. Hun hoogmoed werd daardoor geraakt; en, ongetwijfeld, van dit oogenblik af, voegden zij zich onvoorwaardelijk bij de kabalen der toekomstige oproermakers.

Een valsch alarm, na zoovele anderen, was welligt de reden dat de volgende dag, 7 october, zonder bepaalde munterij voorbijging. Bij zonsopgang loste de *Nina* een kanonschot, en heesch eene vlag boven aan de mast, signalen welke men overeengekomen was te geven zoodra de kust zich zou vertoonen. Altijd geëlectriseerd door die stem welke de hoop deed herleven, liepen de drie vaartuigen dien dag, om strijd, naar dat land door de *Nina* gesignaleerd. Maar de avond viel en de regte en zuivere lijnen van den gezigteinder bewezen dat men zich andermaal bedrogen had.

Den volgenden dag deed Columbus uit zich zelve wat hij op de looze voorstellen van Alonzo Pinzo had geweigerd: hij wijzigde zijn weg naar het west-zuid-westen. Deze manoeuvre bracht er ongetwijfeld het hare bij om de plannen van oproer te doen verdagen. Den 8 october schreef Columbus, verrukt over de schoonheid van het weder en de zee, andermaal op zijn dagboek: «Gode zij dank.» De planten verschenen, hoe langer hoe frischer. De lucht was niet alleen zoet en zuiver, zij was geurig. Men zag veel landvogels, veldvogels, zegt Las Casas; zij vlugten naar het zuiden. De visschen dartelden op de gladde oppervlakte der golven. Het geheel der aanwijzingen deed, de beide volgende dagen, met eene kracht, welke geen twijfel bij Columbus overliet, zien dat men zeker de kust naderde.

Maar na de herhaalde teleurstellingen, hielden de schepelingen nu alle voortekenen voor even ijdel en

bedriegelijk. Den 10 oktober, bij het ondergaan der zon, dat wil zeggen op het oogenblik dat de drie karveelen, volgens de order die Columbus onlangs had gegeven voor de vaart gedurende den nacht, digt bij elkander waren, kwamen de *Pinta* en de *Nina*, op hetzelfde oogenblik, digt bij de *Santa-Maria* en plaatsten zich, stuur- en bakboord, tegen hare zijden. Het was een werkelijk enteren, bijzonder begunstigd door de medepligtigheid van het aangevallen vaartuig. Zijn verdek werd aanstonds bedekt met de oproermakers van buiten en van binnen. De broeders Pinzon waren aan het hoofd hunner manschappen, die zij hunne wapenen hadden laten nemen. Oproerige kreten werden gehoord. De bemanning van Columbus, zijne officieren, zijn staf, zijne bedienden, de agenten en de commissarissen der kroon, en tot zelfs de neef van zijne vrouw, schaarden zich achter de Pinzons. Nooit was een man, in een opperst gevaar, zóó alleen, zóó verraden, zóó aan zijn lot overgelaten.

Men eischte dat hij onverwijld de steven naar Kastilië zou keeren. Hij gaf niet toe, hij ontstelde niet. Hij kende de menschen te goed, om met razende oproeringen te redeneren. Het prestige van een gezag verlagen, waarvoor hij aan God, aan zijne vorsten, aan zijne eigen eer verantwoording verschuldigd was, dit kwam hem niet in de gedachte op. Hij verhief hooger en fierder dan ooit zijn kalm en ernstig gelaat. Met een helderen blik en eene kalme houding, op een gelijken, vasten, trillenden toon, protesteerde, of, nog eenvoudiger waarschuwde hij «dat hij vertrokken zijnde om zich naar Indië te begeven, meende zijne reis te zullen vervolgen tot dat hij, met de hulp van Onzen Heer, Indië zou gevonden hebben!»

En alles keerde tot de orde terug. Door welk wonder? God alleen weet het. Columbus geeft geen verderen uitleg

over dit oproer en de wijze waarop het gestild werd, maar zegt dat God hem verlost «in het lijden en de kwellingen die zijne matrozen en zijne equipaadjes hem deden ondervinden, allen met gemeen overleg besloten om terug te keeren, tegen hem opstaande, zich zelfs zoozeer vergetende van hem te dreigen; die eeuwige God gaf hem de kracht en de grootmoedigheid welke hij noodig had, steunde hem *alleen tegen allen.*»

Deze krisis was de laatste. Den volgenden dag, den 11 oktober, had men eene onstuimige zee, onstuimiger dan men nog gedurende de geheele reis had gehad. De teekenen van het nabij zijn van land herhaalden zich in grooteren getale, en dat wel met eene snelheid die indruk maakte op de ongeloovigsten. Behalve de damvogels die men bleef zien, dreven een pas uitgerukt bies, want het was nog groen, dicht voorbij de *Santa-Maria*, een riet en een stok in het vaarwater van de *Pinta*. Behalve eene hoeveelheid frissche planten, zooals in de rivieren grocijen, zag men een groenen visch, van eene soort die tussehen de rotsen leeft. Zij haalden achtereenvolgens uit het water, een ander riet en, wat nog beslissender was, een stok met sporen van beeldhouwwerk. De scheepelingen van de *Nina* zagen, onder andere niet twijfelachtige teekenen, een tak van een bloeienden heester, zeggen de eenen, een tak met kleine roode vruchten beladen, zeggen de anderen. Men legde zeven en twintig mijlen af van zons op- tot zons ondergang. De gezigteinder was zuiver en ligtblauw; de lucht verwonderlijk helder; de zee was uitermate schitterend, de wind bragt ongewone geuren aan. Bij zonsondergang waren alle gemoederen zoo gerust en opgeruimd, als zij, den vorigen avond, op het zelfde uur somber en verontrust geweest waren. De karveelen naderden tot elkander, naar gewoonte: men

stuurde weder regt ten westen. Bij elkander vergaderd om het avondgebed te bidden, zongen de equiëpaadjes, als alle dagen, maar op vromer toon, het *Salve Regina*.

Columbus nam het woord op. In eene roerend: toespraak, waarin te gelijk godsvrucht, goedheid, waardigheid doorstraalde, wees hij zijn gezellen op de gunsten, waarmede de Heer hen van Palos af overladen had. Hij deed hen opmerken, dat altijd voorspoedig weder hen, zonder het minste ongeval, gebragt had tot die breedten waar geen schip zich vóór hen had gewaagd; «dat God hen over een kalmen oceaan had gevoerd, hun moed elk oogenblik door nieuwe kenteekenen opwekkende, die in evenredigheid van hunne vrees toenamen, hen, als bij de hand, naar een ander beloofd land geleidende. Hij herinnerde hen vervolgens het bevel, dat hij bij het vertrek van de Kanarische eilanden had gegeven, om na middernacht, wanneer zij zevenhonderd mijlen zouden hebben afgelegd, niet meer te zeilen; de zaken zooals zij zich toen voordeden, maakten die voorzorg noodzakelijk (1).» Hij zeide hun dat zij waarschijnlijk nog in dien nacht land zouden zien. Hij beval hun aan om met dubbele aandacht te waken, en wakende te bidden, omdat zij zeker, vóór den dag, een eiland zouden zien. Hij beloofde eindelijk, aan den eerste die het land zou ontdekken, behalve de premie van de koningin, een fluweelen wambuis.

Toen het duister geworden was, bleef Columbus op zijne hut. Tegen tien ure, zag hij in de verte een licht, en twijfelde er niet aan of het was de vlam van een vuur dat aan land brandde. Maar nog niets luide willoende verzekeren, riep hij Pedro Guttierrez, een officier van het meubel-magazijn der kroon, en vroeg hem of hij in de aangeduide rigting geen licht zag. Pedro Gut-

(1) Washington Irving.

tierez antwoordde dat hij het zag, Columbus riep toen den controleur Rodrigo Sanchez van Segovie: maar terwijl deze naar de hut ging, verdween het licht, of, zooals Las Casas spreekt, was het niet in eene stelling waar men het kon zien. Het vertoonde zich evenwel nog herhaaldelijk. Het was als eene kaars welker vlam beurtelings flikkerde of verdween; men zou gezegd hebben dat het, in eene schuit geplaatst, met de golven op en nederging. De gezellen van Columbus hechtten weinig waarde aan dit afwisselend schijnsel; maar hij beschouwde het als een onfeilbaar bewijs, dat men digt bij eene bewoonde kust was.

Te middernacht werden de zeilen verminderd. Desniettemin hielden de karveelen in snelle vaart koers op het westen, omdat een sterke stroom hen derwaarts stuwde. De *Pinta* was, volgens gewoonte, een weinig vooruit. Aan boord der drie schepen was niemand ter ruste gegaan; iedereen, op het verdek, in mast of want, hield de blikken zoo ver mogelijk gerigt in de lijn der kraanbalken. Ten twee ure 'smorgens, riep een matroos van de *Pinta*: Land! Aanstonds bescheen het licht van een kanonschot, aan boord van dit vaartuig gelost, het eskader, en de ontploffing electriseerde, om zoo te zeggen de drie karveelen, van de kiel tot de punt der masten. Columbus viel op de knieën. Sedert de verschijning van het licht had hij eene gevestigde overtuiging; hij vreesde geen vergissing meer; met eene krachtvolle stem hief hij het zegelied aan, het *Te Deum laudamus*, dat de drie equipaadjes, dronken van vreugde, met hem zongen. Tranen stroomden over zijne wangen.

De nieuwe wereld was ontdekt: men zag de kust duidelijk op een afstand van ongeveer twee mijlen. Columbus liet de zeilen opgijen en, in het onzekere water gebeuren zou, de wapenen gereed houden.

TWEEDE GEDEELTE

tijdperk der ontdekkingen (1492—1502).

EERSTE BOEK

DE EERSTE REIS (1492—1495).

EERSTE HOOFDSTUK.

Het eiland San Salvator.

Op vrijdag, 12 oktober 1492, bij het opgaan der zon, wierpen de drie karveelen van Christophorus Columbus het anker dicht bij den oever, dien zij gedurende den nacht gezien hadden. Hij ontplooidde zich, weinig verheven, maar bewonderenswaardig, over eene lengte van tien tot vijftien mijlen. Zijne bosschen, zijne boschaadjes, zijne graslanden, besproeid door heldere wateren; zijne krachtig, dik en zeer verscheiden getint groen; zijne prachtige bloemen, zijne vreemde vruchten, zijn klimopplanten die van de néergebogen toppen der boomen tot in het water als guirlandes afhingen, gaven hem dat voorkomen, eigen aan alle schoone intertropicale oevers, van een kolossalen en frisschen bloemkorf, op den Oceaan geplaatst.

De inboorlingen, langs de zoomen van de bosschen of van het strand geschaard, schenen in een extatieke betoovering verzonken.

Columbus trok het galakostuum aan van de waardigheden, welke de Ontdekking hem, krachtens de overeenkomst van Santa Fe, bezorgde: eene schitterende wapenrusting onder een langen scharlakenkleurigen sleepmantel. Zijne officieren groepeerden zich achter hem, tusschen de rijen van eene eerewacht. Eigenhandig de ontplooide koninklijke vlag, waarop het beeld van Christus was geschilderd, omhoog dragende, daalde hij in de sloep neder. Men ging van boord. De zwaar gewapende sloepen van de *Pinta* en de *Nina*, vergezelden de sloep van Columbus. Op haren voorsteven droeg ieder der beide kommandanten, op het voorbeeld van Columbus, eene der banieren van het groene kruis genaamd.

Met eenige slagen der riemen waren de sloepen op het strand. Columbus sprong het eerst aan land. Ter naauwernood had hij den voet aan wal gezet, of hij plantte den standaard van Christus, viel op zijn aangezicht, en kustte den grond driemaal, van geluk weenende.

Altijd geknield, met uitgestrekte armen, en met trillende stem, improviseerde hij dit gebed: «Heer, eeuwige en almachtige God, Gij hebt door uw goddelijk Woord, het uitspansel, de aarde en de zee geschapen. Uw naam zij overal gezegend en verheerlijkt. Uwe Majesteit zij verheven, die zich gewaardigd heeft toe te staan dat uw doorluchtige naam, door uwen nederigen dienstknecht, in dit andere werelddeel gekend en gepredikt zal worden!...» En, zich oprigtende, ontplooide hij in hare geheele breedte de banier des kruises.

Hij wist nog niet of deze grond een eiland of een vasteland was. Hij noemde hem *SAN SALVATOR*, «ter eere, zegt hij,

van den almachtigen God die dit alles wondervol gedaan heeft.» Maar hij had een, zoo niet verhevener, dan toch duidelijker doel: de naam van VERLOSSER of JESUS, de essentie zelve van het christendom, verschafte hem in zijne duidelijke korthed de natuurlijkste en billijkste bekendmaking, dat hij dit halfroed, hetwelk voornamelijk met het oog op zijne bekeering was opgespoord, openlijk aan het Evangelie wilde toewijden.

De reglementaire en eigenlijk gezegde in bezitneming had aanstonds plaats met den indrukwekkenden ernst van eene groote staatkundige handeling, door militairen vervuld. Columbus, met den degen in de hoogte, te midden van zijne in een kring geschikte officieren, ook met den degen opgeheven, rigtte het woord tot de koninklijke commissarissen, de kommandanten der *Finta* en der *Nina*, en tot al de omstanders, en deed hen als getuigen optreden, dat hij dit land, IN DEN NAAM ONZES HEEREN JESUS CHRISTUS voor de kroon van Kastilië in bezit nam (1).

Hij werd, op het oogenblik zelf, officieel erkend in zijne talrijke hoedanigheden van Onder-Koning, Gouverneur-Generaal der ontdekte en te ontdekken eilanden, Groot-Admiraal van den Oceaen. Zijne gezellen, die ontroerd, overweldigd, berouwhebbend waren, verdrongen zich

---

(1) Columbus meende niet, zooals men het zich verbeeldt, dat zijn verlangen om der Nieuwe Wereld het Evangelie te verkondigen hem het regt gaf, om zich, in spijt van het volkenregt en de natuurlijke billijkheid, meester van den grond te maken en de inwoners in slavernij te brengen. Bezitnemen was, in zijne gedachte, aan Kastilië het voorregt verschaffen om te gaan, te komen, te handelen, des noods, kantoren en koloniën te stichten, met uitsluiting der andere europesche kroonen: dit was het koloniaal en politiek stelsel van dien tijd.

rondom hem. Allen wilden hem omhelzen of de handen kussen; fier en dankbaar zijnde, dat zij de gezellen van zijne fortuin en zijn roem waren geworden, verzochten zij hem hunne fouten te vergeten; zij bevalen zich in zijne goedheid aan. Allen bewezen hem, in de vormen, de verschuldigde eer, en legden in zijne handen den eed van gehoorzaamheid af. Hij moest gelooven dat zijn verlangen en zijne hoop om in Europa onder de grootvassalen der kroonen, een rang te bekleeden, die in verhouding stond tot zijne aanstaande rol van ontwerper van den kruistogt, volkomen en voor altijd verwezenlijkt was.

Sedert de ontscheping waren de inboorlingen weggetrokken en hadden zich achter de boomen verborgen. Zij begonnen zich te vertoonen, en naderden langzamerhand tot de Spanjaarden. De groote gestalte van den admiraal, de rijkdom van zijn kostuum en zijne wapenen, de eerbied van zijne omgeving, wezen hem als het opperhoofd der geheimzinnige vreemdelingen aan. Naar mate zij digterbij kwamen, stoutmoediger geworden, door de opgeruimde welwillendheid van zijne gelaatstrekken, van zijn blik en zijne gebaren, durfden zij, ofschoon nog bevende, zich voor de voeten hunner onbegrijpelijke bezoekers nederwerpen. Zij boden Columbus een ruiker van bladen en welriekende kruiden aan. Zij maakten zich weldra zóó gemeenzaam dat ze zelfs de Spanjaards aanraakten, zich verwonderende over hunne blankheid, hunne beenen betastende, hunne handen naziende, hun baard bewonderende.

De admiraal en zijne gezellen lieten hen met die kinderlijke handelingen begaan. Zij deden er hun voordeel mede om van hunne zijde de inlanders te bestuderen. Vrij groot en welgemaakt, met een vluggen gang en

bevallige bewegingen, hadden zij het gelaat beschilderd met schreeuwende kleuren, maar hunne gelaatstrekken waren vrij regelmatig en fijn. Zij hadden geen baard, een breed voorhoofd, een ontwikkelde hersenpan, goed gespleten oogen, hoofdhaar, lang genoeg om op hunne schouderen te hangen, niets in hen, zelfs hun gelaatskleur, die «noch zwart, noch blank,» maar koperkleurig was, deed in hen het afrikaansche ras ontdekken. Zij droegen geen andere wapenen dan lansen, stokken met scherpe punten, welker uiteinde in het vuur gehard was of voorzien van een puntigen steen, eene tand of een vischbeen. Men bood hun eene sabel aan, ze namen haar bij het scherp en sneden zich.

Columbus zag op eenige hunner sporen van oude kwetsuren. Hij vroeg hun door teekenen van waar die wonden kwamen: zij deden hem begrijpen dat men van de naburige kusten kwam om hen weg te rooven, en dat zij zich verdedigden. Hij maakte daaruit op dat het vasteland nabij was, en dat men van daar slaven kwam halen uit de eilanden. Deze onderstelling kwam overeen met hetgeen hij in Marco Polo gelezen had over de gewoonten van het uiteinde van Azië. Zij bevestigde hem in de overtuiging dat hij in de oostersche streken van Indië was aangekomen. Hij gaf, dien ten gevolge, aan de inboorlingen den generieken naam van Indianen.

Columbus wees aan zijne timmerlieden twee schoone boomen aan, gaf hun bevel, die omver te hakken en daarvan een monumentaal kruis te vervaardigen. Toen het vervaardigd was, maakte men het gat, waarin de vlaggestok op het strand gestoken was grooter: de kruisplanting geschiedde onder het zingen van den hymnus *Vexilla Regis prodeunt*. Terwijl men het oprigtte, beschouwde de admiraal het als een pligt en een prerogatief om het

met eigen handen te ondersteunen. De plegtigheid eindigde met het zingen van het *Te Deum*.

«De admiraal, zegt Las Casas, plantte een kruis op al de plaatsen die hij bezocht, eilanden, provinciën, steden en andere oorden»! Deed hij dit overeenkomstig een algemeen gebruik van dat tijdvak? Volstrekt niet. Zijne tijdgenooten waren getroffen over zijn ijver om overal kruisen op te rigten, als ware het eene buitengewone zaak. Zij zagen daarin de karakteristieke en onderscheidende omstandigheid van zijne ontdekkingen, dewijl zij daaraan den eersten naam van Nieuwe Wereld ontleenden. West-Indië werd op de eerste kaarten waarop het voorkwam aangeduid door het teeken en den naam van het kruis: op de kaarten, met name die van den Ptolomeus, die Jakobus Pentuis de Leucho, in 1511, te Venetië uitgaf; werden zij, met roode hoofdletters, genoemd: LAND VAN HET HEILIG KRUIS.

De eerste dag die de Europeanen op den bodem der Nieuwe Wereld doorbragten, eindigde, gelijk hij begonnen was, met eene religieuse handeling. Columbus vergaderde zijne gezellen om het kruis, dat hij geplant had, en bad met hen het avondgebed.

Toen de sch pelingen aan boord waren teruggekeerd, wijdde Columbus, volgens zijne gewoonte, een gedeelte van den nacht aan het in zijn dagboek, voor de Koningen, opschrijven van wat sedert den morgen was voorgevallen. De goedheid, de wijsheid en de godsvrucht bezielde zijne pen van de eerste zinsnede af. «Ik zag wel, zeide hij, over de Indianen schrijvende, dat het lieden waren, die zich eerder door zachtmoedigheid en overreding dan door geweld aan ons overleveren en tot ons heilig geloof zouden bekeeren.»

Naauwelijks was de volgende dag aangebroken of de

eilanders kwamen op het strand. Eenigen kwamen naar de karveelen zwemmen, een zeer klein getal kwam in prauwen. De Oude en de Nieuwe Wereld begonnen toen, ofschoon op eene zeer kleine schaal, de ontzaggeijk groote handelsbeweging welke tegenwoordig hare wederkeerige welvaart uitmaakt. Eenige kluwen gesponnen katoen, papegaaijen, brood van maniokswortel en andere voorwerpen van even weinig belang, waren de eenigen, die de inlanders konden aanbieden: zij ontvingen in ruil, gekleurde mutsen, glazen paarlen, ringen van koperdraad: bellen, spijkerkoppen, «scherven van gebroken pannen en glazen» schenen hun een onschatbare rijkdom. Zij gaven tot vijf en twintig en dertig pond katoengaren, voor drie kleine spaansche munten, die elk een vijfde van een halven cent waarde hadden. Columbus verzette zich, zoodra het hem bekend was, tegen zulk een belagchelijken ruilhandel. Hij verbood zelfs volstrekt het koopen van katoen, zich voorbehoudende om het voor de kroon te laten koopen, indien de voorraad in Indie voldoende was: hij was van oordeel dat zekere waren, het goud en de katoen, bij voorbeeld, het voorwerp moesten worden van een koninklijk monopolie.

Hij hechtte, niet alleen aan de loijauteit, maar ook aan de verstandige leiding der handels-operatiën, een gewigt, waarop wij niet genoeg de aandacht zouden kunnen vestigen: zijn werk, zooals hij het begrepen had, hing daarvan wezenlijk af. Hij zou, inderdaad, tot zekere hoogte, de zuivere economische zijde der dingen hebben kunnen verwaarloozen, indien de bekeering der Indianen, in zijne oogen, het eenig godsdienstig doel zijner zending geweest was. Maar beheerscht door een ander even godsdienstig denkbeeld, wilde hij, met een gelijken ijver, die rijkdommen der Nieuwe Wereld, het rantsoen des

geloofs in Europa doen worden. Daarom, bewonderenswaardige zaak! wordt het onmogelijk te zeggen welk van beide, zijn apostolaat of zijne handelsrol voor zijn geweten, naauwere, heiligere verpligtingen bevatte. Het kruis oprigten, en zich rekenschap geven van de rijkdommen van den grond; den Indianen, door de regtvaardigheid en de zachtaardigheid der betrekkingen, toegenegeheid en achting voor den christen naam inboezemen, en rijke ladingen opsporen; de komst der missionarissen voorbereiden, en door wijze maatregelen in de beste exploitatie der plaatselijke voortbrengselen voorzien, deze in schijn zoo weinig overeen te brengen zorgen werden aan Columbus werkelijk, als eene gelijke en ondeelbare zaak opgelegd door het gemengd mandaat dat hij zich had gegeven.

Het eiland San Salvator was arm: Columbus bleef daarvan overtuigd reeds bij het eerste bezoek, dat de bewoners van het eskader bragten. Hij bemerkte evenwel dat sommigen, als ringen, aan de neusgaten, een stukje goud droegen. Hij vroeg hun vanwaar dit goud kwam. Zij wezen hem dat hij, achter hun eiland, ten zuidoosten, een land zou vinden welks koning edelgesteenten en goud in overvloed bezat, in groote geciseleerde vazen en voorwerpen van allerlei aard en vorm. In dit door het goud bevoorregt eiland, droegen de bewoners het in armringen en in kettingen, in halssnoeren en ringen, aan de armen, de beenen, den hals, in de neusgaten en de ooren. Columbus besloot reeds den volgenden morgen in de aangewezen rigting te zeilen. Hij meende dat dit land in het westen, het vermaarde eiland Cipango kon zijn. Daar toch, in eene prachtige stad, had Marco Polo het betooverend paleis gezien, geheel met goudplaten bedekt, van een prins die in plat vaatwerk bediend werd.

Maar vóór dat hij zich daarheen begaf, wilde Columbus in eene sloep het noordelijk punt van San Salvator omvaren, en een gedeelte van zijne tegenovergestelde kust onderzoeken. De sloepen van de *Pinta* en de *Nina* vergezelden hem. Hij ging op verscheidene plaatsen aan wal en bezocht dorpen. Overal ontvingen de eilanders de Spanjaar ten feestelijk: zij meenden dat zij van eene hoogere natuur en, op de breede vleugelen hunner schepen, uit den hemel afgedaald waren. Toen Columbus een weinig in een bosch was doorgedrongen, trof hij steen aan, die hem «uitmuntend voor het bouwen van kerken toescheen». Overigens bevestigde dit haastig onderzoek hem volkomen in zijne eerste denkbeelden over de schoonheid van het klimaat, de vruchtbaarheid der gronden, den overvloed der wateren, het niet bestaan van huisdieren, de behoefte der bewoners, hunne zachte zeden en hun gastvrij karakter. «Ik geloof, had hij den vorigen dag geschreven, dat zij zonder moeite christenen zouden worden.»

Gedurende dien togt nam Columbus zeven inlanders op en bragt ze in de sloepen naar de ligplaats der karveelen. Zij werden aanstonds onder het eskader verdeeld, om als gidsen en tolken te dienen, wanneer zij eenige spaansche woorden zouden geleerd hebben. Men ligtte het anker den 14, tegen den middag.

HOOFDSTUK II.

De eilanden Santa-Maria de la Conception, Ferdinanda en Isabella.

Toen het eskader zich van San Salvator verwijderde, zag het den gezigteinder langzamerhand met eene menigte eilanden bezaaid. In de verscheidenste rigtingen gelegen, waren zij allen schoon, schenen zij allen vruchtbaar. De indiaansche gidsen noemden er meer dan honderd, en gaven te verstaan dat er een veel grooter getal was. Columbus meende in dien archipel van de aziatische kust te zijn aangekomen; waar, volgens Marco Polo, de specerijen en het reukhout in zeven duizend en zooveel eilanden overvloedig voorhanden waren. Hij rigtte zich naar het eiland, dat hem het aanzienlijkste voorkwam, en bereikte het nog dien avond. Hij ging den volgenden morgen bij het aanbreeken van den dag aan wal, nam er bezit van, plantte het kruis, en noemde het eiland Santa-Maria de la Conception. Maar een vlugtige blik op de bevolking geslagen, gaf hem reeds de overtuiging dat zijne rijkdommen die van San Salvator niet overtroffen. Daar, overigens, even als op San Salvator, zeiden de inboorlingen hem dat hij op een grooter eiland, dat hij meende Saometo te hooren noemen, een volk zou vinden dat zich met goud bedekte, en welks vorst kleederen droeg, schitterend van edelgesteenten.

Den vorigen nacht was een der gidsen, op *San Salvador* aan boord genomen, van de karveelen gevlugt. Een tweede ontsnapte van de *Nina*, toen de admiraal, na de in bezitneming van *Santa Maria*, aan boord zijner schepen terugkeerde. Men vervolgde hem tot aan den oever, met geen ander gevolg dan dat de eilanders verschrikt werden. Dit wegloopen joeg Columbus angst aan: hij vreesde, dat de onwelwillendheid der beide vlugtelingen voor de christenen ongunstige berigten op de eilanden zouden verspreiden. Met deze gedachte bezig zijnde, zag hij, eenige oogenblikken daarna, van de hut der *Santa Maria*, een Indiaan in eene praauw, van een vrij ver van den oever verwijderd punt komen, die verlangde een kluwen katoen te ruilen. De bemanning der *Nina* noodigde hem uit om aan boord te komen; toen hij weigerde, sprongen eenige matrozen in zee, en grepen hem aan om hem te dwingen zich op het schip te begeven.

De admiraal vestigde een aandachtigen blik op dit tafereel. Hij zond zijne sloep om den Indiaan te halen, die, stervend van vrees, aan zijne voeten nederviel, en hem, als een geschenk, het kluwen katoen aanbood. Met goedheid weigerende, zette de admiraal zijn gevangene eene gekleurde muts op, deed hem een snoer glazen koralen aan de armen, bellen in de ooren, liet hem zijne praauw teruggeven en gaf hem vrijheid om weg te gaan. De arme eilander, even verrukt van vreugde als hij vervaard was geweest, roeide zoo snel mogelijk naar land. Columbus kon hem op zijne hut gemakkelijk bij zijne aankomst door eene menigte eilanders omringd zien; hij verhaalde hun wondere dingen van de vreemdelingen, hun opperhoofd en zijne geschenken. «Om dit te bewerken», voegde Columbus er bij, «had ik op bovenvermelde wijze met hem gehandeld».

Omstreeks den middag, ging het eskader weder onder zeil, en rigtte zich ten westen, naar een derde eiland: het lag negen of tien mijlen van Santa Maria af. Ter halver wege, ontmoette het eskader een Indiaan, die, in zijne praauw, van San Salvator kwam, te Santa Maria aan land was gegaan, zich naar hetzelfde eiland begaf als de karveelen, en vandaar, waarschijnlijk, naar eenige anderen, om de aankomst der hemelsche mannen aan te kondigen. Hij had geen anderen voorraad mede genomen dan een brood van maniokswortel zoo dik als eene vuist, een kalebas met water, poeder van roode aarde om zich te beschilderen en een pakje van dezelfde welriekende kruiden, welke men op het strand van San Salvator aan den admiraal had aangeboden. Hij kwam bij de *Santa Maria* om te verzoeken dat men hem aan boord mogt nemen. Niet alleen gaf Columbus bevel om hem met zijne praauw op te nemen en groote zorg te dragen voor de lading van zijn scheepje, maar hij liet hem wijn te drinken en brood en honing te eten geven, eene lekkernij waarvan de Indianen reeds getoond hadden zeer veel te houden.

Men kwam eerst bij het vallen van den avond dicht bij het eiland. De admiraal kon niet aanlanden in de duisternis, uit vrees dat zijne ankers op rotsen zouden vallen, die de kabels zouden afsnijden. Men bleef dus een weinig in zee stil liggen, tot dat de dag aanbrak. Maar hij droeg zorg, dat de Indiaan en zijne praauw aanstonds in zee werden gelaten, opdat hij zich aan land zou begeven en, door het verhaal zijner goede behandeling, de eilanders zou voorbereiden om de Spanjaarden vriendschappelijk te ontvangen. Deze verwachting van Columbus werd overtroffen. Nog gedurende den nacht kwamen de eilanders, opgetogen van vreugde over

het verhaal van den Indiaan, met hunne prauwen naar de karveelen en bragten water, wortelen, vruchten, al wat zij hadden aan te bieden. Ieder hunner ontving, op zijne beurt, eenig geschenk, glazen paarlen, kleine tamboerijnen, maravedis en veters.

Toen de dag was aangebroken, wierp Columbus het anker voor een dorp, ging aan wal, nam bezit, en noemde het eiland Ferdinanda. Deze eilanders waren nijverder en minder arm dan die van San Salvator en van Santa-Maria. Hunne vrouwen droegen kleine katoenen voorschoten en eene soort van mantels van dezelfde stof. Hunne hutten waren buitengemeen zindelijk. Zij sliepen in katoenen matten of netten, die zij ophingen en *hamacs*, *hangmatten* noemden. Zij sloten op behendige wijze koop met de Spanjaarden. Overigens waren zij zeer hartelijk in al hunne gedragingen. Toen de sloep de *Santa-Maria*, weinige oogenblikken na de in bezitneming was aangeland om water te halen, wezen de eilanders van het dorp met welwillendheid de overvloedigste en meest frissche bronnen aan, vulden zelve hunne tonnen en bragten ze naar de sloep, opgetogen dat zij van nut konden zijn. «Ik geloof, schreef Columbus, dat zij zonder moeite christenen zouden worden, dewijl zij veel verstand bezitten.»

Het eskader vertrok op den middag om het eiland rond te varen. Op twee mijlen ten noordwesten, vond men «eene bewonderenswaardige haven»: zij zou «honderd schepen hebben kunnen bevatten.» Om haar op te nemen en te peilen, ging Columbus met de sloepen daar binnen, en liet de karveelen buiten. Vervolgens stapte hij op een der oevers aan wal. Inlanders kwamen bij hem; zij wezen hem een gehucht in de buurt aan. Hij zond zijne matrozen derwaarts, en, gedurende hunne af-

wezigheid, die twee uren duurde, wandelde hij onder boomen, die wel het schoonste waren dat men ooit had gezien.» Toen de matrozen terug kwamen, zeiden zij hem, dat zij in het gehucht honden van onderscheiden soort hadden gezien — voor hen eene nieuwigheid sedert hunne aankomst in Indië. Zij verhaalden hem dat zij een stuk goud, dat den schijn had van een geldstuk te zijn, in de neusgaten van een Indiaan gezien hadden. Hij berispte hen omdat zij het niet gekocht hadden, door den Indiaan in ruil te geven al wat hij zou gevraagd hebben. «Zij hadden hem dit aanbod niet durven doen»; en dit is een beteekenisvol bewijs dat Columbus wilde, dat zijne gezellen de inlanders met onderscheiding zouden behandelen.

Men had den geheelen dag, en ook den volgenden noodig om Ferdinanda, om te varen en te onderzoeken. Maar dit was klaarblijkelijk Saometo, het wondervolle goudmijn-eiland van den aanzienlijken koning en het rijke volk, niet. Den 19, bij het krieken van den dag, stak men weder in zee.

Drie uren daarna, was men in het gezigt van een vierde eiland, dat de gidsen verzekerden, en dit maal met meer klem, Saometo te zijn. Het eskader kwam tegen den middag aan het eiland. Columbus landde, nam bezit, en noemde het Isabella. In tegenoverstelling van hetgeen in de andere eilanden was geschied, duurde het lang eer het gelukte en was het niet gemakkelijk om betrekkingen met de bewoners van Isabella aan te knopen. De beide eerste dagen, ontvlugten zij steeds als de Spanjaarden naderden. Men trad hunne hutten binnen, zij waren onbewoond. Volgens de bepaalde en herhaalde bevelen van den admiraal, onthield men zich zorgvuldig van iets van zijne plaats te nemen of te

rooven, zelfs de waarde niet van eene speld. Door deze vredelievende handelwijze ongetwijfeld gerustgesteld, kwam een eilander, eindelijk, den tweeden dag bij de Spanjaarden. Hij ontving duizenderlei europesche nietswaardige kramerijen ten geschenke. Men verzocht hem water te verschaffen. Dit beloofde en deed hij, want naauwelijks waren de Spanjaarden op de karveelen teruggekeerd, of eene menigte eilanders snelden toe met hunne kalebassen vol water.

Door Columbus ondervraagd, zeiden zij hem dat hun eiland Saometo heette. Zij voegden er, met betrekking tot de tegenwoordigheid in dit eiland, van een zeer rijken koning, van eene groote stad en goudmijnen, inlichtingen bij, welke zoozeer overeenkwamen met die van de gidsen van San Salvator, dat Columbus zich voornam om al de stranden van Isabella te bezoeken en zelfs in het binnenland door te dringen, ten einde die stad, dien koning, die mijnen op te sporen. Hij erkende al spoedig dat de inlanders of hij zelf door een misverstand in dwaling gebragt waren. Het eiland was schooner, maar niet rijker, dan de drie vroeger bezochte. Een weinig katoen en eenige stukjes goud, zóó klein dat «het niets was», ziedaar al wat hij er kon koopen.

Wel verre van met bitterheid en ontmoediging aldus al zijne schitterende onderstellingen te zien verdwijnen, zag hij niet eens, omdat ze herhaaldelijk door misrekening werden gevolgd, af van het beginsel uit kracht waarvan hij ze gemaakt had, een beginsel dat daarin bestond, dat hij de aanwijzingen op de plaats zelve opgedaan, in verband bragt met zijne vroegere lektuur. Deze volharding in een stelsel dat in schijn gebrekkig was, is verkeerd door de biographen begrepen. Eene onvermijdelijke verslagenheid slingerde Columbus sedert zijne

aankomst in de Nieuwe Wereld. Niets van hetgeen hij zag, noch het land, noch zijne voortbrengselen, noch zijne bewoners, noch de kindschheid hunner beschaving had eenig naauwkeurig verband met de beschrijvingen, welke hij in Marco Polo gelezen had. Hij wilde zich evenwel overtuigen dat een andere weg hem naar dezelfde streken had gevoerd als den beroemden venetiaanschen reiziger. Zijne kaarten hadden ook schuld aan die dwaling. Hij had haar gesanctionneerd door de inboorlingen Indianen te noemen. Hij vestigde natuurlijk al zijne gedachten op Cipango, toen men hem, den dag na de eerste ontscheping, een gelukkige streek van het westen aanwees, die veel goud opbragt. De ontzettend groote hoeveelheid eilanden welke men zag, toen men San Salvator verliet, was voor hem eene reden om aan zijn droombeeld te blijven hangen. Van Santa Maria tot Ferdinanda en van Ferdinanda naar Isabella, vervolgde hij hetzelfde ideaal, onder den naam van Saometo.

Volgt daaruit dat Columbus «zijne verbeelding gaarne met droomerijen voedde?» (1) Is het de daad van een magtigen geest in plaats van die eener ongeregelde verbeelding, als men, gelijk Columbus deed, de beide verplichte termen van een vraagstuk aan elkander toetst? In dezelfde omstandigheden zou een zeevaarder, die zich met utopiën ophield alleen waarde gehecht hebben aan zijne vroeger opgevatte denkbeelden; hij zou de wezenlijkheid hebben geminacht, omdat zij in strijd was met zijne verwachting: een zeevaarder, die zich strikt bepaalde tot de rol van waarnemer, zou alle vroeger opgevatte denkbeelden hebben opgegeven, om alleen aan de werke-

---

(1) Washington Irving.

lijkheid te hechten. De eerste zou ontmoedigd zijn geworden na een paar misrekeningen; de tweede zou zich uitsluitend hebben bepaald bij het kleingeestig onderzoek van een paar eilandjes: Europa zou ze beide teleurgesteld hebben zien terugkeeren.

Columbus verviel in geen van beide uitersten. Hij herinnerde zich steeds wat hij had gelezen; hij hield zijne aandacht altijd gevestigd op wat hij zag en hoorde; hij vergeleek steeds zijne waarnemingen als reiziger met zijne herinneringen als man van studie. En dit was de vruchtbare regel waardoor, sedert hij den voet op eene van de geringste eilanden der Nieuwe Wereld gezet had, de kring zijner ontdekkingen zich snel uitbreidde. Hij paarde de stoutmoedigheid der intuitiën met de scherpzinnigheid van het onderzoek: daardoor is hij de grootste ontdekker die ooit op zee vaarde.

Toen hij op Isabella de ijdelheid van al die beloften van goudmijnen, van groote steden, van rijke volken en weelderige koningen had ingezien, die men hem op San Salvator had voorgespiegeld, leende hij desniettemin op Isabella zelf een aandachtig oor aan dergelijke inlichtingen, welke de inlanders hem gaven. Zij deden hem begrijpen dat er toch in de rigting van het westen een eiland bestond, onvergelykelyk door zijne uitgestrektheid en zijn rijkdom; dat het Cuba heette; dat men daar overvloedig goud, paalen en allerlei schoone en kostbare zaken vond; dat het een even bedrijvigen als uitgestrekten handel in allerlei waren deed, dat men met vloten van groote schepen, van heinde en ver, in zijne onvergelykelyke havens aanlandde. Dit tafereel overdreef geheel en al de heerlijkheid van Cuba. Daardoor werd de admiraal des te meer in zijne overtuiging gevestigd dat Cuba Cipango was, en deze overtuiging, die hem

deed besluiten om onverwijd naar zulke gelukkige oevers te vertrekken, was de oorzaak van de bewonderenswaardigste zijner gedeeltelijke ontdekkingen, op deze eerste reis naar de Nieuwe Wereld.

Het beste bewijs dat de vermogens in Columbus bewonderenswaardig in evenwigt waren, vindt men in de volkomene opgeruimdheid van ziel en de juistheid van oordeel, waarmede hij zijne teleurstellingen op Isabella met betrekking tot het goud ontdekkende, desniettemin in de meest bewonderende bewoordingen dit eiland, zijne aangename kanten, zijne wezenlijke schatten wist te waarderen. Welke loftuitingen hij aan de drie vroeger bezochte eilanden had gegeven, hij aarzelde niet te verklaren, dat dit ze allen overtrof. Hij had te veel ondervinding om niet te erkennen, dat de natuur, al schenkt ze geen goud, duizenderlei schatten kan opleveren, welke dikwerf de voorkeur verdienen. De zoetste geuren stegen van de oevers van Isabella op, en de bries bragt ze naar het eskader. Hij besloot daaruit dat vele planten, boomen of heesters op het eiland groeiden, die in Spanje eene groote waarde zouden hebben, zooals specerijen, verfhout, geneesmiddelen. Hij was «wanhopig ze niet te kennen.» Hij liet tal van stalen zoeken, plukken, inschepen. Hij twijfelde niet aan de mogelijkheid om daar eene winstgevende lading van dien aard bijeen te brengen. Maar daartoe zou veel tijd zijn noodig geweest: hij zou, zeide hij, «in geen vijftig jaren geslaagd zijn» om in bijzonderheden met Isabella en zijne voortbrengselen bekend te worden. Hij wilde liever en teregt «zooveel mogelijk nieuwe landen zien en bezoeken.» Van dit oogenblik af zijn terugtocht naar Spanje in de maand april bepalende, was klaarblijkelijk het beste wat hij kon doen om zich dien zoo korten tijd, dien hij

niet kon verlengen, ten nutte te maken, daarheen te gaan waar hij spoedig «eene groote operatie en een grooten handel» zou kunnen tot stand brengen. Ofschoon hij meende dat Isabella «vruchtbaar in specerijen» was, moet ik, voegde hij daarbij, «mijn weg vervolgen en vele landstreken bezoeken, totdat ik er een vinde waaruit veel voordeel is te trekken.» Hij maakte al die berekening slechts aan één voorbehoud ondergeschikt: «Indien het God Onzen Heer behaagt», schreef hij bijna bij elken volzin.

Daaruit volgt klaarblijkelijk dat het zijne voornaamste zorg was goudvoortbrengende plaatsen te zoeken, niet omdat hij voortbrengselen van een anderen aard uit het oog verloor of minachtte, maar omdat de omstandigheden, en, in 't bijzonder, zijne wezenlijke rol van ontdekker, hem eene snelle vaart gebiedend voorschreven.

HOOFDSTUK III.

Cuba.

Het eskader vertrok, den 24 oktober, te middernacht van Isabella naar Cuba. Den 27, des avonds, zag men de kust van dit eiland. De karveelen wachtten, volgens gewoonte, den zonsopgang om aan land te gaan.

Bij het gloren van het morgenlicht, teekende zich het land dat men den vorigen dag slechts even had kunnen zien, hoog, majestueus, overstroomd met licht en frisheid, over eene eindelooze linie. Die eerste aanblik van Cuba, de koningin der Antillen, de parel der zeeën, verrukte Columbus. De onbegrensde uitgestrektheid der stranden, de harmonieuse verhevenheid der kusten, de beurtelings blaauwachtige en vergulde kruinen der in het land gelegen bergen, de schilderachtige teekening der kapen of voorgebergten, de verscheidenheid, de kracht, de glans van den plantengroei, deden de dierbaarste herinneringen aan zijne jeugd in Sicilië ontwaken: hij was niet minder getroffen dan verrukt. Hij wierp het anker in de breede, diepe, goed beschutte monding eener rivier, welker gelijke in schoonheid hij nimmer had gezien. De boorden waren beplant met zeer groote, zeer groene boomen, die te gelijk met bloemen en vruchten beladen waren; vele palmboomen met ontzaggelijk groote bladeren; en,

onder dit groen, eene groote hoeveelheid vogels met schitterende vederen, met eene welluidende stem. Hij nam denzelfden dag bezit, plantte het kruis en gaf aan het eiland, ter eere van prins Jan, den vermoedelyken erfgenaam van de kroon van Spanje, den naam van JUANA, die de eerste benaming niet heeft verdrongen.

Toen het eskader naderde, waren inboorlingen, als om op verkenning uit te gaan, in twee prauwen daarheen gevaren; zij vlugten toen de admiraal in zijne sloepen ontscheepte. Hij zag twee hutten, niet ver van de rivier, hij trad binnen; zij waren verlaten; honden bewaakten haar, honden die niet blaften. Men vond er netten of matten van palmtouw, hoornen vischhaken, een beenen harpoen en ander vischtuig. De admiraal verbood dat men iets zou aanraken, iets zou verplaatsen. Hij vaarde de rivier op tot op zekeren afstand, kwam toen aan de ankerplaats terug, vol enthousiasme over al hetgeen hij had gezien.

Zijne indiaansche gidsen verzekerden hem, dat er in het westen eene volkrijke stad lag, de verblijfplaats van een grooten koning: hij ging den volgenden dag sloop om die stad te zoeken. Hij kwam dien avond aan een stroom, dien hij Stroom der Zeeën noemde. Hij zond manschappen aan land, maar ook daar had men de hutten verlaten. Zij waren beter gebouwd, ruimer, schooner dan die van den vorigen dag: de meubelen waren zindelijk, zelfs versierd. Meubelen, vischtuig, houten maskers, beeldjes, men liet alles op zijne plaats en in orde, volgens den volhardenden wil des admiraals.

Na den Stroom der Zeeën te hebben gevonden, zette het eskader den togt naar de denkbeeldige stad voort en herkende de Palmboomkaap. Dáár, zeiden de Indianen, die aan boord der *Pinta* waren, dat aan den anderen

kant der kaap, een stroom bestond, en aan dien stroom, een weinig landwaarts in, eene stad, welker koning, vorst van de geheele streek, aanhoudend in oorlog was met een anderen magtigen prins. De admiraal besloot de Palmboomkaap om te varen, het anker bij de monding van den stroom uit te werpen, en van daar eene missie naar den koning van het binnenland te zenden; maar omdat het weder er slecht uitzag, moest hij naar de landingsplaats van den Stroom der Zeeën terugkeeren.

Van die landingsplaats zond hij, den 1 november, zijne sloepen andermaal aan wal. Een der Indianen gelukte het zich in betrekking te stellen met eenige bewoners. Hij stelde hen volkomen gerust met betrekking tot de vriendschappelijke gezindheid der Spanjaarden; zij kwamen aanstonds in zestien prauwen naar het eskader, gesponnen katoen en andere voorwerpen van weinig waarde aanbrengeude. Zij gaven te kennen dat binnen drie dagen vele kooplieden uit het binnenland naar de karveelen zouden komen, waren van de Spanjaarden zouden koopen, en hun berigt geven van den koning van Cuba.

Deze nieuwe inlichtingen deden den admiraal besluiten om, van deze landingsplaats uit, en reeds den volgenden morgen, eene missie naar het binnenland te zenden: hij vaardigde twee Spanjaarden en twee inlanders van San Salvator af. Hunne terugkomst afwachtende, liet hij zijne karveelen herstellingen ondergaan en zette zijne studie over de oevers van den stroom voort. Hij kocht van de inboorlingen kluwen katoen, hangmatten, kaneel. Hij toonde hun goud; zij zeiden hem, dat men dit in het land vond, maar verder op, naar het zuidwesten. Hij bespeurde vruchten die overeenkomst hadden met de kastanjes, groenten, die hij boonen en snijboonen noemt,

«verschillend van de onzen», gomsoorten, een hout, dat hij aloë meende te zijn, en de duizende andere voortbrengselen, die, naar hij dacht, met voordeel zouden kunnen geëxploiteerd worden. De plaats scheen hem geschikt om kantoren op te rigten, beschermd door eene sterkte, indien de streek elementen bevatte, gewigtig genoeg voor den ruilhandel, om die te doen bouwen. «Dat Onze Heer, voegde hij daarbij, in wiens handen al de overwinningen zijn, alles wel gelieve te beschikken naar zijn welbehagen.»

Den 4 november, bragt Alonzo Pinzon twee stukken kaneel bij den admiraal en zeide hem dat een Portugees, matroos aan boord der *Pinta*, twee of drie groote pakken kaneel in handen van een inlander had gezien, maar hem geen ruil had durven voorstellen, van wege de straffen, bedreigd tegen al degenen die een niet geautoriseerden handel zouden drijven: dit is een nieuw bewijs van de handelstucht, die Columbus aan zijne gezellen oplegde, en eene duidelijke aanwijzing dat deze daarover ontevreden waren.

De gezanten die naar het binnenland vertrokken waren, keerden in den nacht van den 6^{den} aan de landingsplaats terug. In stede van de zoogenaamde groote stad en haar krijgshaftig opperhoofd, hadden zij slechts een dorp van vijftig hutten gevonden. Men had hen daar met plegtigheid in de grootste woningen ontvangen en gehuisvest, als uit den hemel gedaalde mannen; de kinderlijkste gastvrijheid had hen met de zonderlingste eerbewijzen overladen: mannen en vrouwen waren in eene soort van bijgeloovige contemplatie rondom hen op den grond komen zitten. Men had hen met groot vertoon van pracht gedragen, de beste spijzen tot voedsel verstrekt, uitgenoodigd om hun verblijf te verlengen, eindelijk bij

hun vertrek met geschenken overladen. Een van de aanzienlijksten der bevolking en zijn zoon hadden hen tot het eskader vergezeld. Van al hunne opmerkingen op dezen verkenningstogt, moest die welke tegenwoordig het meest vermelding verdient, hun toen onbeteekenend schijnen: zij hadden bij hunne terugkomst opgemerkt, dat de ialanders kleine rollen van drooge bladeren maakten, die tusschen hunne lippen verbranden, de rook daarvan ophalende, en ze *tabacos* noemden. Dit was de ontdekking van de tabak, en dit, zegt Navarette, de oorsprong onzer sigaren.

De gezanten van Columbus werden ook getroffen door den overvloed en de fijnheid der katoen. Zij hadden in een huis bijkans twaalf duizend pond gevonden, ruw, gesponnen of geweven; zij waren overtuigd dat men, om het dorp dat zij gezien hadden, jaarlijks vier duizend kwintalen kon oogsten. De admiraal maakte daaruit op dat de katoen uit zich zelf en zonder cultuur groeide en dat zij het geheele jaar opbragt, want ware dit het geval niet, de overvloed van den oogst zou niet te rijmen zijn geweest met die gewoonten van vadzigheid, welke hij reeds had opgemerkt als de grond van het indiaansch karakter uit te maken.

Overigens was het ver van hem op bittere wijze geërgerd te worden door de gebreken, welke hij niet kon nalaten bij die onwetende en arme stammen op te merken. Zoozeer hij wenschte hen beter te maken, zoozeer wilde hij, dat men hen zou sparen. Op het punt zijnde van den Stroom der Zeeën te verlaten, schreef hij aan de Koningen, den 11 october, de volgende vrome ontboezeming: «Ik geloof, Doorluchtigste Vorsten, dat zoodra devote en godsdienstige lieden hunne taal zullen verstaan, zij allen christen zullen worden. Ik hoop, met

de genade Gods, dat Uwe Hoogheden spoedig zullen besluiten om zulke personen te zenden, ten einde zoo groote volkeren met de Kerk te vereenigen, en dat zij hen tot het geloof zullen bekeeren, even als zij vernield hebben degenen, die den Vader, den Zoon en den Heiligen Geest niet hebben willen belijden; en dat wanneer zij hun loopbaan zullen eindigen (want sterfelijk zijn wij allen) de grootste rust in hunne Staten zal heerschen, die verlost zullen zijn van de ketterij en de booze leer; en dat zij voor het Opperwezen zullen ontvangen worden, dat ik smEEK hun een lang leven te schenken, grootere koningrijken bij hunne Staten te voegen, en hun den wil en de stemming te geven om de heilige christen godsdienst uit te breiden, zooals zij tot nu toe gedaan hebben, Amen»!

Weinige dagen te voren had Columbus van de Indianen, die op zijn schip waren gezegd: «Tot heden heb ik degenen, die ik medevoer nog niet zien bidden; maar zij bidden wel het *Salve* en het *Ave Maria*, met ten hemel opgeheven handen gelijk men het hun leert». Hij schreef op nieuw den 12 november: «Welk gebed wij hun ook laten bidden, zij haasten zich het te doen, en het kruis teeken te maken. Uwe Hoogheden moeten besluiten hen christenen te laten worden en ik geloof als men begint, zal men eene menigte volken in weinig tijds tot onze heilige godsdienst kunnen bekeeren.»

Toen op dien dag, 12 november, het eskader, zoo goed in zoo weinig tijds mogelijk gekalefaterd, den Stroom der Zeeën verliet, had reeds eene nieuwe hoop in het hart van den admiraal, de droombeelden vervangen, die hij over Cuba, even als vroeger over Saometo had gekoesterd. De inlanders, die hij gedurende de twaalf dagen van zijn verblijf had gezien, hadden hem, zoo goed en

zoo kwaad mogelijk, door teekens te kennen gegeven, dat er in het westen een land was, welks inwoners, des nachts, bij toortslicht, goud in de mondingen der rivieren zochten, en het dan met hamerslagen tot staven verwerkten. Dit land noemden zij dan eens Babec, dan weder Bohio, somtijds Caritaba. Wij weten nu dat dit zoovele wijzen waren om op de eilanden, de kusten van het vasteland aan te geven. Columbus ging moedig op weg om Babec of Bohio op te sporen, gelijk hij Saometo en Cuba had gezocht.

Zijn weg in de rigting van Isabella, maar eenige graden meer noordelijk voortzettende, ontdekte hij achtereenvolgens kaap Cuba, de haven van den Prins, een archipel van kleine maar bekoorlijke eilanden, die hij de *Tuinen des Konings* noemde, en eene andere nog rijkere en bevalligere groep, waaraan hij den naam van *Zee van Onze Lieve Vrouwe* gaf.

Toen hij op eene van de eilanden van Onze Lieve Vrouw landde, zag hij op de helling van eene hoogte twee zeer lange en zeer dikke balken, de eene langer dan de andere, en de kortste schuins over den langste, met zulk eene volmaakte symetrie, dat het een zuiver gevormd kruis was. Hij knielde, aanstonds voor dit onverwachte kruis neder, gaf bevel dat men het afwerkte, door de beide balken stevig aan elkander te bevestigen, en den dag volgenden op den eerstkomende, een zondag, werd het met grooten luister op eene van de zichtbaarste plaatsen der kust opgericht.

Den 19, nog slechts op zeven mijlen afstand, in het noordoosten van de kust van Cuba verwijderd, zag het eskader ten westen een land dat slechts ongeveer zes mijlen verwijderd was, en dat men, volgens de teekenen der Indianen, voor Babec hield; dien dag en den vol-

genden werd men door tegenwind belet het te naderen. Men werd zelf verscheidene mijlen hooger gedreven, tot in het gezigt der kusten van Isabella. Dit ongeval verontruste Columbus: hij vreesde, dat wanneer men verplicht zou zijn nog digter bij Isabella te komen, zijne indiaansche gidsen, verleid door de hoop van, van daar, in eene praauw, Ferdinanda, Santa Maria en San Salvador, hun geboorteland, te bereiken, hem tegen zijn wil zouden verlaten. Hij hield zich dus den 20 en den volgenden dag, zoo ver van Isabella als hij kon, door te laveren.

Den 21 werd de wind, zonder van rigting te veranderen, veel heviger; gedwongen om het weder te ontloopen, zette de admiraal koers regt op Cuba, en gaf een signaal aan de beide karveelen, *Pinta* en *Nina*, om zijn manoeuvre na te volgen. Toen had er een smartelijk en misdadig feit plaats. De oudste der Pinzons had sedert de Ontdekking, eene bittere jaloerschheid tegen Columbus opgevat. Hij kon het denkbeeld niet verdragen dat een vreemdeling, dien hij te Palos zoo in verlegenheid gezien had, en dien hij zich beroemde daaruit gered te hebben, Onderkoning en Groot-Admiraal geworden, allerlei vorstelijke voorregten uit zijne tractaten ontleend had. De krachtige breidel door den admiraal op de begeerlijkheden zijner gezellen in hunne betrekkingen met de Indianen gelegd, verbitterde bovendien den kommandant der *Pinta*. Een der gidsen, die hij aan boord had, zeide in staat te zijn hem naar Babec te brengen. Dit vooruitzigt om alleen naar zulk eene rijke stad te gaan en daar zonder controle handel te drijven, deed hem besluiten om aan de eer te kort te doen. Toen de nacht was gekomen, en ofschoon hij helder was, verliet Alonzo Pinzon zijne vaartpost en verwijderde zich. Te vergeefs

deed Columbus, dien deze manoeuvre verwonderde en weldra ongerust maakte, vuren aanleggen, het signaal en het middel om den afgedwaalde terug te brengen: de deserteur verdween in den nacht en de ruimte.

De misdaad van Alonzo Pinzon is niet het eenige dat hier verdient opgemerkt te worden. Voor de eerste maal sedert het vertrek van Palos, zag de admiraal, nadat hij zich een doel gesteld en een weg voorgeschreven had, door den onverwinbaren tegenstand der elementen gedwongen om zijn doel op te geven, en van weg te veranderen. Deze eerste tegenwind overviel het eskader, beheerschte het, dwong het terug te keeren, juist toen het een noodlottigen koers nam. Indien toch de karveelen de aangenomen rigting hadden kunnen volgen, zouden zij òf te San Salvator zijn teruggekomen, òf wanneer zij zich daarvan verwijderd hadden, zouden zij in een oceaan gekomen zijn, waar geen land gelegen was, welligt tot de Bermudische eilanden zijn opgevaren, en misschien nog verder, zonder het kleinste eiland te ontmoeten; zij zouden de stormachtige streek der veranderlijke winden hebben bereikt, daar zij omgekomen of voortgedreven tot in Europa, en dan zouden zij van de Nieuwe Wereld geen notie van de natuur hebben medegebragt welke haren rijkdom zou hebben kunnen doen onderstellen. Dit ongeluk werd bezworen door den volhardend slechten wind die, ondanks hen zelve, de Spanjaarden te Cuba terugbragt. Toen Columbus toch op Cuba teruggekeerd was, ondernam hij, om zich zijn tijd ten nutte te maken, de herkenning van het strand, in de rigting waarheen de wind hen stuurde: hij bezocht aldus de kust over eene lengte van honderd twintig mijlen, en bij voortdoring, in spijt van al zijne inspanning, steeds door eene hoogere kracht voorgeleid, werd hij, tegen

alle zijne verwachting, zelfs tegen zijn zin, tot ontdekkingen en andere gebeurtenissen gebragt, die over het lot der Nieuwe Wereld beslisten.

Den 24 november, langs Cuba varende, ontdekte Columbus eene schoone haven en noemde die Santa Catharina. Het feest van deze heilige werd eerst den volgenden dag gevierd, maar bij deze gelegenheid zullen wij eene bemerking maken, die, in het vervolg, menigmaal hare toepassing zal vinden: de admiraal bad, in zijne hoedanigheid van lid van de Derde Orde van den heiligen Franciscus, dagelijks de getijden. Elk feest begon derhalve voor hem reeds den vorigen dag, van de eerste vespers af.

Den 25 onderzocht hij de bosschen, die langs de haven Santa Catharina gelegen waren; zijne scheepsjongens liepen voor hem uit: plotseling deden zij luide kreten van bewondering hooren, zeggende: dat zij pijnboombosschen zagen. Zij toonden hem, inderdaad, op de zijde van een berg, bewonderenswaardige pijnboomen «regt als pijlen, buitengemeen dik en hoog.» Men kon naar de bemerking, die hij daarvan aanstonds maakte «in dat land schepen bouwen, zich planken en masten verschaffen voor de grootste schepen van Spanje.» Hij velde in dit bosch eene mast en een ra voor het fokkezeil der *Nina*: gelukkige voorzorg, want, op de terugreis door vreeselijke stormen overvallen, heeft Columbus het grootendeels aan de stevige mast van de *Nina* te danken gehad, dat hij in Europa kon terugkeeren.

Gedurende de twaalf dagen, dat hij langs dit gedeelte van Cuba vaarde, leefde de admiraal, om zoo te zeggen, in eene aanhoudende verrukking. Elk uur ontdekte hij de prachtigste schoonheid of de wonderbaarste rijkdommen. Hij maakte daarvan, al voortgaande, beschrijvingen die niet slechts, zooals Washington Irving zegt,

getuigen zijn van zijn levendig en naief gevoel bij het aanschouwen van de schoonheden der natuur.» Zij zijn modellen gebleven van een schitterenden en naauwkeurigen stijl; zij bewijzen met welke bevalligheid en welke kracht zijne pen wist te schilderen wat hij zag. Hij vermengde overigens, in zijne tafereelen met evenveel grootheid als eenvoud de edelste denkbeelden, de scherpzinnigste begrippen omtrent de ontzaggelijk groote toekomst van dergelijke landstreken. Hij vroeg zich, bij voorbeeld, af: «welke zullen de voordeelen zijn, die men uit het bezit van dit land kan halen? Het is zeker dat er eene groote menigte zeer voordeelige zaken moeten zijn dáár waar men dergelijke landen aantreft. Maar ik blijf in geene enkele haven stil, dewijl ik zooveel mogelijk streken wil bezoeken. . . . Wat het tegenwoordige betreft, indien het Onzen Heer behaagt, zal ik doen wat ik kan, en langzamerhand zal ik de taal leeren verstaan en de plaatsen leeren kennen, en zal ik die taal aan lieden van mijn huis doen onderwijzen. Later zal men al de voordeelen kennen, die al deze landen kunnen verschaffen, en zal men trachten al de bewoners christenen te doen worden. . . . Ik verklaar aan Uwe Hoogheden, dat het mij toeschijnt dat er geen vruchtbaarder land onder de zon kan zijn, geen dat eene aangenamer en regelmatiger luchtgesteldheid heeft, dat beter voorzien is van overvloedig, goed en gezond water. Want, dank zij Onzen Heer, heeft geen man mijner equipaadje tot heden de minste hoofdpijn gehad, geen hunner heeft om ziekte te bed gelegen, met uitzondering van een enkele, die aan het graveel leed, die daaraan zijn gansche leven geleden heeft, en die genezen is geweest nadat hij slechts twee dagen in dit land verbleven had; wat ik zeg heeft betrekking op de equipaadje der

drie schepen. . . . Hier vooral, even als in alles, wat ik vroeger ontdekt heb, en in alles wat ik nog vóór mijne terugkomst in Kastilië hoop te ontdekken, zeg ik dat de christen wereld groote betrekkingen zal hebben te vestigen. Ik voeg er bij dat Uwe Hoogheden aan geen vreemdeling moeten veroorloven een voet in dit land te zetten, als hij niet christen en katholiek is; aan geen Spanjaard het te bezoeken, als hij niet waarlijk christen is; want de ontdekkingen, die ik op last Uwer Hoogheden heb gedaan, zijn alleen ondernomen om te dienen tot de uitbreiding en de glorie der christen godsdienst.»

Den 5 december, gaf Columbus toen hij de laatste punt van het oostelijk einde van Cuba omvoer, aan deze den apocalyptischen naam van Alpha en Omega, het Begin en het Einde. Zonder daarop toen bedacht te zijn, en laverende zonder regtstreeksch doel; «onzeker,» zegt Washington Irving, omtrent den koers, dien hij moest nemen, bespeurde hij plotseling en zag in het zuid-oosten een lang en hoog land snel oprijzen; zijne bergen, die als pyramiden opeengestapeld waren, teekenden hunne kruinen, die een nevelachtig blaauwe kleur hadden, tusschen eene schitterende zee en lucht. Het was in de taal der inlanders *Haiti*; *Haiti*, dat hij weldra *Hispaniola*, Klein Spanje zou noemen, en dat later *St Domingo* was.

HOOFDSTUK IV.

Ontdekking van Hispaniola (Haïti).

San Salvator, Santa Maria, Ferdinanda, Isabella, Juana en Klein Spanje, dit zijn de namen door den admiraal achtereenvolgens aan de eerste eilanden van gewigt, die hij ontdekt had, gegeven: aan de beide eersten, San Salvator en Santa Maria, de namen van den koning en de koningin des hemels; aan de beide volgende, Ferdinanda en Isabella, de namen van den koning en de koningin van Spanje; aan het vijfde, Juana, den naam van den kroonprins; aan het zesde eindelijk, Hispaniola, den naam van het vaderland. Deze symetrie, deze sijnboliek der benamingen, heeft Columbus noodwendig niet kunnen scheppen, zonder het te weten, zonder het te willen.

Hij landde den 6 december, «op het uur der vespers», op Hispaniola. De sloep der *Nina* was reeds den vorigen avond eene haven gaan verkennen en peilen: hij vond haar uitnemend; zoo uitgebreid dat «duizend kraken er zouden hebben kunnen laveren»; het water was diep, gelijk en gezond, het strand had een «aangenaam en lagchend voorkomen»: ter regter en ter linkerzijde vond men boomen van duizenderlei soort, alle met vruchten beladen, op den achtergrond, eene prachtige vlakte en eene bekoorlijke rivier, die deze vlakte be-

vruchtte. Het groot getal prauwen aan de oevers vastgelegd deed eene aanzienlijke bevolking onderstellen, waarschijnlijk in groote dorpen, op korten afstand gelegen, wonende. Columbus noemde deze haven St Nicolaas, «ter eere van den heilige, wiens feest men dien dag vierde».

Bij het zien der karveelen, waren de inlanders op de vlugt gegaan. De admiraal hoopte, in Onzen Heer, dat de Indianen, die hij aan boord had de taal zouden kennen; maar om op die plaats te spreken, moest men daar blijven. Nu bestond er bij hem twijfel over de duur van het fraaije weder; hij wilde gaarne «nieuwe streken ontdekken en verkennen»; zijne zinnen waren altijd gezet op het wondervolle Babec; hij vertrok dan reeds den volgenden morgen, uit de haven van St. Nicolaas, zich voorbehoudende daar terug te komen «wanneer het God zou behaagd hebben hem te Babec, «eene groote hoeveelheid goud» te doen ontdekken en door ruil verkrijgen.» Hij volgde de kust ten noord-oosten. Zij was hoog, steenachtig, en toch vruchtbaar. De boomen herinnerden er, door hunne gedaante en hunne snoeiing de steeneiken en de haagappelboomen van Europa; het geheel der landstreek deed denken aan Kastilië. Omstreeks het midden van den dag, toen het weder er dreigend begon uit te zien, gingen de karveelen in eene tweede haven schuilen; en toen het ongeveer het uur van de eerste vespers der Onbevleete Ontvangenis was, noemde Columbus die haven, haven der *Conception*. Op den feestdag beletten stortregens en een hevige wind dat men landde; het was insgelijks onmogelijk om de vlaggen ter eere van de Heilige Maagd aan boord te hijschen, zooals de plegtigheid en de devotie van den admiraal het zouden gewenscht hebben: hij liet ten minste, onder het bidden der getijden, kanonschoten lossen.

Het ongunstige weder hield de karveelen tot den 14 in de haven van Conception. Was het voor Columbus eene groote teleurstelling zijne togten en het aanknoopen van betrekkingen met de inboorlingen aldus uitgesteld te zien, daarentegen bemerkten zijne gezellen even als hij, niet zonder een edel en naïef genoegen, eene menigte punten van overeenkomst tusschen dit land en de spaansche landen: de gesteldheid en de tinten der lucht, het afwisselende voorkomen der wolken, de boomen, de heesters, en tot zelfs de visschen, waarvan enkelen de tong, de zalm enz. herinnerden, alles bood eene gelijkenis met Kastilië aan, welke men, sedert de aankomst in Indië nergens had gevonden.

Den 12, bij den ingang der haven, op eene hoogte, welke men van zeer ver zag, liet Columbus, in tegenwoordigheid van de beide equipagiën, met de gewone plegtigheid, een groot kruis planten, «ter eere, schreef hij aan de Koningen van Spanje, dat die landen aan Uwe Hoogheden behooren, en voornamelijk als een teeken van Jesus-Christus Onzen Heer, en ter eere der christenheid.»

Na het einde der plegtigheid, drongen drie matrozen de bosschen binnen. Eene troep Indianen, die voorbijging, nam de vlugt, toen zij hen zagen; maar de matrozen vervolgden hen, en maakten zich meester van eene vrouw. Columbus had aan zijne mannen verlof gegeven om te trachten eenige bewoners te nemen: hij rekende er op om deze met eerbewijzen te behandelen en aldus de tegeningenomenheid van al de anderen te verdrijven. De indiaansche vrouw werd naar de *Santa Maria* gebracht. Daar waren andere vrouwen aan boord, die men met hare mannen op Cuba had ingescheept. De nieuw aangekomene werd gekleed, met glazen voorwerpen, belletjes en rin-

gen van koperdraad versierd: aldus, tot hare groote vreugde, opgesmukt, wilde zij niet meer vertrekken. Columbus liet haar, volgens zijne gewoonte, «met zeer veel eerbewijzen» terugbrengen.

Den volgenden morgen, liet hij negen zeelieden wapenen en aan wal zetten; een der Indianen van San Salvador werd hun toegevoegd, als gids en toik; zij hadden het bevel gekregen om zich naar het gehucht te begeven, waar de indiaansche vrouw woonde, en welks weg zij den vorigen dag had aangewezen. Dit gehucht lag vier of vijf mijlen van de kust, op de plaats, waar sedert de Gros-Morne is gebouwd. Het bestond uit duizend hutten en telde drie duizend inwoners. Zij vlugten met schrik zoodra men naderde: de gids moest hen, al loopende, naschreeuwen, dat de Spanjaarden geen menscheneters waren, «dat zij uit den hemel kwamen en veel schoone zaken gaven.» Ter naauwernood hadden zij deze geruststellende woorden verstaan, of er kwamen er meer dan twee duizend. Zij legden hunne handen, als een teeken van eerbied en vriendschap, op de hoofden der Spanjaarden, vervolgens, hunne hutten binnentredende, bragten zij aan de geheimzinnige vreemdelingen brood van manikswortel, visch, wortelen, vruchten, «al wat zij bezaten.» Al wat men hun vroeg, boden zij met welwillendheid aan, zonder iets in de plaats te willen ontvangen. Zij smeekten zelfs de Spanjaarden dien dag niet naar de karveelen terug te keeren, en verbonden zich om hun vele andere dingen te geven, die zij in het gebergte bezaten.

Intusschen zagen de Spanjaarden eene andere troep aankomen, een zegepralenden stoet: men bragt hun, in groote plegtigheid, op een draagstoel van groen, de indiaansche vrouw, die, den vorigen dag, aan boord

der *Santa Maria* zoo goed behandeld was. Haar man voerde den stoet aan en betuigde zijne bewondering en zijne dankbaarheid, door al de betuigingen, welke hij slechts kon uitdenken. De admiraal smaakte eene levendige voldoening, toen zijne terugkeerende mannen hem deze nieuwe gevoelens der eilanders ten zijnen opzigte mededeelden. Maar steeds gehaast om eindelijk te Babec aan te komen, en terwijl het weder beter was geworden, verliet hij den volgenden dag, den 14, de haven van Conception. De wind belemmerde wederom zijne vaart. Hij moest herhaalde malen naar de kust van Hispaniola terugkeeren. Toen hij den 16 naar zee zeilde, ontmoette hij, midden in de golf, even als eertijds, toen hij zich naar Ferdinanda begaf, eene prauw waarin een Indiaan zat. Hij nam hem aan boord van de *Santa Maria*, overlaadde hem met «duizende liefkozingsen,» en de gewone geschenken, zette hem vervolgens aan land, digt bij zijn dorp, en wierp het anker, in eene haven welke hij *Vredehaven* noemde.

Hij voorzag, dat de bewoners, door zijn gelukkigen passagier onderrigt omtrent de zachtmoedigheid en de gaven der Spanjaarden, vreedzame en duurzame betrekkingen met de karveelen zouden aanknoopen. Deze hoop werd verwezenlijkt. De ontscheepte Indiaan vergaderde zijn stam en liet, met eene vrolijke vertooning, de geschenken zien, die hij had gekregen. Het bericht van de edelmoedige behandeling welke de jonge indiaansche vrouw in de haven van Conception had ondergaan, en van het bezoek door de negen Spanjaarden aan het gehucht van Gros-Morne gebragt, was overigens, over land, in het dorp aangekomen. Zoodra de karveelen het anker hadden geworpen, liepen meer dan vijfhonderd Indianen naar het strand. De *Santa Maria* lag bijna op het drooge;

de Indianen kwamen aan boord. Eenigen droegen neusen oorringen, koralen van zeer fijn goud, die zij gaarne gaven. Columbus beval, dat men allen eer zoude bewijzen «dewijl, zegt hij aan de Koningen, het de beste menschen ter wereld en de zachtmoedigste lieden zijn, vooral dewijl ik groote hoop in Onzen Heer heb, dat Uwe Hoogheden van hen allen zoovele christenen zullen maken, en dat zij allen uwe onderdanen zullen zijn: wat mij betreft, ik beschouw ze reeds als zoodanig. (1).»

Den 17, zond de admiraal eenige matrozen ter vischvangst; de eilanders maakten er zich een feest uit om mede te gaan en hen te helpen. Hij zond er anderen naar het dorp: zij verruilden daar glazen ballen tegen goud in zeer dunne bladen. Een opperhoofd had eene gouden plaat zoo groot als eene hand; hij trad de hut binnen, liet de plaat in stukken snijden, en verkocht ze afzonderlijk. «Die geest van handel, die nagedachte, die berekeningen, de algemeene bebouwing der landen, de manieren der Indianen, hunne zeden, hunne gebruiken, hunne zachtmoedigheid, hunne listigheid, alles, zegt de admiraal, bewijst, dat zij bedrijviger en verstandiger zijn dan die, welke ik tot nu toe heb gezien.»

Den 18^{den} vlagden de karveelen. Het was in Spanje het zeer populaire feest van de Heilige Maria

---

(1) Deze woorden bewijzen dat de admiraal, ondanks de inbezittingen, de overheersching, de souvereiniteit van Spanje, in Indië, niet als een verkregen regt, als een bestaand feit beschouwde: „hij hoopte” slechts; en zijne hoop was alleen gevestigd op de goede behandeling en de weldaden, die, volgens hem, vroeg of laat zeker de voortgaande en vrijwillige onderwerping der inlandsche rassen zou ten gevolge hebben.

der O. (1). Men loste verscheidene kanonschoten. In den avond kwam een van de hoofden van het binnenland in de Vredehaven. Zijn bezoek was vooraf bekend gemaakt; hij had laten zeggen, dat hij goud zou medebrengen. De admiraal had hem een zeker getal Spanjaarden te gemoet gezonden, tot aan het dorp van Gros-Morne. Hij kwam bij de karveelen in eene palankijn gedragen: tweehonderd zijner onderdanen en zijne voornaamste hovelingen begeleidden hem. Hij kwam onder het kasteel der *Santa-Maria*, toen de admiraal het middagmaal gebruikte: hij ging naast Columbus zitten, zonder te gedoogen dat deze opstond of eenige pligtplegingen maakte. Twee lieden van zijn gevolg, twee grijsaards, zijne ministers, of ten minste zijne raadslieden, vergezelden hem alleen onder het kasteel; zij gingen aan zijne voeten nederzitten: hij had, met een zeer waardig gebaar, aan de overige leden van het gevolg bevolen, om op het verdek te blijven; men had hem stipt gehoorzaamd. Van de europesche vleeschspijzen, welke de admiraal hem aanstonds deed toedienen, nam hij niet meer aan dan noodig was om zijn gastheer beleefdheid te bewijzen: hij proefde daarvan, en zond ze vervolgens naar zijn gevolg. Ook bevochtigde hij slechts zijne lippen met den hem aangeboden drank. Hij sprak weinig: de grijsaards, die aan zijne voeten gezeten waren, hoorden hem aan en antwoordden hem met al de bewijzen van een diepen eerbied. Toen de maaltijd geeindigd was, bood het indiaansche opperhoofd den admiraal een gordel en twee gouden

---

(1) Digt bij Segovia, is eene kerk aan de Heilige Maagd gewijd op een vrij hoogen berg. Kleine rotsen vormen een eirond of eene O om die kerk. Daarom wordt zij de *Heilige Maria der O* genaamd, onder welken titel Spanje, de Moeder Gods zeer bijzonder vereert.

platen aan. Columbus van zijn kant scheen te bemerken, dat eene spreij van zijn bed hem behaagde; hij gaf hem deze, zijn eigen halsketen van schoone barnsteenen koralen, gekleurde schoenen, een fleschje oranjewater. Hij toonde hem op twee gouden medaillons, de portretten van Ferdinand en van Isabella. Hij ontplooidde voor hem den koninklijken standaard van Christus.

Het onderhoud eindigde laat. Het indisch opperhoofd verliet de *Santa-Maria*, gegroet door verscheidene geweeschoten. Hij ging in zijn draagstoel weder naar zijn dorp terug: men droeg de geschenken van den admiraal voor hem. Zijn zoon en zijn broeder volgden hem, de zoon gedragen, de broeder te voet, maar ondersteund door twee dienaars. De broeder scheidde zich weldra van den stoet, om aan den admiraal een bezoek te komen brengen, dat niet belangeloos scheen te zijn: men gaf hem de geschenken, die hij begeerde, en men vernam van hem, dat in de taal van het land, de hoofden der bevolkingen *Caciekén* genaamd werden.

Dien dag werd een weinig goud geruild; maar een oude Indiaan verschaftte aan Columbus omtrent de landen, die dit kostbaar metaal voortbragten, mededeelingen welke hem deden besluiten om zich naar de aangewezen rigting te begeven. Daar, zeide de oude Indiaan met teekens, was de grond geheel van goud, men raapte het als met de schop op, men deed het in eene zeef, men smolt het tot staven, men vervaardigde duizenderlei werken van allerhande vorm daarvan. Columbus zou dien grijsaard zeer gaarne medegenomen hebben, die, daarin ongetwijfeld ook gaarne zou hebben toegestemd; want «hij scheen in het gezelschap van den admiraal en de christenen vermaak te scheppen,» maar men wist niet hoe hem dit voor te stellen. En hem tegen zijn wil aan boord houden,

wilde Columbus niet, zegt Las Casas, omdat zulk een geweld onregtvaardig zou geweest zijn.

Gedurende dit bedrijvig oponthoud in de Vredehaven, liet de admiraal een zeer groot kruis midden in het naburig dorp planten. De inwoners hielpen hem daaraan en, gedurende de plegtigheid, voor het heilig teeken nederknielende, bootsten zij zoo goed mogelijk de gebaren en de woorden der biddende Spanjaarden na. «Deze stemming voegt Las Casas daarbij, doet den admiraal, in Onzen Heer hopen, dat al de eilanders tot het christendom zullen bekeerd worden.»

Den 19, bij het aanbreken van den dag, verlieten de beide karveelen de ankerplaats van den Vrede. Columbus wilde zich regtstreeks en spoedig naar het rijke goudland begeven, dat de Indiaan had aangewezen; de windstille en tegenwind wierpen hem op de kust terug. Hij moest reeds den volgenden morgen in eene haven ankeren, waaraan hij den naam van den heiligen Thomas gaf, wiens feest, den volgenden dag gevierd werd. Verrukt over de schoonheid van de ligplaats en den rijkdom van het land; met de blijdeste eerbewijzen door de inboorlingen ontvangen; door zeer wellevende bezoeken van de Kacieken voorkomen; met nauwgezetheid zijne gezellen belettende om iemand te beleedigen, «op geenerlei wijze,» hetgeen hij vooral zeide met betrekking tot den eerbied aan de vrouwen verschuldigd; zijne bevelen hernieuwende om niets van de Indianen aan te nemen, dan in ruil en met vrijen wil, bleef hij op deze ankerplaats tot den 31 december.

HOOFDSTUK V.

Schipbreuk van de Santa Maria. — De eerste vestiging.

Hispaniola was, zooals men het later vernam, in vijf onafhankelijke Staten verdeeld. Een dier Staten, de Marien, langs welks kusten de karveelen sedert weldra drie weken vaarden, had tot opperhoofd een hoofd-kaciek, Guacanagari genaamd. Al de Kacieken, die men tot dien tijd had gezien, waren zijne leenmannen. Zij spraken met zooveel lof over het opperhoofd der hemelsche mannen, dat, den 22 december, een van de officiers van Guacanagari in de haven van St. Thomas aankwam, om den admiraal van zijnentwege te verzoeken zijne schepen wel dicht bij zijne verblijfplaats te willen brengen: hij woonde in het westen, eenige mijlen verder aan den oever eener rivier. Die gezant bood den admiraal, onder andere geschenken, een houten masker aan, welks oogen, tong en ooren van goud waren.

Columbus nam de uitnoodiging van Guacanagari aan. De volgende dag was een zondag; «uit godsvrucht was de admiraal gewoon op den dag des Heeren niet van wal te steken»; ditmaal uit eene voorname godsdienstige beweegreden handelende, week hij van zijn regel af, «ten gevolge, zegt Las Casas, van de hoop welke hij had opgevat, dat al die bewoners christenen zouden worden.»

Ter naauwernood was hij op weg, of de wind ging liggen: hij moest, op nieuw ankerende, zich bepalen met in eene sloep, eenige zijner officieren naar de verblijfplaats van Guacanagari te zenden. Zij kwamen in den nacht aan boord terug, en zeiden: dat de verblijfplaats van den kaciek eene soort van aanzienlijke stad was; dat Guacanagari wezenlijke schatten bezat, en dat zijne onderdanen de welwillendste stemming jegens de Spanjaarden aan den dag legden.

Terwijl de boot afwezig was, had Columbus van vijf ondergeschikte kacieken en van meer dan duizend Indianen, die aan boord waren gekomen, gelijklopende berigten gekregen met betrekking tot den overvloed van goud op Hispaniola. Men had hem, met name, gesproken van een district in het binnenland, Cibao genaamd, welks kaciek, onafhankelijk als Guacanagari, den beteekenisvollen titel voerde van «Heer van het Gouden Huis.» Deze vreugdevolle berigten deden den admiraal schrijven: «Dat Onze Heer mij door zijne barmhartigheid helpe om dit goud, ik zeg die mijn te vinden, want daar zijn er die zeggen dat zij haar kennen.» Maar dewijl de begeerlijkheid vreemd aan zijne wenschen was, schreef hij ook: «Dat Onze Heer, die alle dingen in zijne magt heeft, mij gelieve te helpen en te verleenen wat Hem zal behagen, en wat het geschiktst voor zijne dienst zal zijn.»

Columbus ligtte andermaal het anker, den 24, vóór het aanbreken van den dag. Al weder was er geen wind. Hij bleef desniettemin in zee, en den geheelen dag vorderde hij zoo weinig, dat hij, gedwongen om Guacanagari te spreken, en vervolgens Cibao te zoeken, tegen zijne gewoonte besloot, om gedurende den nacht te reizen: men bevond zich, inderdaad, dicht bij de kust, maar de boot, die den vorigen dag naar de verblijfplaats van den

kaciek was gezonden, had met zorg de droogten, de klippen en de geulen bestudeerd.

De *Santa Maria* was de *Nina* ongeveer eene halve mijl vooruit. De admiraal had den nacht en de beide vorige dagen niet gerust. Overmand door vermoeidheid, wierp hij zich, na elf ure, geheel gekleed op zijn leger: de zee was zeer schoon; het weder kalm en vast; de officier van de wacht kon, zooals de zaken stonden, voldoende toezigt houden. Zoodra de admiraal het verdek verlaten had, ging de officier van zijn post. De stuurman riep, op zijne beurt, een scheepsjongen in zijne plaats, ofschoon de admiraal herhaaldelijk had verboden om het roer, welk weder het was, ooit aan jongelieden toe te vertrouwen, en ging naar zijne kooi. De manschappen van dienst sliepen allen. De *Santa Maria* door den stroom medegesleept, strandde op een zandbank. De stranding had zonder schok plaats, maar de scheepsjongen gevoelde dat het roer vastgeraakt was, en riep.

Toen hij den noodkreet hoorde, snelde de admiraal toe. Aan de matrozen, die het eerst ontwaakten, gaf hij last om met de sloep een werpanker in zee te brengen, in stede van te gehoorzamen, sprongen zij in de sloep, en roeiden met alle kracht en onder den indruk van een panischen schrik, naar de *Nina* om daar te worden opgenomen. Toen zij door den kommandant der *Nina* teruggebracht werden, had hunne misdadige afwezigheid reeds een onherstelbaar onheil ten gevolge gehad. De zee daalde. Er was geen ander middel om het karveel te redden dan door het ligter te maken. Columbus gaf bevel om de mast te kappen: zijn personeel, door de desertie onvoorziens verzwakt, kon de masten niet met de noodige snelheid in zee werpen. De *Santa Maria* zonk dieper in het zand en ging toen op zijde liggen; hare

wanden werden weldra door het beuken der brandingen geopend.

Men was slechts eene halve mijl van de verblijfplaats van Guacanagari verwijderd: Columbus liet hem het onheil aanstonds bekend maken. Toen de kaciek dit bericht ontving, weende hij: hij zond in allerijl al zijne onderdanen naar den admiraal met zeer groote booten om tot de redding te helpen. Hij kwam vervolgens zelf met zijne broeders en bloedverwanten. Hij stelde drie groote hutten ter beschikking van de Spanjaarden, waarin men het geredde materieel borg. «Van tijd tot tijd zond hij eenige zijner bloedverwanten naar Columbus, die hem weenende zeiden dat hij getroost moest wezen, dat hij hem alles zou geven wat hij bezat.» In weinige uren was de redding volbragt, dank zij de menigte en de bedrijvigheid der inlanders, «geen stukje touw, geen plank, geen spijker» bleef in hunne handen. De admiraal, zijn staf en al zijne manschappen gingen aan boord van de *Nina*.

Zoodra de tijding van de schipbreuk op Hispaniola verspreid was, snelden de Indianen van alle kanten naar de Spanjaarden. Iedereen wilde, even als Guacanagari, den admiraal en zijnen gezellen, de vriendschappelijkste gastvrijheid bieden. Iedereen wilde hem met betrekking tot het goud, het bekend voorwerp zijner vurige verlangens, aanwijzingen doen, die in staat konden zijn om hem te troosten. Men roemde hem op nieuw Cibao en zijne mijnen; men sprak hem van andere insgelijks rijke districten, en men liet hem, als een onwederlegbaar bewijs, een groot getal aanzienlijke stalen, in poeder, korrels en platen zien. Wonderbare zaak! «wat bij de gewone zielen, zegt Washington Irving, slechts eene lage gierigheid en eene onverzadelijke hebzucht zou hebben opgewekt, vervulde onmiddellijk zijne verbeel-

ding met de uitgestrektste plannen, **gegrond** op de edelste belangeloosheid.» Naar gelang zijne hoop van veel goud te zullen bezitten, zekerder werd, vermeerderde de vurigheid van zijn verlangen om het groote plan van de bevrijding van het Heilig Graf ten uitvoer te leggen. Op dit onbebouwde strand, beloofde die admiraal schipbreukeling, verpligt om de gastvrijheid van bijna wilde stammen aan te nemen, en wien niets meer overbleef dan een boot zonder verdek, een broos en beschadigd vaartuig, om daarmede de Atlantische Zee over te varen, zich echter «met Gods hulp,» in staat te zijn «binnen drie jaren» de verovering van het Heilige Land te aanvaarden; «want ik heb het aan Uwe Hoogheden gezegd, voegde hij daarbij, dat al het voordeel, dat ik uit dezen togt zou halen, zou besteed worden om Jerusalem te veroveren.»

Columbus zag in zijne schipbreuk eene waarschuwing van de Voorzienigheid: «hij meende dat God Onze Heer hem had doen stranden, ten einde hem op deze plaats te doen verblijven.» Hij gaat zelfs zoover van te zeggen: «Onze Heer heeft *wonderdadig* gewild dat ons schip hier zou stranden, omdat het 't beste strand van het eiland is en wij onze vestiging digter bij de goudmijnen zouden plaatsen.» Het is zeker dat eene reeks van gebeurtenissen van overmagt Columbus naar Hispaniola voerden, zonder dat hij het gezocht heeft; hem altijd naar de kusten van dit eiland terugvoerden, telkens wanneer hij het ontdekt hebbende, trachtte zich daarvan te verwijderen; hem eindelijk door eene schipbreuk dwongen om op die plaats de eerste vestiging der Europeanen in de Nieuwe Wereld te stichten.

Het verlies van de *Santa-Maria* toch, veroorloofde den admiraal niet langer in deze zeeën en op deze stranden

te blijven; hij zou gewaagd hebben ook zijn laatste vaartuig daar te verliezen, en er voor altijd gevangen te blijven. Hij kon evenmin zijne twee equipagiën en de Indianen, die hij in Spanje wilde vertoonen, voor de terugreis, op zulk een scheepje als de *Nina* opeenhoopen. Het eenige middel om uit den nood te geraken, bestond hierin, dat hij onverwijld naar Europa terugkeerde, een gedeelte zijner gezellen op Hispaniola latende, indien zij daarin toestemden, en de eilanders zich daartegen niet verzetten.

Eene sterkte bouwen, daarin ongeveer de helft zijner gezellen laten, met de andere, aan boord der *Nina*, naar Spanje terugkeeren; den achterblijvenden in last geven om de landtaal te leeren, den bodem en zijne voortbrengselen te bestuderen, zoo mogelijk te ontdekken waar de mijnen lagen, en, in allen gevalle, door ruiling al het goud te verkrijgen dat men hun zou brengen; in den kortst mogelijken tijd met een nieuw eskader terugkomen, dan eene stad en eene kolonie stichten, en terwijl de vestiging zich te Hispaniola zou ontwikkelen, in eigen persoon, op nieuwe schepen, den onderbroken loop zijner zee-ontdekkingen voortzetten — dit plan was twee dagen na zijne schipbreuk in den geest van den admiraal vastgesteld. Hij gaf daarvan opening aan zijne gezellen en de inboorlingen. Officieren en matrozen keurden het voorstel om aldus een begin met de inbezitneming der Nieuwe Wereld te maken, volkomen goed: allen wilden blijven, verleid, als zij waren door de vermeende rijkdommen van Hispaniola, door het innemend karakter zijner inwoners, door de voortdurende genoegens hunner rustige levenswijze. Wat de inlanders aangaat, deze verhaastten uit al hun vermogen de installatie der vreemdelingen. Een aarden fort met sterke palisadering gesteund, gedeeltelijk van palen, in het land zelf gekapt of van

stukken hout van het karkas der *Santa-Maria*, werd opgericht. Eene breede en diepe gracht omringde de werken. Men voorzag de borstwering van de kanonnen van het ver-gane karveel. Een groote kelder bevatte de levensmiddelen, de krijgsbehoefden en al de voorwerpen, die voor den ruilhandel bestemd waren, welke tusschen het garnizoen en de eilanders zou gedreven worden. De admiraal, noemde dit fort de Nativiteit, omdat men op Kersdag schipbreuk geleden en post op deze kust gevat had.

Hij koos onder al de mannen en wees diegenen aan, wier militaire geschiktheid en zedelijkheid hem het meeste vertrouwen inboezemden: «de christenen, zegt Oviedo, die hem het bedaardst en dapperst voorkwamen.» Onder hen bevond zich een heelmester, een metaalgieter, een wapensmid, een timmerman, een kalfaatmeester, een kuiper en een kleedermaker. Hij voorzag hen met instrumenten en huisraad van allerhande soort; hij liet hun beschuit voor een jaar achter, wijn, zaden, handwapenen, kanonnen en de sloep der *Santa-Maria*. Hij stelde zijn neef Diego de Arana aan hun hoofd, en gaf hem geheel zijn eigen gezag. Zij traden het fort binnen op den 2 januarij 1495.

Vóór dat de admiraal hen verliet, hield hij tot hen de roerendste toespraak, welke een vader ooit tot zijne kinderen heeft gerigt. Hij gaf hun, zegt de heer Roselly de Lorgues, lessen, bewonderenswaardig van voorzigtigheid en scherpzinnigheid. Hij herinnerde hun het roemrijk doel der Ontdekking, de verbreiding van het geloof, verzocht hun de taal der inboorlingen te bestuderen, hen door voorbeeld en onderrigt tot het christendom te brengen. In naam der koningen, beval hij hun lijdzame gehoorzaamheid aan de officieren. Hij beval hen aan, om de grootste onderscheiding aan den vorst van het land

te betoonen, allen twist te vermijden met zijn volk, den strengsten eerbied te hebben voor de vrouwen, zich nooit van elkander te scheiden, nooit alleen te gaan en altijd in de citadel te slapen, vooral zich nooit verder te begeven dan de Staten van den gastvrijen koning, die hen had opgenomen.»

Hij nam daarna afscheid van Guacanagari. «Hij gaf hem, zegt dezelfde schrijver, een hemd; deed hem een halsketen van afrikaansche paarlen om; wierp over zijne schouders een scharlaken mantel, deed roode schoenen aan zijne voeten, en een zilveren ring aan zijn vinger, dien hij liever had dan een gouden, en omhelsde hem met de goedheid van een christen vader, terwijl de kaciek, die zijne droefheid niet kon verbergen, haar in tranen ontboezemde.»

Herhaalde malen, sedert zijne schipbreuk, had de admiraal getracht den inlanders zijdelings eene vrees in te boezemen, die gunstig moest werken op de goede verstandhouding: hij had voor hunne oogen, de magt der spaansche wapenen schitterend ten toon gespreid. Hij herhaalde de proef in zijne laatste bijeenkomst met den kaciek. Guacanagari had hem dikwijls gesproken en sprak hem nog over zijne vijanden, de menscheneters: de admiraal deed, onder voorwendsel dat hij ze niet meer te vreezen had, een kanon laden, dat men tegen een kant van het gestrande karveel afschoot: de kogel ging door het schip heen en ver in zee verloren. Men hield ook een spiegelgevecht tusschen twee partijen van de spaansche soldaten.

Den 3 januarij, vertrok Columbus uit de haven der Nativiteit. Toen men den 6, in de rigting van het westen, langs de noorderkust van Hispaniola vaarde, riep een matroos, die de wacht hield in de mast, dat hij de

Pinta zag; eenige uren later kwam de *Pinta* met den wind van achter, bij het karveel des admiraals. Alonzo Pinzon, aan boord der *Nina* gekomen, beweerde zijne lange afwezigheid te regtvaardigen, door te zeggen, dat zij onvrijwillig was geweest. Columbus wist het wel beter. «Intusschen, zegt Las Casas, wilde hij wel veinzen, om geen aanleiding te geven dat Satan, die trachtte deze reis te beletten, gelijk hij van den beginne gedaan had, eenig voordeel zou behalen.»

Pinzon was op de zuiderkust van Hispaniola aangeland, terwijl de admiraal de noorderkust had bezocht. Dàar had hij zich eene groote hoeveelheid gouds verschafte. Hij had de helft daarvan onder zijne manschappen verdeeld, om zich van hun stilzwijgen te verzekeren. Hij had met geweld, vier Indianen en twee jonge indiaansche vrouwen ingescheept, die hij in wanhopigen toestand, naar Spanje medenam. Zijn equipagie was gedemoraliseerd, zijn karveel in een allerslechtsten staat: daar hij geheel met zijne begeerlijke operatiën was bezig geweest, had hij zijn schip niet nagegaan, niet onderhouden en hersteld. Het mastwerk en het want bleven ter naauwernood te zamen: de kiel, vol met wormgaten, liet overal water door. Columbus dwong Pinzon om hem de Indianen over te leveren, die hij gevangen genomen had, overlaadde hem met geschenken en goede bejegening, kleedde hen, en zette hen aan wal, opdat zij, overland, naar hun dorp zouden kunnen terugkeeren.

Den 8 ging men in een stroom om er water te halen. De admiraal bemerkte dat het water daar goudschilfers bevatte, en dat goudpoeder zich aan de hoepels der vaten had gehecht: hij gaf aan dien stroom, den naam van *Goudstroom*.

Een bloedig voorval kenmerkte den dag van den 15.

Men bevondt zich in eene breede en diepe golf. Toen men aan land ging, zag men inboorlingen, wier woest voorkomen, uittartende houding en duchtige wapenen niets gemeens hadden met het vreedzaam voorkomen ende zachte manieren der bevolking, die men tot hiertoe ontmoet had. Zij lieten zich door de Spanjaards aanspreken en verkochten hun gaarne boogen en pijlen; een hunner zelfs stemde er in toe om zich op de karveelen te begeven. Columbus liet hem eten voorzetten, gaf hem groene en roode stukken laken, en glazen paarden, en zond hem in eene sloep naar land terug. Toen die boot op het strand aankwam, hadden zich meer dan vijftig eilanders achter de boomen verscholen. De Indiaan die men ontscheepte ging tot hen en sprak met hen: zij legden boog en pijlen neder, en volgden hem naar de sloep. De matrozen verlieten die nu ook; men onderhandelde, op het strand, over den aankoop van een zeker getal wapenen. De Indianen stonden eerst twee bogen af, vervolgens plotseling, hetzij uit eensklaps ontstaan wantrouwen, hetzij met voorbedachten rade, zich naar de plaats begevende waar zij hunne bogen en pijlen hadden nedergezet, kwamen zij van daar terug, met koorden in de hand, om zich van de Spanjaarden meester te maken. «Deze, zegt Las Casas, wetende wat hun te doen stond, dewijl de admiraal hen altijd waarschuwde, vielen op hen aan, gaven een Indiaan eene sabelhouw, en kwetsten een ander met eene pijl.» De overigen namen de vlugt. Columbus gaf aan die golf den naam van *Golf der Pijlen*, tegenwoordig baai van Samana.

«Het was, zegt Washington Irving, de eerste schermutseling, die met de Indianen plaats had, het was de eerste maal dat het bloed der inboorlingen door de blanken in de Nieuwe Wereld gestort werd. Columbus

betreurde het, dat al zijne pogingen om vriendschappelijke betrekkingen aan te knooien verijdeld waren; intusschen troostte hij zich met de gedachte, dat indien het Karaiben of Indianen van de grenzen waren, oorlogzuchtige lieden, zij in het vervolg de kracht van de wapenen der blanken zouden duchten, en geen lust gevoelen om het kleine garnizoen van het fort der Nativiteit te verontrusten.»

HOOFDSTUK VI.

Overtogt van de Nieuwe Wereld naar de Azorische Eilanden.

Den 16 januarij vertrok Columbus uit de golf der Pijlen. Hij stelde zich voor, toen het anker geligt werd, om zijne ontdekking van de Antillen voort te zetten; maar dewijl hij zag dat zijne gezellen zoo bedroefd waren van niet onmiddellijk naar Spanje te vertrekken, zette hij, na twee mijlen hooger op te zijn gegaan, koers regt naar Kastilië.

Van half januarij tot het begin van februarij vaarde men vlak in den wind. Men werd naar het noorden voortgesleept en ging weinig voort. De fokkemast der *Pinta* bleef met moeite staan; zij liep dus zeer slecht: de *Nina* moest telkens langzamer gaan om haar te wachten. Gelukkig was de zee schoon en de luchtgesteldheid zacht genoeg om de indische passagiers er behagen in te doen scheppen zich in het water te doen werpen, en dartelend rondom de schepen te zwemmen.

De tegenwind woei minder hard in de eerste dagen van februarij: men kon regt op Spanje zeilen. Maar de lucht werd van dag tot dag kouder, de wind heviger, de zee onstuimiger: een storm kondigde zich langzaam aan. Reeds den 12, zou de admiraal «gevreesd hebben te vergaan,» zeide hij, «als hij niet geweten had, dat

zijn karveel zoo goed en in zoo goeden staat was.» In den avond, doorkleefden na elkander drie bliksemstralen de lucht aan den gezigteinder, in het noordoosten. De zee ging hol staan. De wind blies den ganschen nacht zóó hevig, dat men alle zeilen moest inhalen.

Den 13, in den morgen, was er eene tijdelijke kalnte, die gedoogde een gedeelte der zeilen te gebruiken; maar, van den middag tot den avond, werd de storm onophoudelijk sterker; eene ijsskoude wind huilde rondom de schepen. De nacht was afgrijselijk; bij het scherpe gefluit van den stormwind, den onophoudelijken, woedenden en hoogen golfslag, die de schepen langs alle kanten bestcokte, vermeerderde de duisternis van eene gelijke zwarte lucht het gevaar en den angst. Nadat Columbus lang vergeefsche pogingen had aangewend om onder het grootzeil zijn koers te houden, moest hij bevel geven om het roer in den wind te rigten en te vlugten. Zijn vertrouwen in de manschap, en de deugdelijkheid van zijn vaartuig veroorloofden hem weldra bijkans weder op den goeden weg te komen. De *Pinta* wilde hem navolgen, de wrakheid van hare masten gedoogde dit niet: niet-tegenstaande alle pogingen, in het volle noorden gejaagd, werd Alonzo Pinzon van zijn admiraal gescheiden. Het was voor Columbus een smartvollen angst te meer, tot aan het einde der reis niet te weten, of zijne ongelukkige makkers van de *Pinta* omgekomen of gered waren.

Bij het opkomen van den dag, den 14, verdubbelde de storm in hevigheid. Den ganschen dag en den geheelen volgenden nacht was het een verschrikkelijk onstuimig, en steeds onstuimiger weder, op eene ziedende zee. Tegenover de woedende krachten der natuur, bij dien graad van hevigheid, zou de vastberadenste man den moed verliezen, indien hij niet hoopte op den bijstand

van een magtiger dan hij. Zonder een oogenblik te kort te schieten aan de pligten der zedelijke geestkracht, zonder een enkel van de hulpmiddelen der zeevaartkundige wetenschap te veronachtzamen, trachtte Columbus den hemel gunstig voor zich te stemmen. In overeenstemming met zijne bemanning, deed hij eene gelofte aan Onze Lieve Vrouw van Guadalupe: degene, die door het lot zou worden aangewezen, zou, in aller naam, op dien pelgrimstogt eene kaars van vijf pond gaan offeren. Men bragt zooveel boonen als er mannen aan boord waren; op eene sneed men met de punt van een mes een kruis; zij werden in de wollen muts van een matroos geworpen en geschud. De admiraal moest het eerst trekken; hem viel de gekruiste boon ten deel.

Zij deden een weinig later eene tweede gelofte aan Onze Lieve Vrouw van Lorette, in de Staten van den Heiligen Vader. Men lootte andermaal om dengene aan te wijzen, die dezen pelgrimstogt uit aller naam zou doen. Het lot wees een matroos aan. Hij was buiten staat om de kosten van dien vromen last te dragen. Columbus beloofde hem uit zijne eigene beurs daartoe te zullen in staat stellen.

De nood klom van uur tot uur hooger: men deed een nieuw beroep op Gods barmhartigheid. Men lootte wie zich naar de kerk van de Heilige Clara, te Moguer zou begeven, daar eene Mis zou laten lezen, en in de kapel zelf een ganschen nacht zou gaan waken en bidden. Het lot wees den admiraal andermaal aan. Men verbond zich eindelijk gezamenlijk om processiesgewijze, blootvoets en in het hemd, naar de digstbijgelegen Onze Lieve Vrouwekerk te gaan, op de eerste kust waar men zou landen.

Columbus heeft ons het hartverscheurend tafereel ge-

schetst van de radeloosheid van zijn gemoed en de diepe smart zijns harten op dien vreeselijken dag. Hij zou, zeide hij, die wreede ramp, met onderwerping gedragen hebben, als zijn persoon alleen ware blootgesteld geweest. «Ik ben mijn leven aan mijn Schepper verschuldigd, en ik heb bij andere gelegenheden den dood in het aangezicht gezien.» Maar het veroorzaakte hem eene onbeschrijfelijke bitterheid te moeten denken, dat het der goddelijke Majesteit behaagde, alles door zijn dood te doen verloren gaan, nadat hij van den hemel de noodige kracht en vertrouwen voor zijne onderneming had ontvangen, nadat hij die roemvol had vervuld, op het oogenblik dat zij aan zijne vorsten een ontzettend grooten roem en eene groote vermeerdering van grondgebied verzekerde. Hij was omringd van lieden die hij, bijna tegen hun wil en dank, had medegesleept; hij hoorde hen, wanhopig, én het oogenblik vervloeken dat zij met hem waren ingescheept, én de vrees door zijne taal ingeboezemd, die hen had belet om terug te keeren, zooals zij verscheidene malen hadden willen doen. Zijne droefenis verdubbelde bij de herinnering aan zijne beide kinderen: wat zou er van hen als weezen te Cordova, op een vreemden bodem nageleten, worden? Want de koning en de koningin, die altijd onbekend zouden blijven met de diensten welke hij hun bewezen had, en de gelukkige tijding die hij hun bragt, zouden geen enkele reden hebben om hen te beschermen. Als hij nog maar de verzekering had dat de *Pinta* niet was gezonken, dat men, ten minste, door haar, de Ontdekking zou vernemen! Maar met zijn gansche werk verloren gaan! Verloren gaan, en aan het nageslacht zijne eigene verdwijning als een argument te meer nalaten dat men zeer zeker, gedurende eeuwen, zou voorhouden aan wien ook,

die, gelijk hij het had gehad, de gedachte zou hebben om de wereld te vergrooten!

In den grond wanhoopte Columbus echter nimmer. Sedert het begin van den storm, had hij het verdek nacht noch dag nooit ééne minuut verlaten: aan den regen, aan den golfslag blootgesteld, ten prooi aan de vlijmendste pijnen van jicht; niet in staat om te eten of te slapen, was zijne zwakheid zóó groot, dat als de spatten der golven hem voorbij de oogen gingen, hij duizelig werd. Hij verweet zich dit als een gebrek van vertrouwen op de Voorzienigheid: ongetwijfeld zou het gezigt van zijne zonden, zeide hij, hem met regt hebben kunnen doen denken dat God hem, om hem daarvoor te straffen, in zijne eeuwige wijsheid, van het menschelijk voordeel van zijn arbeid had willen berooven. Hij zag eene fout in zijn groot verlangen om zijn roem te redden; en dit was zijne ernstigste reden om te vreezen, dat hij hem niet zou redden. Maar, van den anderen kant, werd hij met kracht opgewekt door de herinnering der gunsten, welke God hem had gedaan. Was het mogelijk dat God, door slagen van genade en van kracht, zijn aanzoek in Kastilië zou hebben doen gelukken, dat hij hem, als bij de hand, tot de Ontdekking geleid, dat hij hem zoo volkomen eene moeilijke zegepraal verleend, dat hij al zijne verwachtingen zou vervuld hebben, om vervolgens al de uitkomsten te vernietigen? Was zijn togt eigenlijk niet, bovenal, tot Gods glorie? Neen, die magtige God, zou hem niet verlaten, nadat hij hem verhoord, gesteund had, «alleen tegen allen,» na zichtbare wonderen voor hem gewrocht te hebben: zoovele en dergelijke redenen beletten hem «om den tegenwoordigen storm te vreezen.»

Zich in zijne kajuit begevende, schreef hij vaardig

een kort en zakelijk verhaal van zijne reis. Bij een afzonderlijk briefje, verzocht hij ieder die dit verhaal zou vinden, het aan de koningin van Kastilië te brengen, in haren naam, eene belooning van duizend dukaten belovende. Hij wikkelde het in wasdoek, sloot dit pakje in een koek van was, plaatste die in eene ton, sloot deze hermetisch, en wierp haar in zee. Zijne equipage dacht dat dit de vervulling was van eene geheime belofte. Hij deed in een tweede vaatje, stevig gesjord aan den achtersteven der *Nina*, een tweede exemplaar van zijn verhaal, opdat wanneer de bodem zou zinken, het vaatje, als een baken boven het wrak drijvende, kans zou hebben eens gevonden en opgevischt te worden.

Zoo gingen de geheele dag en de nacht van den 14 voo:bij. Bij den dageraad van den 15, had de admiraal een straal van hoop: hij zag, in de lucht, ten westen, een begin van ophelderen. Hij giste, dat de wind aan die zijde zou verspringen, het gewoon voortteeken van het einde der stormen. De wind liep inderdaad, na eenige oogenblikken, oostwaarts. Bij het groote zeil, het eenige dat men sedert den laatstvoorigen dag had opgehaald, kon men het kleine lijzeil voegen, dat gelijk staat met hetgeen men tegenwoordig noemt «de reven uitbinden.» Ofschoon de zee nog verschrikkelijk was, scheen zij toch bedaarder te willen worden.

Plotseling riep de wacht van de groote mast: Land! Dezelfde kreet, weleer, op het gezigt van de Nieuwe Wereld geslaakt, had geen grooter vreugde onder de equipage veroorzaakt. De blijdschap was des te levendiger, dewijl de kust, die men ten noord-oosten, in de lijn der kraanbalken had, door eenige stuurlieden voor Madera, door anderen voor Cintra, aan de monding van den Taag, gehouden werd; de meesten zelfs, opge-

wonden door het ongeduld van hun verlangen, verzekerden dat het de spaansche kust was. Columbus oordeelde juist: hij zeide dat men een der Azorische Eilanden in 't gezigt had.

Men was slechts vijf mijlen van land verwijderd; maar de wind keerde plotseling, vlak ten noordoosten, en, daar de zee, met de uiterste hevigheid te keer gaande, niet minder tegen was dan de wind, moest men nog, gedurende drie dagen en twee nachten, op de gevaarlijkste wijze laveren, het eiland rondzeilende, maar niet naderende. In den avond van den 17, stond men op het punt van het anker te laten vallen. Men wierp het anker uit; de kabel brak, door de golfslag, zoo hevig stampte het schip. In volzee teruggedreven, bragt men den nacht in des te doodelijker angst door, dewijl, nadat men zich gered had geacht, alle hoop op eene betere toekomst verloren scheen. Ondanks zijne ongerustheid, gelukte het Columbus, dien nacht voor de eerste maal sedert honderd uren, te slapen.

Bij het opgaan der zon, op maandag 18, landde de *Nina* te Santa-Maria, het zuidelijkste der Azoren. De admiraal zond zijne sloep aan wal. De bewoners verborgen den matrozen niet hunne bewondering dat hun brooze vaartuig aan den ongehoorden storm ontsnapt was, die sedert twee weken heerschte. Hunne verbazing en hunne vreugde werden nog verhoogd, en zij dankten God openlijk; toch zij vernamen dat het karveel van Indië terugkwam. Aan de sloep eene naburige ankerplaats hebbende aangewezen waar de *Nina* beter zou liggen, hielden zij drie matrozen aan wal, ten einde zich de wonderen der reis lang en breed te doen verhalen.

Na zonsondergang praaiden drie inwoners van den oever het karveel. De admiraal zond hun zijne sloep, zij

bragten versche levensmiddelen van wege den gouverneur aan boord. Deze portugesehe gouverneur, Jan de Castaneda, beweerde dat hij Columbus kende; hij liet hem aankondigen, dat hij hem den volgenden dag zou komen bezoeken, en hem zijne drie matrozen wiens verhalen, zeide hij, hij niet vermoed werd aan te hooren, zou terugbrengen.

Columbus ontving de boodschap van Castaneda met eerbiedsbetuigingen. Het was avond, de stad lag ver, hij liet den boodschappers bedden aan boord geven. Toen hij ze den volgenden morgen wegzond, verzocht hij hen onmiddellijk een priester te zenden naar eene hermitagie die niet ver van daar, op de kust gelegen was, om de heilige Mis te doen: de helft van zijne equipagie zou zich eerst derwaarts begeven, hij zelf zou er vervolgens met de andere helft komen.

Een gedeelte der matrozen, blootsvoets en in hun hemd, begaven zich inderdaad naar de hermitagie. Terwijl zij daar baden, omsingelde eene talrijke troep, voetvolk en ruitery, door den gouverneur aangevoerd, de kapel en nam hen gevangen. Eene strook lands belette de kapel van de ankerplaats te zien. De admiraal wachtte zonder achterdocht, tot elf ure, de terugkomst van zijne manschappen. Toen hij hen ten elf ure niet terug zag, vreesde hij dat hunne sloep aan de andere zijde van den landtong zou vergaan zijn. Hij ligtte het anker, en zeilde de kust op tot regt voor de kapel; hij zag toen een peloton ruiters op het strand afstijgen, in zijne sloep gaan, en zich naar de *Nina* rigten, de gouverneur was met hen. Zoodra zij onder het bereik der stem gekomen waren, vroeg hij dat de admiraal hem zijne persoonlijke veiligheid zou verpanden, indien hij aan boord kwam. Hij kreeg alle mogelijke zekerheid, wat hem niet belette, op een afstand, in de sloep te blijven.

Columbus sprak hem met verontwaardiging aan: Met welk regt en welke reden hield hij zijne mannen terug? De Portugezen werden in de kastiliaansche havens zeer wel ontvangen; zij liepen daar even vrij binnen en bevonden zich er even veilig als te Lissabon zelf. De koning en de koningin van Spanje hadden hem crediet- en aanbevelings brieven gegeven voor al de vorsten, heeren en menschen der wereld: hij was hun admiraal van den Oceaan en hun onderkoning van Indië. Zij hadden hem voorgeschreven om zooveel mogelijk eer te bewijzen aan de portugesche schepen, welke hij zou ontmoeten. Al zou men hem zijne manschappen niet teruggeven, zou hij niettemin naar Kastilië terugkeeren: hij had nog mannen genoeg om zijn karveel tot Sevilla te brengen. Hij had goede getuigen voor de beleediging, welke men zijne vlag aandeed. Hij zou haar wreken, al moest hij het gansche eiland ontvolken. Men zou hem zijne matrozen teruggeven of, hij gaf zijn woord, dat hij vóór zijn vertrek, ook meer dan honderd Portugezen zou gevangen nemen.

Castaneda antwoordde dat men op de Azorische Eilanden noch den koning, noch de koningin van Spanje, noch al hunne Lrieven kende; dat men den Spanjaarden zou toonen wat de Portugezen waren; dat men daarenboven volgens goede bevelen uit Lissabon handelde.

Columbus onderstelde dat gedurende zijne afwezigheid de oorlog tusschen de beide landen was uitgebroken. Hij ging naar zijne landingplaats terug: het weder en de wind waren te kwaad, om, nu iets anders te kunnen doen. Hij nam aan boord de beschikkingen voor de vaart en het gevecht die door dergelijke omstandigheden geboden werden. Niettegenstaande al zijne voorzorgen sneed men, gedurende den nacht, de ankertou-

wen door. Castaneda had er ongetwijfeld opgerekend dat het karveel bij zulk weder op de kust zou geworpen worden. Hij wist wel dat het beste gedeelte der bemanning in zijne handen was: eigenlijk gezegd bleven er nog maar drie matrozen aan boord der *Nina* over: de overige schepelingen waren Indianen, scheepsjongens, nieuwelingen, bedienden en officieren der kroon. Toen de ankertouwen losgesneden waren, ging Columbus, zoo goed hij kon, op weg naar het eiland St. Michael. Twee dagen lang deed hij vergeefsche pogingen om het te naderen; het gelukte hem zelfs niet het te zien: bij den storm was nog eene dikke mist opgekomen; in den avond van den 22, moest hij weder naar de ongestvrije ligplaats van Santa Maria terugkeeren.

Weinig tijds daarna, kwam er eene boot bij de *Nina*. Daarin bevonden zich een notaris en twee geestelijken. Van den admiraal waarborg verzocht en gekregen hebbende voor hunne persoonlijke veiligheid, kwamen zij aan boord en vroegen Columbus om hun het bewijs te leveren, dat hij werkelijk zijne reis had gedaan met autorisatie en commissie van de koningen van Spanje. Hij begreep dat Castaneda de gevolgen van zijne trouweloosheid begon te duchten. De bedreiging om aan wal te komen en het eiland te verwoesten, bedreiging welke hij besloten was uit te voeren, had het gouvernement en de bevolking in onrust gebracht. Men had hem niet kunnen doen omkomen, men zag hem zich niet verwijderen; zijne gezellen die men gevangen hield, hadden ongetwijfeld het onbuigzaam karakter van den weergaloozen Genuees bekend gemaakt; men was bevreesd: na hem gevraagd te hebben om papieren te lezen, die men in den beginne zich zelfs niet gewaardigd had aan te zien, verklaarde men zich voldaan. Den volgenden morgen, 25,

werden zijne sloep en zijne mannen hem teruggezonden. Zijne manschappen deelden hem mede, dat de koning van Portugal, vernomen hebbende, dat hij naar Indië zou gaan, bevel had gezonden naar al zijne overzeesche bezittingen om hem overal waar hij zou komen, gevangen te nemen en te houden. Ware hij in de magt van Castaneda gevallen, nooit zou hem de vrijheid hergeven zijn.

HOOFDSTUK VII.

Overtogt van de Azorische eilanden naar Palos.

Gedurende twee dagen laveerde Columbus rondom de Santa Maria, om eene ligplaats te vinden: hij zou dan hout en ballast ingenomen hebben. Hij vond overal slechts eene ongenaakbare kust, of, indien de *Nina* het anker kon werpen, dan belette de hevigheid van de deining de sloep om op het strand te komen. Den 24, voor zonsopgang, blies eene stevige bries uit het zuidwesten; Columbus voorzag dat de wind onmiddellijk naar het zuiden zou keeren, en, in die onderstelling, was de ondergang der *Nina* zeker, indien hij dicht bij de kust bleef; hij haastte zich dan naar de volle zee terug te keeren, in welken staat het schip zich ook bevond.

Het weder was ruw, maar de wind gunstig tot den 27. Toen bevonden zij zich nog slechts honderd twintig mijlen van Kaap Sint Vincent. De wind weigerde plotseling: men ging niets meer vooruit tot den 2^{en} maart. Toen op dien dag de zon onderging, overviel een plotselinge stormwind het karveel zoo ongelukkig, dat al de zeilen, tot het laatste toe, werden afgerukt. Men meende te vergaan. Men deed eene nieuwe gelofte: men lootte, wie blootvoets een pelgrimstogt zou doen naar Onze Lieve Vrouw der Cinta, in de provincie van Huelva,

Het lot wees nogmaals Columbus aan. Deze volharding van het toeval om hem uit te kiezen, had, volgens Washington Irving «iets *zonderlings*.» De admiraal legde de zaak in een vromer en zedelijker zin uit: hij zag daarin een bewijs, dat de Voorzienigheid hem altijd zou vergezellen en hem zou redden, na hem, door de grootheid en de aanhoudendheid der gevaren te hebben aangetoond, dat de goede uitslag van haar alleen, niet van hem had afgehangen.

Den 5 wezen verscheidene kenteekenen aan dat het land dicht bij was; volgens de gezellen van Columbus, moest het Portugal wezen. De storm werd zóó hevig, dat zij betwijfelden of iemand hunner wel ooit in de haven zou komen. Zij deden gezamenlijk, de gelofte, dat wanneer zij het geluk mogten hebben den voet weder aan wal te zetten, zij den volgenden zaterdag, op brood en water zouden vasten. De strijd der elementen werd nog heviger gedurende den nacht. De regen viel met stroomen uit den hemel, afgrijselijke bliksemstralen doorkliefdten de zee, het geratel van den donder weerklonk van alle kanten. In het holle van den nacht, riep men: Land! In de duisternis, was dit een gevaar te meer, en, van allen, het vreeselijkste. Waar bevond men zich? Waar zou men eene haven, een veilig strand, eene geschikte streek vinden? Het land vlugten moest men tot elken prijs; maar zeilen uitzetten om boven de kust te komen, was eene wanhopige manoeuvre. De admiraal had vertrouwen in God en in zijne masten: «al de zeilen vierende», zegt Washington Irving, «deed men wat men kon», zegt de heer Roselly de Lorgues: «God behoedde hen tot dezen dag», zegt Las Casas.

Bij het aanbreken van het morgenlicht, herkende

Columbus de rots der Cintra, bij de monding van den Taag. Dewijl hij te Lissabon had gewoond, was het hem bekend, hoeveel gevaren het binnenloopen in den Taag bij ruw weder opleverde. Hij had geen ander middel om zich te redden; hij ging de straat binnen. Tot 5 ure in den namiddag, bevond hij zich zoo klaarblijkelijk in gevaar van te vergaan, dat de bewoners van het stadje Cascaës, die getuigen waren van zijne stoutmoedigheid en zijn nood, den ganschen morgen in het gebed doorbragten en voor hem waskaarsen in hunne kerken lieten branden. Ten drie ure eindelijk wierp hij het anker in de ligplaats van Rastello. Van de *Nina* en van land, steg aanstonds een lange kreet van dankbetuiging op.

De eerste zorg van Columbus bestond hierin dat hij een koerier naar het Spaansche hof zond. Hij schreef ook aan den koning van Portugal. Deze bevond zich toen op zijne verblijfplaats van Val-Paradis, negen mijlen van Rastello af. Columbus vroeg hem verlof om zijn karveel naar Lissabon te voeren. Rastello was eene slecht bewaakte stad; roovers konden vernemen dat hij was aangekomen, weten dat hij naar Indië was gegaan, meenen dat hij eene lading goud terugbragt, en een aanval op de *Nina* beproeven.

Een portugeesch schip, gewapend met het geduchtste geschut, dat men nog op eenig schip ter wereld had gezien, zond den volgenden dag zijne sloep met een officier aan boord der *Nina*. Die officier noodigde Columbus uit om aangifte te komen doen bij de koninklijke douane en aan den bevelhebber van het schip. Columbus antwoordde dat hij admiraal van Kastilië was, dat hij, in die hoedanigheid, noch aan de douane, noch aan den bevelhebber rekenschap te geven had; dat hij zijn karveel niet zou verlaten, tenzij daartoe door overmagt

gedwongen. De officier gaf hem dan in bedenking om iemand van zijn staf in zijne plaats te zenden. Columbus antwoordde: dat of hij iemand zond of zelf ging, hij in elk geval te kort zou doen aan de prerogatieven van zijn rang; dat niemand zijn schip zou verlaten, tenzij men hem mogt wegvoeren; dat het de gewoonte der spaansche admiraals was te sterven, niet zich over te geven of hunne manschappen uit te leveren. De officier verlangde toen niets meer dan dat hij de bewijzen wenschte te zien van de hoedanigheid van admiraal die Columbus zich toeschreef. Columbus toonde hem zijne opene brieven.

Deze houding van Columbus bewijst dat hij vreesde met een anderen Castaneda te doen te hebben. Hij vergiste zich. Weinige uren daarna kwam de bevelhebber van het schip met groote plegtigheid, onder het geluid der pijpen, der trompetten en der cimbalen, aan boord van het karveel. Nog meer de verhevenheid zijner gevoelens dan de voorschriften der etikette opvolgende, bewees hij niet alleen gaarne alle mogelijke eer aan Columbus, maar bood hem hartelijk en zonder eenig voorbehoud zijne diensten aan. Jan II had aan zijne mannen van den Taag niet dezelfde bevelen gegeven als aan de gouverneurs der koloniën, dewijl hij niet kon voorzien dat de admiraal uit Indië terugkeerende, zich zoo dicht bij Lissabon zou durven wagen.

Intusschen was de tijding van Columbus' aankomst en de ontdekking van Indië in Lissabon verspreid geworden. Den 6 en 7 maart, was het op den stroom, tusschen de hoofdstad en Rastello, ondanks den wind en den regen, als eene processie van booten, schepen, schuitjes die de *Nina* en haar glorievollen admiraal kwamen bezoeken. Burgers, zeelieden, hovelingen, menschen uit de volks-

klasse, officieren der kroon, oude vrienden van Columbus, en ongetwijfeld, vele zijner vroegere tegenstanders, waren verrukt toen zij de verhalen der equipagie hoorden, de Indianen zagen, en al de zonderlinge en vreemde voorwerpen die het karveel vulden. Allen betreurden de verblindheid van de raadslieden van Jan II, die hem belet hadden om Spanje in zulk eene overheerlijke onderneming vooruit te zijn. «Zij zegden Onzen Heer bijzonder dank voor het geluk en de uitbreiding van het christendom, dat hij in handen van Kastilië had gesteld.» De godsvrucht zijner koningen, zeiden zij, zou hun van de goddelijke goedheid, dit onvergelijklijk voorregt verworven hebben.

Den 26 maart, stelde een hofkoerier Columbus een brief van Jan II ter hand. De koning wenschte hem in de welwillendste bewoordingen geluk, en vroeg hem, om, terwijl het weder hem belette zijne ligplaats te verlaten, eenige oogenblikken te Val-Paradis te komen. Terzelfder tijd gaf hij bevel aan de koninklijke beambten om den admiraal kosteloos te voorzien van al wat hij voor zich, zijn schip en zijne equipagie zou noodig hebben.

Columbus maakte zich ongerust over deze uitnoodiging, zij kon een strik verbergen. Maar onder welk voorwendsel zou hij haar van de hand hebben gewezen? Hij vertrok, vergezeld van een zijner officiers. Onderweg, te Sacamben, waar hij overnachtte, wachtte hem een gedeelte van het koninklijk huis. Toen hij, den volgenden dag, Val-Paradis naderde, kwam hem een stoet der schitterendste ridders van het hof te gemoet. Aan het paleis ontving Jan II hem met de vriendelijkste onderscheiding: hij liet hem in zijne tegenwoordigheid nederzitten, hij verzekerde hem dat hij alles wat hem, in geheel Portugal, van dienst kon zijn, ter zijner beschikking stelde,

zoowel voor hem als voor zijne souvereinen; hij luisterde met al de blijken van de grootste belangstelling naar het verhaal zijner reis en zijner beschrijvingen van Indië. Hij wenschte hem geluk met den goeden uitslag zijner onderneming: hij was verrukt, zeide hij, dat deze togt was gedaan; intusschen had hij reden om te gelooven, dat uit kracht van zijn tractaat van 1479 met Spanje, deze ontdekking en deze verovering aan de kroon van Portugal toekwam, Columbus antwoordde dat hij de bepalingen van dit tractaat niet kende: hij wist slechts ééne zaak, dat de Koningen van Spanje hem verboden hadden naar Guinea of naar de Goudmijn te gaan, dat zij dit bevel in al de havens van Andaluzië hadden doen afkondigen, en dat hij het stipt had nagekomen. De koning antwoordde zeer welwillend, dat hij overtuigd was dat de zaken volkomen in orde waren. Daarenboven, voegde hij er bij, dat deze zaak, zonder scheidslieden, zeer goed tusschen de beide kroonen zou geregeld worden. Bij het einde van dit gehoor, vertrouwde Jan II Columbus aan de gastvrijheid van den Prior van Crato aan, die de voornaamste persoon was van allen de te Val-Paradis aanwezigen.

De volgende dag was een zondag: toen de koning de heilige Mis had bijgewoond, wilde hij een nieuw onderhoud met den admiraal hebben. Hij ondervroeg hem meer in bijzonderheden dan den vorigen avond over zijn togt. De spijt van den koning, dat hij zijne voorstellen vroeger niet had aangeneem; zijn levendig verlangen om zich de uitkomsten der onderneming toch toe te eigenen; zijne volharding om met dit doel, tegen de duidelijke waarheid in, de Nieuwe Wereld te verwarren met zijne landen, tusschen de kaap Non en Oost-Indië gelegen, welke door een bul van paus Martinus V uitsluitend aan Portugal

waren voorbehouden; kortom de spijt en de ijverzuchtige neerslagtigheid van Jan II ontgingen der admiraal volstrekt niet: hij trachtte door naauwkeurig en scherpzinnig berekende antwoorden alle gevaarlijke dubbelzinnigheid te voorkomen of te verdrijven. Het gelukte hem niet. Hetzij de koning waarlijk twijfel voedde, hetzij hij, in allen gevalle, goeddacht daaryan te doen blijken, riep hij zijn raad bijeen, en onderwierp het vraagstuk aan zijn oordeel.

De raadslieden van Jan II waren in 1495 meerendeels dezelfde die in 1484 den togt belagchelijk gemaakt en zijn ontwerper voor een eerzuchtigen visioenaris hadden uitgekreten. De goede uitkomst door hem verkregen, bedekte hen met schaamte. Columbus naar hen zelve beoordeelende, meenden zij dat hij in Portugal gekomen was om het wrange en kinderachtige genoeg te smaken om hen te trotseren, of, zoo als zij zeiden, de kroon te beleedigen. Zij betitelden met den naam van onbeschaamdheid en uitdaging, de zedige maar levendige vreugde welke op zijn gelaat te lezen stond en in zijne gesprekken doorstraalde: hij schepte er vermaak in, zeiden zij, om den koning berouw te doen gevoelen dat hij zijne voorstellen niet had aangenomen. De aardrijkskunde niet kennende, of veinzende haar niet te kennen, verzekerden sommigen hunner, dat de landen door Columbus ontdekt, aan Portugal toebehoorden. Daar waren er, die onbewimpeld te kennen gaven, dat hij op staanden voet moest gedood worden. Dat was, volgens hen, het eenige middel om de ernstigste verwikkelingen tusschen Portugal en Kastilië te voorkomen. Zij gaven te verstaan dat die moord gemakkelijk zou kunnen gepleegd worden, zonder dat de koning daardoor in een kwaad daglicht zou komen. Zij wisten hoeveel militaire fierheid er in Columbus' hart huisvestte. Zij hielden hem teregt niet

in staat om te gedoogen dat zijn graad, zijne vlag, zijne vorsten en zijn persoon wierden beledigd: men zou hem op het terrein der eer zoover drijven, dat er een twist zou ontstaan: het overige zou van zelf volgen. (1)

Jan II verafschuwde die voorstellen. Hij was ijverzuchtig, maar niet wreed of lafhartig. Hij had de wetenschap lief, hij achtte de zeelieden hoog; om die dubbele reden zou hij Columbus bewonderd hebben; zijne gedachten nog hooger verheffende «beschouwde hij hem als de weldoener van het menschelijk geslacht»: zulk een man was, in zijne oogen, heilig voor iederen «katholieken vorst.» Niet tevreden met te verbieden dat men de handen aan hem sloeg, gaf hij bevel dat men hem met dubbelen eerbied en ontzag zou behandelen.

De admiraal nam op maandag afscheid van den koning. De koningin, die zich op dit oogenblik in het klooster van den heiligen Antonius bevond, digt bij Villafranca gelegen, had hem verzocht niet te vertrekken zonder haar een bezoek te brengen: hij begaf zich naar dit klooster. Hij werd daar met vragen beladen, en uitermate welwillend behandeld. Hij bragt den nacht vervolgens te Llandra door. Op dingsdag kwam een officier des konings hem het aanbod doen om hem tot de grenzen te begeleiden, indien het hem aangenaam mogt zijn over land naar Spanje terug te keeren: paarden, nachtverblijf, al wat hij noodig mogt hebben, zou hem op kosten der koninklijke schatkist worden verstrekt.

---

(1) Dit is de getuigenis van Vasconcellos. Garcia de Resende spreekt er niet anders van: „De koning werd aangezoekt, zeide hij, goed te vinden dat men hem zou dooden, dewijl na zijn dood die ontdekking door Kastilië niet verder zou doorgezet worden.” Jan de Barros is even stellig: de hovelingen, zoo verzekert hij, boden aan „hem zelve te dooden.”

Deze officier bragt reeds een muildier uit de koninklijke stallen voor Columbus mede, en een ander voor zijn adjudant. De admiraal wilde liever aan boord van zijn schip terugkeeren. Hij kwam den volgenden nacht te Rastello aan, en zeilde op woensdag, 15 maart, naar Palos.

Sedert lang heerschte te Palos eene sombere droefenis. De geheele stad was in rouw en zeer verbitterd. Men meende dat de drie ongelukkige schepen, die opgeofferd waren aan de eerezucht van den italiaanschen gelukzoeker, voor altijd in de afgronden der Duistere Zee, te midden van afgrijselijkheden welke de verbeelding weigerde zich voor te stellen, waren verzwolgen. De alcaden, de zeesijndicus, die in naauwe betrekking met het hof stond, konden niet de minste berigten daaromtrent mededeelen. Geen huis waarin men niet weende, geen gezin dat Columbus niet vervloekte, en geen wraak tegen hem riep. De afgrijselijke stormen van een winter zonder wedergade, hadden de onmogelijkheid van de onderneming zelve nog sterker doen gevoelen, en de laatste schemering van hoop in ieders ziel uitgedoofd.

Op vrijdag 15 maart, tegen den middag, zagen de lieden die op de havendammen van Palos rondsletterden, in de verte een karveel in bijna ontredderden toestand, en dat niemand wachtte, door eene ligte bries gestuurd, in de verte met moeite de Odiel opvaren. Aan zijn vorm, zijne tuigagie, zijn gang, en zijne admiraalsvlag, hadden zij de *Nina* al spoedig herkend. Het berigt werd verkondigd en verspreidde zich, snel langs de kust, op de kaden, in de huizen. De winkels werden aanstonds gesloten, de geheele bevolking snelde naar het strand, het gejuich werd men tranen vermengd. De klokken werden allen geluid, het kanon bulderde, de vensters werden

met bloemen versierd, de straten met laken en tapijten belegen. Al die plaats kon nemen in eenig vaartuig haastte zich om het karveel te gemoet te gaan.

Het kwam weldra aan wal. Men vernam den wonderbaar gelukkigen uitslag van de reis; men zag de edele metalen, de vogelen met hun schitterenden vederdosch, de zonderlinge en verscheiden voortbrengselen en de Indianen, die buitengewone wezens door den admiraal medegebragt; men vernam dat geen enkele der mannen die tot de stad Palos behoorden, in Hispaniola was achtergelaten: die welke de *Nina* niet medebragt, zouden, ongetwijfeld, spoedig met de *Pinta* komen. Toen steeg de vreugde ten top; de bewondering, de dankbaarheid, de hartelijke eerbied vonden geen woorden genoeg om zich aan Columbus uit te drukken. Hij ontscheepte te midden van dat enthousiasme. «Eene ontzettend groote processie werd gevormd om hem naar de voornaamste kerk te vergezellen, en God te danken, zegt Washington Irving, toegelaten te hebben dat zulk eene gewigtige ontdekking door bewoners van Palos werd gedaan.»

In den avond van denzelfden dag wierp de *Pinta*, op hare beurt, het anker in de haven van *Palos*. Nadat de storm haar van den admiraal had gescheiden, had hij haar in de golf van Biscaye gestuurd; zij was te Bayonne aangeland. Te Bayonne had Alonzo Pinzon, overtuigd dat de *Nina* vergaan was, schandelijk gespeculeerd op den onderstelden dood van zijn hoofd en zijne togtgenooten: hij schreef aan de Koningen, niet slechts om hun de Ontdekking mede te deelen, maar ook om zich zelve de verdiensten en de eer daarvan toe te eigenen. Men oordeele nu over zijn schrik en zijne schande, toen hij, midden in de haven van Palos, op diezelfde zoogenaamd in de golven begraven *Nina*, de admiraalsvlag van Christo-

phorus Columbus zag wapperen! Hij sprong in eene sloep, zakte den stroom af, en uit vrees dat hij in de stad zijn bevelhebber zou ontmoeten, begaf hij zich steelswijze, langs de afgelegenste voetpaden, buiten de stad: hij bleef daar, ziek en verborgen, totdat de admiraal van Palos vertrokken was, en durfde eerst toen in zijn huis terugkeeren. Hij ontving daar weldra van het hof het gestrengte antwoord dat hij verdiende: de vrees en de gewetenswroegingen verergerden zijne ziekte dermate, dat hij binnen weinige dagen stierf, als een gedenkwaardig voorbeeld van de bittere misrekeningen eener nijldige en deloyale ijverzucht.

De omstandigheid met betrekking tot de plotselinge verschijning der *Pinta*, aan Columbus het aangenaamste, was te vernemen dat de equipagie geheel compleet was aangekomen: geen matroos, geen scheepsjongen ontbrak. De vreugde keerde dus, van dien eersten dag af, in al de gezinnen terug, eene volmaakte en onverdeelde vreugde. In dergelijke omstandigheden herinnerden de admiraal en zijne gezellen zich, met geluk, de gelofte welke zij aan gene zijde der Azorische eilanden gedaan hadden, om processiesgewijze naar de dichtstbij gelegen kapel van Onze Lieve Vrouwe te gaan, in het eerste land waar zij zouden aankomen. Castaneda had niet gedoogd dat zij die godvruchtige gelofte te Santa Maria voltrokken. De kapel van Onze Lieve Vrouwe van het klooster van de Rabida was nu de dichtste, zij werden daarheen geleid door Columbus: de hoog vereerde pater gardiaan Juan Perez, deed nu, even als hij in den angstvollen en stillen nacht de Heilige Mis voor het vertrek had gedaan, de plegtige Heilige Mis van dankzegging, onder de vervoering der algemeene vreugde.

Al de matrozen die teruggekomen waren, behoorden

niet op Palos te huis. Die welke in de min of meer verwijderde havens woonden, brandden ook van het voorzeker wettig en edel verlangen, om hunne familiën terug te zien, vooral zich aan haar te vertoonen om haren wreedten angst te doen eindigen: de admiraal haastte zich hen uit de dienst te laten gaan.

TWEEDE BOEK.

TWEEDE REIS (1495—1496).

EERSTE HOOFDSTUK.

Ontvangst van Columbus aan het hof — In overleg met de Koningen, beraamt hij eene tweede reis.

Het hof hield verblijf te Barcelona. Columbus kon niet twijfelen of zijne aankomst bij de Koningen zou voor hen een feest en voor hem zelven eene zegepraal zijn: hij wilde de eerbewijzingen niet opzoeken. Hij vroeg de bevelen van zijne souverainen, en sloot zich, in afwachting van hunne ontvangst, in zijne dierbare cel van de Rabida op, biddende, wakende, mediterende, arbeidende, met een even nederig hart als in de slechtste dagen, en een even gestreng leven. Hij schreef, voor de Koningen, in deze geliefde afzondering, een reisverhaal, minder beknopt dan hetwelk hij van Rastello had gezonden. Hij gaf hun den raad om de pas ontdekte landen aan den Heiligen Stoel te vereeren, om zijn zegen op de verdere onderneming te vragen, om van zijne welwillendheid eene bul te vragen die, ten einde hunne aanwinsten te beschermen, het uitgebreide veld der ont-

dekkingen ter zee tusschen Kastilië en Portugal afbakende. Terzelfder tijd maakte hij de aantekeningen en teekende de kaart om aan den Heiligen Vader te worden opgezonden, ten einde hem de noodige inlichtingen te verschaffen en hem te helpen in het moeilijk werk dier verdeeling.

Hij vervulde vervolgens, in naam zijner equipagie, de vrome pelgrimspligten, die het lot hem driemaal had opgelegd. De zes Indianen medenemende, die in Europa waren gekomen (een hunner was op de terugreis gestorven, drie anderen bleven ziek te Palos), begaf hij zich eerst naar Onze Lieve Vrouw van Guadalupe. Deze pelgrimsplaats werd bediend door een klooster van religieusen. Columbus trad de kapel binnen met eene brandende waskaars van vijf pond in de hand. «In deze geestelijke afzondering, ondervond hij, zegt de heer Roselly de Lorgues groote geestelijke vertroosting; verkeerde met heilige mannen en knoopte betrekkingen met hen aan die werden aangehouden. Hij beloofde aan die religieusen, ter herinnering aan hunne sympathie, den naam van hun klooster aan een der eilanden te geven, die hij nog zou ontdekken; en hield weldra zijn woord. Hij kwam vervolgens te Moguer, bij Palos, in het klooster van de heilige Clara terug. Zijne hoedanigheid van lid van de Derde Orde stelde hem in gemeenschap van gebeden met dat huis: hij liet daar eene plegtige heilige Mis opdragen en bragt den volgenden nacht alleen in de kapel in aanbidding voor het Heilige Sacrament door. Den volgenden dag bezocht hij, te Moguer, zijne vrome vrienden, den eerwaarden heer Sanchez en Cabezudo. Hij vond er behagen in om hun de Indianen en het goud van de Nieuwe Wereld te laten zien. Hij vervulde, met dezelfde godsvrucht, in dezelfde provincie van Huelva, zijne derde

geloofte, de pelgrimsreis, blootsvoets en in zijn hemd, naar Onze Lieve Vrouwe van de Cinta.

In de Rabida teruggekeerd, bragt hij daar nog zeven dagen door. En dewijl hij al zijne verplichtingen had nagekomen, al zijne dringende bezigheden verrigt, konden de pater gardiaan en hij, in langdurige gesprekken, de onvergelykelijke vreugden der vriendschap, der wetenschap en der godsvrucht genieten. Na verloop van die zeven dagen, vertrok Columbus naar Sevilla. Hij ontving daar het antwoord van het hof. De Koningen overlaadden hem met gelukwensen en noodigden hem uit om hen onverwijld te bezoeken. Zij ontwierpen reeds een tweeden ontdekkingstogt, gewigtiger dan de eerste; zij stelden zich voor mondeling met hem de toebereidselen daarvoor te bespreken; zij noodigden hem uit om de maatregelen te bestuderen en te Sevilla en elders te beginnen te nemen, welke hij noodig zou achten om zijn nieuwen togt gemakkelijk te maken en te bespoedigen; zij gaven hem verlof om per omgaanden koerier mede te deelen wat zij moesten doen. Hij zond op staanden voet eene uitgewerkte memorie over de schepen, de bemanning, de krijgs- en andere behoeften van allerhanden aard, welke het, zijns inziens, goed zou zijn bijeen te brengen; vervolgens begaf hij zich op weg naar Barcelona.

Het seizoen was overheerlijk. Hij moest in de grootste breedte van het spaansch grondgebied de meest bevolkte en bloeiende provinciën doortrekken. Van het eene uiteinde tot het andere der monarchie was er slechts sprake van de Ontdekking van Indië. «De openbare meening,» had niet «de waarheid overdreven,» zooals Washington Irving beweert: zulk eene gebeurtenis wordt niet overdreven. Het is veeleer zeker dat de volksverbeelding lang onvermogen was om het feit in al zijne groot-

heid en het ontzaggelijke zijner uitkomsten te begrijpen. Maar eenige bijzonderheden werden bekend en verklaard in zulke bewoordingen dat zij wel geschikt waren de gemoederen te doen ontvlammen, de menigte in opschudding te brengen. De reis van Columbus was eene onbeschrijfelijke ovatie. «De heirwegen en het platteland, zegt Pater Charlevoix, weergalmden van de toejuichingen der bevolkingen, die alles verlieten om hem te zien.»

Men organiseerde cavalcaden. Huidalcos, landlieden, werklieden, steden en dorpen, de groote menigte, kortom al wat zij levendigst en vrolijkst bezaten, snelden hem te gemoet en volgden hem. Ieder wilde hem zien, zijne aandacht trekken, het woord tot hem rigten. Alle hoofden werden ontbloot en gebogen als hij voorbij trok. De balcon, de vensters, de terrassen en de daken, bezet met zooveel toeschouwers als zij konden bevatten, stuurden hem de bevalligste groeten toe. De moeders wezen hem hunne kleine kinderen aan, en wilden dat zij voor hem zouden bidden. Wanneer men zulk eene manifestatie, die onafgebroken van Sevilla tot Barcelona plaats had, zooals de meeste geschiedschrijvers doen, met den snellen intogt van den zegepralenden veldheer te Rome vergelijkt, vermindert men ongetwijfeld haren praal en luister. De geschiedenis levert welligt geen ander voorbeeld van een zegetogt op, te vergelijken bij de reis van Columbus, uithoofde van hare uitgestrektheid, den invloed der menigte, de ongedwongenheid van het enthousiasme en de hartelijke opregtheid der toejuichingen.

De schilderachtige zamenstelling van zijn stoet deed, bij den eersten aanblik, het dubbel vreedzaam en beschavend karakter der verovering uitkomen. De koninklijke standaard van Christus opende den optogt. Hij werd gedragen door een officier der *Nina*, vergezeld door eene

groep gewapende zeelieden. Vervolgens kwamen de andere matrozen der expeditie: de eenen droegen takken van een onbekend voorkomen, afgesneden van de boomen der Nieuwe Wereld; anderen, ontzettend groote kalebassen of reusachtige rietstokken; deze de roeiriemen met breede lepels der indiaansche prauwen, gene pakjes ruwe katoen, rozekransen van kokosnoot, bundels peper of gember; hier, kroonen, maskers, gouden armbanden of singels; verder degens en bogen, pijlen en lanssen, levende en opgezette dieren, veertig soorten van papegaaijen. Twee opgezette kameledissen, waarvan de grootste zeven voet mat, wekte de nieuwsgierigheid en afschrik op. De zeven Indianen volgden onmiddellijk, met wit en rood beschilderd, en met gouden en andere sieraden opgetooid, volgens de gewoonte hunner eilanden. Tusschen hen en den admiraal, gingen, in eene groep, de officiers der karveelen. Columbus, op een paard gezeten, dat hij met handigheid bestuurde, droeg het galakostuum van zijne waardigheden. Achter hem hielden zijne drie adjudanten, zoo goed mogelijk, de nieuwsgierigen op een afstand. «Zijn eerbiedwaardig en majestueus voorkomen scheen in harmonie met de grootheid en het gewigt zijner ontdekking» (1).

Hij kwam in Barcelona op den 15 april. Bijna de geheele stad ging hem buiten de muren te gemoet. De jonge adel en de bloem der hovelingen kwamen zich, te paard, bij zijn stoet voegen: eene deputatie van het hof wachtte hem buiten de poort op. Op dit tijdstip der lente, zijn de dagen onvergelykelyk in Spanje, en met name te Barcelona, waar de doordringende warmte der zon dan getemperd wordt door winden, welke doortrok-

ken zijn van de frisheid der zee en den geur der bloeiende oranjeboomen. De opgewektheid van het volk, de koninklijke pracht en de schitterende glans der natuur, alles vereenigde zich om het feest dat aan Columbus bereid werd, prachtvol te maken. Ten einde hem met alle denkbare onderscheiding te ontvangen, stelden de vorsten zich niet tevreden met de gewone zaal der plegtige gehoozen te doen vergrooten, zij wilden, dat eene bijzondere inrigting haar voor het publiek zou doen zichtbaar zijn. Hunne beide troonen, een fluweelen bankje met gouden doorwerkte franje en een rijke leuningstoel waren onder een grooten troonhemel van eene zijden en met goud gestikte stof. De waardigheidsbekleeders der beide kroonen, de grootofficieren van het paleis, de kerkvoogden, de hofdames, de aanzienlijken van de stad en de doorluchtigste leden van den adel van Kastilië, Valencia, Katalonië en Arragonië waren tegenwoordig.

De komst van Columbus werd aangekondigd door luidklinkende toejuichingen, die, van straat tot straat, en weldra van de voorhoven van het paleis, het oor der koningen bereikten. Toen hij verscheen, stonden de beide souvereinen door eene soort van onwillekeurige opwelling gedreven op: men kon gelooven dat zij hun onderdaan te gemoet zouden gaan. Zij reikten hem de handen toe, en duldden niet dat hij de knieën boog om hun eer te bewijzen. Isabella liet hem zitten op den leuningstoel, die naast haar stond, en gaf hem bevel om het hoofd te dekken, zooals men weet, eene bijna koninklijke eer onder de gestrengte wetten der spaansche etikette. De koningen noodigden hem vervolgens uit om verslag te geven van zijne zending.

Hij deed dit in eenvoudige en plegtige bewoordingen.

Na het doel der onderneming herinnerd te hebben, dat wil zeggen zijn oorspronkelijk en voornaam karakter van eene proeve te zijn ten gunste van de voortplanting van het Evangelie; na met welbehagen in den goeden uitslag de belooning te hebben gezien van den ijver en de godsvrucht van de koningen en het spaansche volk, verhaalde hij in 't kort en met orde, de voorvallen van den togt tot aan de Ontdekking van San Salvator. Vervolgens den bodem beschrijvende van al de eilanden, die hij bezocht had, hunne bewoners, hunne voortbrengselen, hunne rijkdommen uit alle rijken, liet hij, al naarmate zijne beschrijving dat vorderde, de medegebragte stalen vertoonen. Hij bleef meer in 't bijzonder staan bij de beschrijving van de Indianen, hun maatschappelijken toestand, hunne zeden, hunne godsdienstbegrippen, en meende, dat zij gaarne christen zouden worden, dewijl zij geen afgodendienst oefenden. Dit onderwerp bragt hem er van zelf toe om den wensch te uiten, dat men geen pogingen ongebruikt zou laten om deze menigte zielen deelgenoot te maken van het heil, door haar het Evangelie te verkondigen. Columbus was, zooals wij reeds hebben medegedeeld, begaafd met de schitterende hoedanigheden, die den redenaar wegslepend doen zijn: zijne welsprekendheid verhief zich snel tot eene soort van pathetisch lyrisme, wanneer hij in naam der godsdienstige belangen sprak; op dit oogenblik stemde de plegtigheid van de plaats en van het schouwspel hem en zijne toehoorders tot ontroering: het vuur zijner woorden roerde de harten, ontvlamde de gemoederen; het enthousiasme, dat langzamerhand trilde, eindigde met los te barsten: de koning, de koningin, het hof, het volk barstten in gesnik uit en wierpen zich, met ten hemel opgeheven handen, op de knieën.

«In stede van wereldsche vreugdekreten en gemeene uitroepen, zegt Washington Irving, werd het Te Deum aangeheven door de muzikanten der koninklijke kapel: eene gewijde en melodieuze harmonie antwoordde op elk vers, om zoo te zeggen de gevoelens en de gedachten ten hemel dragende.» De duizende stemmen der menigte die daar buiten stond vereenigden zich met het gezang in de zaal, in één oogenblik werd het zegelied van den eenen kant der stad naar den andere gedragen. De algemeene opgetogenheid was zóó groot, dat het toen scheen, zeide Las Casas, «als of men een voorgevoel had van de vreugden van het paradijs.»

Columbus nam afscheid van de koningen en begaf zich naar zijne woning, vergezeld van het geheele hof, op zijn weg door het handgeklap en de zegeningen der menigte toegejuicht. Daar zijn zichtbare punten van overeenkomst tusschen dergelijk tafereel en hetgeen, juist vier eeuwen geleden, was voorgevallen, toen Pieter de kluizenaar uit Palestina in Frankrijk terugkeerde. Columbus werd daardoor ongetwijfeld getroffen, en maakte daaruit de meest bemoedigende gevolgtrekkingen. Zijn rang als prins was officieel aangenomen, en aan Europa van den spaanschen troon bekend gemaakt; hij had de magt van zijn woord op de vergaderingen ondervonden: van dien dag af verbond hij zich om, eer dat zeven jaren zouden verloopen zijn, een leger van vijftig duizend ruiters te werven, om het Heilige Land te bevrijden, en dit leger in de vijf volgende jaren te verdubbelen. Hij gaf officieel van die belofte kennis in een brief aan den koning en de koningin gerigt.

Hij rekende buiten Ferdinand den Trouwelooze. De schitterende zegepraal van den admiraal verbitterde den jaloerschen en achterdochtigen vorst dubbel. De herinne-

ring aan zijn volhardend verzet tegen de onderneming vernederde hem: hoe volkomener de zaak gelukt was, hoe meer Ferdinand zich verbeeldde dat men tusschen zijn gedrag en dat der koningin vergelijkingen zou maken, geheel ten voordeele van Isabella; hij zoude om eene geringere reden spijt gevoeld, en wrok tegen Columbus gehouden hebben. Zijne spijt en zijn haat vermeerderden door het bewijs, dat nu verkregen was, dat de groote voorregten ten gunste van Columbus te Santa Fe bedongen, niet, zooals hij zich daarmede steeds geveleid had, niets beteekenende concessiën zouden blijven: zij waren eene even grootsche als tastbare werkelijkheid geworden. Hij zag in Columbus al de eigenschappen, geschikt om ze te regtvaardigen en te doen gelden: hij had des te meer spijt van ze geteekend te hebben. Van dien dag af had Ferdinand slechts ééne gedachte: de vorderingen der Ontdekking te wederstreven, ten einde den roem van Isabella en van Columbus te verminderen, en, in allen gevalle, Columbus langzamerhand van het voordeel zijner tractaten te berooven.

Maar het strookte met de gewoonten van den koning van Arragonië en zijne vrees voor Isabella beval hem, den admiraal in 't openbaar des te meer met beleefdheden en voorkomendheden te omgeven, naar mate hij, heimelijk, bitterder gevoelens tegen hem voedde. Gedurende zijn verblijf te Barcelona, hield Columbus niet op door de beide vorsten tot de langste en vertronwelijkste gehoor te worden toegelaten en uitgenoodigd. Men gaf hem een nieuw wapen: in het oude wapenschild zijner familie, werden de koninklijke wapens van Kastilië en Arragonië opgenomen. Men zag den koning dikwijls door de stad te paard rijden, tusschen zijn zoon en den zoon van den italiaanschen kaarder. Prachtige feesten

werden den admiraal door de voornaamste personaadjes van het hof in overvloed aangeboden. De Groot-kardinaal vereenigde aan een feestmaaltijd ter zijner eer al wat Barcelona, op dit oogenblik, groots en doorluchtigs bevatte. Aan dien feestmaaltijd zat Columbus op de eerste plaats: hij werd als een vorst, onder een verhemelte, met gedekte schotels bediend, en terwijl elke spijs die men opdroeg eerst in zijne tegenwoordigheid werd geproefd, zooals de koninklijke etikette dit medebragt (1).

Even als Joseph, ten toppunt der roem en der gunst, in de paleizen der Pharaos zijn beminnend hart naar de vlakten van Sichem en de tenten van Jacob keerde, dacht Columbus aan Italie. Hij zou «aan die luidruchtige loftuitingen, die galarecepties hebben willen ontsnappen, om naar Rome te gaan en het verhaal zijner reis voor de voeten van den Heiligen Stoel neder te leggen en geestelijke gunsten te vragen» (2). Hij zou vurig gewenscht hebben zijn ouden vader te Genua te gaan omhelzen en zijn zegen te ontvangen. Het was welligt de levendigste vreugde zijner zegepraal, te vernemen dat zijn vader nog leefde, toen

---

(1) Eene even valsche als diep in de volksgedachtenis gegrifte overlevering verbindt met dit feest, het verdichte en belagchelike verhaal van het ei, dat aan de punt gekneusd werd, ten betooge hoevele werkelijke moeilijkheden vóór de Ontdekking bestonden en hoe schijnbaar gemakkelijk zij daarna was. Deze valsche anecdote zou zelfs geen vermelding verdienen, indien het niet waarschijnlijk was, dat men haar, later had uitgevonden, ter herinnering aan de stemming van zekere hovelingen ten opzichte van Columbus. Het scheen hun even als aan Ferdinand toe dat Spanje de Ontdekking te duur had betaald. Welligt hadden zij de spijt van den vorst ontwaar geworden, en trachtten zij hem te behagen door met halve woorden te doen verstaan, dat de Italiaan te goede zaken had gemaakt.

(2) Roselly de Lorgues.

hij deze eerste maal uit Indie terugkeerde; dat, wakker van geest zijnde, onder het ijs van zijn langen ouderdom, de bedwelmingen van een wettigen vaderlijken trots zijne laatste dagen zouden verlevendigen. Hij haastte zich dan om hem een renbode te zenden: hij liet hem giften brengen, geëvenredigd aan de grootheid van zijn eigen fortuin, en vroeg hem om Jacobus, zijn jongsten broeder, den eenigen die bij den ouden Dominicus te huis was gebleven, en wiens geringe handwerk hij uitoefende, aan zijn lot te verbinden.

De grijsaard, die nog verscheidene jaren leefde, stemde onmiddellijk in deze laatste scheiding toe. Jacobus Columbus kwam in Spanje aan, waar zijn naam van Jacobus in dien van Diego veranderd werd. Eene uitstekende eer werd hem reeds bij zijne aankomst, aan het hof van Barcelona bewezen: de zeven Indianen waren in de godsdienst onderrigt geworden; zij vroegen om het heilig Doopsel te ontvangen; men wilde, dat die plegtigheid voor allen te gelijk zou plaats hebben en eene buitengewone praal haar zou vergezellen: de koning, de infant, de voornaamste personaadjes van het koninkrijk waren peters, en, met hen, Diego Columbus, de kaardersknecht: zijn roemrijke oudste broeder trad op den achtergrond en stond hem die eereplaats af.

HOOFDSTUK II.

De grenstijl. — De tweede uitrusting.

De verkondiging dat Indie ontdekt was, wekte in de gansche christen wereld hetzelfde enthousiasme op als in Spanje. Ferdinand en Isabella oordeelden het des te dringender noodig om zich het ondeelbare en geruste bezit van hunne verovering te verzekeren. Van daar onderhandelingen met Rome, die het nu pas geeft hier te verhalen.

De koningen vernamen van Columbus en insgelijks spoedig van hunne agenten te Lissabon, welke eischen Jan II omtrent de nieuwe Indiën wilde doen gelden. Reeds te Palos had de admiraal den raad gegeven, dat men zich tot den Heiligen Stoel zou wenden, opdat hij de bul van Martinus V in haar waren zin uitleggen en aan de overoceaanse veroveringen van Spanje, dezelfde beschermende sanctie zou geven als aan de portugesche ontdekkingen. Deze raad werd onverwijld door Isabella en Ferdinand opgevolgd.

Alexander VI bekleedde, sedert minder dan een jaar, den pauselijken troon. Zijne persoonlijke stemming was, zooals men weet, alles behalve gunstig voor den koning van Arragonië. Desnietteenstaande stemde hij in al zijne vragen met zulk eene volkomenheid en snelheid toe, dat men de verklaring daarvan, in geen deele zou kunnen

vinden in de voor den Heiligen Stoel ondergeschikte beweegredenen der staatkunde. Ziehier wat ten dien opzichte de waarheid was :

Wij hebben gezegd dat Columbus toen hij te Rastello was aangeland, zich haastte een koerier naar het hof van Spanje te zenden. Behalve zijne depêches voor de souverainen, belastte hij dien renbode met twee brieven, de een was voor Santangel, de andere voor Rafael Sanchez. Deze draagt de dagteekening van den 4 maart. Reeds den 25 april kwam daarvan een afschrift te Rome, waar het door Leander van Cosco in het latijn vertaald, en, met pauselijke goedkeuring, onmiddellijk gedrukt werd. De brief eindigt aldus: «Niet aan mijne verdienste is deze groote onderneming verschuldigd; zij is te danken aan het neilige katholieke geloof, aan de godsvrucht en de godsdienstigheid onzer monarken; want de Heer heeft aan de menschen geschonken wat het menschelijk verstand niet kon bevatten of bereiken; dewijl God somtijds de gebeden zijner dienaren, die zijne geboden volgen, zelfs in de zaken die onmogelijk schijnen, verhoort. Dit is met mij gebeurd, die geslaagd ben in eene onderneming welke tot heden geen sterveling had durven vormen; want, ofschoon men reeds over deze eilanden gesproken en geschreven had, spraken en schreven allen daarover bij gissingen, en in den vorm van twijfel; maar niemand verzekerde ze gezien te hebben, zoodat men ze voor fabelachtig hield. Dat derhalve de koning, de koningin, de prinsen en hunne zeer gelukkige koninkrijken, in overeenstemming met de christenheid, Onzen Heere Jesus Christus dank zeggen, die ons dergelijke overwinning en zulke groote uitkomsten heeft verleend. Dat men processiën houde, dat men plegtige feesten viere; dat de tempels versierd

worden met takken en bloemen; dat Jesus Christus van vreugde op aarde trille, gelijk hij zich in de hemelen verheugt over het toekomstig heil van zoovele volken, die tot heden aan het verderf zijn prijsgegeven. Verheugen wij ons insgelijks, zoowel van wege de verheffing van ons geloof, als uithoofde van de vermeerdering der geestelijke goederen, waarvan Spanje niet alleen maar de gansche christenwereld de vruchten zal inoogsten.»

Indien het hof van Rome opgetogen was van vreugde; indien het luisterrijke dankzeggingen deed voor de Ontdekking op zich zelve, die aan de Kerk *de heidenen tot erfdeel en de verafgelegenste deelen der aarde tot bezitting gaf*; begrijpt men al ligt ook dat de Opperpriester en het heilig collegie zich, door de hartelijkste bewondering, door het volkomenste vertrouwen, getrokken gevoelden tot den voornamen bewerker van eene zoo gewigtige gebeurtenis, die haar wist te begrijpen en zich daarover uiten met het geloof en de welsprekendheid van een apostel. Van het pauselijk paleis tot het geringste klooster van Rome, was er ten gunste van den admiraal, die, sedert lang in de eeuwige stad bekend was, hetgeen wij thans zouden noemen eene onweersstaanbare beweging van de vrome openbare meening.

De Heilige Vader maakte daarom hoegenaamd geen bezwaar om de aanvragen van de spaansche kroon, op de getuigenis van zulk een christen, te sanctionneren. «Naar de overleveringen van voorzigtigheid van den Heiligen Stoel en den gewonen bezadigden gang der romeinsche kanselarij, zou men eerst, zooals de heer Roselly de Lorgues doet opmerken, commissien van cosmographen in Portugal, in Kastilië en in Italië zulk eene vraagstuk doen onderzoeken, ten einde haar verslag te overwegen, en daarop eene zekere meening te vestigen. Dit was een

uitstel van twee jaren. «De Heilige Stoel meende zich van de noodzakelijkheid dier langzame behandeling te mogen losmaken, op het gezigt alleen van de aantekeningen en de kaarten van Columbus, die de Koningen bij hunne aanvraag gevoegd hadden. Den 3 mei, achttien dagen na het gehoor te Barcelona, verleende eene eerste bul, der Concessie genaamd, aan Spanje, op de landen die het ontdekt had of zou ontdekken, geheel dezelfde voorregten, welke vroeger aan die van Portugal waren verleend. En reeds den volgenden dag, den 4 mei, gaf eene tweede bul, der Verdeeling genaamd, de grenzen aan van de bezittingen der beide kroonen: Portugal kreeg het geheele oosten, Spanje het geheele westen, van eene denkbeeldige lijn, van de eene pool, volgens de aanwijzing van Columbus, naar de andere getrokken, gemiddeld op honderd mijlen ten westen der Azorische en der Kaapverdische eilanden. «Nooit, doet von Humboldt opmerken, was eene onderhandeling met het hof van Rome met grootere snelheid beëindigd.»

Dit is niet de eenige verwonderlijke omstandigheid, welke men met betrekking tot de beroemde Grenslijn heeft aan te teekenen. Zooals Columbus die uit inspiratie trok, loopt zij van de eene pool naar de andere, zonder dat zij over de ontzettend groote oppervlakte een enkel land ontmoet. Te vergeefs zou men trachten dergelijke lijn over elk ander punt van den evenaar te doen gaan, dan dat voor den Heiligen Stoel volgens de aanwijzingen van den Admiraal gekozen: deze nieuwe lijn zou noodwendig een of ander eiland of gedeelte van het vasteland doorsnijden. Ten tijde dat Columbus zijne berekeningen maakte, had evenwel nog nooit iemand den evenaar gepasseerd: hij wist niet wat de oppervlakte van den aardbol, van den evenaar tot de zuidpool

kon zijn. Von Humboldt verzekert, overigens, dat indien de wetenschap thans, in de noorder en zuiderrigting der Atlantische zee de gemeene grenslijn der beide geographische werelden zou moeten stellen, die aan elkander grenzen maar onderscheiden zijn, en indien die arbeid geschiedde onder het licht van de zamengestelde gegevens der natuur- en der aardrijkskunde, de lijn die de voorkeur zou krijgen nog altijd dezelfde zou zijn, door Columbus uitgedacht, en door den Heiligen Stoel goedgekeurd. Men weet overigens wat het den Koningen van Spanje gekost heeft om de verplaatsing dier beroemde lijn te willen hebben verkrijgen. Zij vroegen het eerst aan den Heiligen Stoel die standvastig weigerde. Zij verstonden zich vervolgens met Portugal, en, het volgende jaar kwamen de beide mogendheden, bij tractaat van Tordesillas overeen, dat de lijn tot driehonderd zeventig mijlen in het westen van de Kaapverdische eilanden zou achteruitgebracht worden. Ferdinand vleide zich ongetwijfeld veel bij die schikking te zullen winnen; hij verloor daarbij Brazilië; en had, door eigen toedoen, een mededinger in de Nieuwe Wereld, welke Columbus en de Heilige Stoel geheel aan Kastilië alleen hadden verzekerd.

De bul van 4 mei maakte het den Koningen van Spanje tot eene strenge verplichting om «brave en godvreezende, goed onderrigte, ondervindingrijke mannen en die geschikt waren om de bewoners tot het katholieke geloof te bekeeren, naar Indië te zenden.» Deze verplichting hadden zich de Koningen uit zich zelve reeds opgelegd: zij verlangden dat een apostolische Vicaris weldra met Columbus zou vertrekken: zij verzochten van den Paus de instelling van het vicariaat en de benoeming van den titularis. De Paus wees den Eerwaarden Broeder Bernardus BOYL, provinciaal der Franciskanen, in Spanje,

aan: een ander werd bedriegelijkerwijze met die waar- digheid bekleed. Men moet het daarvoor houden, dat de Paus in zijne keuze bepaald werd, of door een bepaald verlangen door Columbus uitgedrukt, of, omdat men te Rome zijne voorliefde voor de franciskaner religieusen kende: het moest, onder andere redenen, natuurlijk schijnen dat het hoofd der eerste missie in Indie tot dezelfde Orde behoorde als die vrome en geleerde Juan Perez, zonder wien het, waarschijnlijk nog niet ontdekt zouden wezen. Maar Ferdinand dacht er anders over. Indien hij aan Columbus een apostolischen, ijverigen, voorzigtigen, nederigen en werkzamen man, zooals Broeder Bernardus BOYL, medegaf, zou hij de krachten van den Admiraal-Onderkoning verdubbeld hebben. Ferdinand plaatste liever een geestelijk opperhoofd naast hem, die minder gewijd was aan zijne taak en geschikter om eene andere rol te vervullen. Hij was zeer ingenomen met pater Bernardus BOYL, een benedictijn van Monsarrat, een der vertrouwelingen van het hof van Arragonië, dewijl hij de hoedanigheden had van een geslepen diplomaat. Hij meende dat deze religieus, die geheel vreemd aan Columbus was, in Indië, een kostbare correspondent voor het hof, en des noods een nuttig tegenwigt voor het gezag van den admiraal zou zijn. Derhalve misbruik makende van de gelijkkluidendheid, van de bijna eenzelvigheid der namen, paste Ferdinand de breve, die volgens de meening van den Heiligen Stoel voor den franciskaner frater Bernardus Boyl bestemd was, op den benedictijner pater Boil toe. Wij zullen weldra de noodlottige gevolgen van die verwisseling zien, welke, zooals wij hopen, even onbekend was aan den een als aan den andere.

Terzelfder tijd dat zij te Rome onderhandelden, waren Ferdinand en Isabella, in Spanje, druk bezig met de voorbereidselen van een tweeden togt. Hunne eerste zorg was

om te Sevilla eene bijzondere administratie op te rigten, uitsluitend belast met de zaken van de Nieuwe Wereld. Zij plaatsten aan het hoofd dier administratie, met den titel van Algemeenen Ordonnateur, een geestelijke, Jan de Fonseca, vroeger aartsdiaken van Sevilla. Zij gaven hem gezag over de geheele marine van Cadix. Zij voegden hem een tesorier toe, Franciscus van Pinel, en een controleur, Jan van Soria. Dit was de geringe oorsprong van den magtigen raad van Indië, die in de geschiedenis van het moderne Spanje, zulk eene gewigtige rol heeft gespeeld.

Bijna al de geschiedschrijvers komen daarin overeen, dat Jan de Fonseca de vijand van Columbus was. Dit is eene onjuiste wijze van spreken. Jan de Fonseca had geen bijzondere reden om Columbus te haten, maar, even als de biechtvader Talavera, behoorde hij uit zich zelve en door zijne broeders, tot die koterie van zoogenaamd handige lieden, die, elkander steunende, zich tot regel hadden gesteld, om de loyale Isabella altijd te ontzien, maar de belangen en de hartstogten van Ferdinand steeds enkel en alleen te dienen. Zij begrepen met een half woord de listigste politiek des konings; zij bewaarden een onschendbaar geheim omtrent al hetgeen zij van zijne duistere denkbeelden waren te weten gekomen; zich nimmer door zijne bevelen dekkende, wisten zij, integendeel, zijne officieële berispingen ter gelegener tijd te belooopen en schijnheilig te verdragen, verzekerd als zij waren, dat hij hen onder de hand zou verdedigen en hunne fortuin begunstigen. Om hunnentwil teekende Ferdinand zonder ongerustheid al wat het der koningin behaagde, dat hij zou teekenen; maar vervolgens was een gebaar of een half woord genoeg om het tegenovergestelde te laten doen van hetgeen voorgeschreven was. Zulk een man was de

Ordonnateur Jan de Fonseca: hij begreep al dadelijk, welligt zeide men het hem, dat zijne ware zending in zijne nieuwe betrekking daarin bestond, dat hij Columbus allerhande moeilijkheden in den weg moest leggen. Trouw aan dit wachtwoord, deed hij nooit iets anders, en hoe misdadiger vijandelikheden hij tegen den admiraal pleegde, hoe hooger hij in gunst bij Ferdinand steeg.

Columbus vertrok van Barcelona naar Sevilla, den 28 mei. Het bevel was aan al de steden die hij doortrok gegeven, om hem en zijn gevolg kosteloos te huisvesten. Isabella had hem, omdat hij vóór ieder ander, een licht op de kust van San Salvator had ontdekt, een jaarlijksch inkomen van tienduizend maravedis toegelegd. Men had hem voor zijne uitrusting duizend gouden doublons uitgekeerd. De overeenkomsten in het vorige jaar tusschen de kroonen en hem geteekend, waren door een nieuw tractaat geratificeerd. Men had zijne titels vermeerderd met dien van Kapitein-Generaal van de vloot van Indië, met onbepaalde volmagt over de equipagiën, en een volstrekt regt van initiatief, welke etablissementen hij ook wilde vestigen, welke nieuwe ontdekkingen hij wilde ondernemen. Volgens de vroegere schikkingen, zou hij, met betrekking tot de bedieningen in de kolonie, slechts drie kandidaten ter keuze der vorsten hebben kunnen aanbieden: de Koningen deden toen ten zijnen gunste afstand van het prerogatief, ter bevordering van grootere vlugheid in de dienst, en om den admiraal een nieuw blijk van vertrouwen te schenken: zij magtigden hem om, behoudens latere goedkeuring van Hunne Majesteiten, regtstreeks in de bedieningen te voorzien; om, in geval van afwezigheid, een persoon aan te stellen, die hem zou vervangen, en met zijne eigene volmagt zou bekleed zijn. Het koninklijk zegel werd hem

toevertrouwd, met volkomen bevoegdheid om zich daarvan naar goeddunken te bedienen. Het was, onder de gestrengste straffen, aan iedereen, die daartoe niet bijzonder door de Souvereinen, den Ordonnateur of den Admiraal gemagtigd was, verboden, zich naar Indië te begeven. Hij had het regt om, even als de Ordonnateur, al de schepen der andaluzische havens op te eischen om zijn eskader te vormen; al de zeelieden van welken rang ook te ligten, die hij noodig had om zijn effectief zamen te stellen, zich alle levensmiddelen, krijgsvorraad, koopwaren, die geacht werden voor het eskader of de kolonie nuttig te zijn, te doen leveren, onder geen andere voorwaarde dan daarvoor een billijken prijs te betalen.

Ofschoon Columbus met zulk een buitengewoon gezag bekleed was, ondervond hij toch te Sevilla den onbegrijpelijksten tegenstand. De bureaux van den Ordonnateur kwamen al dadelijk in 'openbaren strijd met hem. Zij namen als voorwendsel het hoog cijfer van de uitrustingskosten, zooals hij de zaak regelde. De controleur Jan Soria ontzag zich niet, hem onder andere aanvragen, de inscheping te weigeren van bedienden voor zijne persoonlijke dienst, zeggende, dat iemand die zijne bevelen aan het geheele personeel der expeditie kon geven, geen bijzondere bedienden noodig had. De Ordonnateur trok onbeschroomd partij voor deze belagchelijke meening. De koningin moest tusschenbeide komen. Terwijl zij aan Columbus bijna verschooning vroeg voor die lompe tekortkoming aan verschuldigde eer, schreef zij gestreng aan den Ordonnateur en den controleur; zij verstond, zeide zij hun, dat de admiraal geëerd werd, dat men alles in het werk stelde om hem te voldoen. Zij gaf bevel om tien schildknapen te voet, degens dragende, aan zijn persoon te verbinden, en twintig bedienden van aller-

handen aard, wier bezoldiging en loon ten laste van de schatkist moest komen,

De meeste geschiedschrijvers willen in deze «weinig beteekende wrijvingen» en in de berispingen, welke zij de bureaux van Sevilla berokkenden, het uitgangspunt en de oorzaak zien van de vijandschap van den Ordonateur tegen den Admiraal. Dit is, dunkt ons, de feiten en vooral de menschelijke ziel miskennen. Kan men aannemen, dat een ijverzuchtig man van het doorzigt van Jan de Fonseca zich goedsmoeds, en om zulke nietsbeduidende redenen, in een bitter conflict tegen Columbus zou hebben gestoken, die, toen het toppunt van zijne gunst bij de koningin bereikt had, indien hij niet zeker was geweest dat hij zich aldus de blaam van Isabella op den hals halende, de dankbaarheid en de ondersteuning van den koning zou verdienen?

De uitrusting duurde voort tot half september. Het eskader was uit zeventien vaartuigen zamengesteld: veertien karveelen en drie kraken. Columbus liet, met het oog op de kolonisatie, werklieden van allerhanden staat inschepen: mijnwerkers, timmerlieden, landbouwers, tuiniers, metselaars, smeden. Hij nam, om in Indië geacclimateerd en voortgeplant te worden, paarden en allerhande vee en huisdieren, en eene zeer groote hoeveelheid granen en planten mede: wijngaarden, suikerriet, struiken en stekken, eene menigte landbouwwerktuigen, kalk, steen, ijzer en tallooze balen met die kleine glazen en andere voorwerpen, welke men noodig had om met de Indianen handel te drijven.

Het getal passagiers aan boord genomen als toekomstige volkplanters, was eerst bepaald op duizend. Maar de vrijwilligers snelden in zoo grooten getale toe, dat men er twaalf honderd moest aannemen. Van degenen

die men weigerde waren er ongeveer drie honderd op bedriegelijke wijze aan boord gekomen. Het totaal was derhalve vijftienhonderd man. De meesten waren gelukzoekers, even weinig in staat om den arbeid en de vermoeyenis eener degelijke kolonisatie te doorstaan, als begeerig om, in de Nieuwe Wereld, zonder schroom en onverwijld, de handen te slaan aan de rijkdommen van welke hunne opgewondene verbeelding droomde. De grootste wanordelijkheden zouden weldra, op Hispaniola, het gevolg zijn van deze ondoordachte ligting. Men kon den admiraal daarvoor onmogelijk verantwoordelijk stellen. Vreemd aan Spanje, overladen met duizenderlei andere zorgen, was het zijne taak niet om de geschiktheid, de zedelijkheid, de antecedenten der kandidaten te bestuderen, die zich opdeden. Deze taak was geheel en al aan den Ordonnateur en zijne agenten opgedragen. Maar Fonseca maakte het toestaan van deze soort van gunsten altijd alleen afhankelijk van de zorg voor zijne eigene fortuin. Hij bekreunde er zich weinig om, of de bewoners der kolonie goed of slecht gekozen werden, als hij slechts in Spanje magtige familiën tevreden stelde, zich in Indië aanhangers verschafte, en vooral Columbus van hinderlijke medewerkers omringde.

Twaalf religieusen van onderscheidene orden werden, als missionarissen, aan den apostolischen vicaris Bernardus Boil toegevoegd. Men droeg zorg hen van alles te voorzien wat noodig was om hunne bediening waardig uit te oefenen: de koningin verschafte zelve, uit hare eigene kapel, de heilige vaten en de kerkgewaden, die voor de groote plegtigheden moesten dienen. «Getroffen, zegt Washington Irving, over het verhaal dat Columbus haar deed van de zachtmoedigheid en de eenvoud der Indianen, stelde Isabella, van het eerste oogenblik af, het levendigst

en medelijndst belang in hun lot. Zij beschouwde hen als door den hemel aan hare hoede en bescherming toevertrouwd; zij ondervond eene vrome bezorgdheid, wanneer zij aan hun staat van onwetendheid en verlatenheid dacht. Zij gaf bevel dat men de grootste zorg zou dragen voor hun godsdienstig onderrigt, aanbevelende hen met de grootste zachtmoedigheid te behandelen, en Columbus bevelende eene voorbeeldige straf op te leggen aan iederen Spanjaard, die hun eenige belediging of eenige onregtvaardigheid mogt aandoen.» Dit was dan ook de onveranderlijke regel van den admiraal, en eene van de voornaamste oorzaken zijner moeilijkheden.

Den 5 september zond Isabella den admiraal het dagverhaal van zijn eersten togt, dat in hare handen gebleven was en waarvan zij kopij had genomen, terug, met de verzekering dat niemand ter wereld, behalve de koning en zij, er een woord van gelezen hadden. Zij zeide hem dat hoe meer zij het herlas, hoe meer het haar bewees dat zijne wetenschap die overtrof, welke ooit aan een sterveling was gegeven. Zij drong er op aan, om hydrographische en geographische inlichtingen te ontvangen, die haar op de kaart den weg beter zouden doen volgen, die hij genomen had om zich naar de eilanden en landen te begeven welke hij had ontmoet. Zij vroeg dat hij de graden daarvan zou aantekenen, de afstanden op de kaart zou meten, die zij hem verzocht haar te willen zenden, met belofte dat zij het verborgen zou houden, indien hij dit wenschte. Zij raadde hem aan een goed sterrekundige mede te nemen, ten einde hem in zijne geleerde waarnemingen te helpen; en, meenende zijne wenschen te gemoet te komen, had zij de vernuftige behendigheid om hem, als uit zich zelve, zijn getrouwen vriend, den pater gardiaan van de Rabida, pater Juan

Perez de Marchena, aan te wijzen, dien zij bij ver-
strooijing, Antonio, in plaats van Juan noemde, «dewijl
hij een goed sterrekundige is, zeide zij, en mij steeds
geheel in overeenstemming schijnt te zijn met uwe ge-
voelens.» Terzelfder tijd, en om alle oponthoud te voor-
komen, sloot zij in haren brief een geteekend maar open-
gelaten bevelschrift, opdat hij den naam zou kunnen
inschrijven van den sterrekundige, dien hij zou willen
kiezen (1).

Zulk eene opening kon niet dan met ijver en dank-
baarheid worden aangenomen, eerst door den admiraal,
vervolgens door zijn heiligen en geleerden vriend. Pater
Juan Perez van Marchena, maakte, als sterrekundige, deel
van den togt uit. Hij werd in die hoedanigheid begrepen
onder den algemeenen staf, en op het admiraalschip de
Maria Galanta geplaatst. Het was het aan dezen zamen-
loop van omstandigheden, die hij volstrekt niet had ge-
tracht te doen ontstaan, dat hij de eerste priester en de
eerste religieus is geweest, die den voet op den grond
der Nieuwe Wereld gezet heeft.

---

(1) Roselly de Lorgues.

HOOFDSTUK III.

*Tweede togt van Europa naar de Nieuwe Wereld. —
Onheil van het fort der Nativiteit.*

Het eskader ging den 25 september uit de baai van Cadix onder zeil. Het kwam den 1 oktober aan de Kanarische eilanden en bleef daar tot den 7. De admiraal deed op die eilanden zijn voorraad hout en water voor de reis op. Hij scheepte ook stieren, vaarzen, varkens, geiten, vogels, zaad van sinaasappelen, citroenen, bergamotten, meloenen en andere vruchten in, om die in de Nieuwe Wereld te acclimateren, dat met de meesten uitnemend goed gelukte: zooals de uitkomst nog in onzen tijd doet zien. Den 7 oktober stak men van Gomera in zee. Ten gevolge der langdurige windstilte, verloor men eerst het eiland Ferro uit het gezicht. Columbus rigtte zich meer zuidwaarts dan bij zijne eerste reis: hij hoopte aldus, en werd niet teleurgesteld, op de Karaïbische eilanden aan te komen. Toen hij van Hispaniola vertrok hadden de Indianen hem daarvan de verleidelijkste beschrijving gegeven; hij had groote spijt gevoeld van in Europa te zijn teruggekeerd zonder ze bezocht te hebben.

Den 2 november, in den avond, na eene voortdurend gunstige vaart, meende Columbus, naar de kleur der zee, de veranderingen van den wind, de natuur en de aan-

houdenheid van den regen, dat men dicht bij land was. Hij liet de zeilen voor den nacht opgijen, beval dubbele aandacht, en liet de wapenen voor alle voorzigtigheid in gereedheid brengen. Bij het aanbreken van den volgenden dag, had men aan den gezigteinder, op een afstand van zeven of acht mijlen, een verheven eiland, welks gezicht het geheele eskader van vreugde vervulde. De equipagiën kwamen aanstonds op het dek der verscheidene schepen bijeen om God voor hun gelukkigen overtocht te bedanken; het *Salve Regina* en andere antiphonen werden door al de matrozen in koor gezongen. Columbus vierde altijd, doet Washington Irving opmerken, al zijne ontdekkingen door oefeningen van godsvrucht. Het was een zondag, het eiland werd *Dominica* genoemd.

Op *Dominica* geen gemakkelijke en veilige ankerplaats viadende, zette de admiraal onmiddellijk koers naar een der naburige eilanden: hij noemde het *Maria Galanta: Genaderijke Maria*. Hij ontscheepte daar en nam bezit. Zijn algemeene staf vergezelde hem; pater Juan Perez bevond zich derhalve aan zijne zijde, en niet de apostolische Vicaris die op een ander schip was. De pater gardiaan zegende het houten kruis, dat Columbus, volgens zijn regel, reeds op dien dag, op den oever van *Maria Galanta* plantte.

Den volgenden dag zette men de reis naar het noorden voort; men landde op een derde eiland, veel grooter dan de beide anderen; de admiraal noemde het *Guadeloupe*. Hij verbleef er acht dagen, tot dit oponthoud gedwongen door de verdwijning van een zeker getal zijner reisgenooten, die zich, ondanks zijne bevelen, onder de leiding van den controleur *Marquez*, in de bosschen der kust waagden. Gedurende die acht dagen

ontdekte Columbus eene overheerlijke vrucht, de ananas; hij had menigvuldige aanrakingen met de bevolking: zij behoorde tot het wreede ras der Karaïben of menscheneters.

Den 10 november, toen Marquez en zijne onvoorzigtige togtgenooten eindelijk weder bij het eskader waren teruggekeerd, hernam het haren koers ten noorden, en verkende achtereenvolgens andere Karaïbische eilanden. De admiraal had, bij zijn vertrek, deze tweede reis bijzonder toegewijd aan de Heilige Maagd: de vrome namen welke hij aan de eilanden gaf zouden daarvan een op zich zelf voldoende bewijs zijn: hij noemde het eerste, *Monsarrat*, ter eere van een beroemd heiligdom van Onze Lieve Vrouw in Spanje; het tweede, om dergelijke reden, *Heilige Maria der Rotonde*; het derde *Heilige Maria de Oude*, heden, bij verkorting, Antigoa; vervolgens *Heilige Martinus*, *Heilig Kruis*, de *Elfduizend Maagden*, en, het voornaamste onder dezen, de *Heilige Ursula*; eindelijk de *Heilige Joannes de Dooper*, nu Porto-Rico

Den 22 november, kwam het eskader in de baai van Samana, of de *Pijlengolf*. Het eskader zeilde zonder voorval langs de kust van Hispaniola, tot aan de monding van den Gouden Stroom. Dáár bemerkten verscheidene matrozen, in eene sloep langs de kust varende, aan den boord van eene beek de lijken van een man en van een kind. Een koord van europeesch maaksel was om den hals van den eersten geslagen: zijne uitgestrekte handen waren bij de polsen aan eene soort van galg, in den vorm van een kruis gebonden. De staat van ontbinding dier lijken gedoogde niet te herkennen of zij al dan niet Europeanen waren. Den volgenden dag vond men twee andere ligchamen, het eene had een baard,

twijfelen was niet meer mogelijk: Spanjaarden van het fort der Nativiteit waren vermoord. Een treurig vermoeden bragt het eskader in eene sombere stemming en deden het hart van den admiraal ineenkrimpen.

Men kwam, den 27 november, regt tegenover het fort der Nativiteit aan. Het was avond; de admiraal wilde in het duister eene kust niet naderen die bezaaid was met klippen, en, waar in het vorige jaar, zijn schip was vergaan; maar ongeduldig zijnde om zijne terugkomst aan de Spanjaarden die aan land waren te verkondigen, en vooral om een teeken van hunne tegenwoordigheid te ontvangen, liet hij twee kanonschoten lossen. Het fort antwoordde niet. Te vergeefs bleven aller oogen op het strand gevestigd, te vergeefs leende men een aandachtig oor aan het minste gerucht dat van daar zou hebben kunnen komen, geen vuur, geen licht, geen menschelijk geluid drong door de duisternis, brak het stilzwijgen af.

Tegen middernacht, kwam een bootje van het eiland, naderde tot een der karveelen, en de Indianen die daarin zaten, vroegen om den admiraal te spreken. Naar de *Maria Galantu* gebragt, stemden zij er alleen in toe om aan boord te komen, nadat zij den admiraal zelve zouden gesproken hebben en zij bij het licht der nachtvuren zijn aanschijn zouden gezien hebben. Zij bragten twee gouden maskers, geschenken van Guacanagari. Columbus onderhield zich gedurende drie uren met hen, in tegenwoordigheid van iedereen: zij betuigden een zeer groot genoegen van hem terug te zien. Men vroeg hun tijdingen van het fort. Een hunner, die een bloedverwant van Guacanagari was, en dien de admiraal kende, antwoordde: «eenige Spanjaarden waren gestorven, zeide hij, dezen aan ziekten, genen ten gevolge van onder-

lingen twist; de overgeblevenen waren naar een ander gedeelte van het eiland gegaan, indiaansche vrouwen mede voerende. Hoe treurig die verklaringen ook waren, troostten zij den admiraal toen toch een weinig. Zij lieten hem hopen, dat al was het fort verlaten, zijne ongelukkige gezellen desniettemin elders leefden.

De begoocheling duurde niet lang. Toen men den volgenden dag aan wal kwam, zag men al de werken van het fort gesloopt, vernield en omvergehaald: duizenderlei sporen van moord, van roof en van brand omringden de puinhopen. De droevige waarheid werd langzamerhand geheel ontsluitend. De soldaten van Arana hadden zich, na het vertrek van Columbus, met eene wezenlijke woestaardigheid, aan hunne grove hartstogten overgegeven. Zij hadden den inlanders de schandelijkste geweldensdaden aangedaan om hun goud af te persen. Zij hadden met elkander getwist en gevochten om goud en om vrouwen, hadden zich vervolgens van elkander gescheiden en, in groepen, ver van de sterkte verspreid, terwijl de officieren tegen den bevelhebber opstonden, en zich ieder eene partij vormden; eene troep had zich in het gebergte van Cibao gewaagd. De «Heer van het gouden huis», de kaciek Caonabo had hen gevangen genomen en gedood. Vervolgens was hij naar het fort der Nativiteit gekomen; zijn haat had Guacanagari en de Spanjaarden, diens gasten, met hem getroffen. Men had gevochten: het fort en de naburige dorpen waren verbrand, Guacanagari was gewond, de Europeanen waren vermoord, verbrand of verdronken (1).

(1) Deze treurige geschiedenis levert niet slechts „in 't kort,” zooals Washington Irving zegt „het tafereel van al de ondeugden die de beschaving verlagen, en van de politieke fouten welke de magtigste rijken omverwerpen”: het gebrek aan tucht en de

Een algemeene kreet van verbittering steeg om den admiraal op: men vroeg dat tegen Guacanagari en zijne onderdanen, een vaardige en gestrenge wraak over het kastiliaansche bloed zou genomen worden. Columbus, die menschelijker en regtvaardiger was, wilde dan alleen zijne toestemming geven om gestreng te werk te gaan, wanneer inlichtingen, die met zorg zouden worden ingewonnen en met naauwkeurigheid gecontroleerd, hem zouden bewezen hebben dat weerwraak wettig en noodzakelijk was. Volgens de tot hiertoe ontvangen mededeelingen, zou het zeer goed kunnen zijn, dat Guacanagari, wel verre van de oorzaak of de medepligtige der misdaad te zijn geweest, alleen het slagtoffer was geworden van zijne vriendschap voor de Spanjaarden. Zijne dorpen leverden allen de kenteekenen op van den moorddadigen inval aan Coanabo toegeschreven; men zag bij vele zijner onderdanen teekenen van wonden, klaarblijkelijk door indiaansche wapenen toegebracht.

Guacanagari had intusschen sedert de aankomst van het eskader eene verdachte houding aangenomen. Ofschoon hij menigmaal had doen melden dat het zijn voornemen was den admiraal een bezoek te brengen, bleef hij, onder voorwendsel van eene wond aan het been, steeds in

---

ungebondenheid; de eigenbaat die de overhand neemt op de liefde voor het algemeen welzijn, de tweedragt en de partijschappen; officiers, dwaze demagogen, die, in eene woestijn, elkander „het opperbevel over acht en dertig man betwisten.” Zij levert een volkomen kort begrip op van de misdadige dwaasheden door welke spaansche gelukzoekers, hun vaderland en het christendom onwaardig, langen tijd al de stranden van de Nieuwe Wereld met bloed beoedelden. Zij geeft vooral aanleiding tot deze bemerking, dat het garnizoen van het fort der Nativiteit omkwam, juist omdat het de wijze aanbeveling en de strenge bevelen van den admiraal punt voor punt schonden

zijne woning opgesloten. Columbus ging hem bezoeken. Hij trad de woning binnen, omringd door zijne officiers, gekleed in rijke kostumen en schitterende wapenrustingen: nooit verzuimde hij het vertoon der officiele pracht, een gemakkelijk middel, om het prestige van den spaanschen en christen naam in de oogen der kacieken te verhoogen. Onder anderen was de admiraal vergezeld van den apostolischen Vicaris, den oppergeneesheer van het eskader, doctor Chanca, met een zijner adsistent-doctoren. Guacanagari gaf blijken van de grootste vreugde, dat hij Columbus terugzag. Hij verhaalde hem, weenende, den inval van Caonabo en den dood der Spanjaards, en sprak over zijne eigene wonde, waaraan hij zeide veel te lijden. Het zoogenaamd zieke been werd aanstonds door de heelmeesters onderzocht, maar zij konden geen spoor hoegenaamd van ziekte vinden.

Deze volharding om eene wond te veinzen die inderdaad niet bestond, kon gemakkelijk als een bewijs van de schuld van den kaciek gehouden worden; zóó oordeelde de omgeving van den admiraal over de zaak. Het was ook niet onaannemelijk dat eene bovenmate groote vrees om ten onregte voor schuldig te worden aangezien, dit onbeschaafd opperhoofd dezen onhandigen list had ingeboezemd. Het verledene in het oog houdende; zich de niet verdachte bewijzen herinnerende van zachtvaardigheid en edelmoedigheid in alle omstandigheden door Guacanagari aan den dag gelegd; en daarbij denkende, aan de rampen die de kaciek en zijne stam blijkbaar ondergaan en den strijd dien ze zeker gevoerd hadden, hield Columbus vol dat men hem als onschuldig moest beschouwen.

Ofschoon die toegevendheid in den grond der zaak slechts regtvaardig en voorzigtig was, mishaaide zij aan

zijne omgeving. De apostolische Vicaris, bovenal, keurde haar bijzonder af. Hieromtrent kan men niet nalaten te bemerken dat pater Bernardus Boil, bij deze gelegenheid, wezenlijk afweek van den geest en de eischen zijner missie, die vredelievendheid en goedertierenheid ademde, maar dat hij ook tegenover den admiraal-ouderkoning in zaken die klaarblijkelijk vreemd waren aan zijn geestelijk mandaat, eene houding van controleur en opzigtter aannam, en die houding kan alleen verklaard worden door de geheime instructiën des konings.

Dien dag had er, even als vroeger, eene vriendschappelijke wisseling van geschenken, tusschen den admiraal en den kaciek plaats. Guacanagari gaf den admiraal acht marken goud, steenen van verschillende kleuren, eene gouden kroon, drie kalebassen vol goudstof en eene muts met edelgesteenten versierd. Toen Columbus naar het eskader terugging, volgde de kaciek hem, op zijne uitnoodiging, tot zijn schip. Het getal der vaartuigen en de grootte van sommigen hunner, boezemden hem nog meer bewondering in dan de drie karvelen van het vorige jaar. Door Columbus door al de gedeelten der *Maria Galanta* geleid, vermeerderden zijne verassing en zijne vrees bij elken stap. Zijn eiland bezat slechts viervoetige dieren van de kleinste soort: het gezigt van europesehe dieren: ezels, ossen, schapen, varkens en geiten, deed hem verbazen, de paarden deden hem wezenlijk verstomd staan. En een nog grooter denkbeeld van de magt der Spanjaarden kreeg hij, toen hij, geketend, in hun midden, karaïbische krijgslieden vond, die zij tot zelfs in hunne eilanden hadden durven aanvallen, die zij overwonnen en weggevoerd hadden. Naast die geduchte gevangenen, bevonden zich tien

indiaansche vrouwen, vroeger hunne gevangenen. Columbus had ze te Guadeloupe en te Porto-Ricco bevrijd. Guacanagari naderde tot haar: weinige oogenblikken, eenige woorden waren genoeg om met degene die het bevel over de anderen scheen te voeren en die men aan boord Catalina had genoemd, een aanslag en eene zamenzwering te smeden.

De admiraal bood den kaciek een collatie aan. Terwijl hij het deed voorkomen alsof hij hem met dezelfde onderscheiding en welwillendheid van vroeger behandelde, kondigde hij hem als eene goede tijding voor beide aan, dat hij voornemens was in de naburigheid van zijne verblijfplaats, eene stad op Hispaniola te bouwen. Guacanagari scheen verheugd over dit plan. Intusschen deed hij opmerken dat dit gedeelte van het eiland vochtig en ongezond was. Ofschoon de opmerking veel grond had, wilden de Spanjaarden daarin niets anders zien dan een voorwendsel dat getuigde van gebrek aan welwillendheid. Hun misnoegen vermeerderde nog, toen Columbus den kaciek over God en Jesus Christus sprekende en hem aanmanende om christen te worden, Guacanagari, in stede van ijver, een zeer zichtbaren afkeer toonde. De ondeugden en de wanordelijkheden welke hij maar al te zeer bij de christenen van het fort had opgemerkt, waren oorzaak dat hij niets dan wantrouwen en weerszin voor hunne godsdienst en hun God had. De admiraal wilde hen eene medaille van de Heilige Maagd om den hals hangen, die hij, zeide hij, in afwachting van zijn doopsel, moest dragen. Ondanks zijnen levendigen hartstogt voor de europesche versierselen, weigerde en wees hij haar van de hand, zoodra hij begrepen had dat deze medaille een zinnebeeld van het geloof en een voorwerp van de eeredienst der vreemdelingen was.

Columbus verkreeg slechts met groote moeite van hem dat hij die aannam en behield.

De apostolische Vicaris nam daaruit aanleiding om eene dubbele verbittering tegen den kaciek aan den dag te leggen. Hij drong er bij den admiraal op aan om hem te doen gevangen nemen en aan boord houden, dewijl hij hem nu toch in zijne magt had. De loyauteit van Columbus nam ergernis aan dien raad. Maar hetzij Guacanagari aan de gelaatstrekken begrepen had dat men vijandige bedoelingen tegen hem koesterde, hetzij de indiaansche tolken hem gewaarschuwd hadden om op zijne hoede te zijn, hetzij hij slechts eene onbestemde ongerustheid gevoelde, toen hij bij de Spanjaarden, met uitzondering van den admiraal, die open en lagchende gezigten niet meer vond als bij hunne vroegere ontmoetingen, in allen geval drong hij er op aan om vóór zonsondergang naar land terug te keeren.

Den volgenden dag was er aan land onder de eilanders eene ongewone beweging en bedrijvigheid: men bemerkte dit wel op het eskader, maar men maakte daaruit geen gevolgtrekkingen. Een boodschapper van den kaciek kwam den admiraal vragen hoe lang hij nog meende te blijven: Columbus antwoordde dat hij den volgenden dag zou vertrekken.

In den avond kwam de broeder van Guacanagari aan boord der *Maria Galanta*: hij had in schijn geen ander doel dan eenige gouden platen te ruilen. Men herinnerde zich later, dat, hij zich voor den tolk Diego (den indiaan, het petekind van Diego Columbus) verbergende, geheimzinnige gesprekken met de gevangene indiaansche vrouwen had gevoerd. Hij kwam toen ongetwijfeld met haar overeen wat zij niet lang daarna uitvoerden.

Tegen middernacht, toen ieder aan boord lag te

slapen, wierpen de tien indiaansche vrouwen, op een teeken en op het voorbeeld van Catalina, zich zoo stil mogelijk in zee. De golfslag was zeer sterk, het land drie groote mijlen ver; maar een aan den oever ontstoken licht wees haar de rigting aan die zij moesten volgen. Zij vlugten, met zulk eene snelheid zwemmende, dat de booten van de *Maria Galanta* die haar met alle kracht vervolgden, zoodra de ontsnapping bekend was, er slechts vier, «op het oogenblik dat zij uit het water kwamen», aan strand opvingen.

De admiraal liet, toen de dag was aangebroken, de anderen van Guacanagari opeischen. Maar de zeelieden die met deze zending belast waren, vonden, toen zij op het eiland gekomen waren, niets dan een verlaten land. De kaciek was vertrokken, en had zijne wapenen, zijne meubelen, zijn voorraad, al zijne rijkdommen medegenomen. Al zijn volk was hem gevolgd.

HOOFDSTUK IV.

Stichting van de stad Isabella.

Bij zijne aankomst te Hispaniola had Columbus eene topographische commissie belast met het onderzoek naar eene geschikte plaats om op de kust, in het oosten, eene stad te stichten. Deze commissie kwam terug, en wees de haven der Planta als de geschiktste plaats aan. Het eskader ligte het anker den 7 december. Het had slechts tegenwind en ongunstig weder; men had veel meer moeite en inspanning om dertig mijlen achteruit te gaan, dan het gekost had om van Spanje te komen. «De Voorzienigheid, zegt doctor Chanca, liet toe, dat wij ten gevolge van het ongunstig weder dat ons belette meer vooruit te gaan, aan land konden gaan op de best gelegen plaats der wereld, en zóó als wij het maar konden verlangen.» Het was eene ruime en veilige haven. Twee rivieren kwamen daarin uit van eene zeer vruchtbare vlakte, «de eene groot, de andere middelmatig, beide met uitmuntend water.» De kust was vischrijk. Steen en hout waren op een kleinen afstand overvloedig voorhanden. De Indianen van een aan den oever der haven gelegen dorp, verzekerden, daarenboven, dat de goudbergen van Cibao niet ver van daar gelegen waren. Columbus besloot om op die plaats de eerste stad der Nieuwe Wereld te stichten.

Men ontscheepte. Het was voor de reizigers eene groote vreugde om aan land de vrijheid hunner bewegingen te herkrijgen, uit te rusten te midden van een prachtig groen, de zuivere en welriekende lucht van het land in te ademen: zij waren sedert drie maanden op de schepen opgesloten, zeeziek en gebrek hebbende aan de noodige ruimte, strikt gerantsoeneerd wat het eten aangaat, de maag vermoeid van beschuit en gezouten spijzen, die grootendeels bedorven waren. De bureaux van Sevilla toch hadden misbruik gemaakt van den ziekelijken staat van Columbus gedurende de uitrusting, om zich, ten nadeele van de schatkist en de kolonie, met de leveranciers te verstaan. Hun bedrog en ontrouw kwam aan den dag naar gelang het materieel en de voorraad aan land gebracht werd. De te boek gestelde hoeveelheden waren niet ingescheept, de leverantiën waren van mindere hoedanigheid. De wijn was in het ruim geloopen, omdat het fust zoo slecht gemaakt was. Het opperhoofd der dienst van gezondheid vond slechts een gedeelte der geneesmiddelen, welke hij had aangevraagd. Nadat Columbus te Cadix prachtige beesten en zeer schoone paarden had geïnspecteerd, na gedurende de gansche reis gedacht te hebben, dat dezelfde dieren hem aan boord der karveelen volgden, zag hij zich gedwongen bij de ontscheeping te erkennen, dat zij op het laatste oogenblik tegen kleine en magere dieren waren verwisseld.

Men begon spoedig aan de werken. Toen de plans waren vastgesteld en de straten afgepaald, legde de admiraal, «in naam der Allerheiligste Drieëenheid» den eersten steen der stad en noemde haar Isabella, de beëminde naam zijner koninklijke beschermvrouw. De kerk, het algemeene magazijn, de woning van den onderkoning, waren de eenige gebouwen waaraan men steen gebruikte;

het overige werd van hout, pleister, riet en takken gebouwd: het voornaamste was om de volkplanters spoedig van woningen te voorzien. Men legde tuinen rondom elk huis aan; allerlei soorten van granen werden er gezaaid en ontkiemden met eene bewonderenswaardige snelheid. De Indianen, die nog steeds gewonnen werden door de billijke en zachte handelwijze van Columbus, leenden de hulp hunner handen aan de Spanjaarden. Daarenboven liet de admiraal op de werkplaatsen zóó ijverig arbeiden, dat men den 6 januarij de eeredienst opende in de bijna voltooide kerk. Het was Drie Koningen, het feest van de roeping der Heidenen. Welk een gepaste dag om het huis van den God des Evangelies in deze heidensche wereld in te wijden? De dienst werd met groote plegtigheid door den apostolischen Vicaris, zijne twaalf religieusen en den pater gardiaan gedaan.

Toen begon er een nieuw lijden. Door den harden arbeid van den bouw eener stad en den invloed van een vochtig en warm klimaat, braken er koortsen onder de Europeanen uit. De admiraal werd daardoor gevaarlijk aangetast: hij moest verscheidene weken te bed blijven liggen. Indien de ziekte zijn moed geenszins liet zinken, indien hij voortging, op zijn bed, al wat er rondom hem gebeurde met eene onverzwakte energie en eene onveranderlijke opgeruimdheid van gemoed te besturen, hadden zijne lotgenooten in 't geheel zooveel geestkracht niet. Hunne lichaamskwalen werden verergerd door de droefheid der teleurstelling. In de dwaze hoop toegelopen om zonder moeite en onverwijd bergen goud in te zamelen; moesten zij nu, in plaats van de schatten en de genoegens die zij zich in hunne onnoozelheid hadden voorgespiegeld, zware vermoeijenissen en eindeloze

ontberingen ondergaan. Zij achtten zich bedrogen, zij zeiden dat men hen verraden had, zij morden, de arbeid kwijnende: misnoegen en geest van oproer traden voor altijd de volkplanting binnen.

Deze sombere gemoedsstemming en de kwijnende staat van zaken veroorzaakten den admiraal des te meer hartzeer, dewijl hij op het punt stond om het grootste gedeelte van zijn eskader naar Spanje terug te zenden: zooveel schepen had hij te Isabella niet noodig. Zouden het hof en het volk zich niet wreedelijk bedrogen vinden indien zij, in stede van de schitterende tijdingen en de rijke ladingen welke zij zeker verwachtten, door de teruggezonden vaartuigen niets vernamen dan den moord van het fort der Nativiteit, het verraad der eilanders, de ziekten der laatstaangekomen volkplanters en hunne teleurstelling? Deze beschouwingen deden Columbus besluiten om twee afzonderlijke expeditiën naar het binnenland van het eiland te zenden, die, hem welligt bij tijds hoeveelheden goud zouden brengen, of, ten minste, tijdingen welke in staat waren om, in Kastilië, tegen den smartelijken indruk van rampspoeden op te wegen. Hij stelde Ojeda aan het hoofd der eene, Gorvalan aan het hoofd der andere expeditie.

Ojeda vertrok naar de bergen van Cibao. Hij kwam daar binnen weinige dagen aan, terwijl hij onderweg, van al de indiaansche bevolkingen niets dan goedwilligheid en hulpvaardigheid had ondervonden. Zonder aan het einde van zijne reis de tooverachtige schatten te vinden, welke den Spanjaarden sedert een jaar zoo hoog opgeveizeld waren, besloot hij toch uit duizenderlei afdoende kenteekenen, dat het goud in dit gelukkig district overvloedig voorhanden was. De Indianen, zeer behendig om goudschilfers te ziften, haastten zich ze in te zamelen

en ze den medgezellen van Ojeda ten geschenke te geven. In eenige stroomen raapte men groote stukken ruw goud en met goud geaderden steen op. Ojeda vond zelfs in de bedding eener rivier een stuk ruw goud, negen oncen wegende. Hij haastte zich den admiraal berigt te brengen van den schitterenden uitslag zijner zending. Terzelfder tijd, verscheen ook Gorvalan, die zijne nasporingen in eene andere rigting had gedaan, en bragt insgelijks afdoende mededeelingen en stalen.

Zoodra zijne gezondheid het hem toeliet, besloot Columbus om zelf eene troep mijnwerkers in het hart van het gebergte te plaatsen. En zonder langer te wachten, zond hij de twaalf schepen, welke hij niet nuttig achtte te behouden, naar Europa terug. Hij liet de menscheneters, die op de Karaïbische eilanden waren gevangen genomen, daarop inschepen. Hij plaatste dit konvooi onder de bevelen van Antonio de Torres; hij stelde aan dien officier, voor de vorsten, de prachtige stalen goud die uit de bergen waren teruggebracht, en stalen van de schoonste vruchten en de kostbaarste plānten van Hispaniola ter hand. Hij vertrouwde hem onder den vorm van instructie, omtrent hetgeen hij aan Hunne Majesteiten moest zeggen, een bewonderenswaardig verslag toe, loopende over den togt van Cadix naar Indië, over den toestand der kolonie en de maatregelen welke voor haren welvaart moesten worden genomen.

Het konvooi door Antonio de Torres gekommandeerd ging den 2 februarij van Isabella in zee. Toen het in Spanje terugkeerde, waren er bekrompen en grovelijk hebzuchtige lieden genoeg om te doen opmerken en te zeggen dat de schepen niet met goud beladen waren aangekomen. Maar de nadenkende mannen wisten reeds uit de correspondentiën die zij aanbragten, in haar geheel

de waarlijk schoone economische zijde van de Ontdekking vatten. Petrus de martelaar schreef toen aan zijn geleerden vriend Pomponius Lætus: «Columbus heeft mij laatst berigt dat hij begonnen is met eene stad te bouwen, met onze zaden te zaaijen, onze dieren te doen voortplanten! Wie zal ons nu met bewondering over Saturnus, Ceres en Triptolemus spreken, die de aarde doorliepen om nieuwe uitvindingen te verspreiden? of over de Pheniçiërs, die de stad Tyrus of Sidon bouwden? of zelfs over de Syriërs, die, naar verre landen verhuizende, daar nieuwe steden en nieuwe koloniën bouwden?»

Te Isabella zagen de meeste Spanjaarden Antonio de Torres met een droevig oog vertrekken. Door de koorts ondermijnd, thans even dwaas gedemoraliseerd als zij vroeger dwaas opgewonden waren, somber gestemd door die kinderachtige hersenschim, dat het eskader, door hen te verlaten, alle verband tusschen het vaderland en hen verbroken had, scheen Hispaniola hun niets anders dan een vreeselijk en doodelijk ballingsoord. Zij hadden geen ander verlangen dan te ontvlugten en ten spoedigste, het kostte wat het wil, naar Spanje terug te keeren. Een der leiders, Bernal Diaz van Pisa, luitenant der generale controleurs, stookte de verbittering aan en vormde eene partij onder de onrustigsten. Zekere Fermin Cado, een domme en ijdele metallurgist, voegde zich bij hem om met betrekking tot de aanwezigheid van goud in het eiland lijnregt strijdige denkbeelden van die des admiraals te verspreiden. Hij noemde de rapporten van Ojeda en van Gorvalan leugenachtig. De stalen zelfs die men gezien had, overtuigden hem niet, de zoogenaamd ruwe stukken goud, waren, volgens hem, slechts een metaal dat langzaam bij sprankels was verzameld, vervolgens gesmolten en, van geslacht tot geslacht, in de indiaansche familiën

bewaard; het land kon die kruimels wel opleveren, maar eene regelmatige en vruchtdragende ontginning was niet te denken. Deze taal en de kuiperijen van Diaz liepen uit op eene geregelde zamenzwering: men zou van de gelegenheid dat de admiraal ziek was gebruik maken om vijf achtergehouden schepen te bemeesteren; men zou daarmede naar Spanje vlugten; men zou de waarheid over Indië aan den dag brengen; met behulp der geloofwaardigheid welke Diaz bij het hof bezat, zou men daar luisteren naar het gezegde; indien er straffen be-
loopen werden, zouden niet zij, maar de genuesche bedrieger straf ondergaan.

Columbus ontdekte de zamenzwering bij tijds en liet de hoofden gevangen nemen. Hij zou uiterst gestreng tegen Diaz hebben kunnen handelen: men vond, eigenhandig door hem geschreven, eene schandelijke memorie, waarin laster op laster gestapeld was. «De admiraal zegt Washington Irving, gedroeg zich met veel gematigheid. Uit aanmerking van den rang en den staat van Diaz, onthield hij zich van hem eenige straf hoegenaamd op te leggen; hij zond hem slechts naar boord van een der schepen om daar te blijven, en maakte het voornemen om hem naar Spanje te zenden om er gevonnisd te worden. Verscheidene zijner medepligtigen, van minderen rang, werden naar mate hunner schuld gestraft, maar niet met eene gestrengheid geëvenredigd aan hunne misdaad.» Deze toegevendheid raakte de harten niet die door den haat verhard waren: Columbus hield van dit oogenblik af, niet op het voorwerp te zijn van onregtmatige beschuldigingen van willekeur en dwingelandij. Vreemdeling, en van geringe geboorte zijnde, had hij tegen zich die nationale fierheid welke, als zij geen verkeerde rigting neemt, een der eerbiedwaardigste trekken van

het spaansche karakter is: de edele Kastilianen hielden het voor eene belediging dat een Italiaan een hidalgo strafte. De verwoestingen welke het gebrek aan tucht reeds had gemaakt waren zoo ingrijpend, dat Columbus, wilde hij de kolonie van de grootste rampen bevrijden, zich verplicht zag om vier zijner schepen van hunne kanonnen te ontdoen, om die artillerie en den krijgsvorraad op zijn voornaamste karveel te plaatsen, en de wacht daarover slechts aan een klein getal manschappen toe te vertrouwen, op wie hij kon rekenen.

Intusschen was de gezondheid van den admiraal beter geworden. Hij maakte zich dit ten nutte, om de expeditie die hij sedert de reis van Ojeda op het oog had, naar Cibao aan te voeren: hij hoopte dat eene aanhoudende verkenning in het binnenland, verscheidene voorvallen op reis en de zegevierende uitkomsten het beste geneesmiddel zouden zijn tegen de droefheid en den kwaden geest. Hij vertrok den 8 maart, aan het hoofd van vierhonderd man. De eenen waren werklieden met al hunne gereedschappen om de goudlagen in het bezit te nemen en te exploiteren, de anderen soldaten die schitterend gewapend waren; onder deze eene betrekkelijk aanzienlijke ruitery. Hij had de beste en de geoefendste onder zijne weerbare manschappen gekozen; hij was zeker dat hij overal, onderweg, de vreesachtige bewondering der inlanders zou opwekken, en, des noods, de aanvallen van Coanabo spoedig zou afweren, indien de fiere «heer van het gouden huis» de vijandelijkheden zou aanvangen. Men ging strijdvaardig uit Isabella, met vliegende vaandels: het spaansche bloed herkreeg bij het geroffel der trommels en het geschetter der trompetten, zijne ridderlijke kracht. Nadat men twee rivieren doorwaad had, kampeerde men, den eersten avond,

aan den ingang van een enge, rotsachtige bergpas, die ontoegankelijk was gemaakt door aardstoringen en een weelderigen plantengroei. Dit was de eenige doortogt naar Cibao. Den volgenden morgen deed Columbus een beroep op de jonge edellieden, die gedurende den oorlog met de Mooren in de bergengten van Grenada, overvloedig gelegenheid gehad hadden om zich het werk der pionniers eigen te maken. Door deze roemrijke herinneringen in vuur geraakt, stijgen zij af, en met bekwaamheid, de werklieden besturende, hen met vurigen ijver opwekkende, hebben zij weldra den eersten weg in de Nieuwe Wereld geopend en gebaad. Met den natuurlijke tact die aan waarlijk militaire zielen eigen is, gaf hij hun aanstonds de belooning welke hun het aangenamst kon zijn: hij noemde die bergpas, *De Bergengte der Edellieden*.

Eene andere belooning wachtte hen op den top van den berg: op de tegenoverliggende helling, ontvouwden zich, zoover het oog kon reiken, «als een aardsch paradijs,» voor hunne betooverde, bekoorde en verblinde blikken, ontzettend uitgestrekte grasvelden, met eene onvergelykelijke bevalligheid, eene onbeschrijfelijke pracht, die Columbus de *Koninklijke Vallei* noemde. Dit is welligt de prachtigste vallei ter wereld. De Spanjaarden trokken haar door. Het gezigt alleen van die verblindend schoone natuur zou hen van vreugde bedwelmd hebben, de hartelijke en welwillende gastvrijheid van de talrijke dorpen die zij bezochten vermeerderde hunne verrukking. De Indianen werden eerst verschrikt door die voor hen zoo nieuwe krijgsbende; zij waren uitermate bevreesd toen zij zagen dat de ruiters en hunne paarden, die zij, in den aanvang, voor één wezen hadden gehouden, in tweeën gescheideⁿ werden en

naast elkander liepen: zij begonnen vol vrees te vlugten en zich in hunne hutten op te sluiten. Zij waren zóó eenvoudig, dat zij zich in volkomen veiligheid waanden, na voor hunne deuren eene ligte verschansing van riet geplaatst hadden. Die eenvoudigheid trof Columbus: hij gaf bevel om die onveilige borstweringen zorgvuldig te eerbiedigen. Deze wijze zachtmoedigheid deed alle vrees verdwijnen. De bevolking kwam langzamerhand den Spanjaarden te gemoet, alles aanbiedende, alles gevende niet wetende door welke opgetogenheid hare blijde dankbaarheid te openbaren voor de europesche snuisterijen welke zij in ruil ontving.

De Spanjaarden kwamen te Cibao. Zij zagen dezelfde aanwijzingen van goudmijnen welke Ojeda gezien had. Men bragt hun aanzienlijke hoeveelheden goud; de inlanders hadden er zich een genoeg uit gemaakt ze sedert het bezoek van Ojeda voor Columbus te verzamelen. Aan eenige Indianen, die europesche voorwerpen verlangden, gaf de admiraal te verstaan, dat hij hun die alleen in ruil tegen goud zou geven. Aanstonds naar eene weinig verafgelegen stroom snellende, kwamen zij, na korten tijd, met goudzand in overvloed terug. Eene schel werd geruild tegen twee stukken ruw goud die elk een ons wogen, en de Indiaan, die deze koop sloot, deed het voorkomen alsof dit onbeduidende stukken waren, in vergelijking van die welke men gemakkelijk in eene nabijgelegen vallei zou vinden.

Dit goud, die brokken barnsteen en azuursteen, welke Columbus vond, een ader waarin hij meende koper te ontdekken, deden hem het besluit nemen om hier het hoofdkwartier der mijnwerkers te vestigen. Hij legde onmiddellijk de grondslagen eener vesting. Ter herinnering aan de taal der misnoegden, die te Isabella gezegd hadden,

dat zij eerst zouden gelooven dat er goud in de bergen van Hispaniola aanwezig was, wanneer zij het met hunne oogen gezien, met hunne handen hadden aangeraakt, wilde hij die vesting St Thomas noemen. Hij verbond die door een weg, met Isabella: de afstand was achttien tot twintig mijlen. Toen hij meende dat deze werken voldoende gevorderd waren, liet hij te St Thomas de noodige bezetting, onder bevel van Pedro Margarite achter, en keerde naar Isabella terug.

Hij kwam den 19 maart aan. De ziekten waren erger geworden en hadden zich uitgebreid; de onrust en het gebrek aan tucht waren in evenredigheid toegenomen. De vermindering van levensmiddelen en de dringende noodzakelijkheid om zekere gebouwen met kracht te doen afwerken, stelden hem in de verplichting om maatregelen uit te vaardigen, die onverstandige eigenliefde kwetsten. Hij onderwierp iedereen aan de noodzakelijkheid van een strikt afgemeten rantsoen. Iedereen achtte zich, door zijne geboorte of zijne bediening, boven dien voor allen gelijken regel verheven. De apostolische Vicaris legde eene zeer kwalijk geplaatste gevoeligheid aan den dag. Hij beliep daardoor van wege den generaal eene gestrengere terechtwijzing. Hij morde daarom des te meer; hij steunde de oproermakers. Die lieden hadden moeite om zich te bedwingen, toen de admiraal verplicht was om de ondergeschikte redenen van maatschappelijke hiërarchie te doen wijken voor de dringende eischen van gemeen belang en christelijke regtvaardigheid. De handmolens waren niet meer voldoende om het koorn voor allen te malen. De mechanische molen die men aan de kleinste der rivieren bouwde, bleef onafgewerkt, omdat een groot getal werklieden ziek was geworden. Bij wijze van heeredienst vorderde de admiraal dat al de volkplanters

zonder onderscheid van adellijken en niet adellijken, de handen zouden slaan aan een werk waarvan aller leven afhing. Daar is geen twijfel aan de overmagtige redenen, die den admiraal deden besluiten om aldus te handelen, «ten einde, zegt Herrera, zijn volk niet zou omkomen.» Desniettemin ging er te Isabella eerst een kreet van woede onder de zonen der groote familiën en al de lieden van geboorte op, dat zij handenarbeid moesten doen, en later wreven de vijanden van Columbus hem in Spanje altijd als eene wezenlijke misdaad van natieschennis aan, dat hij den adel zoozeer vernederd had. Pater Boël keurde in het openbaar het gedrag van den admiraal af; hij noemde het met ditzelfde woord «wreedheid».

Intusschen kreeg Columbus kwade tijdingen van het fort St Thomas. Margarite berigtte hem de ernstigste dingen met betrekking tot de onwelwillende houding en de kuiperijen van de eilanders en hunne kacieken. De zaak was deze, dat toen de admiraal van St Thomas vertrokken was, de Spanjaarden de inboorlingen hadden verbitterd; zij hadden hun goud afgeperst en hunne vrouwen verleid. Columbus zond hulptroepen naar Pedro Margarite. Overigens overtuigd dat de kolonie niet kon blijven bestaan als men geen betrekkingen vestigde en onderhield met verscheidene punten van het binnenland, maakte hij een plan van algemeene bezetting, en liet detachementen, door de beste officiers aangevoerd, naar verscheidene standplaatsen, die onderling en met Isabella en St. Thomas verbonden waren, vertrekken. Margarite ontving het opperbevel over al die troepen.

HOOFDSTUK V.

Togt naar de westkust van Cuba. — Verergering van de wanordelikheden in de volkplanting.

De rol waartoe Columbus zich door de Voorzienigheid geroepen achtte, bestond niet in het veroveren en koloniseren van een eiland. Zoodra hij, door de genoemde maatregelen, de veiligheid zijner gezellen op al de punten van Hispaniola verzekerd, en de goede orde in Isabella hersteld had; de drie karveelen die de minste diepgang hadden van zijne vijf bodems gekozen; zijne admiraalsvlag op de kleinste, de *Nina*, van Palos, die het hem behaagde, ter eere zijner franciskaner familie, toen de *Santa Clara* te herdoopen, geheschen; eindelijk een administratieven raad, onder voorzitterschap van zijn broeder Diego, en waarin de apostolische Vicaris zitting nam, met het tijdelijk bestuur der kolonie belast had, zette hij den naar zijn zin te lang afgebroken loop zijner ontdekkingen op zee voort. Hij vertrok den 24 april, en bleef vijf maanden weg. Hij bezocht, bijna geheel, de zuidelijke kust van Cuba, zeilde half het grootte eiland Evangelista, tegenwoordig het Pijnboomeiland, om; ontdekte Jamaica, doorliep zijne noordelijke kust gedeeltelijk en zijne zuidelijke kust geheel; ontdekte de tuinen der Koningin en de Tuintjes; zette koers naar het westelijkste punt van Hispaniola, zeilde het ten zuiden langs, tot zijne laatste oostelijke kaap; en ging langs

en zelfs voorbij het eiland Mona, tusschen Hispaniola en Porto-Rico.

Zicdaar een onvolkomen en kleurlooze aanwijzing van eene zeereis, die honderd negen en vijftig achtereenvolgende dagen te midden van ongehoorde vermoeijenissen en gevaren duurde. Zij had voornamelijk ten doel om te ontdekken of het een of ander dier nieuwe landen niet aan het aziatisch vasteland gehecht was. Dit vraagstuk kon Columbus niet oplossen: hij kwam in dezelfde onzekerheid terug als waarmede hij vertrokken was, terwijl zijne schepen vol gaten, zijne masten waggelend, zijne zeilen verscheurd en verrot waren. Gezamenlijk of van elkander gescheiden verdwaald zijnde, hadden zij in den blinde rondgetast, de zandbanken doorgeworsteld, waren zij dikwijls gestrand. De levensmiddelen ontbraken: sedert langen tijd bestond het rantsoen, dat hetzelfde was voor den admiraal en voor den minsten bediende, alleen uit een beschuit daags en een weinig wijn; het scheepsvolk was uitgeput, de krachtigste officieren waren ten einde raad en hadden al hun vertrouwen verloren. Columbus had juist aan de koningin geschreven: «Geve Onze Heer dat onze vermoeijenissen zijne heilige dienst en die Uwer Hoogheden mogen bevorderen: wat mij betreft, nooit zou mijn eigenbelang mij aan zooveel vermoeijenissen en gevaren hebben doen blootstellen: daar gaat geen dag voorbij of ik kom elk oogenblik dicht bij den dood.» In die omstandigheden bereikte de admiraal het eiland Mona, den 24 september. Wanneer hij noord-westelijk koers had gezet, zou hij in twee of drie dagen te Isabella geweest zijn: hij koos de tegenovergestelde rigting, besloten om de verkenning der Karaiben-eilanden welke hij het vorige jaar, van Spanje komende, begonnen had, ten einde te brengen: God hield hem tegen.

Sedert vijf maanden, had Columbus niet slechts dezelfde werkzaamheden verrigt, aan dezelfde ontberingen en aan weér en wind blootgestaan, als de minste zijner manschappen. Altijd strijdende met eene nieuwe natuur en hare dreigende verwickelingen, had hij zonder ophouden gestudeerd, bijna onverpoosd gewaakt, gelezen, geschreven, geteekend, gerekend, verzameld, geraadpleegd, hetzij met zich zelve, hetzij met anderen. Gedurende de lange nachten van stortregens, van groote duisternis of van koude stormwinden, wanneer zijne officieren en zijne matrozen, gemeenzaam geworden met het gevaar of overwonnen door de vermoeidheid, hunne ellende vergaten en hunne krachten in den slaap terugkregen, had hij moeten voortgaan, met op zijne hut te staan, terwijl zijne ziel verslonden werd door bekommernissen, en zijn hart vol angst was, met gespannen blik, met een aandachtig oor, terwijl de wind hem in het aangezicht sneed, en het zweet hem van hoofd tot de voeten afgudste, onder zijne aan zijne ledematen gekleefde kleederen. Het heil zijner schepen hing van zijne waakzaamheid af. Zoolang deze strijd tegen de elementen duurde, onderhield de overmaat van die zorgen, den wil overprikkelende, het leven door de koorts. Maar toen zij eenmaal in de bekende zee waren teruggekeerd, maakte die nijpende angst plaats voor een even zoet als ondoordacht gevoel van veiligheid: dan volgde de atonie op die gisting der bloeds. Toen Columbus den 26 september Mona verliet, verloor hij plotseling het geheugen en het gezigt, daarna de beweging en de gevoeligheid: hij zakte als eene levenlooze massa ineen. Was het slaap, dofheid van geest of de dood? Zijne verschrikte en diep bedroefde gezellen, verlieten de rigting der Karaïben; en zetten met alle zeilen koers naar Isabella. Zij gaven

het zijn onderkoning, zijn admiraal, als een lijk terug. De zwakke kloppingen van het hart en de buigzaamheid der ledematen beletten alleen nog te gelooven dat die verhevene ziel naar haren Schepper was teruggekeerd.

Die schijnbare levenloosheid duurde vijf dagen en vijf nachten. Bij zijn ontwaken, wachtte Columbus eene groote en zoete verrassing: hij zag zijn broeder Bartholomeus, dien hij sedert acht jaren niet gezien had, aan zijne zijde. Welligt herinnert de lezer zich dat toen Christophorus Columbus gereed stond om in 1484 Lissabon te verlaten, hij Bartholomeus naar Engeland gezonden had. De eerwaarde heer Ferdinand Columbus zegt dat zijn oom in den overtocht door zeeroovers gevangen genomen en geplunderd werd, en in zulk een staat van armoede verviel, dat hij zich druk moest bezig houden met het vervaardigen van geographische kaarten, en op die wijze ter naauwernood in zijn levensonderhoud kon voorzien, zonder bij koning Hendrik VII eenige stappen te kunnen doen met opzigt tot de Ontdekking. Van het hof van Engeland, ging hij naar Frankrijk, en vernam te Parijs uit den mond van Karel VII zelve de ontdekking van Indië. Hij spoedde zich naar Sevilla. Toen hij daar aankwam, was de admiraal reeds voor de tweede maal op reis gegaan. Bartholomeus ging, te Cordova, bij zijne schoonzuster Beatrix, zijne beide neven Diego en Ferdinand halen en begaf zich met hen naar het hof te Valladolid. De beide kinderen namen, bij prins Jan, hunne dienst als pagies waar; en de koningen gaven Bartholomeus, op zijn verzoek om den admiraal in Indie te gaan helpen, het bevel over drie karveelen met levensmiddelen voor Hispaniola bevracht: hij moest ook nog eerst het verdriet hebben van eerst na het vertrek van den admiraal naar Cuba te Isabella aan te komen.

Het was niet slechts eene levendige voldoening des harten voor Columbus dat hij zijn dapperen broeder aan zijn bed terugzag; maar gedurende verscheidene weken ziek en bedlegerig zijnde, had hij des te meer behoefte aan zulk een helper, omdat hij de kolonie in een vreeselijken, bijna wanhopigen toestand terugzag. Pedro Margarite, de opperbevelhebber der troepen van het eiland, had de instructiën welke de admiraal hem bij zijn vertrek had gegeven niet nagekomen, maar was in 't midden der Koninklijke Vallei, op zestien mijlen afstand ongeveer van Isabella, gaan kamperen. Daar had hij aan zijne soldaten het onophoudelijk voorbeeld gegeven van brutale knevelarijen en eene ongebondenheid die paal noch perk kende; hij had de inboorlingen door zijne geweldensdaden in het harnas gejaagd, en door zijne slapheid, zijne troepen in benden roovers doen veranderen. Diego Columbus, gaf hem met toestemming van den administratieven raad, teregtwijzingen. Pedro Margarite was een «gunsteling des konings»; de edellieden die hem als officiers omringden, duldden met spijt het gezag van den onderkoning, dewijl hij vreemdeling was; met des te meer reden hadden zij minachting voor Diego. De overste en zijne officieren vormden eene aristocratische en zoogenaamde nationale factie. Pater Boil nam onder de hand daaraan deel; zij zag zich weldra gevolgd door al de misnoegden. Kort na de aankomst van Bartholomeus, maakte Margarite en de apostolische Vicaris zich meester van de karveelen die hij had medegebragt, en vlugten met hunne volgelingen naar Spanje. Toen de soldaten zonder opperhoofd waren, stelden zij geen grenzen meer aan hunne buitensporigheden. De Indianen werden gekneveld, beleedigd, vermoord. Zij stonden op: de kacieken vormden onder elkander een

verbond waarvan Caonobo de ziel uitmaakte. Hij verzamelde tienduizend strijdvaardige mannen om het fort St Thomas te belegeren. De vesting werd dien dag, gelukkig, door Ojeda gekommandeerd; zij verdedigde zich zegepralend: na dertig dagen van nutteloozen aanval, moesten de Indianen aftrekken.

Wij hebben gezegd dat Hispaniola in vijf onafhankelijke Staten verdeeld was. Vijf koningen of groote kacieken: Guacanagari, Caonabo, Guarionex, Guayacao en Behechio regeerden die Staten. Terwijl de admiraal, ter nauwernood uit Cuba teruggekeerd, nog bedlegerig was, ontving hij onverwachts het bezoek van Guacanagari. De goede kaciek, zooals Washington Irving hem noemde, had nergens deel genomen aan den opstand der eilanders tegen de Spanjaarden; hij had, gedurende den strijd, de edelmoedigste gastvrijheid jegens de zieke, gekwetste, gevlugte, op de hielen gezeten soldaten uitgeoefend, die, in troepen, bij hem eene wijkplaats hadden genomen. Dit gedrag haalde hem den haat der overige kacieken op den hals. Caonabo en Behechio deden een inval op zijn grondgebied. Behechio doodde eene zijner vrouwen; Caonabo nam eene andere als krijgsgevangene mede. Deze feiten vestigden eene naauwe vereeniging van belangen tusschen Guacanagari en den admiraal. De kaciek kwam, dientengevolge Columbus mededeelen wat over het geheele eiland tegen hem werd gesmeed. Hij zeide hem, dat het mislukte beleg van St Thomas de woede van Caonabo tegen de vreemdelingen slechts had vermeerderd; dat het hem gelukt was zijne gevoelens te doen omhelzen, eerst door Behechio, zijn schoonbroeder, daarna door Guarionex en Guagacao; dat een nieuw verbond, veel geduchter dan het eerste, was gesloten; dat zij gezworen hadden tot den laatsten Spanjaard uit te

roeijen; dat zij slechts op eene gunstige gelegenheid wachtten, om, met de geheele bevolking der vier Staten, een aanval op Isabella en al de binnenlandsche detachementen te rigten.

Columbus betreurde bitter dat de hartstogten en de onhandigheid der onwaardige togtgenooten, in zijne afwezigheid en in strijd met al zijne bevelen, dien verklaarden staat van oorlog tusschen de eilanders en de kolonie had verwekt; maar hij vermogt zich niet aan de gewigtige verantwoordelijkheid en aan de wreede noodzakelijkheid onttrekken, die, voor hem zelve, bij zijne terugkomst, uit dien toestand was ontstaan welken men hem geschapen had; in spijt van zijne aanhoudende pogingen om den vrede en de vriendschap der beide tegenover elkander geplaatste werelden te handhaven, had men den oorlog doen ontbranden, nu moest hij worden gevoerd: hij moest zijne toevlugt nemen tot al de gestrengte maatregelen, welke hij medesleept en wettigt; hij verkreeg gedurende den strijd al de regten der oorlogvoerenden, en, na de overwinning, al de regten der veroveraars.

Zijne eerste zorg bestond hierin, dat hij zijn broeder Bartholomeus bekleedde met de waardigheid van ondergouverneur der kolonie en hem den titel gaf van Adelantado: dit was zijn regt; de Koningen hadden hem gemagtigd om zich, des noods, een plaatsvervanger te benoemen, en hem zijne eigene volmagt te geven. Zijne ziekte en de hevige crisis welke de zaken ondergingen, legden hem die verpligting maar al te zeer op. Evenwel toen Ferdinand de verheffing van Bartholomeus Columbus vernam, was hij daarover verstoord: hij beweerde dat Columbus buitenmate den vorst speelde, door, ten gunste zijner familie, zulke gewigtige betrekkingen te scheppen. Men zou geneigd zijn te glimlachen over deze benaming

van gewichtig, daar waar het 't bestuur van eene volkplanting gold van eenige honderde zielen; maar de kinderachtigheid zelve van 's konings opmerking doet zien dat de ware beweegreden van zijn misnoegen eene andere bron had: zonder de hulp van Bartholomeus, zijn broeder en zijn plaatsvervanger, zou de admiraal, die persoonlijk tot werkeloosheid gedwongen was, onder de gezamenlijke aanvallen der Indianen en der volkplanters gevallen zijn; Ferdinand werd verbitterd over een administratieven maatregel, die de redding was geworden van dengene, dien het hem ter harte ging te doen omkomen.

Columbus liet vervolgens den kaciek Guarionex roepen: hij legde hem uit dat hij de eerste was om de misdaden af te keuren welke de Spanjaarden, in zijne afwezigheid, tegen de inlanders hadden begaan; hij beloofde daaraan een einde te maken, ze te vergoeden; hij maakte hem, door zijne loyale verzekeringen, van het verbond los, en verkreeg verlof van hem, om in zijne Staten een fort te bouwen. Terzelfder tijd zond de admiraal Ojeda met een klein getal vastberaden mannen, om zich, zoo mogelijk, van den persoon van Caonabo meester te maken. Die toeleg slaagde; de vreeselijke kaciek, door list gevangen genomen, werd naar Isabella gevoerd; daar bleef hij onder goede bewaking. Zijn broeder werfde, om hem te wreken, een leger van zeven duizend krijgslieden; in het eerste gevecht werd hij door Ojeda overwonnen, die zijne zwakke troepen in de pan hakte.

Het verbond met Guacanagari, de onzijdigheid van Guarionex, de gevangenneming van Caonobo en de nederlaag zijns broeders, beperkten het vijandelijk verbond tot de twee kacieken Guayacao en Behechio, en verzekerden der kolonie bijna de veiligheid. Intusschen werd zij krachtdadig geholpen door de aankomst van vier

schepen die uit Spanje kwamen, onder bevel van Antonio van Torres; zij waren met levensmiddelen bevrucht. Met deze scheepsgelegenheid ontving Columbus van de koningin de eerste officiële dépêche die van Europa naar de Nieuwe Wereld werd gezonden. De volgende woorden, die onder anderen in den koninklijken brief voorkwamen, waren wel geschikt om het godvruchtige hart van den admiraal te treffen:

«Het heeft ons veel genoeg gedaan, zeide Isabella hem, de dingen te vernemen welke gij ons geschreven hebt; en voor dat alles brengen wij vurigen dank aan Onzen Heer. Wij hopen dat met zijne hulp dit werk, dat het uwe is, oorzaak zal zijn dat ons heilig katholiek geloof eene groote uitbreiding zal ondergaan. En in dit alles, is het eene der voornaamste voldoeningen welke wij smaken, te gevoelen dat deze onderneming door uw genie, uwe bekwaamheid, uw werk is ontworpen en in het aanzijn geroepen. Het schijnt ons ook toe, dat al wat gij, sedert de eerste openingen, ons hebt aangekondigd als te moeten gebeuren, grootendeels is geschied, en wel met zooveel naauwkeurigheid alsof gij het hadt zien gebeuren vóór dat gij het ons hadt medegedeeld.»

De goedheid, de tevredenheid der koningin, vonden daarenboven hare uitdrukking niet slechts in gelukwenschen: de karvelen bragten, van harentwege, aan Columbus geschenken, wier aard de hartelijke en edele bezorgdheid die Isabella voor het welzijn van dien grooten man koesterde deed uitkomen: zij zond hem een volkomen ameublement voor zijne slaapkamer, zijne eetzaal en zijne keuken, zóó gekozen alsof eene moeder of eene zuster het had gedaan.

Maar het eskader van Antonio van Torres had Spanje in de maand augustus verlaten: Margarite, pater Boil en

hunne medepligtigen waren nog niet aangekomen. Columbus vreesde dat de lasteringen die zij ongetwijfeld tegen hem zouden aanvoeren om hun eigen gedrag te regtvaardigen, sedert een ongunstigen indruk op het gemoed der vorsten zouden gemaakt hebben. Hij haastte zich dus de schepen, met zijn broeder Diego, terug te zenden, opdat deze den Koningen de waarheid zou kunnen mededeelen. Hij scheepte ook vijfhonderd indiaansche krijgsgevangenen in, al het goud dat hij had verzameld, niettegenstaande de bloedige voorvallen die op het eiland hadden plaats gehad, en talrijke stalen van allerhande voortbrengselen.

Intusschen gisten de geest van oproer en de wraakzucht steeds onder de inlanders. Columbus, wiens gezondheid zich langzaam hersteld had, vertrok den 27 maart 1495, met den Adelantado en al de magt welke hij kon bijeenbrengen, naar de Koninklijke Vallei. Guacanagari en zijn leger sloten zich bij hem aan. De eilanders werden bij elk treffen verslagen, gedwongen om den vrede te vragen, en aan eene schatting onderworpen. Columbus had tot hiertoe nooit aan zulk eene handelwijze gedacht; maar hij meende, niet zonder grond, dat zijne overwinning door de wapenen behaald, hem regten verschafte welke hij vroeger niet bezat: een nieuw bewijs dat hij eerst niet in de Nieuwe Wereld was gekomen met het denkbeeld om de rol van veroveraar te vervullen! Overigens werd Hispaniola toen zoo volkomen ten onder gebracht, dat een Spanjaard, alleen en ongewapend, het geheele eiland zou hebben kunnen doortrekken, zonder den minsten aanval te duchten; indien hij het geëischt had, zouden de inlanders hem zelfs op de schouderen hebben gedragen, zonder eene klagt daarover te durven uiten.

Deze uitslag van Columbus' pogingen duurde niet lang, dank zij de intrigen van het paleis van Ferdinand. Margarite en pater Boil hadden, toen zij aan het hof kwamen, hun plan van aanval tegen den admiraal lang voorbereid. De solidariteit van eene gemeenschappelijke misdaad was niet de eenige band welke tusschen hen bestond. Beide Kataloniërs zijnde, waren zij onderdanen van den koning van Arragonië, niet van de koningin van Kastilië: deze omstandigheid verdient opgemerkt te worden; zij kan allcen verklaren hoe zij in stede van bij hunne ontscheping als schuldigen behandeld te worden, of ten minste als aangeklaagden, tot dat men van den admiraal den onder-koning had vernomen waarom zij waren gedeserteerd, het hun toegestaan werd openlijk als beschuldigers van hun opperhoofd op te treden.

Margarite en pater Boil beschuldigden Columbus van de Koningen te bedriegen in al wat hij van den rijkdom der Nieuwe Wereld zegde of schreef; zij beweerden dat Hispaniola altijd eene arme kolonie zou zijn, niet in staat om op te brengen wat zij zou kosten; zij verweten den admiraal en zijnen broeders dat zij de Spanjaarden met onbeschaamdheid en hardheid behandelden; zij beklagden zich over den arbeid, de ontberingen, de straffen en de beleedigingen welke deze italiaansche gelukzoekers den kastiliaanschen edellieden aandeden. Zij gingen zelfs zoover van te beweren, dat de admiraal de kroon bestal in de verdeling van het goud. Zij besloten met te verklaren dat zij de kolonie alleen verlaten hadden, omdat een dringende gewetenspligt hen daartoe noopte, namelijk om den Koningen zoo spoedig mogelijk de oogen te openen. Hunne medepligtigen wachtten zich wel van den steun hunner belangzuchtige getuigenis aan die leugens te onthouden.

De eerlijke en regtschapen zin van Isabella verzette zich eerst tegen het aannemen van de waarheid dier beschuldigingen, of de wettigheid van zulk eene wijze van beschuldigen. Men legde hare goede trouw de gevaarlijkste strikken: men stelde haar voor, om een bijzonder commissaris naar Hispaniola te zenden, ten einde de daden des admiraals grondig te onderzoeken. Het was, op zich zelf, monsterachtig om aldus een hoofd in verdenking te stellen op de minstens onregelmatige gezegden van ondergeschikten, die zonder zijne toestemming waren gekomen. Of Isabella begreep de onge-regtigheid niet van hetgeen men haar liet doen, of men overwon hare bezwaren door behendige bestrijding, of men vleide haar met de hoop dat de gekozen commissaris, de vriend van Columbus, van haar al de noodige bevelen zou ontvangen, om de overwinning aan den admiraal te verzekeren; in alle gevalle, zij gaf hare toestemming. Aguado, de intendant der koninklijke kapel, werd aangewezen. Aguado genoot immers de achting en de vriendschap van Columbus, die hem onlangs aan de welwillendheid der vorsten had aanbevolen. Isabella besloot daaruit dat zij vertrouwen in hem kon stellen. De verstandigste bevelen omtrent de wijze waarop hij zijne zending moest begrijpen en vervullen, werden hem officieel gegeven. Hij schond ze weldra zoo stoutmoedig, dat het onmogelijk is niet te onderstellen, dat hij daartoe door geheime instructiën gemagtigd was. Deze instructiën gingen niet van Isabella uit, en indien zij slechts door Fonseca waren gegeven, zou niets Aguado, na zijne vergrijpen, aan de gestrengheid van den hardvochtigen Ferdinand hebben kunnen onttrekken. De eenige onvoorzigtigheid welke men aan Isabella kon verwijten, is dat zij voor Aguado eene commissie geteekend had in te

algemeene bewoordingen opgesteld: dit veroorloofde hem zich eene discretionnaire magt aan te matigen. De achterdochtige en spitsvondige Ferdinand teekende zulk eene lastgeving ongetwijfeld niet zonder hare gevaarlijke rekbaarheid begrepen te hebben; zijne beweegreden om deze soort van vrijbrief aan Aguado te geven, was ongetwijfeld om hem, buiten weten en tegen den wil der koningin, in staat te stellen om Columbus in het verderf te storten.

HOOFDTUK VI.

Zending van Aguado. — Tweede overtocht van de Nieuwe Wereld naar Europa.

Aguado vertrok van Spanje naar Hispaniola tegen het einde van augustus 1493. Hij voerde het bevel over vier karvelen. Diego Columbus, die gedurende de voorbereidselen tot deze uitrusting, met Antonio van Torres in Europa was aangekomen, scheepte zich weder met den commissaris naar de koloniën in. De metaalkundige Pablo Belvis en verscheidene religieusen, bestemd om de missionarissen te vervangen, die met pater Boil uit de Nieuwe Wereld waren teruggekomen, waren ook op Aguado's eskader ingescheept. Het landde, in de maand october, te Isabella. De admiraal bevond zich toen in het binnenland, den op nieuw in opstand gekomen broeder van Caonabo bestrijdende.

Van den aanvang af gedroeg Aguado zich niet als een commissaris, belast met een bijzonder onderzoek, maar als de ware onderkoning van Indië, en zoo maakte hij zich dadelijk meester van de prerogatieven van het oppergezag. Hij legde eene openbare minachting voor Bartholomeus Columbus aan den dag, die in afwezigheid van den admiraal regeerde. Hij liet ieder dien hij wilde voor zich roepen, overlaadde de eenen met de hardste ver-

wijten, wierp de anderen in de gevangenis, zeide luid dat hij kwam om de Italianen te straffen. Bartholomeus kon niet minder doen dan de lastgeving van Aguado vragen. Deze weigerde eerst haar te vertoonen; hij zou, zeide hij, haar aan den admiraal laten zien. Weldra veranderde hij van gevoelen: niet slechts toonde hij haar aan den Adelantado, maar liet nog met bazuingeschal zijn geloofsbrief plegtig afkondigen. Zij luidde aldus: «Ridders, schildknapen, en gij allen die u volgens onze bevelen in Indië bevindt, wij zenden u Jan Aguado, edelman onzer kamer, die tot u uit onzen naam zal spreken. Wij bevelen u geloof aan zijne woorden te hechten.»

Zulk een lastbrief, nog verschrikkelijker geworden door de snoevende uitlegging van den bezitter, overtuigde ieder dat de val van den admiraal zeker was. «Dit was, zegt Washington Irving, een tijd van zegepraal voor de schuldigen. Geen hunner die niet aanstonds beschuldiger werd. Allen die, om hunne misdaden en achteloosheid, de heilzame gestrengheid der wet hadden beloopen, schreeuwden om het hardst tegen Columbus. Men verweet hem, en de rampen die anderen hadden veroorzaakt, en de redmiddelen welke hij had getracht daartegen aan te brengen».

Daar was eenige tijd noodig vóór dat de admiraal in het binnenland berigt ontving van hetgeen te Isabella voorviel, en hij kwam daar terug. Aguado trok partij van dit uitstel: hij verspreidde tegen Columbus de beleedigendste berigten, en nam een zeer bijzonder geschikt maatregel om den grooten man in discredit te brengen: hij durfde zeggen dat de admiraal met opzet van Isabella bleef, uit vrees voor het licht en de straf; hij deed het voorkomen alsof hij een detachement kavalerie zond om

hem gevangen te nemen. Een Aguado kon zijne handlangers niet dan onder de ellendigste soldaten van het eiland kiezen; deze lieten niet na om overal waar zij doortrokken de buitensporigst overdreven berigten omtrent de volmagt van den commissaris en den naderenden val van den onderkoning uit te strooijen. De meening won veld bij de inlandsche stammen, dat er «een jonge admiraal gekomen was, met last den oude te dooden». Columbus, hun eenigen beschermer, verantwoordelijk stellende voor de rampen welke zij geleden hadden, en waarschijnlijk voortgedreven door de instinktmatige sluwheid waarin de geheele staatkunde van den wilde bestaat, vereenigden de kacieken zich bij den broeder van Caonabo om den twist tusschen de Europeanen zooveel mogelijk aan te stoken, en van daar lieten zij aan den commissaris eene in hevige bewoordingen opgestelde uiteenzetting van hunne grieven toekomen.

Lang vóór dat het detachement dat was uitgezonden om hem op te sporen, Columbus had aangetroffen, waren de handelingen van Aguado hem bekend geworden en gaf hij hem bevel naar Isabella te gaan. Aguado vormde toen de misdadigste hoop. Hij kende de natuurlijke fierheid van den admiraal, zijn verheven gevoel van de waardigheid zijner bedieningen, de angstvallige zorg waarmede hij zijn persoon, zijne diensten, zijn gezag liet eerbiedigen: hij vleide zich met de hoop dat indien hij hem met beledigingen in 't publiek zou overladen, al de vurigheid van zijn onstuimig karakter zou ontbrand worden, dat een ergerlijk tafereel daaruit zou volgen, dat de admiraal hem door zijne taal of geweldadige handelingen een voorwendsel zou verschaffen om hem te doen beschouwen als den eerbied aan de vorsten in den persoon hunner lasthebbende verschuldigd, met voeten tredende.

De wijsheid en de deugd van Columbus deden deze ellendige berekening mislukken. Sinds lang hadden wreede beproevingen, met godsdienstigheid gedragen, de buitengewone onstuimigheid van zijne geaardheid getemperd; overigens wist hij zijne eigene waardigheid te goed te waarden om zich in een twist te steken met een snoever als Aguado. «Bovenal had hij een diepen eerbied voor het gezag der souverainen; want in de vurigheid van zijne gevoelens deden zijne getrouwheid en zijn ijver alleen voor zijne godsvrucht onder» (1). Toen Aguado en hij elkander ontmoetten, voorkwam hij Aguado aanstonds door het betoon van de meest aandachtige en afgepaste wellevendheid. Te vergeefs hernieuwde de commissaris, door zooveel koelbloedigheid uit het veld geslagen, de belagchelijke en verbitterende plegtigheid van zijn credietbrief bij trompetgeschal te laten afkondigen: Columbus in eerbied verdubbeldende, verklaarde hem dat hij zich zou beijveren al de verlangens Hunner Hoogheden stipt na te komen.

Columbus week in het vervolg niet van die kalme houding af, welk bewijs hij ook dagelijks ontving van de deloijale en gevaarlijke aanslagen van Aguado. Deze bewerkte onophoudelijk, en door de onregelmatigste middelen, de Spanjaards en de inlanders om tot zijn doel te komen. Toen hij aldus tegen den admiraal genoeg lasteringen, naar zijn zin, had bijeen verzameld, maakte hij zijne toebereidselen om naar Spanje terug te keeren. Columbus kon hem niet alleen laten terug gaan: dan toch zou hij der leugen een al te vrij veld hebben gegeven; hij kondigde aan dat zij zamen zouden gaan. Eigenlijk was Columbus niet zonder ongerustheid over

---

(1) Washington Irving.

den uitslag dier betreurenswaardige zaak : hij zou niet slechts aan het hof te strijden hebben tegen de taal van zijne talrijke en magtige vijanden : de kolonisatie had nog niet dan zeer onvolmaakte uitkomsten opgeleverd ; zij had betrekkelijk groote sommen gekost : dit blijkbaar onderscheid tusschen zijne beloften en hare verwezenlijking zou hem zeker voor de voeten geworpen worden ; hij zou veel moeite hebben om te doen erkennen , dat de onvruchtbaarheid der Ontdekking voortkwam , niet uit zijne fouten of de werkelijke armoede der Nieuwe Wereld , maar uit de misdaden zijner vijanden.

Even gelukkige als onverwachte feiten trokken Columbus evenwel uit zijne moeilijkste verlegenheid : hij werd toen door voorvallen , waarmede de behendigheid der menschen niets gemeens had , uit zijne verslagenheid gered. Toen hij zich gereed maakte om met Aguado onder zeil te gaan , brak over Hispaniola een dier vreeselijke stormen los , die alleen te huis behooren op de Antillen , en waaraan Europa geen naam heeft kunnen geven dan door aan de taal der inboorlingen een woord te ontleenen : zulk een storm , die eene ware ramp is , noemen zij *ouragan* , orkaan. Hij blies drie uren , en ging vergezeld van waterhozen , bliksem en donder , en de zee trad buiten hare grenzen. Van de vier karvelen van Aguado en de drie van Columbus die in de haven van Isabella ten anker lagen , zonken er zes of werden tegen de kust verbrijzeld. Een enkel weerstond ; het was niet slechts het kleinste , maar ook dat hetwelk het meeste averij had vóór den storm , de *Santa Clara* , eertijds de *Nina* , datzelfde brooze en dappere schip « dat den admiraal in zijne schipbreuk van de Nativiteit was ter hulp gekomen , dat hem , » door de woedende elementen van den Atlantischen Oceaen , « te Palos had

teruggevoerd», op zijne eerste reis, en dat, nog later, «hem in staat had gesteld om de zee van Cuba te onderzoeken» (1).

De admiraal en de commissaris konden niet beide, met hun gevolg en hunne zieken, op een enkel karveel scheep gaan. Overigens was de *Santa Clara* niet zonder zware averij den orkaan te boven gekomen. Terzelfder tijd dat hij haar liet herstellen, gaf Columbus bevel om de schepen die op de kust gestrand waren te sloopen en met hunne overblijfselen een tweede karveel, het *Heilig Kruis*, te bouwen. Deze arbeid hielden den admiraal en Aguado tegen wil en dank veel langer in de kolonie op dan den tijd die vroeger was bepaald voor hun terugtocht naar Spanje. Dit uitstel nu kwam bijzonder ten gunste voor Columbus' zaak.

Een jonge Arragoniër, Michael Diaz, van een krachtvol karakter en een schoon uiterlijk, maar niet minder opbruisschend van aard, was, verscheidene maanden vroeger in twist geraakt met een zijner makkers, die, even als hij, tot het dienstpersoneel van den Adelantado behoorde. Als ware Kataloniërs hadden zij met het mes gevochten. Diaz kwetste zijn tegenstander zóó ernstig, dat hij, hem dood wanende, naar het binnenste van het eiland vlugtte, om zich aan de straf voor dien moord te onttrekken. De getuigen van het gevecht vlugtten met hem. Op avontuur ronddolende, kwamen zij bij de monding van de Ozama, waar sedert de stad St Domingo gesticht werd, in eene indiaansche stam, door eene vrouw geregeerd. Deze vrouw vatte liefde voor Diaz op. Ten einde hem bij zich te houden, openbaarde zij hem, wetende welke waarde de blanken aan het bezit eener goudmijn

---

(1) Roselly de Lorgues.

hechttten, het bestaan, op zeven mijlen afstand, aan den linkeroever der rivier Hayma, van onvergelykelyk rijke goudlagen, en raadde hem aan om zijne landgenooten over te halen om de ongezonde streken van Isabella te verlaten en zich in deze nieuwe verblijfplaats te vestigen.

Zeker zijnde dat mededeelingen van dit gewigt hem vergiffenis zouden doen verwerven, spoedde Diaz zich naar Isabella. Christophorus en Bartholomeus Columbus schonken hem vergiffenis, en inderdaad met te meer regt, omdat zijn makker niet aan de messteek bezweken was. Diaz, Bartholomeus en de metaalkundige Pablo Belvis vertrokken naar de rivier Hayna. Zij vonden daar een grond die letterlijk van goud doortrokken was, zij konden het in zulke aanzienlijke hoeveelheden en bij zulke zware stukken verzamelen, dat ze naauwelijks hunne oogen geloofden. In een omtrek van meer dan zes mijlen, herhaalden zij telkenreize hunne opgravingen, en telkenmale, werd de ondervinding door een wondervol goed gevolg bekroond. Zij haastten zich naar Isabella terug te keeren, en bragten daar brokken goud van eene ontzettend groote waarde aan. De admiraal zag daarin eene uitstekende weldaad van de Voorzienigheid: zij verschafte hem dit onfeilbaar middel om degenen die hem en de Nieuwe Wereld lasterden, juist op het oogenblik te beschamen, dat hij, met Aguado in Spanje terugkeerende, die hulp het meest behoefde. Hij sloot zich in zijne bedeplaats op, en dankte den Heer hartelyk, en wijdde hem de eerstelingen dier nieuwe ontdekking toe. Dit was zijne onveranderlijke gewoonte: «Wanneer men hem, zegt Herrera, eenig goud of voorwerp van waarde bragt, knielde hij in zijne bedeplaats neder en dankte God.»

Columbus liet zijne beide broeders te Isabella achter;

hij gaf zijne volmagt aan Bartholomeus, die, in geval van overlijden, door Diego zou worden vervangen; hij schreef hem bijzonder voor om onverwijd een fort bij de mijn te bouwen: deze vesting werd, om dit hier aanstonds bij te voegen, inderdaad door den Adelantado gebouwd, die haar, uit een vroom gevoel van broederlijke vriendschap, den naam gaf van fort St Christophorus.

De admiraal had reeds naar zijn beste vermogen de verwarring hersteld, die in het heilig missiewerk door het plotseling vertrek van pater Boil was veroorzaakt: hij verdubbelde zijne zorgen in dit opzigt, op het oogenblik van zijn vertrek. Hij belastte een franciscaan, pater Joannes Bergognon, met de taak om het Evangelie aan de inlandsche stammen te prediken. Hij voegde hem broeder Romanus Pane, een hieronymiet toe, die de gaaf der talen had ontvangen, en die zich zelve uit nederigheid nooit anders noemde dan de *Arme Kluisenaar*. Hij wilde, daarenboven, dat broeder Romanus, naar zijne persoonlijke opmerkingen, in de Staten van den kaciek Guarionex, een geschrift zou opstellen over de geloofsbegrippen en de godsdienstige gebruiken der Indianen, hetwelk tot gids zou moeten strekken voor al de andere missionarissen. Hij verzuimde niet om de veiligheid der Evangeliepredikers te verzekeren, door hun eene voldoende krijgsmagt toe te voegen en door bij hunne verblijfplaats eene post van voetvolk te vestigen.

Toen al die zaken zoo goed als de menschelijke voorzigtigheid dit vermogt, geregeld waren, gingen Columbus en Aguado den 10 maart 1496 sloop; Columbus was aan boord van zijn getrouwe *Santa Clara*; Aguado op het *Heilig Kruis*. Zij voerden de zieken uit de kolonie en een zeker getal indiaansche krijgsgevangenen, onder anderen den kaciek Caonabo mede, die gedurende den overtocht stierf.

Even als Lij zijne eerste terugreize naar Europa, stuurde de admiraal, in plaats van noordwaarts de veranderlijke winden te gemoet te varen, van Isabella regt naar Kastilië. Zijne geheele reis was dan ook niet dan een vermoeijende strijd tegen den wind. Reeds bij zijn vertrek op de karaïbische eilanden teruggeworpen, bevond hij zich nog den 20 april te Guadeloupe, na veertig dagen gelaveerd te hebben. Hij was verplicht om daar te landen, ten einde zijn voorraad levensmiddelen te vernieuwen. Toen zijne togtgenooten aan land de verlaten woningen binnentraden, «gingen zij rooven en vernielen tegen zijne uitdrukkelijke bevelen» (1). Op dit eiland hadden zijne mannen overigens een waren strijd vol te houden tegen de karaïbische vrouwen, die, bij afwezigheid van hare mannen, met bogen en pijlen gewapend, zich schrap zetteden tegen de Spanjaarden, ten einde hunne ontscheping te beletten. Columbus besloot daaruit, geloof hechtende aan de verhalen van Marco Polo omtrent zekere aziatische eilanden, door Amazonen bewoond, dat Guadeloupe eene bevolking had geheel uit vrouwen zamengesteld.

Eene maand later, den 20 mei, hadden de karveelen zulk eene voortdurende reeks van ongunstige windstroken doorgeworsteld, dat zij nog een groot gedeelte van den overtogt moesten doen. De levensmiddelen waren bijna uitgeput, het water begon te ontbreken. Het was noodig dat iedereen op het karig rantsoen van zes oncen brood per hoofd werd gebragt. De admiraal — dit was zijn onveranderlijke regel — gaf het eerst het voorbeeld van de gelijkheid in ontberingen: hij stelde zich op rantsoen gelijk een eenvoudige matroos. Deze staat van zaken zou

---

(1) Washington Irving.

voldoende zijn geweest om zeer diepe droefheid aan boord der beide schepen te veroorzaken. De onzekerheid der stuurlieden omtrent den toestand waarin de karvelen zich bevonden, vermeerderde het smartelijk voor gevoel. De admiraal verzekerde hun dat men nog honderd mijlen van de middaglijn der Azorische eilanden verwijderd lag, dit was de waarheid; maar zij wilden geen geloof hechten aan zijne woorden. Iedereen zette een verschillend gevoelen vooruit; allen intusschen achtten zich verdwaald en verloren in de eenzame streken van den Oceaen, die geen toevlugtsoord opleverden.

De tegenwoordigheid aan boord van vele zieken was eene andere reden van droefgeestigheid en droefenis. Die arme lieden leden en het gezigt van hun lijden maakte de equipagiën nog treuriger. De goedheid van Columbus verminderde dit ongeluk op de *Santa Clara*. Hij had een vaderlijk medelijden met de bedlerige passagiers, hij bezocht, troostte hen, sprak hun moed in met de beste en godsdienstigste woorden. Zijn heilige vriend, pater Juan Perez, die ook naar Spanje terugkeerde, ondersteunde hem ten dien opzichte met de grootere werkdadigheid van zijne heilige bediening. Deze dubbele werking had ten gevolge dat het moreel der gezonde matrozen en passagiers krachtig en vol vertrouwen bleef. Maar aan boord van het *Heilig Kruis* vond men die militaire waardigheid en die christelijke liefde niet. «Op het karveel van Aguado, liet de koninklijke commissaris zich volstrekt niet aan de zieke werklieden en soldaten gelegen liggen» (1).

---

(1) Roselly de Lorgues. Het is hier de plaats om eene bijzonderheid van Columbus leven te doen opmerken: vele lasteringen zijn tegen hem door zijne togtgenooten geuit; welnu, juist ten tijde

De tegenwoordigheid, eindelijk, van de indiaansche gevangenen op de *Santa Clara* en het *Heilig Kruis*, werd eene afzonderlijke aanleiding tot verbittering voor de equipage en van strijd voor den admiraal. In het begin van juni, veroorzaakte de voortdurende vermindering van levensmiddelen op de karveelen een staat van wezenlijken hongersnood. De matrozen waren ten prooi van de kwellingen van honger en dorst. Des te wreeder gemaakt door het bovenmate groote lijden van het oogenblik, dewijl zij geloofden in de naaste toekomst veroordeeld te zijn, om, bij gebrek aan voedsel, den vreeselijksten dood te moeten sterven, begonnen zij te berekenen wat de Indianen dagelijks gebruikten. Het scheen aan de eenen dat het een zeer natuurlijk middel zou zijn om al die nuttelooze monden in zee te werpen, ten einde den voorraad langer te rekken: den 7 juni durfden zij in dien zin bijna een openbaar voorstel te doen. Anderen dreven de wreedheid tot het uiterste: zij waren van meening dat men de gevangenen moest dooden, en het onvoldoende van het rantsoen goedmaken, door hen op te eten.

Nauwelijks waren deze afgrijselijke plannen aan den admiraal bekend, of ontroerd van verontwaardiging, verklaarde hij aan die door den honger ver dwaasden, dat zulk een afgrijselijke aanslag nimmer op zijn schip zou gedoogd worden. «Hij moest, zegt Washington Irving, al zijn gezag ten toon spreiden»: Zoo diep waren die moordplannen in de gemoederen doorgedrongen. Aan die moordenaars van intentie herinnerde hij dat de ontdek-

---

dat hij onveranderlijk al de deugden beoefende, tegenovergesteld aan zijne beweerde misdrijven, begingen zijne lasteraars, daarentegen, zelve steeds, met eene wezenlijke onbeschaamdheid, al de misdaden welke zij hem onregmatig ten laste legden.

king van Indië ten onderwerp had gehad om zijne bewoners tot Onzen Heer Jesus Christus te brengen; dat hetzelfde bloed waardoor de Spanjaarden waren vrijgekocht, ook de Indianen had vrijgekocht; dat hij hen naar Kastilië geleidde om kinderen der Kerk van hen te maken en vrienden van de spaansche natie; dat verscheidene hunner reeds christenen waren; dat allen menschen, en om die reden, hunne broeders waren; dat allen regt hadden om op dezelfde wijze behandeld te worden. Hij hield hen daarenboven voor oogen, dat het geduld in de smartelijkste beproevingen de kenmerkende deugd der christenen, het kenteeken hunner meerderheid was. Hij verklaarde hun dat hunne misdaad niet eens tot versooning zou hebben de wezenlijke uitersten welke zij vreesden: naar zijne berekeningen zou men binnen drie dagen Kaap Sint Vincent zien.

De stuurlieden verklaarden zich eenstemmig tegen deze verzekering. Zij meenden nog ver van de wateren van Cadix verwijderd te wezen. Eenige zeiden dat men in de wateren van Engeland was; anderen in de buurt van Galicië, omstreeks het Vlaamsche Kanaal. «Toen dan ook Columbus bij zijne meening volhardde, en last gaf om gedurende den nacht al de zeilen op te gijen, verhief zich een algemeen gemor en riepen de matrozen uit, dat het beter was op de kust geworpen te worden dan in volle zee van honger om te komen. Intusschen ontdekten zij, den volgenden morgen, tot hunne groote vreugde, het land zelf dat Columbus had aangekondigd» (1).

De zoo volkomen en snelle verwezenlijking van deze verzekering van den admiraal, deed hem niet door al zijne togtgenooten beschouwen, gelijk Washington Irving

---

(1) Washington Irving.

zegt, «als eene soort van godspraak die al de geheimen van den Oceaan kende.» Indien eenigen zich herinnerden hoe al zijne berekeningen, in alle omstandigheden, letterlijk bewaardheid werden, besloten zij daaruit dat hij «begiftigd was met eene om zoo te zeggen goddelijke ingeving»; eenigen ook aarzelden niet te denken dat hij al de schuldige geheimen der toovenarij ter zijner hulpe riep.

De beide karvelen wierpen het anker, den 11 junij, in de haven van Cadix. Derhalve had de overtocht drie maanden en vier dagen geduurd. Op het oogenblik dat de admiraal de haven binnenliep, vertrokken daaruit drie schepen, door Alonzo Nino aangevoerd en met levensmiddelen en krijgsvorraad beladen, naar Hispaniola. Nino stelde aan Columbus de aan hem gerigte depêches ter hand, en Columbus gaf aan Nino nieuwe instructiën voor Bartholomeus.

DERDE BOEK.

DE DERDE REIS (1496—1500).

—

EERSTE HOOFDSTUK.

Columbus is er op bedacht om den religieusen staat te omhelzen. -- Hij stelt een majoraat in.

Het was meer dan eene maand geleden dat Columbus van Sevilla zijne aankomst aan de souvereinen had aangekondigd, toen zij hem den 12 julij van Almanza antwoordden. Dit uitstel laat zich verklaren: de koteric die Columbus vijandig was, wilde niet dat hij de koningin zou zien en spreken, vóór dat men met Aguado de middelen had beraamd om te beletten dat de waarheid aan het licht zou komen. Columbus bedroeg zich daarin niet. Hij ondervond ongetwijfeld, reeds te Cadix en te Sevilla, een begin van regt: hij ging daar voort met aan zijne zieken dezelfde vaderlijke belangstelling overvloedig te doen ondervinden die hij op reis voor hen had betoond; hunne dankbaarheid was sterker dan al de kwade

hartstogten: zij herriepen al wat zij vroeger tegen hem hadden mogen inbrengen, en ontsluijerden duizende duistere kuiperijen van het kabaal, waaraan zij zich verweten deel te hebben genomen. Maar kon de admiraal verwachten dat die onvoorziene getuigenissen de lang be- raamde intriges van de gunstelingen van Ferdinand zouden verijdelen?

Hij voelde zich door eene bittere walging voor de wereld overmeesterd. Zekere soort van strijd is in het wezen der zaak antipathiek aan den man van eene ware kracht, die haar natuurlijk, eerzaam, vruchtbaar gebruik zoekt. De vernuftige, maar onvruchtbare geheime handelingen; de berekeningen welke zeer goed doordacht zijn, maar het algemeen nut niet tot beweeg- grond hebben, van op lage wijze bekwame tegenstanders, schrikken de regtschapeu en fiere ziel af. De laaghartige wapenen alleen kunnen de zegepraal in dit strijdperk bezorgen; hij die verstand heeft begrijpt dit, maar ont- breekt het hem tevens niet aan karakter, dan onder- werpt hij zich nimmer aan het nemen van zijne toevlugt tot schandelijke hulpmiddelen. Het was er dus niet ver af of Columbus zou zich voor altijd in een klooster hebben opgesloten. «Hij liet zijn baard groeijen als een religieus van den Heiligen Franciscus. Tot nu toe had hij zich tevreden gesteld met het koord der Orde onder zijne gewone kleederen te dragen; nu gordde hij het zigbaar om de lendenen. Zijne kleederen herinnerden in vorm en kleed, het habijt der Observantie. Hij vertoonde zich in de straten van Sevilla in het Ordeskleed der monniken van den Heiligen Franciscus,» zegt Humblot. Las Casas en de pastoor van Los Palacios zeggen dat zij hem aldus geheel gekleed gezien hebben.

De brief der souverainen noodigde Columbus uit om

aan het hof te komen; hij wekte zijn moed weder op. Hij vertrok naar Burgos, waarheen de Koningen zich, van Almanza, begeven hadden. Bovenal gevoelig voor de leugenachtige berigten, welke de strekking hadden om Indië in discredit te brengen, liet hij langs den geheelen weg van Sevilla naar Burgos, wanneer hij de steden en de dorpen doortrok, de voornaamste merkwaardigheden welke hij had medegebragt, voor zich uit dragen, ten einde de oogen der bevolkingen te treffen. Onder deze voorwerpen bevond zich een ketting van massief goud, die zeshonderd kastilianen woog.

De admiraal werd aan het hof met de grootste onderscheiding ontvangen. De Koningen, spraken hem noch over de klagten van Margarite en pater Boil, noch over het onderzoek van Aguado. De meeste der geschiedschrijvers hebben in dit stilzwijgen der Koningen, een bewijs van welwillendheid voor Columbus willen zien. Dit stilzwijgen geeft in wezenlijkheid te kennen, dat de alvermogende bescherming van Ferdinand, mannen als Margarite, Boil, Aguado dekte en amnestieerde. Indien het den admiraal ware toegelaten geweest, wat het regt en de orde vorschreven, om hunne getuigenissen en hunne handelingen grondig te bespreken, zou hij hunne misdrijven gemakkelijk hebben bewezen: Isabella zou dan geëischt hebben, dat zij hunne straf ontvingen. Door de zaak te sussen, redde de koning hen: zij bleven voortdurend in gunst.

Reeds in zijn eerste gehoor, te Burgos, bewees de admiraal dat hij, ondanks zijne overhelling tot zachtmoedigheid, gestrenge maatregelen had moeten nemen tegen wreede opstandelingen. Het goud, de paarden, het katoen, de andere kostelijke koopwaren welke hij medebragt, wederlegden zoo volkomen in Isabella's oog de praatjes van eenige partijgangere over de voorgewende

armoede der eilanden, dat Hunne Hoogheden, staande deze bijeenkomst, besloten om de kolonie van Hispaniola te voorzien van al wat noodig was voor hare ontwikkeling, en aan Columbus een nieuw eskader toe te vertrouwen om andere landstreken op te sporen, die nog rijker waren en wier bestaan hij als onbetwistbaar aannam.

Maar twee gewigtige zaken hielden, op dit oogenblik, de aandacht van Isabella uitsluitend bezig. Men ging het dubbel huwelijk vieren van de infante, hare dochter, met den aartshertog Philippus, en van den infant, prins Jan, met Margaretha van Oostenrijk. Columbus moest de doorluchtige beslommeringen van zijne beschermvrouw eerbiedigen: hij bleef verscheidene maanden bij het hof te Burgos, zonder den minsten stap te doen met betrekking tot de ondernemingen der Nieuwe Wereld.

Gedurende zijn verblijf te Burgos had Columbus, zooals het waarschijnlijk is, persoonlijke betrekkingen met een personaadje dien wij moeten noemen. Een der sterkst gekarakteriseerde individualiteiten in Spanje in de vijftiende eeuw, Jaime Ferrer, was koopman in juweelen, de behendigste, maar ook de delikaatst eerlijke juwelier van dien tijd. Hij bezat rijke kantoren in verscheidene groote steden van Europa, en een beroemde winkel te Burgos. Hij dankte aan zijne manieren, een groot heer waardig, aan zijne uitstekend sijne wijze om de lieden te behandelen en hunne zaken te behartigen, de voornaamste betrekkingen in het geheele land. Het hof van Kastilië stond voor hem open. De Groot-Kardinaal vereerde hem met den titel van vriend. De koningin behandelde hem met een om zoo te zeggen hartelijk vertrouwen. Opmerker, reiziger, al de talen sprekende, wiskundige, ervaren in de sterrekundige wetenschappen,

scheikundige gelijk men het toen ten tijde kon zijn, geleerde, wijsgeer, letterkundige, ervaren in al wat kunsten aangaat, ging in hem het zuiverste geloof met de hoogste vlugt eener geleerde rede gepaard. «Het spaansch episcopaat achtte dien juwelier, in wien al de kosmographen een meester zagen, zeer hoog. Zijne technische kennis deden hem de verhevenheid van Columbus beter dan wie ook waarden, en zijne providentiele bestemming erkennen... Hij noemde de Ontdekking luide: eene zaak, meer goddelijk dan menschelijk» (1).

Een jaar geleden door de koningin over Columbus en zijne ontdekkingen geraadpleegd, had Jaime Ferrer geantwoord: «Ik geloof dat de goddelijke Voorzienigheid hem in hare verhevene en geheimzinnige oogmerken gekozen heeft als haar lasthebber voor dit werk, dat mij toeschijnt slechts eene inleiding en eene voorbereiding te zijn voor de dingen welke diezelfde Voorzienigheid zich voorbehoudt tot hare glorie, het heil en het geluk der wereld te ontdekken.»

Hij had aan den admiraal geschreven: «De goddelijke en onfeilbare Voorzienigheid zond den grooten Thomas van het westen naar het oosten, om ons heilig katholiek geloof in Indië te verkondigen; en u heeft zij, langs den tegenovergestelden kant, van het oosten naar het westen gezonden, opdat gij, door zijn goddelijken wil, de uiteinden van Opper-Indië zoudt bereiken, opdat de volkeren, die Thomas niet gehoord hebben, de wet der zaligheid mogen kennen, en deze woorden van den profeet in vervulling mogen gaan: *hun woord zal over de aarde weerklinken*. Ik meen niet te dwaalen wanneer ik zeg, heer, dat gij de bediening van apostel, van gezant Gods vervult, die door de goddelijke raads-

---

(1) Roselly de Lorgues.

besluiten is gezonden om zijn heiligen naam te openbaren aan de streken waar de waarheid onbekend is gebleven. Het zou niet ongepast zijn geweest voor de waardigheid en het gewigt uwer zending, indien een paus of een kardinaal van Rome in deze streken deel had genomen aan uwen roemvollen arbeid».

De christelijke gevoelens van dengene die deze groote loftuitingen aan Columbus gaf, verhoogden nog hare waarde. Jaime Ferrer beval den admiraal aan om zich op de knieën te werpen als hij de uitkomsten zijner verhevene bediening in zijn geest zou nagaan, en met de nederigheid van den koninklijken profeet uit te roepen: *«Geef niet aan ons, Heer, niet aan ons, maar aan uwen naam alleen de glorie»*.

Toen in de maand april 1497, de huwelijken van den prins en de infante waren voltrokken, hielden de Koningen zich, op het initiatief van Isabella, bezig met een derden togt naar Indië. De koningin meende het aan de diensten door Columbus bewezen, verschuldigd te zijn, om, uit eigen beweging, eene belooning te voegen bij die, in het verdrag van Grenade bepaald. Zij bood hem, als bijzondere lijftogt van zijne waardigheid van Onderkoning, de concessie op Hispaniola, hetzij als hertogdom, hetzij als markiezaat, van eene uitgestrektheid lands van vijftig mijlen lengte en vijf en twintig breedte aan. Hij weigerde: zijne zending bestond, meende hij, in het doorloopen van de meest mogelijke uitgestrektheid der nieuwe zeëen; hij wilde zich geen bijzondere belangen scheppen welke voor hem eene bekoring zouden worden om zijn verblijf ergens te vestigen (1).

---

(1) Zal het steeds zwervende leven van Columbus gelegenheid geven, om, wanneer de Heilige Stoel eenmaal tot de zaligverkla-

Maar « met goedkeuring van zijne edele beschermvrouw, besloot de admiraal om een majoraat te stichten dat bij zijne nakomelingschap de herinnering aan zijne Ontdekking en de vruchten van zijn arbeid zou doen voortleven» (1). Ofschoon deze acte, gewoonlijk het testament van Columbus genoemd, eerst eenige maanden later, den 22 februarij 1498, is opgesteld, achten wij het gepast om hetgeen wij daaromtrent moeten mededeelen, hier te doen volgen, dewijl het eerste denkbeeld daarvan werd besproken gedurende zijn verblijf te Burgos.

Het zou, welligt het best zijn om het woordelijk af te schrijven: maar het is daarvoor te lang. Ziehier de eerste regels:

«IN DEN NAAM DER HEILIGE DRIEVULDIGHEID die mij het denkbeeld ingaf, dat Zij mij vervolgens volkomen duidelijk maakte, dat ik van Spanje naar Indië kon varen, door den Oceaan in westelijke rigting over te trekken . . . Dewijl wij hopen dat men met Godes hulp, en

ring van dien uitstekenden christen wil overgaan, ten zijnen opzichte den regel te volgen die, sedert Benedictus XIV, omtrent iedereen die tot de kanonisatie wordt voorgesteld, eischt dat een voorloopig rapport worde uitgebragt door den *bisschop der plaats?* Het is zeker dat „de ware verblijfplaats” van dien grooten man „de Oceaau” was, zooals in zijn brief van 2 juli 1866, Z. Em. de kardinaal Donnet, aartsbisschop van Bordeaux, doet opmerken. De zee wordt, in het kanonieke regt beschouwd als *nullius dioecesis*. De Heilige Stoel heeft zich de jurisdictie over de zee voorbehouden, en oefent die uit door lasthebbers met hare volmagt ten dien opzichte bepaald bekleed: dit zijn, in 't algemeen, de Groot-Aalmoezeniers der zeevarende mogendheden. Daarom schijnt het geoorloofd te onderstellen dat de Opperherder den regel van Benedictus XIV zeer naauwkeurig zou uitleggen, indien hij, zelf de *zaak* van Columbus inleidende, ten zijnen opzichte het regt en het prerogatief van den ordinarius uitoefende.

(2) Roselly de Lorgues.

niet lang hierna, eene goede en groote opbrengst van die eilanden en dat vasteland zal trekken, waarvan, om de voormelde redenen, het tiende en het achtste mij toebehooren, met de bepaalde salarissen en emolumenten; overwegende dat wij stervelingen zijn, en dat het ieder een voegt orde op zijne zaken te stellen en aan zijne erfgenamen en opvolgers te verklaren welke goederen hij bezit, of waarop hij regt heeft, heb ik besloten een Majoraat in te stellen . . . .

«Ik benoem tot mijn erfgenaam, mijn zoon don Diego; bij kinderloos overlijden, zal hij door mijn anderen zoon, Ferdinand, vervangen worden; en indien God ook over hem beschikte zonder dat hij kinderen had en zonder dat ik een anderen zoon had, dan zal mijn broeder Bartholomeus hem opvolgen en na hem zijn oudste zoon; en indien het Gode behagen mogt dat hij zonder kinderen stierf, dan zouden de andere zonen van don Bartholomeus hem na elkander en voor altijd opvolgen; of bij ontstentenis van mijn oudsten zoon, zal ik tot erfgenaam hebben don Ferdinand, op dezelfde wijze, van zoon tot zoon achtereenvolgens, of in hunne plaats, mijne broeders Bartholomeus en Diego.»

De admiraal gaat veel verder in zijne aanwijzingen betrekkelijk de orde van overerving van zijne goederen in zijne familie; vervolgens het geval voorziende dat de een of de andere erfgenaam vervallenverklaring zou be- loopen, zegt hij: «Deze vervallenverklaring zal niet be- loopen worden om geringe omstandigheden of kleine geschil- len aan de regtbanken onderworpen, maar in de gewigtige gevallen welke Gods glorie, mijn roem en die mijner familie kunnen raken.... En ik smeek Zijne Heiligheid, en hen die na hem de Opperhoofden der heilige Kerk zullen zijn, om, indien het mogt geheuren dat de tegenwoordige

acte zijn heilig bevel mogt noodig hebben en zijn bevel om uitvoering te verkrijgen, dit bevel te geven, en onder straf van excommunicatie, opdat zij in geenerlei opzigt gevicieerd mogt zijn.» Columbus rigt dergelijk verzoek aan den koning, aan de koningin van Spanje, aan de granden van het koninkrijk, aan de heeren van den raad en al de overheidspersonen.

«Mijn zoon Diego, zoo gaat hij voort, en al mijne opvolgers en nakomelingen, zullen mijn wapen dragen zooals ik het hun zal nalaten, zonder daarbij iets te voegen, en het zal op hun zegel gegraveerd worden.... Hij, die mijne goederen zal erven, zal de handteekening aannemen waarvan ik mij bij deze bedien.... Welke andere titels de koning hem ook moge verleen, hij zal alleen dien van admiraal aannemen. Dit moet slechts verstaan worden van zijne handteekening en niet van de vermelding zijner titels, die hij geheel mag doen, indien hem dit goeddunkt, maar hij moet alleen teekenen als: *de Admiraal*.» Nooit heeft iemand, zoover ons bekend is, de hoedanigheid van zeeofficier hooger in eer verheven, dan Columbus door deze testamentaire clausule deed.

De volgende bepalingen, welke de laatste der acte zijn, behoeven niet aan de bijzondere aandacht van den lezer aanbevolen te worden: ééne daarvan heeft betrekking op de kapitalisering der inkomsten.

«Don Diego, of wie ook genoemde eigendommen zal erven, zal remises moeten doen, hetzij in wisselbrieven, hetzij op cenige andere wijze, van alle sommen, welke hij op de inkomsten zal kunnen besparen, en bevelen dat men in zijn naam of in dien zijner erfgenamen aandelen in de bank van den heiligen Georgius (van Genua) zal koopen, die zes per cent rente dragen, en waar het geld

zeker geplaatst is, en de fondsen zullen de bestemming verkrijgen, die ik zal aanwijzen. Deze aanwijzing van het gebruik vooral kenmerkt Columbus geheel.

«Gelijk het iederen man van rang die eigendommen heeft betaamt, zegt hij, God met zijn persoon en zijne goederen te dienen, en dewijl het geld in de bank van den Heiligen Georgius geplaatst, volkomen zeker geplaatst is, daar Genua eene edele en magtige stad is, en dewijl op het tijdstip dat ik ondernomen heb om ter Ontdekking van Indië te vertrekken, dit met de bedoeling geschiedde om den koning en de koningin, onze vorsten, te smeeken om al het geld dat men van Indië bovengenoemd zou kunnen trekken, aan de verovering van Jerusalem toe te wijden, en ik hun dit gevraagd heb: is het, indien zij het doen, des te beter; zoo niet, en in allen gevalle, zal gezegde Diego, of wie zijn erfgenaam zal zijn, al het mogelijke geld bijeenbrengen, en den koning, zijn Meester, vergezellen, indien hij ter verovering van Jerusalem mogt uittrekken, of *daarheen anders zelve gaan met al de krijgsmagt welke hij zal kunnen bijeenbrengen*: en dit plan volgende, zal het den Heer behagen hem te helpen om het te vervullen, en indien hij niet in staat was om de geheele verovering van het land te voltoojen, dan bestaat er geen twijfel of hij zal het ten minste gedeeltelijk doen. Dat hij dan zijn geheelen schat in de bank van den Heiligen Georgius van Genua plaatse, en dat zij daar vermenigvuldige tot dat men iets zal kunnen doen betrekkelijk het plan omtrent Jerusalem; *want ik geloof, dat wanneer Hunne Hoogheden zullen zien dat dit plan een begin van uitvoering heeft gekregen, zij het zelve zullen willen ten uitvoer brengen, of dat zij hem ten minste, als aan hun dienaar en leenman, de middelen zullen schenken om het uit te voeren.*»

Wat daarvan moge gebeuren: «Ik belast mijn zoon Diego, gaat Columbus voort, met dat geheele inkomen, en zijn persoon en al zijne beschikbare middelen te gebruiken, om Hunne Hoogheden en hunne opvolgers goed en trouw te dienen, zelfs ten koste van zijn goed en zijn bloed, daar het Hunne Hoogheden zijn, die mij, na God, de middelen hebben verschaft om mijne Ontdekkingen te doen en gezegde goederen te verkrijgen; ofschoon het waar is dat ik in dit koningrijk ben gekomen om hun deze onderneming voor te stellen, en er veel tijd verlopen is vóór dat men maatregelen heeft genomen om haar uit te voeren; iets dat, overigens, niet te verwonderen is, dewijl het eene onderneming was welks onderwerp voor ieder onbekend was en waarin niemand vertrouwen stelde; daarom ben ik hun daarvoor des te meer dank verschuldigd, even als voor de bevordering en de gunsten welke zij mij sedert dien tijd verleend hebben».

Wat de volgende clauseule betreft met betrekking tot het tijdelijke gezag van den opperherder, het is overtollig te doen uitkomen hoezeer daarin zijne godsvrucht en zijn diepzinnige politieke geest uitkomt: «Ik beveel Diego ook, gaat Columbus voor, of wie ook in bezit van gezegde goederen zou kunnen zijn, indien er eene scheuring in de kerk Gods ontstond» (de Hervorming ging ontstaan; voorzag Columbus het?), «en dat iemand, van welken staat of stand ook, mogt trachten haar van hare privilegiën of hare goederen te berooven, dat hij zich aanstonds, *op straffe van onterving*, naar den Heiligen Vader begeve, en dat hij zijn persoon en de zijnen in het werk stelle om hem *met al hunne krachten, dat wil zeggen met hunne wapenen, hunne inkomsten, DE RENTE EN HET KAPITAAL*, te dienen, ten einde de scheuring te bedwin-

gen, en te beletten dat de Kerk van hare eer en hare bezittingen beroofd worde».

Zelfs de aanstaande strijd tusschen het zoogenaamd italiaansch en het katholiek belang zijn voorzien en vooraf geoordeeld door Columbus:

«Ik beveel, vervolgt hij, aan genoemden Diego . . . . in al zijne werken en ondernemingen, steeds voor oogen te hebben, *de eer, den voorspoed en de vergrooting der stad Genua*, en al zijne middelen en talenten aan te wenden om *het welzijn en de eer dier republiek* te verdedigen en te bevorderen, IN AL WAT NIET STRIJDIG ZAL ZIJN MET DEN DIENST VAN GOD of met de hooge waardigheid van den koning en de koningin, onze souvereinen, en hunne opvolgers.»

Columbus wachte zich wel de belangen der godsdienst in de Nieuwe Wereld uit het oog te verliezen:

«Wanneer een geschikte tijd zal gekomen zijn, zegt hij, zal Diego eene kerk op het eiland Hispaniola, op de geschiktste plaats laten bouwen, en haar Heilige Maria der Ontvangenis noemen. Daaraan* zal een gasthuis verbonden worden, volgens het best mogelijke plan, even als de gasthuizen van Italië en van Kastilië. Hij zal ook eene kapel laten bouwen om daarin, met groote godsvrucht, missen te doen lezen voor de rust van mijne ziel en de zielen van mijne voorouders en nakomelingen, dewijl het ongetwijfeld den Heer zal behagen om ons een voldoende inkomen te verleenen voor dit doel in de voormelde einden . . . . Ik beveel ook aan mijn zoon Diego . . . . geen moeite te sparen om op het eiland Hispaniola vier goede leeraars in de godgeleerdheid te hebben en te onderhouden, die de bekeering der bewoners van Indië tot ons heilig geloof tot doel van hun arbeid en hunne studiën zullen kiezen; en, naar mate, door Gods wil, de inkomsten

der goederen zullen vermeerderen, zal hij ook in dezelfde verhouding het getal der religieuse personen vermeerderen, die door hun onderrigt zullen trachten de inboorlingen van het land tot het christendom te bekeeren; *daar geen uitgave te groot zal moeten geacht worden om dit doel te bereiken*».

De slotbepaling is karakteristiek:

«Ik beveel aan mijn zoon Diego, en aan wie na hem gezegde goederen zal bezitten, dit testament of een afschrift daarvan eerst aan den biechtvader te vertoonen, en hem te verzoeken daarvan kennis te nemen, opdat hij zich kunne verzekeren, wanneer hij hem ondervraagt, of hij de hem opgelegde verplichtingen getrouw vervuld heeft; waaruit veel goed en geluk voor zijne ziel zal voortvloeijen.»

HOOFDSTUK II.

Derde uitrusting. — Derde overtocht van Europa naar de Nieuwe Wereld. — Ontdekking van het Zuider-vasteland.

De uitrusting van het eskader waarmede Columbus zich, voor de derde maal, naar de Nieuwe Wereld moest begeven, duurde dertien maanden: zij werd eerst den 30 mei 1498 voltooid. De admiraal was in Spanje terug sedert den 11 junij 1496; derhalve liet de kracht der dingen en de onwilligheid van zijne tegenstanders hem twee jaren verliezen. Twee verloren jaren bedroefden Columbus des te meer, dewijl hij toen twee en zestig jaren oud was: de verzwakking van zijn gestel, zijne pijnen in de gewrichten deden hem voorzien dat hij weldra niet meer zou kunnen varen: zijn werk zou dus onvoltooid blijven. Dit juist wilde Ferdinand. Hoe kostbaarder de tijd voor den admiraal was, hoe meer de koning het er op toelagde om hem in werkeloosheid te houden.

In april 1495 had Ferdinand, in strijd met de bepaalde en plegtige voorwaarden die zijne koninklijke handteekening droegen, aan iederen Spanjaard veroorloofd om zich op Hispaniola te vestigen en handels- en ontdekkingsreizen in de Nieuwe Wereld te ondernemen. Colum-

bus zou de oogen welligt gesloten hebben, indien deze inbreuk op zijne privilegien hem alleen zou benadeeld hebben. Maar hij zag daarin eene zekere bron van wanordelijkheden, «dewijl, in stede dat een regelmatige gang van edele ondernemingen zou gevolgd worden, al de gelukzoekers zich aan roof en plundering zouden overgeven.» Washington Irving voegt daarbij: «Het is zeker dat een groot gedeelte van het verachtelijke dat aan de spaansche veroveringen in de Nieuwe Wereld verbonden is, zijn oorsprong heeft gehad in de onverzadelijke begeerlijkheid van eenvoudige particulieren.»

De admiraal verkreeg den 2 juni 1497 een edict dat al hetgeen in dit verlot wederregtelijk was vernietigde. Isabella deed meer. «Onderrigt van de taal welke pater Boil, Margarite en de aragonische ridders voerden, die meenden op Hispaniola onafhankelijk te zijn, dewijl zij geen onderdanen van Kastilië waren, verbood zij iedereen die niet in hare Staten geboren was om zich naar West-Indie te begeven (1).» Het is niet geoorloofd, met dit verbod voor oogen, te betwijfelen of de koningin wel gevoelde en begreep hoe strijdig de inzigten en de invloed des konings met de hare was.

Het werd den admiraal toegestaan, om in soldij der koningen, te nemen driehonderd dertig personen, waaronder veertig ridders of edellieden, honderd man voetvolk, dertig matrozen, dertig scheepsjongens, twintig mijnwerkers, vijftig landbouwers, tien tuiniers, twintig werklieden, van verschillende stand, en dertig vrouwen. Men veroorloofde hem later dit getal op vijf honderd te brengen. Maar het kon den koning niet goeddunken dat Columbus aldus in staat was om zich nuttige handen te

---

(1) Washington Irving.

verschaffen. Gebruik makende van eene *clause* die deze uitgaaf uit de voortbrengselen der kolonie zelve wilde doen bestrijden, wist Ferdinand de rekeningen altijd zoo behendig in de war te brengen, dat de concessie, die het hier geldt, eene doode letter bleef.

Isabella, door haar eigen hart en door den admiraal aangespoord, deed de christelijkst beschermende voorschriften afkondigen voor de tijdelijke en geestelijke belangen der Indianen. «Zij gaf bevel dat men de grootste zorg moest dragen voor hun godsdienstig onderrigt, en dat de belastingen met de grootste zachtaardigheid moesten worden geïnd» (1). Maar feitelijk tyraniseerden al de agenten die, buiten en tegen Columbus, door de kroon naar Hispaniola werden gezonden, de inlanders zoo opzettelijk en ergerlijk, dat de straffeloosheid, welke van te voren gewaarborgd was, hun alleen zooveel vermetelheid kon inboezemen. Het indiaansche ras is vermoord geworden, niet, zeer zeker, op bevel van Ferdinand, maar dewijl hij, onder de hand, uit haat tegen Columbus, al de buitensporigheden aanmoedigde, welke in staat waren om het werk van den grooten man te verlammen.

Het contrast tusschen de geschreven gedachte der vorsten en de praktijk hunner administratie, springt vooral in het oog in de hinderpalen welke Columbus ontmoette om het personeel voor zijne derde reis bijeen te krijgen. Nadat men maanden lang gewacht en gezocht had, was men nog gedwongen om zijne togtgenooten onder de gevangenen en de galeiboeven te kiezen. Eene amnestie werd aan de veroordeelden verleend, de gevallen van ketterij, majesteitschennis, brandstichting en valsche munt uitgezonderd, die aannamen om een onbepaalden

---

(1) Washington Irving.

tijd op Hispaniola te dienen. Eene verbindtenis van twee jaren kocht vrij van den dood. Opligters, meinedigen, falsarissen, dieven, moordenaars, ziedaar de helpers die aan den admiraal onder-koning werden gegeven, voor eene nationale en katholieke propaganda.

De geschiedschrijvers hebben dit onverklaarbare feit willen uitleggen door het discredit waarin Indië toen in de opeubare meening vervallen was: men dacht niet meer, gelijk in de eerste dagen, zeggen zij, dat men daar gemakkelijk en spoedig kon rijk worden; men wist, daarentegen, dat een moordend klimaat daar zeer wreed-aardige ziekten ontwikkelde; men werd afgeschrikt door den zwaren arbeid en de groote ontberingen, welke men daar moest ondergaan; niemand wilde vertrekken. Maar indien het onmogelijk kan ontkend worden, dat op dit tijdstip de weerzin om naar de koloniën te verhuizen, groot was, is het ook noodzakelijk in de eerste plaats te doen opmerken, dat de schrikwekkendste beschrijvingen van de eilanden door de koterie des konings gemaakt en verspreid werden: dat wil zeggen dat daarin evenveel en meer bedoeling was om den admiraal tegen te werken dan om de natie te verlichten. In de tweede plaats moet men ook niet uit het oog verliezen, dat, toen Columbus ter naauwernood vertrokken was, de moeilijkheid om schepen te vinden en emigranten voor Indië plotseling ophield: de kennis omtrent het land en het klimaat was intusschen niet veranderd. Toen men in 1499 Ojeda en Americus Vespuccius wilde zenden om den admiraal van den roem en de voordeelen der ontdekking van het Vasteland te berooven; toen men in 1500 Bobadilla, op eene hatelijker schaal, de onbeschaamdheden van Aguado wilde doen hernieuwen, toen men in 1501, Ovando feitelijk het onderkoningschap en het gouvernement van Columbus

gewelddadig wilde doen bemeesteren, wist men wel spoedig tot dertig schepen in eens uit te rusten, en zonder moeite daarvoor een groot getal passagiers te vinden.

Indien voorts de trage uitrusting, wat het personeel betreft, slechts van de vooringenomenheid van het publiek had afgehangen, zou de uitrusting, wat het materieel ten minste aangaat, met eene voldoende snelheid hebben kunnen geschieden. Het tegendeel had intusschen plaats. Acht maanden waren reeds verlopen, en de admiraal, te Sevilla dagelijks door den Ordonnateur en zijne beambten met tegenwerking gekweld, om den tuin geleid, bedrogen, afgemat door bureaucratische uitvlugten, die elkan- der onafgebroken opvolgden, had nog niet de levering, en zelfs de aankoop van eenigen voorraad hoegenaamd verkregen. Wilde hij een einde gemaakt zien aan den administratieven onwil, dan zag hij zich gedrongen om van de koningen als eene gunst het regt te vragen om zich zelf met de leveringen en de koopen te belasten, het regt om in de winkels rond te gaan ten einde snijboonen, boonen, rijst, wijn, spek te koopen, de stalen te onderzoeken en de prijzen te bedingen. Zóó diep vernederde men zijn genie, zijne grijze haren en zijn degen.

Eenige biografen vleijen zich met de hoop om dien tragen gang van zaken te verklaren door «de veranderingen die plaats hadden in den raad, belast met de indische aangelegenheden» (1). Welke waren die veranderingen? «Antonio de Torres was eenigen tijd aan het hoofd van dien raad geweest, en door hem en door Columbus waren de meeste officiële stukken ondertee- kend» (2). Alles ging in dit begin goed, want Antonio de Torres was een der weinige medewerkers van Co-

(1) Washington Irving. — (2) Idem.

lumbus, die verpligting aan hem hadden en hem getrouw gebleven waren. Dit mishaagde den koning. Antonio de Torres werd ontslagen, onder voorwendsel dat hij verbazend groote eischen gesteld had; alsof de attributen van den raad van Indië, onder Fonseca en zijne opvolgers, niet altijd de aanmatigendste zaak der wereld geweest waren, zonder dat men dit meende euvel te kunnen duiden. Men haastte zich om de betrekking van Voorzitter van den Raad in den persoon van Fonseca met die van Ordonnateur te vereenigen. Washington Irving besloot daaruit «dat *daarom* al hetgeen gedaan was, op nieuw moest begonnen worden, en men nieuwe koopen moest sluiten.» Sedert wanneer, op welk tijdstip, bij welke volkerer, onder welke vormen van gouvernement zijn de geteekende stukken, de gesloten verbindtenissen nietig, omdat de hooge staatsdienaar die ze geteekend en gesloten heeft, is afgetreden? Zonder twijfel deed men over wat Antonio de Torres had gedaan; maar omdat hij de wijze inzichten van Columbus te goed had gediend, dewijl als men dezelfde dingen op nieuw moest onderzoeken en ter tafel brengen, dit, tot 's konings genoegen, eene vertraging veroorzaakte, welke den admiraal diep moest grieven en noodlottig voor de Ontdekking zijn.

Een enkel feit, onafhankelijk van den wil der menschen, werkte inderdaad, in zekere mate, tot het uitstel der uitrusting mede. Den 4 oktober 1497, nam een vroegtijdige en onverwachte dood prins Jan, den vermoedelijken troonopvolger, weg. Deze moederlijke smart trof de koningin geweldig. «Van dit oogcnblik af dagteekent de afnemng van die frissche gezondheid, welke noch door de vermoeijenissen van den oorlog, noch door den arbeid in het kabinet en de feesten aan het hof, die dikwijls tot laat in den nacht duurden, had kunnen

gekrenkt worden » (1). Columbus zou het zich zelve als eene heiligschennis hebben aangerekend, om zijne weldoenster, die in rouw gedompeld was, lastig te vallen met stappen zijne zaken betreffende. Maar de onthouding van Isabella duurde niet veel meer dan twee maanden. Isabella vergoedde, overigens, op eene beteekeisvolle wijze, het korte uitstel door hare droefenis veroorzaakt. Zoodra de admiraal hare aandacht inriep voor de onrust en het gebrek van al het noodige waaraan de kolonie moest lijden, dewijl zij sedert bijna twee jaren niet van voorraad was voorzien, gaf zij onmiddellijk bevel, om, behalve die welke Columbus had in gereedheid gebragt, twee karveelen naar Hispaniola te zenden. Dit bevel werd tegen het einde van december 1497 gegeven, en de beide karveelen vertrokken, met levensmiddelen bevracht, onder het geleide van Coronel, in het begin van februarij 1498. De koningin besteedde voor deze dringende uitgaaf « de gelden die bestemd waren om de huwelijks-gift van hare dochter Isabella uit te maken » (2). Daarenboven zou men eene beleediging doen aan de geschiedenis en aan Ferdinand, indien men met zijne onnadenkende lofredenaars aannam, dat, hetzij geldelijke ongelegenheid, hetzij het gewigt en de bedrijvigheid van zijne diplomatieke bemoeijingen met het buitenland, hetzij de ontrouw of de koppigheid zijner ondergeschikten, hem, gedurende achttien maanden, met betrekking tot de uitrusting van zes karveelen, belemmeringen in den weg zouden hebben kunnen leggen, hem, den krachtvollen, den vruchtbaren bestuurder van den oorlog tegen de Mooren en de verovering van Grenada.

---

(1) Roselly de Lorgues.

(2) Washington Irving.

Ter gelegenheid van het overlijden van prins Jan, verleende de koningin eene treffende weldaad aan den admiraal: zijne beide zonen waren pagies van den jongen prins, zijn dood verbrak hunne banden met het hof: Isabella nam ze, in dezelfde hoedanigheid, in haar eigen huis op.

Eindelijk waren de zes karveelen, die het zoo moeilijk uitgeruste eskader zamenstelden, den 30 mei 1498, gereed om uit de haven van San Lucar de Barrameda te vertrekken. Op het oogenblik zelf dat zij het anker zouden ligten, werd Columbus de onverdragelijkste van alle beledigingen aangedaan.

Een bekeerde jood vervulde in de bureaux van den Ordonnateur de bediening van comptabele: hij heette Jimeno de Bribiesca. Verscheidene malen had hij zich onbeschaamd tegen Columbus gedragen, ten einde de gunst van Fonseca te winnen. Op den dag der inscheeping, volgde hij hem op de kade, eenigen zeggen tot op zijn schip, besloten om door de eene of andere ergerlijke belediging een schandelijk tooneel te leveren. Columbus kwam uit de kerk, waar hij, naar zijne gewoonte, den togt onder de bescherming van de Heilige Maagd had geplaatst. De opgeruimdheid van zijn gemoed, de vrome ernst zijner gedachten beletten hem eerst zijne aandacht te vestigen op de honende taal van den bekeerden jood. Werd deze zachtmoedigheid door den belediger beschouwd als een teeken dat zijn boos opzet gelukt was en maakte dit hem stoutmoediger, of was hij geraakt, omdat hij bemerkte dat Columbus zich niet stoorde aan zijne woorden? Wat daarvan zijn moge, zijne taal werd hoe langer hoe heviger; hij verhief de stem en weldra kenden zijne beledigingen paal nog perk. Columbus zou niet veel acht hebben geslagen op den laaghartigen aanval van een kassier, die niet ter goeder naam stond, indien zijne eigen-

liefde alleen in het spel ware geweest. Maar hij was het volstrekt aan het eigenaardige van zijn rang verschuldigd, dat eene belediging, hem onder de oogen zijne manschappen aangedaan, niet ongestraft bleef. Daarenboven was het bekend dat die man een handlanger van den Ordonnateur was: men kon onderstellen dat hij bij deze gelegenheid de rol van zendeling vervulde. Indien Columbus vergiffenis schonk, en een minachtend stilzwijgen bewaarde, zou hij aanleiding gegeven hebben om te gelooven, dat hij zich door den magtigen Fonseca beheerscht achtte: indien men hem magteloos waaide tegenover de hooge administratie der marine, dan zouden zijne handelingen voor het vervolg, aan boord en in de kolonie, voor goed verlamd zijn. Op dit denkbeeld ontwaakte en ontvlamde het fiere instinkt van den man, van den zee-man, van den soldaat, kortom van den admiraal. Columbus ging op den comptabele af, en volstrekt niet met de drift van den in woede ontstoken mensch die zich wreekt, maar met de koelbloedige en bedaarde kracht van de overheid die onderdrukt, die straft, die regt doet, hief hij de hand op, die nog krachtig was als in de beste dagen zijner jeugd, en gaf den belediger een kaakslag. De ellendeling viel om, Columbus schopte hem met den voet op: dit was ten dien tijde, en zelfs nog later, de politie aan boord.

Jimeno de Bribiesca sloop weg, uitgejouwd, gekwetst, maar blijde: hij wist dat de Ordonnateur hem door eene vroegtijdige bevordering het voorwendsel zou beloonen, dat de admiraal, door zijn toedoen, bij zijn vertrek aan zijne vijanden achterliet, om aan het hof te schelden tegen zijn zoogenaamd oprissschend karakter. Bribiesca werd inderdaad, kort daarna, tot algemeen betaalmeeester der marine benoemd.

Intusschen ging Columbus in zee «in den naam der Allerheiligste Drievuldigheid.» Dien doorluchtigen naam was hij met zich zelve overeengekomen aan het eerste land te geven dat hij op deze reis zou ontdekken.

Hij volgde noch den een noch den anderen zijner vroegere wegen: overtuigd dat zich ontzettend groote landen ten zuidwesten der karaïbische eilanden moesten uitstrekken, stelde hij zich voor op deze reis eenmaal tot de Kaapverdische eilanden genaderd zijnde, eerst regt ten zuiden te sturen, aldus den evenaar te bereiken, dan ten westen koers te houden, en, door de passaatwinden begunstigd, in deze rigting voort te gaan, totdat hij het land zou vinden. Indien hij dezen weg had kunnen volgen, zou hij hem regt naar Zuid-Amerika hebben gevoerd, omstreeks de monden der Amazonen-rivier.

Op de hoogte van het eiland Ferro verdeelde hij zijn eskader: hij zond drie schepen onder kommando van den genuees Antonio Columbo, zijn neef, van Pedro de Arana, broeder zijner vrouw Beatrix en van Alonzo Sanchez de Carvayal, regtstreeks naar Hispaniola om de kolonie van levensmiddelen te voorzien; met de drie andere karveelen zeilde hij zuidwaarts.

Hij kwam in den beginne van juni onder den paralelkring van Sierra Leone, eene streek van brandende windstilte, die nog niemand was doorgevaren; eene verschroeijende zon, geen luchtverplaatsing hoegenaamd, eene ontzenuwende vochtigheid. De levensmiddelen bedierven: de stikkende warmte in het ruim was zoo groot, dat geen man naar beneden durfde om zorg te dragen voor den voorraad. De teer smolt, het verdek en de wanden der schepen kregen groote spleten. Het gezouten vleesch verrotte in de spijskamer, de tonnen wijn en de water-vaten sprongen uiteen. De regen viel, wel is waar, van

tijd tot tijd in zeer dikke druppels, maar hij verfrischte ter naauwernood een oogenblik den dampkring. De Spanjaarden waren dan ook zeer geneigd om geloof te hechten aan de fabelen der oudheid, die leerden dat de verzengde luchtstreek onbewoonbaar was.

Dit lijden, verzaard door den angst, duurde acht dagen. Eindelijk deed eene zachte bries de zeilen zwellen, die zoo lang neergehangen hadden. Bijna iedereen was ziek aan boord. De koorts en de jicht, die den admiraal nu niet meer verlieten, kwelden hem wreedelijk. Hij moest zijn eerste besluit om zuidwaarts voort te gaan, laten varen. Met behulp der zachte winden die waren opgestoken, stuurde hij westwaarts. Hij hoopte een zachter klimaat te vinden, en zijne verwachting werd niet teleurgesteld. Na nog zestig uren stikkende warmte te hebben doorgestaan, terwijl de lucht duister, nevelachtig en drukkend was, kwam het eskader eensklaps in eene levendige en kleurige zee. Eene bolle en verfrisschende wind' krulde de golven zacht; de wolken waren verdreven; de zon schitterde in al haren glans, en toch was de warmte niet bovenmate groot. «Gedurende zeventien dagen, schrijft Columbus, gaf Onze Heer mij een goeden wind!» Hij zoude toen de zuidelijke rigting weder hebben willen ingaan, maar de staat zijner manschappen, voorraad en schepen, dwong hem van dit verlangen af te zien. Hij zette dus zijn koers naar het Westen voort.

Naar de vlugt der vogelen en verscheidene andere aanwijzingen, vleiden zijne gezellen zich reeds met de hoop dat zij niet ver meer van land waren; intusschen volgden de dagen, de weken elkander op en geen oever verscheen. De hongersnood begon te dreigen. De admiraal berekende, dat hij onder de middaglijn der Karaïben was;

hij getroostte zich om de kansen van nieuwe ontdekkingen vaarwel te zeggen, en rigtte zich zoo spoedig mogelijk noordwaarts.

Toen hem den 31 julij nog slechts één vat water overbleef, riep een zijner bedienden van de mars, dat hij drie kringen zag die de driedubbele kruin schenen te zijn van één berg. De bemanning der schepen hief het *Salve Regina* aan, en Columbus kwam zijne belofte na, hij noemde dit land *Heilige Drieëenheid*, Trinidad. Men ging er aan wal om het kruis te planten en watervoorraad op te doen. «Trinidad werd aldus door den admiraal genoemd, zegt Oviedo, omdat hij overdacht had aldus het eerste land te noemen dat hij zou zien en omdat hij daarenboven drie bergen zag, zeer dicht bij elkander gelegen, en welke hij op hetzelfde oogenblik ontdekte.» Herrera zegt insgelijks: «De uitkijker van de mars zag drie landpunten, zoodat de naam van het eiland volkomen overeenkwam met de gelofte van den admiraal».

Toen Columbus den omtrek van Trinidad onderzocht, om eene ankerplaats te vinden, ontdekte hij, ten zuiden, eene laag land, welks lijn zich ter regter- en ter linkerzijde zoover uitstreckte als het gezigt kon reiken. Hij begaf zich naar die kust. Hij vond weldra een stroom zoet water, die, van land komende, zonder zich met het zoute water te vermengen, meer dan drie mijlen in zee voortging. Zulk eene massa zoet water kon niet van een eiland komen. De admiraal dacht dat de stroom, van zijne bron af, eene ontzettend groote uitgestrektheid doorliep, dat hij door een wezenlijk vasteland ging. De admiraal bevond zich inderdaad aan de noordelijkste uiteinden van den delta van den Orenoco. Hij noemde deze kust *Land van Genade*. Hij kon daar niet het eerst voet

aan wal zetten: eene zeer hevige oogziekte dwong hem in zijne kajuit te blijven, terwijl zijne officiers en zijne matrozen den 3 augustus bezit namen van het zuidelijk vasteland van Amerika, door daar het kruis te planten. Dit was de ontdekking van het eenige land dat Columbus' naam draagt: *Columbia*.

De admiraal verkende vervolgens de golf van Paria en ging de kust langs tot de punt der Araya, vanwaar hij noordwaarts zeilde, het eiland Margaretha door het westen voorbijgaande. Hij had eindelijk streken ontdekt, die, in groote hoeveelheid, prachtige paarlen voortbragten. Na er verscheidene zeer schoone van de bewoners van het vasteland gekocht te hebben, kocht hij er nog meer en kostbaarder op het kleine eiland Cubagna, tusschen Margaretha en het vasteland gelegen. Dit dorre eiland bezat eene zeer goede haven. De eilanders vischten paarlen toen het eskader aanlandde; zij vlugten. Eene sloep ging aan wal. Een matroos zag eene indiaansche vrouw die een halssnoer van verscheidene rijen paarlen droeg. Hij brak een pot van gebakken aarde van Valentia, en voor de stukken gaf de indiaansche vrouw hun een groot getal paarlen. Weldra verkreeg men door andere ruilingen drie pond paarlen. Verscheidene waren zeer bijzonder groot.

Binnen eenige weken overigens, sedert zijne aankomst te Trinidad, deed Columbus drie ontdekkingen, waarvan de minste voldoende zou zijn om de nagedachtenis van een geleerde doorluchtig te maken: de ontdekking van een nieuw Vasteland en van de groote strooming in den Oceaan.

Men heeft dikwerf den spot met hem gedreven omdat hij, bij het algemeen voorkomen der natuur op de kusten van Paria, meende te mogen gissen, dat God daar

ongetwijfeld het aardsch Paradijs had geplaatst. Men vergeet, dat hij die gissing als zoodanig geeft, en niet als eene wetenschappelijke oorzaak. Men vergeet dat hij dit vraagstuk aldus beschouwende, in den grond der zaak niet anders deed, dan wat de doorluchtigste geleerden van uat tijdvak, tot het voorwerp hunner beschouwingen maakten. Men vergeet eindelijk, dat de onderstelling van den admiraal in menig opzigt veel redelijker en niet minder verleidelijk was dan al de tot dien tijd aangeprezen stelsels. Zij heeft nog voorstanders. Zij geeft in allen gevalle een bewijs te meer aan de hand van die neiging des gemoeds en des harten, van die voortdurende gewoonte welke Columbus er toe bragten, om overal en met betrekking tot alles, den kant der dingen te beschouwen en te doorvorschen, waardoor zij in betrekking staan met de godsdienst en belang inboezemen aan een vroom hart.

De admiraal had zijn onderzoek van de kusten van het vasteland nog veel willen verlengen; duizenderlei eischen verplichtten hem om zonder verwijl naar Hispaniola terug te keeren. Hij zeilde dan weder naar de kolonie, met het voornemen om zijn broeder Bartholomeus te zenden, ten einde die ter naauwernood aangevangen verkenning voort te zetten. Toen hij Hispaniola naderde, kwam Bartholomeus hem op zee te gemoet. Nooit had de admiraal levendiger behoefte gevoeld om met die verstandelijke, dappere en toegewijde genegenheid in aanraking te komen. Zijne reizen waren blijkbaar van dien aard, dat zij het sterkste gestel ondermijnden. Naar gelang de jaren en het lijden zich op zijn hoofd opeenhoopten, werden zijne beproevingen vreeselijker en sterker. Gedurende deze laatste reis, verteerd door eene brandende koorts, onophoudelijk door de jicht gekweld, en desniettegen-

staande altijd op zijne post, altijd de manoeuvres kommanderende, had hij al zijne energie en krachten uitgeput. De overtocht had drie maanden geduurd. Zijne ziekten waren nog vermeerderd door eene zeer pijnlijke oogkwaal. Bleek, vermagerd, bijna blind, verlangden al zijne ledematen, toen hij den 30 augustus het anker in de monding der Ozama liet vallen, naar rust, al zijne vermogens naar slaap. Maar de staat der kolonie, waarvan de Adelantado hem al aanstonds een treurig verslag deed, ging zijn ligchaam aan vermoeijenissen, zijn geest aan bezorgdheid en zijn hart aan verdriet overleveren.

HOOFDSTUK III.

Staat der kolonie. — Opstand van Roldan. — Komplot van Ojeda.

De admiraal had Hispaniola sedert anderhalf jaar verlaten. De Adelantado had, in zijne afwezigheid, aan de oevers der Hayna, bij de mijnen, het fort St Christophorus gebouwd. Hij had vervolgens, aan den mond der Ozama, eene andere vesting opgerigt, die aan de kinderlijke liefde der broeders Columbus, den naam van hun vader Dominicus verschuldigd was en St Domingo genoemd werd: eene stad, de definitieve hoofdstad van het eiland en de zetel van het bestuur, werd weldra onder bescherming van de sterkte gesticht. Vervolgens begaf de Adelantado zich naar de Staten van Guarionex en van Behechio. Hij vestigde op den besten voet de betrekkingen der Europeanen met de beide kacieken, en kwam te Isabella terug.

Hij vond daar, als naar gewoonte, verzet tegen de overheid en wanorde. De volkplanters leden eene uitermate groote ellende. De drie karveels van Alonzo Nino waren met levensmiddelen aangekomen; maar de bureaux van Sevilla hadden andermaal met die leveringen bedrog gepleegd; men had weinig zorg gedragen om ze gedurende den overtocht in goeden staat te bewaren; het grootste gedeelte van den voorraad was daarom verloren.

De bureaux van den Ordonnateur bereikten ook hun schuldig doel: namelijk om, door hongersnood, wanhoop en opstand tegen de broeders Columbus te verwekken. Bartholomeus liet, om de handen en de gemoederen bezigheid te geven, het aanschaffen van levensbehoeften op de plaats zelve gemakkelijk te maken, en de oproerstokers uit een te houden, twee karveels bouwen, uitsluitend bestemd voor de dienst van het eiland, verbond Isabella met St Domingo door de forten de Hoop, Heilige Catharina, Heilige Jacobus en Ontvangenis, en verdeelde tusschen die posten de nuttelooze of gevaarlijke bevolking van Isabella.

Pater Bergognon, frater Roman Pane en de andere missionarissen, gesteund en begunstigd door Bartholomeus, hadden de bevolkingen doorloopen en eenige gezinnen bekeerd. Guarionex, door hun onderrigt gewonnen, had het *Onze Vader*, het *Wees gegroet*, de *Geloofsbelijdenis* geleerd; hij liet ze dagelijks door al de leden van zijn huis bidden, en bereidde zich voor om den heiligen Doop te ontvangen. De verwijtingen welke de andere kacieken hem daarover deden, ontstelden hem niet. Maar een Spanjaard, aan wien hij eene even edelmoedige als onvoorzigtige gastvrijheid schonk, verleidde de meest beminde zijner vrouwen, en ging met haar op de vlugt, Guarionex wilde toen niet meer hooren spreken van eene godsdienst, die, naar hij meende, zulke misdaden gedoogde. Door de naburige kacieken en zijne eigene onderdanen aangespoord, verklaarde hij den Spanjaarden den oorlog. De Adelantado overwon hem en nam hem gevangen. Na de overwinning een onderzoek instellende naar de redenen van dien opstand, vernam Bartholomeus van Guarionex de belediging waarover deze zich had te beklagen: hij schonk hem

aanstonds de vrijheid, en wierp den verleider van zijne vrouw in den kerker. Zoozeer die daad van regtvaardigheid van den Adelantado den inlander aan hem verkocht deed worden, zoozeer wekte zij het misnoegen der Spanjaards op: zij gevoelden zich, door dit voorbeeld, in hunne ongebondenheid bedreigd; niets kon hen meer verbitteren.

Lang voor de aankomst der Europeanen in de Nieuwe Wereld was het goud, in de oogen harer inwoners, een voorwerp van waarde: zij versierden zich daarmede, dreven er handel in, legden verre reizen af om het zich te verschaffen. Beschouwden zij het als eene stof die uit haren aard heilig was? Beschouwden zij het, uithoofde zijner waarde, als eene bijzondere gunst van hunne goden, om op het spoor daarvan gebragt te worden? In allen gevalle is het zeker, dat zij zich aan bijgeloovige oefeningen en plegtigheden onderwierpen op het oogenblik dat zij het zochten. Zij scheidden zich van hunne vrouwen gedurende de twintig dagen welke hun arbeid voorafgingen: zij legden zich zekere vasten en andere oefeningen op. Columbus meende dit gebruik ten zijnen voordeele te moeten aanwenden: hij verklaarde dat de christenen onverschoonbaar zouden handelen, indien zij minder deden dan de afgodendienaars om het goud van de goedheid der Voorzienigheid te verdienen. Hij wilde dat ze vóór dat zij de exploitatie van eene goudlaag aanvingen, ophielden met geweld te plegen: dat zij hun ongebonden leven vaarwel zegden, te biechten gingen, baden, vastten; hij vorderde dat zij God aldus gunstig voor hun arbeid zouden stemmen. Hij gaf geen verlof om mijnen te ontginnen, dan aan die goudzoekers wier geregelde zeden door de geestelijken of de religieusen hunner verblijfplaats bij getuigschrift waren erkend.

Onder den Adelantado trachtte men aan deze wet, waaraan men zich met moeite onder den admiraal had onderworpen, te ontkomen; maar Bartholomeus liet de voorschriften zijns broeders gestreng ten uitvoer leggen. Daaruit ontstond een onverzoenbare haat.

Franciscus Roldan was Opperreger van de kolonie, Columbus had hem «uit de armoede en een geringen stand opgeheven»: hij vleide zich met de hoop dat de admiraal, zijn weldoener, niet meer in Spanje zou terugkeeren: indien het hem, dacht hij, mogt gelukken het bestuur van Hispaniola op Bartholomeus en Diego te bemagtigen, dan bleef het gezag in zijne handen. Derhalve misbruik makende van eene reis die Bartholomeus in de Staten van Behechio deed, kwam hij in opstand aan het hoofd van een groot gedeelte des garnizoens van Isabella, en verstoutte zich daarna, om gewapend tegen den Adelantado, onder de muren van Conception, op te trekken. Hij ging vervolgens zijn hoofdkwartier in de Staten van Guarionex vestigen; hij deed dezen andermaal, met de andere kacieken, in opstand komen, onder voorwendsel van het eiland van de broeders Columbus, de dwingelanden, zeide hij, van de Spanjaarden en de Inlanders te verlossen.

Intusschen kwamen de beiden karveels aan, aangevoerd door Coronel, beladen met de levensmiddelen welke de koningin, op verzoek van den admiraal, de voorzorg had gehad naar Hispaniola te zenden, terwijl men het derde eskader van Columbus zoo langzaam te Sevilla uitrustte. Dit redde de kolonie: de troepen die Coronel medebragt en de voorraad van allerhanden aard, waarmede de schepen bevracht waren, bevestigden het wankelend gezag van Bartholomeus. «De bevestiging van zijn titel van Adelantado; de tijding dat de admiraal de gunst van het

hof genoot, en dat hij weldra met een eskader zou aankomen, verspreidden schrik onder de oproerlingen.» (1) Zij zetten desniettemin hun veldtocht voort.

Zes maanden later kwam de admiraal aan. De partij van Roldan, die nog altijd in het binnenland gekantonneerd was, was aanmerkelijk aangegroeid en versterkt. De stad Isabella kwijnde; de landbouw en alle werken waren er verlaten; ten gevolge hunner knevelarijen en wreedheden hadden de Europeanen de inlandsche bevolking uit de omstreken verjaagd, en het land in den omtrek was eene woestijn geworden. Al bleven de inlanders in schijn volkomen onderworpen, dan deed alles toch begrijpen, dat de kwellingen van Roldan en zijne troep hen, bij de eerste gelegenheid, de wapens weder zouden doen opnemen. En tot overmaat van ramp was de admiraal slechts omringd door soldaten op wie hij niet kon vertrouwen. De getrouwsten waren ziek, de gezondsten in 't openbaar Roldan toegenezen. Om tijd te winnen, moest Columbus zich wel getroosten met een verrader te onderhandelen.

Deze vernederende onderhandelingen hadden nog tot geen uitkomst geleid, toen Columbus, meer dan zes weken na zijne aankomst, vijf karveels naar Spanje moest terugzenden. Hij had ze tot nu toe bij zich gehouden, in de hoop dat Roldan en de zijnen het voorstel zouden hebben aangenomen om naar het vaderland terug te keeren; maar noch Roldan, noch de zijne wilden de bandeloosheid, welke zij in de Koninklijke Vallei genoten, ruilen tegen het genoegen van hun vaderland terug te zien.

Columbus zond de schepen weg. Zij namen voor de soevereinen, onder andere geschenken, honderd zeventig prachtige paarlen, gouden sieraden, die op de kust van

(1) Washington Irving.

het vasteland waren geruild, en twee kaarten mede, de eene van de kusten van Paria, de andere van den weg om daarheen te komen. Bij den particulieren brief, die deze bezending vergezelde, verzocht de admiraal de Koningen wel te willen in aanmerking nemen dat deze paarlen de eersten waren uit het westen naar Europa overgebracht; hij kondigde zijn voornemen aan om de verkenning van het vasteland, door zijn broeder Bartholomeus, met drie karveels te doen voortzetten, zoodra het herstel van de orde in de kolonie hem zou veroorloven om de hulp van den Adelantado en zijne equipagiën te missen.

De admiraal legde, in een bijzonder verslag, de gebeurtenissen bloot, die, in zijne afwezigheid, op Hispaniola waren voorgevallen. Hij was nog niet ontmoedigd: hij wees op de partijschappen, de oproeren, het staken van den landbouw, de belastingen, die de Indianen niet meer betaalden; de Spanjaarden die leefden zonder God en gebod; terwijl de stoutmoedigsten de Indianen knevelden, hun hunne vrouwen ontroovende, hen zelfs uit spel of grilligheid doodende; de minst slechten, verlaagd door een laffe luiheid, zonder schaamte of vrees voor God, bijzitten hadden, en ieder verscheidene inboorlingen dwongen om hunne dienstknechten te zijn. Ofschoon dit alles hem diep bedroefde, zou er toch middel op zijn, zeide hij, als het gezag der Koningen het werk tegen zijne benijders wilde beschermen, indien de Ordonnateur ophield met alle heilzame middelen te belemmeren. De tegenwoordige bronnen die het eiland opleverde, voegde Columbus daarbij, behoefden slechts door eene goede hand geëxploiteerd te worden: het was genoeg te willen, om al de zaken die noodig waren voor het levensonderhoud, behalve de kleederen en den wijn, uit den grond

te halen. De Kastilianen waren reeds aan het brood van maniokswortel gewoon; hij liet daarvan groote oogsten door de eilanders voorbereiden; eene menigte zeer voedzame wortelen waren er in overvloed, even als de visch in de rivieren, het gevogelte rondom de woningen, het wild in de bosschen en de harswouden; alles kwam dus hierop neder dat men de kwade gewoonten der kolonisten hervormde. Ten dien einde stelde de admiraal voor, dat men bij elk vertrek van schepen naar Europa, even als toen gebeurde, vijftig oude volksplanters, van de onrustigste en de nadeeligste zou terugzenden, en die langzamerhand zou vervangen door even veel nieuwe emigranten, die van tucht en arbeid hielden. Hij vroeg dat geestelijken mogten worden gezonden om de Indianen te onderrigten en te bekeeren, en, «wat niet minder noodzakelijk was, zegt Washington Irving, om de slechte Spanjaarden te verbeteren.» Hij vroeg, onder andere officieren en agenten der kroon, een regter die niet slechts bekwaam was in de regtswetenschap, maar gewoon om regt te laten wedervaren. Hij drong er op aan dat de regter Spanjaard zou zijn: hij wist bij onderzinding dat het gezag door vreemdelingen uitgeoefend, geen voldoende eerbied aan de Kastilianen inboezemde. Hij vroeg verder, voor nog twee jaren, het regt voor de volkplanters om zich van de Indianen als slaven te bedienen; hij beperkte evenwel den maatregel tot de Indianen die in den oorlog of in oproer waren gevangen genomen (1).

---

(1) Washington Irving vindt, dat „deze paragraaph de zedelijke schoonheid van dezen uitnemenden brief veel vermindert.” Intuschen erkent hij dat Columbus „tot verontschuldiging had de gewoonte der eeuw, en hij verzekert dat zulk een verzoek in strijd was met de zachtheid van zijn karakter en met zijn waarlijk vaderlijk gedrag jegens dit ongelukkig volk.”

Gedurende een geheel jaar troostte de admiraal zich de pijnlijkste onderhandelingen met Roldan. Op het einde van den zomer van 1499, waren de oproerlingen nog onder de wapenen, dagelijks in grooter getal en stoutmoediger. Columbus ontving toen het antwoord van de vorsten, waarvan wij den korten inhoud hebben medegedeeld. Zij schreven zelven niet; zij hadden den Ordonnateur met die taak belast. Fonseca deelde den admiraal in hun naam mede, dat de zaak van den opstand hangende moest blijven, dewijl Hunne Hoogheden haar onderzoeken en daarop weldra orde zouden stellen.

Al was dit antwoord slechts eene exceptie van niet-ontvankelijkheid geweest, het beleedigde Columbus, was een smaad voor de kroon, en ontzenuwde elke discipline handeling. Het was, om alles te zeggen, eene ter nauwernood vermomde bedreiging. Columbus begreep dit. Hij voorzag dat de vermetelheid der opstandelingen geen grenzen meer zou kennen, wanneer zij dit berigt zouden ontvangen van de neutraliteit, geheel ten hunnen gunste, door het gouvernement aan den dag gelegd. Hij voorzag dat zijne eigene voorstanders zouden verkoelen en hem verlaten. Hij wilde in eene schikking treden,

---

Minder dan ieder ander moest Washington Irving Columbus in deze omstandigheden kritiseren: de geachtste en eerbiedwaardigste ingezetenen van Amerika, zouden terecht geoordeeld worden aan de „zedelijke schoonheid” te zijn te kort geschoten, indien het daartoe voldoende geweest was dat zij met hunne eerzaamste en zachtmoedigste landgenooten de wettelijke gewoonte van hun tijdvak en hun land met betrekking tot de slavernij hadden aangenomen. Columbus is in deze zaak buiten het geding. Nooit bezat hij een enkelen slaaf, noch wilde hij dien bezitten; zijne bestrijders daarentegen, met name Fonseca, eigenden zich in vollen eigendom honderde ongelakkige gevangenen, die van St Domingo naar Spanje gezonden waren, toe.

vóór dat deze rampspoedige *dépêche* bekend werd: hij nam de ongehoordste eischen van Roldan aan, onder geen ander voorbehoud dan de goedkeuring der Koningen. Hij wilde hopen dat indien Isabella en Ferdinand later de overwegingen van publiek nut en van overmagt, welke hem die vernederende kapitulatie ontwongen hadden, zouden leeren kennen, zij zouden weigeren daaraan hunne sanctie te verleen. Hij teekende, op het woord van Roldan, en maakte zich aatstonds gereed om met den Adelantado naar Spanje te vertrekken. De orde was nog ver van in de kolonie hersteld te zijn, hij gaf haar niet zonder bezorgdheid aan de betrekkelijk zwakke handen van Diego over; hij betreurde vooral de ontdekkingen welke hij gerekend had door tusschenkomst van Bartholomeus te zullen doen, onbepaald te moeten uitstellen; maar hij gevoelde ook levendig dat het vijandig kabaal de overhand kreeg: hij liet boven alle andere beschouwingen de dringende noodzakelijkheid gelden, om degenen, die zijn persoon en Indië lasterden, op nieuw aan den voet van den troon te gaan bestrijden.

Plotseling vernam hij dat vier schepen het anker hadden laten vallen in het westelijk gedeelte van het eiland, een weinig boven de haven Yaquimo. Ojeda was hun aanvoerder. Zij hadden al den schijn van een ongeoorloofden togt te doen. Ojeda verklaarde zijne landing in eene verlaten haven, die even ver van St Domingo was, door het onwaarschijnlijk verlangen om verfhout te laden. Columbus, ongerust zijnde, zond Roldan naar Ojeda. Roldan had ten minste de verdienste van eene groote behendigheid in het opsporen van zaken en van eere groote energie. Toen hij terugkwam deelde hij mede dat Ojeda van de kust van Paria kwam.

Hoe had het hof, ten nadeele van Columbus en met

schending van al zijne privilegiën, deze reis toegestaan?

De paalen en de kaarten die de admiraal den vorigen winter naar Spanje had gezonden, hadden voor zijne vijanden eene nieuwe reden van verbittering opgeleverd en een uitmuntend middel om hem te benadeelen. Zij begrepen van hoeveel gewigt het zenden uit Indie van voortbrengselen van een zoo zichtbaren rijkdom was; zij begrepen dat zoo groote en talrijke paalen, welke ter loops op de kust van Paria waren ingezameld, zouden verhinderen om de ontdekkingen van de Nieuwe Wereld als een financieel nadeelig bezitnemen van ongezonde moeraslanden voor te stellen: integendeel, in de verbeelding van het volk zou de naam van den admiraal zeer hoog aangeschreven worden door den aard zelven dezer nieuwe schatten, en zou dit zijne privilegiën bevestigen en zijne positie versterken. Zij overlegden te zamen. Zij konden, met behulp der kaarten welke Columbus met de paalen gezonden had, een eskader naar de kust van Paria zenden, en vervolgens beweren dat dit eskader de kust had ontdekt. De Ordonnateur vertrouwde die schandelijke onderneming aan Ojeda toe. Hij stelde hem een lastbrief ter hand dien de koning noch de koningin teekenden. De koning teekende niet, dewijl de koningin dan ook zou hebben moeten teekenen: men verborg liever alles voor Isabella.

Volgens de bepalingen van die lastgeving moest Ojeda zich naar geen der landen begeven, welke Columbus voor 1495 had ontdekt; daardoor werd hem verlof gegeven om naar Paria en het Paarleneiland te gaan, dewijl Columbus die sedert 1495 ontdekt had. De kaarten van den admiraal die hem den weg wezen, werden hem medegedeeld. De kroon zou een dertigste van het voordeel der reis ontvangen. Americus Vespuccius werd aan Ojeda toe-

gevoegd. De meeste zijner stuurlieden en officieren, Jan de la Cosa en Bartholomeus Roldan, bij voorbeeld, waren leerlingen van Columbus. De schepen vertrokken van Spanje in mei 1499, volgden de kust van Paria, liepen de golf van Venezuela binnen, welke de admiraal tot zijn leedwezen niet had kunnen bezoeken, en vielen toen in Hispaniola binnen.

Columbus was zeer bedroefd toen hij die zoo regtstreeksche schending van zijne prerogatieven en den gezworen eed vernam; maar zijne smart steeg ten top door het gedrag van Ojeda op het eiland. Ojeda stelde aan de Spanjaarden die in de omstreken van Yaquimo woonden voor, om ze van de dwingelandij der broeders Columbus te ontlasten, om zich van het gouvernement meester te maken, om den persoon des admiraals zelven gevangen te nemen. De koningin, zijne eenige beschermster, was, zeide hij, hopeloos ziek. De koning, die hem nooit had mogen lijden, verklaarde zich openlijk tegen hem. Ojeda vleide zich luide met de, overigens, gegronde hoop, dat hij op de magtige bescherming van Fonseca zou kunnen rekenen, die weldra de eenige meester van Indië zou zijn. Hij noodigde de Spanjaards van Jaquimo uit, die bijna alle oude stokebranden van het oproer van Roldan waren, om hem naar St Domingo te volgen, waar men hun de achterstallige soldij met geweld zou laten betalen. Men trok inderdaad naar die plaats; niemand hield onderweg het plan geheim, om den admiraal slag te leveren, en des noods tegen zijn persoon, zijn leven en dat zijner broeders, tot bloedige uitersten te komen.

De Adelantado bevond zich in het binnenste van het eiland, met het eenige degelijke gedeelte van het garnizoen. De admiraal had geen anderen steun dan Roldan. Voor de eerste maal zijns levens, van afschrik bevende

op de gedachte, niet aan zijn eigen dood, maar aan den moord op zijne broeders voorbereid, verviel hij bijna tot wanhoop. De ongerechtigheid van het hof, de hardnekkige afkeer van Ferdinand, het crediet van den Ordonnateur, met zijne misdaden toenemende; zijne eigen onmagt om het goed te doen, zijne beschavende zending op hatelijke wijze in eene bloedige taak veranderd, dit alles was slechts een gedeelte zijner smart. Het ongeluk der Indianen, die hij bijna berouw had in aanraking met de oude wereld te hebben gebragt; ze bedorven te zien door de ondeugden van Europa, en van het christendom afgekeerd door het schandelijke leven der christenen; te weten dat ze bestolen, gekneveld, vermoord werden, overal waar hij niet tegenwoordig was om hen te verdedigen, zic dat vooral vervulde zijne ziel met onverdragelijke bitterheid. Hij besloot zich met zijne broeders op een karveel in te schepen en de woede zijner vijanden over den oceaen te ontvlugten. Zou hij in Spanje terugkeeren?

«Uit de diepte dier groote smart, nam de admiraal, zegt Munoz, zijne toevlugt tot God, en riep Hem niet te vergeefs in: hij werd als 't ware wonderdadig getroost.» Op Kersdag van het jaar 1499, toen hij de somberste vooruitzigten droomde, meende hij eene stem van boven te hooren, die hem zeide: «O kleingeloovige, sta op; wat vreest gij? Ben Ik niet daar? Schep moed, geef u niet aan droefheid en aan de vrees over. De zeven jaren van den gouden eindpaal zijn nog niet om (1). Daarin, even als in alles, zal Ik zorg voor u dragen.»

---

(1) Eene zinspeling, zegt Washington Irving, op de verbindtenis die de admiraal had aangegaan om, binnen zeven jaren, een leger ter bevrijding van het Heilige Land te werven.

HOOFDSTUK IV.

Het Ware Kruis van Conception. — Gerucht van de vijanden van Columbus in Spanje.

Op den eigen dag dat Columbus die krisis van moede-loosheid doorworstelde, kondigde men hem de ontdekking aan van goudmijnen, wier uitgestrektheid en opbrengst bijna fabelachtig was.

Een gewigtiger berigt volgde onmiddellijk:

Roldan had, op eigen gezag, aan het hoofd zijner in de haast verzamelde vrienden, den weg naar St Domingo aan Ojeda afgesneden. Hij dwong hem zich weder in te schepen en zee te kiezen; en, overtuigd dat er na dien glansrijken aanval tegen oude medepligtigen, geen veiligheid meer voor hem was dan in de partij van den admiraal, werd hij de stelligste kampvechter der orde. Hij gaf een vreeselijk bewijs van zijne harde onbuigzaamheid, in de volgende omstandigheid:

Een aanzienlijke Spanjaard, Adriaan de Mogica, een oud partijgenoot van Roldan, smeedde een opstand. Roldan, bijna alleen zijnde, viel hem en zijne medepligtigen onverwachts aan, nam ze gevangen, voerde ze naar St Domingo, en vroeg ten hunnen opzigte de bevelen van den admiraal, die zich toen te Conception bevond. De admiraal had het voornemen gemaakt « om

nooit aan een haar van zijne geadministreerden te raken »; maar hij kon de werking der wetten niet staken : hij schreef aan den opperregter, «onder het storten van tranen,» dat deze zaak volgens de regtvaardigheid moest behandeld worden. «Ik zou, zeide hij, niet anders gedaan hebben al gold het mijn eigen broeder, indien hij mij zou hebben willen vermoorden en de heerlijkheid ontstelen welke mijn koning en mijne koningin mij in bewaring hadden gegeven.» De misdaad was duidelijk, het proces was kort: Mogica werd ter dood, zijne medepligtigen werden tot onderscheidene straffen veroordeeld. Het vonnis van Mogica werd op de wallen der citadel voltrokken. De ellendeling, die zoo onversaagd, zoo aanmatigend was geweest aan het hoofd der oproerlingen, verloor allen moed aan den voet van de galg. Hij biechtte zoo lang mogelijk; staakte, hervatte, staakte weder zijne biecht; men zou gezegd hebben, dat hij tijd winnende, eenig middel hoopte te vinden om zich te redden. Toen hij geen betere middelen van uitstel meer kon vinden, ging hij zoogenaamde openbaringen doen, over bekend onschuldige lieden. Roldan, verontwaardigd over zijne lafhartigheid, gaf bevel om hem levend over de borstwering in de gracht te werpen.

De meeste geschiedschrijvers stellen deze daad van woestheid op rekening van Columbus: een enkel woord zal die vergissing voldoende wegnemen, toen de ter dood brenging van Mogica op St Domingo plaats vond, was de admiraal te Conception.

Columbus verbleef gaarne te Conception. Daar woonde hij bij voorkeur en zoo dikwijls mogelijk, zoolang hij de kolonie bestuurde. Aan zijne voorkeur voor dit verblijf zijn feiten van eene bijzondere orde verbonden.

Men herinnert zich dat Columbus, in 1494, ter ge-

legenheid van het eerste verbond der kacieken, Guarionex van zijne bondgenooten losmaakte, en van hem verlof kreeg om een sterkte in zijne Staten te bouwen. De admiraal kwam in persoon den bouw dier citadel besturen en noemde haar Conception. In den beginne der werken, liet hij een prachtigen boom, dien hij zelf had gekozen, door een escouade zeelieden en timmerlieden, onder bevel van den scheepsluitenant Alonzo van Valencia, omhakken. Van den stam dien hij volkomen vierkant liet zagen, en van de voornaamste tak die daarop in de breedte werd aangebragt, vormde men een kruis. Het was achttien à twintig palmen hoog. De admiraal plantte het met de voorzijde naar de Koninklijke Vallei, op een der laatste steunmuren van den bergketen.

Zoolang de werkzaamheden aan het fort duurden, vereenigde Columbus dagelijks, 's morgens en 's avonds, de werklieden en de soldaten om dit kruis. Daar deed hij, in hun midden, het gebed. Hij kwam er meermalen op den dag zijne getijden lezen. Het was zelfs niet zeldzaam dat hij zich in den nacht daarheen begaf, om te bidden en te mediteren, of om er, in zekeren zin, digter bij God, onder den schitterenden tropischen hemel, het genot der stilte, der frischheid en der duisternis te smaken. Dáár, hij zegt het in zijn laatste codicil, «riep hij de Heilige Drievuldigheid aan»; en ten einde de gedachte daaraan te vereeuwigen, gaf hij bevel er eene kapel op te rigten, in welke dagelijks drie heilige Missen zouden opgedragen worden: de eerste ter eere der Heilige Drievuldigheid, de tweede ter eere der Onbevleete Ontvangenis, de derde voor de overledene geloovigen.

Toen de admiraal voor altijd van Hispaniola vertrokken was, gingen de bewoners van Conception, getrouw aan

de gewoonte welke hij hen had laten nemen, voort met aan den voet van dit kruis te komen bidden. De overtuiging vestigde zich eens, dat het een wonder had gewrocht: koortslidders werden genezen, nadat zij het hadden aangeraakt. Het gerucht daarvan verspreidde zich. Andere zieken kwamen toelopen om zich aan God aan te bevelen; een zeker getal hunner werden genezen. Van dit oogenblik af, werd dit kruis het *Ware Kruis*, *VERA CRUZ* genaamd, in den zin van uitstekend of wonderdadig kruis.

De Indianen, getroffen door de menigvuldige bezoeken welke de Spanjaarden aan dit kruis bragten, beschouwden het als een talisman, welks vernietiging hunnen onderdrukkers nadeelig zou zijn. Zij kwamen bij troepen daarheen, door hunne priesters aangevoerd, «zij maakten, sterke koorden van aloë en klimop daaraan vast en trachtten het daarmede omver te halen, zooals Oviedo zegt; ondanks hun groot getal, gelukte dit hun niet.» Zij namen hunne toevlugt tot een ander middel. Gedurende den nacht bragten zij eene groote menigte drooge takkebossen en struiken om het kruis. Toen de brandstapel zeer hoog was, staken zij hem in brand. De brand was snel en hevig; de vlammen omringden het kruis, de Indianen trokken zegevierend af. Den volgenden dag stond het kruis even ongedeerd als vroeger, het was zelfs niet van kleur veranderd, «behalve de voet, zegt pater Charlevoix, die een weinig zwart scheen, als of men eene brandende kaars daartegen gehouden had.» Eerst verschrikt over dit onbegrijpelijk verschijnsel, beproefden de afgodendienaars desniettemin, en door hunne priesters aangespoord, een derden verdelgingsmiddel. Zij wilden het kruis onder bijlhouwen doen vallen. Het hout weerstond al wederom: indien de bijl een krul

wegnam, werd, zoo verzekert ons pater Charlevoix, de leegte aanstonds weder aangevuld. Toen, zegt Oviedo, vielen de afgodendienaars eerbiedig voor het Vera Cruz neder, en vereerden het even als de Christenen.

Men merkte overigens met verwondering op, dat, ofschoon dit hout, dat droog en gekapt was, niet geteerd en niet geverfd, gedurende vele jaren, beurtelings aan de verschroeiende hitte der zomerzon, aan de diluviaansche regens van den wintertijd, aan de orkanen en de waterhozen was blootgesteld, het geen spleten vertoonde, niet door de insecten was beschadigd, niet vermolmd en niet krom geworden was: het bleef staan, wanneer in den omtrek boomen en huizen, alles door den stormwind werd omvergeworpen, losgerukt, weggevaagd. Het Vera Cruz werd een pelgrimaadje. De pelgrims namen met de punten hunner messen, als relieken, kleine splinters van het kruis. Die stukken werden in reliekkassen gesloten: men vervoerde ze niet alleen door het geheele eiland, maar ook naar de andere koloniën der Nieuwe Wereld, en tot naar Kastilië. Ferdinand Cortez, die een bewonderaar was der godsvrucht van Columbus, dien hij in zijne jeugd gekend had, nam een dier reliekkassen naar Mexico mede. De eerste mexicaansche stad, waar hij het kruis plantte, Vera Cruz, ontleent daarvan haar naam. «God deed overigens, zegt pater Charlevoix, ten einde de godsvrucht der geloovigen te bekrachtigen en te toonen dat hij haar aannam, wat hij gedaan had om de heiligschennende onderneming der Indianen te beschamen: men sneed gedurende vele jaren stukjes van het kruis af, het verminderde niet.»

De pelgrimaadje van het Ware Kruis van Conception gaf aanleiding tot misbruiken. Zekere geestelijken gebruikten, schijnt het, de talrijke giften voor het won-

derdadig hout, niet naar den wil der pelgrims. Het gezag van Karel V moest tusschenbeide komen. Hij gaf den tesorier des bisschops van Concepcion last om streng de hand te houden aan het regelmatig gebruik der offers. Bovendien wilde hij, in 1525, persoonlijk eer doen aan de pelgrimaadje: hij «gaf bevel, zegt Herrera, om gedurende vier jaren, twintig duizend maravedis te nemen van het bedrag der boeten, die ten voordeele van de koninklijke schatkist werden geïnd, en dat geld te gebruiken om de plaats van het zeer Heilig Kruis te versieren, opdat de waardigheid der plaats in overeenstemming zou zijn met de godsvrucht der geloovigen.»

Karel V nam een ander initiatief: Herrera verhaalt ons dat hij aan den Heiligen Vader schreef en hem verzocht om de vereering van het Vera Cruz goed te keuren, door den pelgrimstogt met aflaten te begunstigen. De keizer wachtte zich wel van in het verzoek, den vromen roem van eene gezegende en bevoorregte plaats aan den lastigen naam van den groot-admiraal te verbinden, die door zijne kroon gemarteld was. De Heilige Stoel kon de titels van een naamloos gedenkteken niet doen onderzoeken. Men moest Columbus noemen: het spaansche hof wilde de nagedachtenis van den Genuces niet door zulk eene opluistering van zijn naam populariseren; het Hof van Rome gaf zijne toestemming niet om hem te leur te stellen en de zaak werd derhalve niet voortgezet.

Later bragt men het Ware Kruis over naar eene kapel der kathedraal van Concepcion: Oviedo zag het daar in 1553.

In 1555 werd de stad geheel vernield door eene aardbeving. Al de steenen gebouwen stortten in: van

de kathedraal zelve bleef niets staan dan de kapel waarin het Ware Kruis zich bevond. Men bespeurde dat geen der bewoners die een stukje van het Vera Cruz droegen of te huis hadden, bij deze ramp gekwetst werden, «ofschoon verscheidenen, zegt pater Charlevoix, onder de puinhoopen der gebouwen bedolven werden.» Het ging ook niet onopgemerkt voorbij, dat de Franciskanen, de eerste, de standvastigste vrienden van Columbus, op het oogenblik der aardschuddingen in hunne kerk vergaderd waren, dat de kerk op hen instortte, dat zij onder de massa puin bedolven werden en toch geen hunner eenig letsel bekwam. Men stond verder verbaasd over het feit, dat de eenige woning, die ongedeerd in de gansche stad na de ramp overbleef, het klooster van den Heiligen Franciscus was, welks religieusen een stuk van het Ware Kruis van Conception bezaten.

Tengevolge van deze ramp, werd Conception verlaten. De overgeblevene bevolking verspreidde zich over het eiland. Eenigen stichtten, op twee mijlen afstand slechts, het gehucht de la Vega. Men weet niet wat bij die emigratie van het Vera Cruz werd. Maar, volgens de getuigenis van Oviedo, van Herrera en van Charlevoix — zonder te spreken van minder bekende schrijvers, die wij ook nog zouden kunnen aanhalen — is het onmogelijk deze beide zaken te betwisten: de eerste, dat het kruis waarvan hier sprake is, algemeen den naam van wonderdadig had; de tweede, dat het door Columbus geplant werd, dat hij daarvoor zeer dikwijls bad, en het een gedenkstuk zijner godsvrucht is geweest.

Toen de admiraal op Conception de doodstraf van Mogica vernam, die hij niet had bevolen, nam hij maatregelen om de wreedheid van Roldan te beteugelen. De ijver,

waarmede deze overigens voortging met een ieder te vervolgen die poogde het oproer te hernieuwen, was in weinig tijds voldoende om allen tot hun pligt te brengen. Alle oproerige aanslagen hielden volkomen op, en de goede uitwerking van de verschillende maatregelen, welke Columbus van zijne komst af had genomen, begon, zegt Washington Irving, zich te doen gevoelen. Van den dag af dat hij op Roldan kon rekenen, bekenden de oproerlingen, zoodra zij dat wisten, dat zij ten onder gebracht waren. De Spanjaarden van een bedaard karakter, hadden in de zaken een overwigt, dat hun tot hiertoe geweigerd was geworden. De Indianen, hunne ellende ziende verminderen, namen de vreemde overheersching aan en betaalden volgaarne de schatting. Door den admiraal aangemoedigd en bestuurd, werden de cultures op groote schaal, de uitgebreide aanplantingen, de vermenigvuldiging van den veestapel, ijverig en met goed gevolg door de Europeanen en de inlanders hervat. Onder dezen « begon het christendom vorderingen te maken (1). » Zij namen het gebruik van kleederen en de andere nuttige gewoonten der oude wereld aan. Minder verspreid dan vroeger, bewoonden zij hoe langer hoe aanzienlijker dorpen. « De geheele toekomst der kolonie kondigde zich onder gunstige voortteekenen aan. De admiraal hield zich verzekerd dat vóór dat er drie jaren zouden verlopen zijn, de koninklijke regten in het eiland alleen minstens zestig millioen jaarlijks zouden opbrengen. Inderdaad, vijf jaren later, bedroegen zij meer dan honderd millioen (2). »

Maar indien de rust en, tengevolge daarvan, de welvaart op St Domingo terugkeerden, bereidden de haat en de laster, in de hoofdstad, den admiraal een der

---

(1) Washington Irving. — (2) Roselly de Lorgues.

afschuwelijkste aanslagen van den lateren tijd voor. De misnoegden, die uit Hispaniola waren teruggekomen of teruggezonden, moesten hunne achterlijke soldij te Sevilla ontvangen; dáár alleen konden al de rekeningen die ten laste der begrooting van Indië waren, geordonnan- ceerd en betaald worden. Intusschen zonden de agenten de regthebbenden naar de souvereinen zelven om hun regt te doen gelden. Zij begaven zich allen naar Grenada waar het hof zich ophield. De stoutmoedigsten vatten post tot in de voorhoven van het Alhambra. Als de koning uitging, volgden zij het rijtuig, roepende: «Betaal ons! betaal ons!» Op zekeren dag zelfs hadden een vijftigtal dier schaamteloozen manden met druiven gekocht, gingen die onder de vensters van den koning opeten, en hieven zij elke tros in de hoogte, als het schrale voedsel; waarmede zij, zeiden ze, zich moesten behelpen en barsten zij in smaadwoorden los tegen Columbus die hen bedrogen had, en het gouvernement dat hen liet loopen. De zonen van den admiraal moesten de binnenhoven van het paleis overgaan om hunne dienst als pagie te doen; die straatloopers vervolgden en smaadden hen, uitroepende: «Dat zijn nu de zonen van den admiraal der muggen, van dengenen die de landen van ijdelheid en leugen ontdekt heeft voor het ongeluk en den dood der Castiliaansche edellieden.»

Deze kreten weerklonken tot in de vertrekken der koningin: dit wenschte de koning. Isabella won narigt in. Alles was rondom haar zaamgespannen om haar in dwaling te brengen. Het was gemakkelijk haar te bedriegen, veel gemakkelijker dan vroeger, dewijl hare gezondheid haar niet meer toeliet voortdurend te arbeiden. Tegenover de rapporten van Columbus en in 't bijzonder

die betrekkelijk den opstand van Roldan, stelde men de beweringen der brieven van Roldan en zijne medepligtigen aan hunne vrienden en beschermers in Spanje. De ziekten en de ellende der emigranten, waren het gevolg, en hunner ondeugden, en der bureaux van Sevilla, die opzettelijk het zenden van victualie beletten. Columbus werd daarvoor evenwel verantwoordelijk gesteld. Ging hij te keer tegen de hidalgos, dan was het, zeide men, wijl hij om zich niets anders wilde dan ontuig, dat hij gemakkelijk tegen de kroon zou doen opstaan, wanneer hij het oogenblik gekomen zou achten om zich alleen meester te verklaren, eenig en onafhankelijk opperheer van Indië. Belemmerde hij den mijnarbeid door beperkingen en gestrengte bepalingen, dan deed hij dit alleen omdat hij de mijnen met al hare schatten voor zich wilde houden, tot op den dag dat zij hem alleen zouden toebehooren. Was hij goed voor de Indianen, hij had immers een belang om ze te ontzien met het oog op zijn aanstaand koningschap. Hij had somtijds eenige missionarissen moeten waarschuwen, die uit te groote godsvrucht, ijver of gebrek aan ondervinding al te spoedig overgingen tot het toedienen van het Heilig Doopsel aan Indianen, die, zonder genoegzaam onderrigt te zijn, het vroegen om geheel menschelijke redenen: dewijl de gedoopte Indianen geen slaven konden gemaakt worden, vermomde men zijn eerbied voor de heilige zaken in eene schandelijke berekening ten voordeele der slavernij. Columbus kende die hardnekkigheid zijner vijanden om verfoeijelijke bedoelingen aan zijne beste werken toe te dichten: «Indien ik, schreef hij, kerken of hospitalen doe bouwen, zal men zeggen dat het hollen voor roovers zijn.»

De tegenspraak, de overdrijving, de stoffelijke onmo-

gelijkheid, alles hinderde in die schimpende vertoogen; de koningin werd daardoor slechts des te gemakkelijker gebragt waar Ferdinand haar wilde hebben. Een ding, immers, was klaar en duidelijk: de betreurenswaardige staat der kolonie; Columbus bevestigde dit niet miader dan zijne tegenstanders. Dit kwaad had eene oorzaak; het was van gewigt, die te kennen om haar te verhelpen; geen onderzoek, geen woordenstrijd kon in Spanje Isabella licht over deze oorzaak verschaffen; zij moest dus, in spijt van hare smartvolle herinneringen over de zending van Aguado, den raad volgen dien men haar voortdurend opdrong, om een nieuwen commissaris naar Indië te zenden.

Franciscus van Bobadilla, een groot vriend van den Ordonnateur en «officier van 's konings-huis,» werd uitgekozen. Een decreet van 21 maart 1499, droeg hem de bijzondere zending op, om de redenen der onlusten van Hispaniola op te sporen: hij moest de aanvoerders en de medepligtigen van de opstanden tegen den generaal gevangen nemen, eigendommen in beslag nemen, hen vervolgen, hen oordeelen en straffen. Maar zij die wilden dat men een regter zou zenden en dat die regter Bobadilla zou zijn, wilden volstrekt niet dat hij het gezag van Columbus zou herstellen. Indien zij die eerste lastgeving, welke geheel ten gunste der goede orde was, onderschreven als een noodzakelijk middel om de koningin, in beginsel, een commissaris en hun candidaat te doen aannemen, wachtten zij zich wel Bobadilla te laten vertrekken met zoodanige instructiën voorzien.

Den 21 mei 1499, twee maanden, dag voor dag, na de teekening van dit eerste decreet, teekende de koningin een brief van een geheel verschillenden aard. Men was er in gelukt om haar, ten minste als eene onderstelling

te doen aannemen, dat Columbus geen administratieve bekwaamheid bezat; dat het, in dit geval, noodig was om hem van zijn gouvernement te ontslaan, en Bobadilla, eventueel, als zijn opvolger te benoemen. En uit vrees dat de admiraal, uit krachte van zijne overeenkomsten met de kroon, de stoffelijke middelen zou hebben om zich tegen die onregtvaardige berooving te verzetten, schreef een tweede brief, van dezelfde dagteekening, aan hem, zijne broeders, al de officieren en agenten, die onder zijne bevelen stonden voor, om de wapenen, de schepen, de sterkten en de magazijnen der kolonie in handen van Bobadilla te stellen.

Vijf dagen later werd een wezenlijke vrijbrief aan Bobadilla overhandigd in den vorm van een brief aan Columbus, hem bevelende *geloof te slaan en te gehoorzamen aan al wat Bobadilla hem zou aankondigen*. Het is opmerkelijk dat men aldus de reeks der akten van aanstelling van Bobadilla juist besloot met den onbestemden en vreeselijken last, die de geheele geschreven lastgeving van Aguado geweest was. Niets bewijst beter dat de tegenstanders van Columbus Isabella, ondanks haar zelve, allengs, langs omwegen, tot hun doel medesleepten.

Gevoelde de koningin berouw toen Bobadilla met dit onbegrensd gezag bekleed was? Vreesde zij dat hij, even als Aguado, misbruik zou maken van hare handteekening? Wilde Ferdinand daarentegen tijd winnen om nog meer magt aan zijn lastgever te doen verstrekken? Legde de kracht der dingen een onwillekeurig uitstel op? Liepen al die oorzaken te zamen om het vertrek van den commissaris gedurende meer dan een jaar uit te stellen. De coterie trok meer dan één voordeel uit deze vertraging: de beschikkingen tegen den admiraal kregen

ruchtbaarheid, het publiek voorzag zijn val, de openbare meening raakte daaraan gewoon, zijne vrienden werden bevreesd. De beschermers van Bobadilla vonden daarenboven middel, dank de gelegenheid welke de tijd steeds nu of dan aan de hand doet, om voor hem nog meer magt te verkrijgen: den 30 mei 1500, schreven de Koningen hem de bijzondere aanbeveling om de rekeningen van den admiraal na te gaan en hem te verpligten om alle achterstallige soldij te betalen. Hij ontving een zeker getal vrijbrieven met vermogen, om die te gebruiken naarmate hij het nuttig zou oordeelen. Bobadilla zeilde omstreeks half julij 1500 uit (1).

(1) Geschiedschrijvers hebben getracht Ferdinand in deze omstandigheid te verontschuldigen, door Columbus fouten, ten minste in schijn, aan te wrijven. Zij zeggen dat Isabella verbitterd was over de beginselen en de handelingen van Columbus betrekkelijk de slavernij, en dat haar misnoegen ten top gestegen was, omdat eene lading Indianen was aangekomen op de karveels, die de medepligtigen van Roldan naar huis voerden. Zij roegen daarbij dat Ferdinand verschrikt was door de vergelijking van de groote uitgaven voor de Nieuwe Wereld gedaan met de onzekerheid en de geringheid der voordeelen.

Wij zullen ons bepalen bij de opmerking, die wij aan den heer Roselly de Lorgues ontleenen, dat Bobadilla in maart 1499 tot commissaris werd benoemd, en dat de karveels waaruit men argumenteert, eerst zes maanden later, in december, in Spanje aankwamen. Wat het beweerde wantrouwen van Ferdinand aangaat betrekkelijk de voordeelen der Nieuwe Wereld, dat is nog onhoudbaar. De bevrachtingen ter ontdekkingsreize waren van dit oogenblik af zulke winstgevende speculatiën, dat de particulieren, al de scheepsreeders, de gunst verzochten, om ten hunnen koste, met groote remises aan de kroon, dergelijke togten te ondernemen. Zonder te gewagen van het nieuwe eskader dat door den Ordonnateur aan Ojeda was gegeven, verkregen de Pinzon's, van

HOOFDSTUK V.

Zending van Bobadilla. — Columbus wordt, in ketenen geklonken, naar Spanje teruggezonden.

Het schip dat Bobadilla overvoerde, wierp den 25 augustus 1500, het anker in de haven van St Domingo. De admiraal was op Conception, de Adelantado in een ander gedeelte van het eiland: Diego bestuurde de kolonie tijdelijk. «Dewijl de faktiën door hare eigene

Palos, Diego Lepe, van dezelfde haven, Rodriguez Bastides, van Sevilla, ten nadeele van Columbus, verlot om voor hunne eigene rekening de Indische zeeën te bevaren. Zouden zij daartoe aanvraag gedaan hebben, indien die togten niets dan verlies hadden opgeleverd? En waarom wekten de goede uitkomsten door Columbus verkregen, den naijver der vreemde natiën op? Zou men te Lissabon, waar men zoo goed onderrigt was over de administratieve geheimen van het hof van Spanje, jaloersch geweest zijn, omdat men zag dat Kastilië slechte zaken maakte? Columbus heeft het in dit jaar 1500 geschreven, in een brief die onder de oogen der koningin moest komen: „Door den wil Gods heb ik eene andere wereld aan de heerschappij van den Koning en de Koningin mijne Meesters onderworpen; en daardoor is *Spanje, dat arm was, tegenwoordig het rijkste land.*” Neen; de Koning van Aragonië raadde beter dan iemand de onberekenbare waarde der Nieuwe Wereld; hij betreurde des te bitterder dat hij, in welke verhouding dan ook, met den grooten Genuees vooruit gedeeld had; hij wilde, wat het ook mocht kosten, zijne concessiën terug hebben: de zending van Bobadilla had geen andere reden.

inspanning uitgeput waren, scheen Hispaniola, zegt Washington Irving, voor altijd bevrijd van de heerschappij van gewelddadige en bedorven lieden».

Den 24, begaf Bobadilla zich, met groote praal, van het karveel naar de kerk, liet in 't openbaar, bij het einde der heilige Mis, zijne lastgeving als regter voorlezen, en vorderde dat Diego de gevangenen, die in de citadel waren, in zijne handen zou stellen. Diego weigerde, zooals het zijn plicht was, om zonder de bevelen van zijn broeder, den gouverneur-Onderkoning te handelen.

Den volgenden morgen verscheen Bobadilla op nieuw in de kerk. Hij was gemagtigd, dit hebben wij gezien, om de plaats van Columbus in te nemen, maar alleen in geval een onpartijdig onderzoek, eene grondige enquête, hem de onbekwaamheid van den admiraal zou hebben bewezen. Nø de heilige Mis liet hij den brief, waarbij hij tot gouverneur werd benoemd, andermaal openlijk voorlezen, en eischte op nieuw van Diego en al de tegenwoordig zijnde beambten om hem de gevangenen over te leveren. Allen weigerden, zich op de prerogatiieven van den afwezigen admiraal beroepende. De menigte, die dit debat bijwoonde, liet duidelijk zien dat zij het verzet goedkeurde. Toen kwam Bobadilla met den koninklijken brief te voorschijn, die het bevel inhield, dat men hem de wapenen, de schepen, de forten en de magazijnen zou overleveren. En, om de stemming van het volk ten zijnen gunste te doen keeren, kondigde hij aanstonds de bevelen af, die hij ontvangen had om de achterstallige soldij aan de krijgslieden te betalen. Toen de menigte die woorden hoorde, juichte zij ze toe. De koninklijke commissaris begaf zich, aan het hoofd van eene troep van de slechtst ter faam staande lieden van de stad naar de citadel. Op de weigering van den Alcade

Michaël Diaz om hem de poorten te openen, gaf hij de koddige vertooning om een gebouw dat door drie man bewaakt werd, stormenderhand in te nemen; de zwakke sluiting werd bij den eersten slag verbroken.

Van de citadel begaf Bobadilla zich naar de woning van Columbus; hij vestigde daar zijn verblijf. Zonder getuigen, zonder hulp, zonder inventaris, maakte hij zich van alles meester, plunderde hij alles: het mobilaire, dat een geschenk van de koningin was, de wapenen, het goud, het zilverwerk, de edelgesteenten, de paarden, de paarden, die aan Columbus persoonlijk toebehoorden; hij eerbiedigde noch de verzamelingen, noch de boeken van den geleerde, noch de aantekeningen, de kaarten en de berekeningen van den zeeman, noch de dossiers van den administrateur, noch de papieren betrekkelijk de vertrouwelijkste zaken van den mensch, den vriend, den vader. Met het gemunte geld, haastte hij zich, zonder verder onderzoek, de eischen van het gepeupel te voldoen, dat, zoogenaamd, de sedert lang opeischbare gelden niet had ontvangen; maar het is ook zeker, dat hij zich voor zich zelve een gedeelte van de kas en onberekenbare schatten aan staven en stukken goud, paarden en edelgesteenten, zeldzame en kostbare stalen, voortbrengselen der natuur of belangrijke voorwerpen van de kunst der inlanders meester maakte. Hij eigende zich de kleederen van den admiraal toe. Hij droeg vooral zorg om onverwijld alle stukken van de officiele dossiers te vernietigen, die Columbus zouden kunnen dienen en zijne vervolgers hinderen. Schimpende taal met zijne rooverij parende, zeide hij dat hij zonder gewetensbezwaar den inboedel van den gouverneur kon bemeesteren, dewijl deze die niet meer noodig zou hebben, daar hij geboeid naar Spanje zou gevoerd worden.

Toen Columbus berigt van dit alles ontving, ging hij op weg van Conception naar St Domingo, overtuigd dat een zoogenaamde koninklijke commissaris, die zóó huis hield, niet anders dan een falsaris of een gek kon zijn. Halverwege maakte een Alcade hem officiëel met Bobadilla's volmagt bekend. Hij ontving uitvoeriger mededeelingen van een zijner vrienden, een franciskaner religieus, Jan de Trasiera.

Naarmate Columbus St Domingo naderde, stelde Bobadilla, die verschrikt was of eene vrees veinsde welke hij niet had, de stad in staat om een beleg te doorstaan. De admiraal was omringd door een klein getal dappere, bekwame en hem toegewijde officiers; de Adelantado voerde op cenige mijlen afstand, bevel over soldaten die sedert verscheidene maanden zeer aan krijgstucht gewend waren; de beide broeders oefenden een onweerstaanbaren invloed op de Indianen uit; zij zouden ze met één woord in opstand gebragt hebben. De buitensporige handelingen van den koninklijken commissaris hadden hem te St Domingo de luidruchtige genegenheid van het graauw doen verwerven, maar zij verbitterden ieder tegen hem, die een eerlijk gemoed bezat. Indien Columbus de wapenen had willen opvatten, zou hij den koninklijken commissaris en zijne handlangers in de zee geworpen hebben. Zijn onderkoningenschap bestond niet uit kracht van eene gewone delegatie; het had zijn oorsprong uit een tractaat; hij had het gekocht door een kontrakt, welks bepalingen hij van zijn kant allen had vervuld. Redeneerde Bobadilla ook zoo? Wat Columbus aangaat, hij dacht daaraan zelfs niet. Hij was treurig; hij schaamde zich voor zijne vorsten, maar hij bleef kalm, en verlangde niets anders dan christelijk het voorbeeld te geven van onderwerping aan het gezag, zelfs als het

onregtvaardig handelde. Hij zette zijne reis te paard naar St Domingo voort; hij ging zonder eenige omgeving; hij droeg geen andere wapenen dan zijn brevier en zijn koord van den Heiligen Franciscus. Bij zijne nadering was de eerste voorzorg van Bobadilla om Diego te doen gevangen nemen; men sloot hem, aan de voeten geboeid, in het tusschendek van een karveel op.

Toen hij te St Domingo aankwam, liet de admiraal een onderhoud met den commissaris vragen. Bobadilla gaf geen ander antwoord dan het bevel om hem gevangen te nemen en, aan de voeten gekluisterd, in de vesting op te sluiten. Die gevangenneming geschiedde gemakkelijk en snel; men zeide aan Columbus dat hij naar de gevangenis moest gaan, en hij volgde de soldaten zonder aarzelen. Maar toen men hem in de gevangenis de boeijen moest aandoen, bleef hij alleen meester van zijne ontroering; eene huivering van afgrijzen doorliep al de aanwezigen. Onder de handlangers van Bobadilla was er niet een soldaat of gevangenenbewaarder, die zich laag genoeg achtte om die schandelijke taak op zich te nemen. De ketenen lagen op de vloer en waren een voorwerp van walging voor iedereen. Eindelijk deed zich een beul op; om de maat van ondankbaarheid vol te meten, was het een bediende van den admiraal, zijn kok. Het spaansche leger behoeft zich dus niet te schamen: men heeft elders dan in zijne rijen den ellendeling moeten zoeken, die Christophorus Columbus in de boeijen wilde slaan.

Uit zijn kerker, en op verzoek van Bobadilla, schreef Columbus aan zijn broeder Bartholomeus, om op St Domingo, op zijne beurt, de gevangenisneming te komen ondergaan. Hij maande hem aan om zich met kalmte aan het gezag der Koningen te onderwerpen, en de beledigingen welke men hem mogt aandoen, met geduld

te verdragen. De Adelanto gehoorzaamde, kwam, werd met ketenen beladen en aan boord van een karveel gebragt.

Op den naakten en natten grond van zijn kerker had Columbus, die gekweld werd door rhumatiek en jicht, niets dan het dunne kleed aan waarmede hij gevangen genomen was. Men voedde hem met zulke spijzen, dat hij zich daarover beklaagde, hij, de oude zeeman, die van zijne jeugd af aan bedorven voedsel gewend was. Het gepeupel deed hem aan den voet der vesting hoon-gelach, beleedigende taal en liederen hooren, men ging, ten teeken van blijdschap, dicht bij de karveels, de vloten, de gevangenissen van zijne broeders, op de hoorns blazen.

Intusschen ging Bobadilla tot het onderzoek over, dat al die straoefeningen had moeten voorafgaan. Hij liet zich degenen aanwijzen die tegen den admiraal waren opgestaan: dit deed hij om ze bij voorkeur en het eerst tegen de broeders Columbus te doen getuigen. Al degenen wier roofzucht Columbus, Bartholomeus en Diego betu-geld of wier losbandigheid zij gestraft hadden, werden uit-genoodigd, aangemoedigd, zelfs geholpen om hen zoo-veel mogelijk te beladen. Natuurlijkerwijze leverde het onderzoek dezen uitslag, dat al de zwartste en afgrijse-lijkste misdaden den admiraal en zijnen broeders ten laste werden gelegd; al de misdaden, behalve die tegen de kuischheid: hieromtrent vond men geen onzuivere tong om ook slechts eene halve beschuldiging, eene scha-duw van verdenking uit te spreken. En toch wemelde St Domingo toen, volgens de bemerking van Washing-ton Irving, van schavuiten, die uit de galeijen of aan de galg ontkomen waren.

De admiraal kon den ellendeling die hem had gevan-gen gezet tot alles in staat achten. Op den dag toen

plotseling digt bij zijn kerkerhol de stappen en de wapenen der soldaten zich deden hooren*, die kwamen om hem aan boord van het schip te brengen — wat hem onbekend was gebleven — kwam het somberste voorgevoel van moord of schavot hem voor den geest. De soldaten traden binnen; hij herkende den officier, die hen aanvoerde: «Viljejo, vroeg hij hem treurig, waarheen voert gij mij?» Villejo antwoordde: «Ik geleid Uwe Heerschap aan boord van de *Gorda*, die zeilree ligt.» Columbus twijfelde nog: «Ons inschepen, Villejo! is dat waar wat gij zegt?» De officier, die wel bekend stond als een beschermeling van Fonseca, was toch een man wiens hart op de regte plaats zat; toen de admiraal die vraag herhaalde, begreep hij al het wreede dat er in zijn hart omging, en antwoordde op een toon welks opregtheid niet te miskennen viel: «Ik zweer, *bij het leven van Uwe Heerschap*, dat ik hem aan boord van de *Gorda* zal brengen.» Columbus werd inderdaad naar dat karveel gebragt, waar zijne broeders zich reeds bevonden. Het vertrok in de eerste dagen van october naar Spanje.

Nauwelijks had men het land uit het oog verloren, of Villejo en de kapitein, door een gevoel van eerbiedig medelijden en van militaire waardigheid bewogen, verzochten den admiraal, in spijt van der bevelen van Bobadilla, dat hij zijne kluisters zou laten losmaken. De admiraal weigerde: hij kende aan de Koningen alleen het regt toe om de boeijen te ontsluiten, die hem in hun naam waren aangelegd; hij wilde liever lijden, gekneusd worden, dan zelfs op dezen afstand en onder deze omstandigheden de gehoorzaamheid overtreden. Gelukkigerwijze was de overtocht sneller dan ooit te voren. Men wierp den 20 november 1500 het anker in de baai van Cadix. Nooit hebben de officiers en de equipage van een door den

admiraal zelve gekommandeerd schip hem zooveel ontzag, eerbied en genegenheid betoond als waarmede hij aan boord der *Gorda* werd overladen: dit is eene roemrijke herinnering voor de spaansche marine.

Op reis schreef Columbus aan de min van prins Jan een brief, die een meesterstuk is van eenvoud en grootheid, van gematigdheid en van welsprekendheid. Ziehier den aanvang en het einde van dien brief: «Indien het eene nieuwigheid is, dat ik mij over de wereld beklaag, hare gewoonte van mij te mishandelen is zeer oud; zij heeft mij duizendmaal bestreden, en ik heb altijd tot heden toe hare bestrijding verduurd.... De hoop op Dengene, die ons allen geschapen heeft, houdt mij staande; zijne hulp was steeds zeer vaardig.... God maakte mij den boodschapper van den nieuwen hemel en van de nieuwe aarde. Indien het Hunne Hoogheden mogt behagen de populaire geruchten te doen ophouden, welke geloof hebben gevonden onder degenen die weten welke vermoeijenissen ik heb moeten doorstaan (want de lastertaal van zekere lieden heeft mij meer kwaad berokkend dan de diensten, welke ik aan Hunne Hoogheden heb bewezen en de zorg welke ik altijd heb gedragen om hunne eigendommen en hunne heerschappij te bewaren, mij voordeel hebben verschaft) zou dan dit eene wezenlijke aalmoes zijn; ik zou in mijn goeden naam hersteld worden, en men zou daarvan in de gansche wereld spreken, dewijl de zaken die ik bestuurd heb tot diegenen behooren, welke dagelijks slechts hoe langer hoe meer in de achting der menschen kunnen winnen.... God, onze Heer, blijft met zijne magt en zijne wetenschap als voorheen, en Hij straft vooral de ondankbaarheid.»

Deze brief was bestemd om door de min van den

prins aan de koningin te worden voorgelezen. De kommandant van de *Gorda* liet hem heimelijk door een renbode naar Grenada brengen, waar het hof zich bevond. Toen men vernam dat Columbus als gevangene aankwam, en in boeijen geklonken, steeg er een luide kreet van verontwaardiging uit de haven van Cadix, vervolgens uit het rijke en bevolkte Sevilla op, en weldra, van gewest tot gewest, in de geheele monarchie. De natie gevoelde, met dat instinkt van de billijkheid, dat, nu en dan, de volksmenigte doet ontwaken, dat het zijne eer gold, dat zij op het spel stond en bezwakt was. De ware schuldigen beefden en moesten veinzen in den openbaren toorn te deelen.

Isabella's smart was opregt en grenzeloos. Zij zond in allerijl, door een buitengewonen koerier, bevel om den admiraal in vrijheid te stellen. Zij schreef hem een brief dien de koning, valsch als altijd, met haar teekende: zij zeiden dat zij zich evenzeer en meer dan hij getroffen achtten door den smaad, waarvan hij het slagtoffer was; zij verzochten hem onmiddellijk bij hen te komen, en gaven bevel dat men hem tweeduizend gouden dukaten zou uitbetalen om zich eene uitrusting te verschaffen overeenkomstig zijne waardigheid.

Columbus kwam met zijne beide broeders, den 17 december te Grenada. Aanstonds werd hem een gehoor verleend; de plegtigheid van dit gehoor was een begin van eerherstel. De admiraal sprak weinig: de koning was tegenwoordig. Eenige dagen daarna verleende de koningin hem een bijzonder gehoor. Daar kon hij zijne ziel openen, aan zijne gevoelens ongedwongen lucht geven. Hij deed het onder het storten van tranen. Isabella gaf hem de krachtdadigste menschelijke vertroosting en welke hij kon ontvangen: zij vermengde hare tranen met de zijnen.

Columbus deed vervolgens eene formele aanklagt tegen Bobadilla. Hij verspreidde ter ondersteuning daarvan, zulke afdoende nota's, regtvaardigingen van zijn persoon, van zijne broeders, van hunne gemeenschappelijke administratie, die zóó beslissend waren, dat in spijt van den Ordonnateur, van zijne bureaux en van den koning zelve, Bobadilla niet slechts werd afgezet, zijne bestraffing officiëel beloofd, maar daarenboven al de oude reglementen van Columbus in de koloniën hersteld werden, ter vervanging van de tegenstrijdige of afwijkende beschikkingen door den koninklijken commissaris genomen.

VIERDE BOEK.

VIERDE REIS (1500—1502).

EERSTE HOOFDSTUK.

Van Cadix naar Hispaniola. — Een ongekende storm.

Christophorus Columbus was vier en zestig jaren oud : noch zijn leeftijd, noch zijne ziekten, noch de ondankbaarheid en de deloyauteit van Ferdinand verminderden zijne toewijding aan zijn werk. Een van zijne eerste verzoeken aan de koningin was, dat men hem onmiddellijk naar de Nieuwe Wereld zou terugzenden. Isabella keurde zijn verlangen goed, en wilde hem onverwijld doen vertrekken. Ferdinand, daarentegen, had hem zijn bestuur en zijn onderkoningschap niet onregtmatig ontroofd, om ze hem terug te geven: door zijne gewone kuiperijen, bragt hij de koningin en den admiraal er toe om het vertrek uit te stellen, vervolgens liet hij hen, langzamerhand, eene combinatie aannemen, die daarin bestond, dat een zoogenaamd voorloopige gouverneur naar St Domingo zou worden gezonden. Ovando werd gekozen: hij stond in naauwe betrekking tot den Ordonnateur, de koning betuigde hem veel vriendschap,

hij leverde dus dezelfde waarborgen als Aguado en Bobadilla op. Binnen zes maanden was er een eskader van twee en dertig schepen voor hem uitgerust. Men schiep voor hem een vorstelijk huis; men wierf voor hem, als emigranten, gehuwde mannen, met hunne gezinnen, allen brave lieden ter goeder naam en faam staande. Niets kostte te veel, niets was nu langer moeilijk. Ovando ging den 15 februarij 1502 scheep.

Columbus bleef bijna een jaar te Grenada. Ferdinand had niet eens de welwillendheid om hem in de gelegenheid te stellen om behoorlijk in zijn levensonderhoud te voorzien: hij moest daarom geld opnemen. Men liet hem alleen: men wist dat het den koning niet aangenaam was vriend van Columbus te zijn. De religieusen alleen, de Franciskanen in 't bijzonder, bleven hem getrouw; hij had geen ander gezelschap dan het hunne, geene andere betrekkingen met de wereld dan de briefwisseling met eenige vreemde geleerden. Hij bragt zijn tijd door en troostte zich over zijne smarten door de lectuur van de Heilige Boeken, de Kerkvaders en de groote Godgeleerden. Hij zocht daarin de teksten die, volgens hem, betrekking hadden op de twee zaamverbonden gedeelten zijner missie: de Ontdekking van Indië en de bevrijding van Palestina. Hij schreef daarmede zijne *Verzameling der profetiën over de herneming van Jerusalem en de ontdekking van Indië*. Geleerde geestelijken stelden er eene eer in om aan dien arbeid mede te werken. Hij onderwierp hem aan het onderzoek der geleerdste en vroomste personaadjes der Kerk van Spanje: zij stonden daarover verbaasd en getroffen. Ongelukkigerwijze is die arbeid slechts in den staat van schets, van een uiteengerukt, verminkt, verbrokkeld klad, bekend geworden: het ware handschrift is verloren geraakt. In zulke omstandigheden, mag men

een arbeid niet beoordeelen. Daarom had von Humboldt eene schets vol leemten niet een «buitensporig werk» mogen noemen. In onze oogen is ééne zaak daarin van gewigt: de titel; hij bewijst dat in den geest van Columbus de ontdekking van Indië en de kruistogt werkelijk de twee gedeelten van ééne providentiele en, volgens hem, door den Heiligen Geest voorzegde taak waren.

Op hetzelfde tijdstip maakte hij, in spaansche verzen, mystieke paraphrasen van spreuken uit de Heilige Schrift, en liet de hydrografische en geografische kaart van zijne togten en ontdekkingen op groote schaal vervaardigen.

Gedwongen te voorzien dat het hem, uit hoofde van zijn leeftijd en den onwil van het hof, niet gegeven zou zijn zich persoonlijk aan het hoofd van den kruistogt te stellen dien hij sedert zijne jeugd gedroomd had, schreef hij aan de Koningen om hen te doen besluiten zelf het initiatief te nemen. Hij smeekte hen dien raad niet te verwerpen: eenige zullen daarmede ongetwijfeld den spot drijven, zeide hij hun, als met een dwaas en hersenschimmig denkbeeld, maar hebben zij het plan der ontdekkingen niet met dezelfde schimpredenenvolvoerd? Hij was door den hemel gekozen, voegde hij daarbij, om deze twee groote oogmerken te volvoeren: een goddelijke aandrang had hem daarom reeds als kind doen besluiten, om het zeemansberoep te omhelzen en zijn verstand te versterken door het lezen der kronijken en werken van wijsbegeerte. De Heilige Geest, overigens, deed hij opmerken, neemt niet altijd mannen van genie tot werktuigen: zelfs aan de onwetenden heeft hij de toekomst ontsluitend: hij wrocht, des noods, zijne wonderen, door de redelooze schepselen en de wezens die geen instinkt hebben.

De admiraal verliet Grenada en begaf zich naar Sevilla

in den herfst van 1501: hij meende nog, op de listige verzekeringen des konings, dat hij naar St Domingo zou terugkeeren. De rijkdom van de uitrusting voor Ovando gedaan, deed hem de oogen opengaan: hij was niet onnoozel genoeg om aan te nemen, dat zulke uitgaven voor een voorloopig gouvernement zouden gemaakt worden. Besloten om te varen, hoe dan ook, stelde hij zich nu voor, om de wereld rond te reizen. Niemand was nog op dit grootsche denkbeeld gekomen. Hij vroeg een eskader en verkreeg het zonder moeite. Onder welk voorwendsel zou men het hem geweigerd hebben, na hetgeen men voor Ovando had gedaan? Het kon overigens Ferdinand niet mishagen te zien, dat Columbus, een grijsaard van zes en zestig jaren, zich aan de vermoeijenissen en de doodsgevaaren van zulk een togt waagde.

De waarneming, de berekening of de intuïtie hadden den admiraal de overtuiging gegeven, dat oceanen, ten minste even uitgebreid als de Atlantische zee, zich verder dan de eilanden en de landen welke hij bezocht had, uitstrekten. Hij stelde zich voor dat twee groote vastelanden, de zeeën die hij kende, met ongekende zeeën verbonden. Hij hoopte die straat door te varen, de nieuwe zeeën te bereizen, de westelijke kusten van onderstelde vastelanden langs te varen, en de oostkusten van Afrika en van Azië, en in Europa terug te komen langs een weg dien hij ongetwijfeld in het zuiden zou ontdekken.

Columbus vergiste zich wel, maar zijne dwaling zelve is eene schitterende getuigenis van zijn genie. De beide amerikaansche vastelanden bestaan; verder, de ontzettende uitgestrektheid van den Stillen Oceaan; ten zuiden het zuidelijk vasteland, de voor den terugtocht gehoopte

straat, en eenige jaren later door Magellaan ontdekt; tusschen dit vasteland en dat van het noorden, de bijna volkomen onafhankelijkheid. Maar waar Columbus eene straat vermoedde, bestaat eene landengte, die van Panama, welke zoo smal is in verhouding tot de landen welke zij verbindt, dat eene in zekere mate onlogische gril der natuur klaarblijkelijk alleen beslist heeft over de scheiding of de vereeniging van de Atlantische en de Stille Zee.

Columbus waagde zich niet aan de moeilijke kansen van zulk eene ontdekkingsreis, in de hoop van bewonderd en beloond te zullen worden. «Ik heb die reis niet gedaan, zegt hij, om eer of fortuin te verkrijgen; dit is zeker, dewijl elke hoop ten dien opzichte vóór mijn vertrek verdwenen was.» Zijne eerste beweegreden was de behoefte om de nog gesloten bladzijden van het groote boek der schepping te verkennen. «Ofschoon ik een zeer groote zondaar ben, zegt hij, hebben het medelijden en de barmhartigheid van Onzen Heer, die ik altijd heb ingeroepen, mijne fouten bedekt en mij geheel getroost. Ik heb den zoetsten troost gevonden door al mijn geluk te stellen in de beschouwing van het wonder-schoon voorkomen zijns werks.» Inderdaad ging hij trachten in het onderhoud, om zoo te zeggen, met God, in het middelpunt van nieuwe gezigteinders, de boosaardigheid der menschen te vergeten.

Een brief dien hij, juist met het oog op deze reis, tot den Heiligen Stoel rigtte, stelt het ware geheim van zijne overgrootte bedrijvigheid in het volle licht. Hij smeekte den Opperherder om hem in zekeren zin als zijn legaat in de Nieuwe Wereld aan te stellen: hij verzocht eene breve, die aan al de oversten van Orden zou voorschrijven, hem in hunne kloosters zes reli-

gieusen te kiezen, ten einde van hen apostolische missionarissen te maken: geen gezag zou het recht hebben om zich tegen hun vertrek te verzetten; zij zouden bij hunne terugkomst door hunne oversten ontvangen en behandeld worden als waren zij niet afwezig geweest. Hij hoopte in Onzen Heer, zijn heiligen naam en het Evangelie in de geheele wereld te zullen verkondigen. Hij verontschuldigde zich bij den Heiligen Vader, dat hij nog niet naar Rome was gegaan: hij had dit altijd gewenscht, maar de eischen zijner missie en de tegenheden hadden hem teruggehouden. Hij verhaalde zijne reizen in het kort, sprak over zijn plan om het Heilige Land aan de Turken te ontnemen; van zijne oude hoop om, ten dien einde, een eerste leger van vijftigduizend man voetvolk en vijfduizend ruiters, en daarna een leger van dezelfde sterkte, in 't geheel honderdduizend man te werven. Onze Heer had hem het zekere bewijs gegeven, zeide hij, dat zijne inkomsten voldoende zouden wezen om de kosten te bestrijden, maar de duivel had al de hulpmiddelen zijner boosheid in het werk gesteld, om tot hiertoe alle verwezenlijking van zijn plan te beletten. Het zou voor zijne ziel de levendigste vreugde geweest zijn om zich naar Zijne Heiligheid te begeven, en hem een reisverhaal aan te bieden «op de wijze van de *Commentaria van Caesar*»; hij had het uitsluitend voor Zijne Heiligheid geschreven «van den beginne af tot op den huidigen dag,» nu hij zich gereed maakte om, «in naam der Heilige Drievuldigheid, eene nieuwe reis ter eere van de heilige christelijke godsdienst te doen.»

Voor deze reis, vroeg de admiraal aan de Koningen slechts een eskader van vier karveels, waarvan het grootste zeventig, het kleinste vijftig ton moest meten.

Hij wilde zelf zijne officiers, zijne manschappen, zijne levensmiddelen, zijne wapenen kiezen. Hij stelde aan zijn broeder Bartholomeus voor, hem weder te vergezellen: Bartholomeus nam het voorstel uit broederlijke toegenegenheid aan: hij offerde aan de zekerheid, dat de oude admiraal behoefte aan hem zou hebben, zijn al te zeer geregtvaardigden afkeer van het hof op, en zijn, op zijn leeftijd, zoo wettig verlangen naar rust. Hun jongste broeder Diego verliet de wereld toen, om de roeping te volgen, die hem altijd tot het priesterschap had aangespoord. De admiraal besliste eindelijk dat zijn oudste zoon Diego in Europa zou blijven, om zich voor de zaken der staatkunde en der administratie te vormen, en dat Ferdinand, als zeeman, zijn eersten togt op deze verre en moeilijke reis zou doen.

In het vooruitzicht dat de admiraal op zee zou kunnen sterven, nam hij voorzorgen welker natuur aantoon hoezeer hij overtuigd was omtrent de stemming van Ferdinand ten zijnen opzichte. In eene memorie aan zijn oudsten zoon gerigt, constateerde hij zijne regten en die zijner familie tegenover de kroon en schreef, naar de mogelijke omstandigheden, de middelen voor om die regten te doen gelden. Hij stelde authentieke afschriften van zijn tractaten in de handen zijner vrienden, de Franciskanen en de Hieronimieten, en beval ze aan hunne getrouwe genegenheid. Hij gaf dergelijke afschriften in bewaring aan den ambassadeur van de republiek van Genua bij het spaansche gouvernement, Nicolaas Oderigo. Terzeldertijd bestemde hij een tiende van zijne inkomsten voor de bank van St Georgius: deze som moest aangewend worden om de regten op het koorn en de andere eetwaren, ter ondersteuning van de armen zijner geboorteplaats, te verminderen.

Eindelijk schreef hij aan de Koningen zelven, hen bezwerende goed en regtvaardig voor zijne kinderen en broeders te zijn, indien hij op reis stierf. Isabella en Ferdinand antwoordden hem onder hunne dubbele handteekening, dat na zijn overlijden, zijn zoon Diego in bezit zou gesteld worden van zijne titels, bedieningen en waardigheden; dat het hun voornemen was om hem nog andere eerbewijzingen en belooningen te geven, aan hem, aan zijne broeders en aan zijne kinderen; dat hij gerust moest zijn en vol vertrouwen afreizen.

De vier karveels *Capitane*, *St Jacobus van Patos*, *Galiciaan* en *Biskawische* werden te Puebla Vieja gekrengrd en vervolgens naar de haven van Sevilla gebragt. Columbus plaatste zijne admiraalsvlag op het grootste, de *Capitane*. Terwijl tegenwind zijne uitreis belette, vernam hij dat de Mooren de portugesche vesting van Arcilla, op de marokkaansche kust, blokkeerden. Het vooruitzigt van den degen tegen de Mahomedanen te trekken, deed al de vurigheid zijner jeugd weder ontbranden. Hij ging den 8 mei 1502, ondanks den wind, scheep om de Portugezen te helpen. De Mooren hieven het beleg op, zoodra zij dit eskader aan den gezigteinder ontwaarden. De admiraal zond zijn zoon, zijn broeder en zijne kommandanten naar den gouverneur, om hem zijne groeten te brengen en zijne diensten aan te bieden. De gouverneur zond, op zijne beurt, zijne eerste officieren om den admiraal te bedanken, onder welke velen naaste bloedverwanten waren van Felippa, de eerste vrouw van Columbus. De wind werd toen gunstig, en het eskader vervolgde zijn weg.

In zestien dagen legde het den afstand van de kanaarische eilanden naar de Antillen af; deed St Lucia, Martinique, het eiland St Jan aan, en verscheen, den

29 juni, voor de haven van *St Domingo*. Bij het vertrek, was de admiraal met de Koningen overeengekomen, dat Columbus niet op Hispaniola zou landen, maar eene onvoorziene noodzakelijkheid dwong hem daartoe: hij moest een zijner schepen, de *Biskaaische*, die erkend was te zwak te zijn en te slecht te loopen, verwisselen. Dit liet de admiraal door een bode aan den gouverneur Ovando zeggen. Hij waarschuwde hem, daarenboven, dat hij een naderenden en hevigen storm voorzag, en vroeg verlof om in de haven te komen totdat hij zou zijn voorbijgegaan. Hij wachtte het antwoord onder zeil.

Ovando antwoordde Columbus met een onbeschoft verbod om aan wal te komen en zelfs te naderen. Hij weigerde alle ruiling van schepen, ofschoon er vier en dertig in de haven lagen, die naar Spanje moesten terugkeeren.

De admiraal zond andermaal naar Ovando, niet om op zijn verzoek aan te dringen, maar om hem sterk aan te raden al de schepen die zeilree lagen, van wege den dreigenden storm, die zich liet aanzien als vreeselijk te zullen zijn, in de haven te houden. Men spotte met zijne voorspellingen: het weder had allen schijn van prachtig te zijn; de schepen kozen zee: zij hadden voor Kastilië de rijkste lading, die nog ooit uit de Nieuwe Wereld was gezonden; zij waren letterlijk met goud beladen.

De admiraal moest zoo goed en zoo kwaad hij kon eene schuilhoek vinden in een inham van de kust. Hij verwijderde zich van *St Domingo*, diep bedroefd. Zijne equipage, verontwaardigd, morde luid, en niet zonder reden, omdat haar werd belet in eene spaansche haven binnen te loopen, waar aan vreemdelingen, onder dergelijke omstandigheden, eene wijkplaats zou zijn aange-

boden. Officiers en matrozen hadden er berouw over dat zij zich hadden ingescheept onder een opperhoofd dien men zóó behandelde. «Wie zou niet, tenzij hij Jobsgeduld had bezeten, vraagt Columbus, gestorven zijn van wanhoop, ziende dat, ofschoon het mijn leven, dat van mijn zoon, van mijn broeder en van mijne vrienden gold, men mij in zulk een oogenblik weigerde gebruik te maken van het land en de havens, welke ik, ten koste van mijn bloed, voor Spanje had gewonnen?» Ten einde het gebrek aan zeewaardigheid van zijn slechtste karveel te vergoeden, liet Columbus het nu door zijn besten officier, zijn broeder Bartholomeus, kommanderen.

De storm dien Columbus voorzien had barstte los. Het rijke konvooi was nog dicht bij den wal; maar in dien hevigen orkaan was het even onmogelijk om de haven binnen te vallen als om zee te bouwen. Van de vier en dertig schepen waaruit het was zamengesteld, vergingen er zes-en-twintig op de plaats zelve; verscheidene vergingen men weet niet onder welke hemelsbreedte; eenige strandden op Hispaniola en werden verbrijzeld. Een enkel, het kleinste, het zwakste van allen, kwam, als door een wonder, veilig in Spanje aan; het schip heette *de Naald*, en was bevracht met de eenige eigendommen welke de broeders Columbus toen bezaten, het geëvenredigd aandeel van den onderkoning in de opbrengsten der kolonie. Bobadilla en Roldan kwamen bij deze zeeramp om.

Men maakte Columbus eene nieuwe misdaad, en van den storm, en van zijne voorspelling, en van den dood zijner vijanden, en van de in zekeren zin wonderdadige redding van zijn fortuin: dat alles was, zeide men, het gevolg van zijne toovergeheimen, en hij had de hel-sche magten ter zijner hulp geroepen.

De karveels van den admiraal moesten noodwendig in hunne onvoldoende schuilplaats de gevolgen van zulk een storm ondervinden «Onze Heer zegt hij, redde het schip waarop hij zich bevond, zoodat het, ofschoon bijzonder bestookt, geen letsel hoegenaamd ondervond.» De drie andere vaartuigen werden ver weggevoerd, of liever trotseerden dapper de volle zee, omdat zij in eene onbekende kreek, geen waarborgen genoeg vonden voor eene goede ankerplaats. Door den stormwind gescheiden, gelukte het hun eerst na verscheidene dagen bij elkander te komen en den admiraal in de haven van Azua terug te vinden.

HOOFDSTUK II.

Van St Domingo naar de landengte van Panama.

De vier karveels van Columbus hielden verscheidene dagen verblijf in de baai van Azua. Dé equipagiën hadden, na zulk een storm behoefte aan rust, de schepen aan herstelling. Toen het eskader weder zee wilde kiezen, dwong een nieuwe storm het om zijne toevlugt tot de haven van Yaquimo te nemen. De admiraal vertrok van daar den 14 julij. Toen had er eene langdurige windstilte plaats, en de stroomen sleepten het eskader niet ver van Jamaica weg, te midden van kleine zandachtige eilanden, Cayes-Morant genaamd. Van daar, en terwijl de kalmte voortduurde, verwijderde de stroom het hoe langer hoe meer van zijn weg: het werd naar het noorden gevoerd tot de groepen der eilanden van de zuidelijke kust van Cuba welke hij op zijne tweede reis ontdekt, en Tuinen der Koningin genoemd had. Toen stak de wind op en was gunstig, de karveels liepen, ten zuiden, in de rigting waar de admiraal eene straat hoopte te ontdekken. Zij bereikten den 50 julij het eiland van Guanaja, het middelpunt eener groep van denzelfden naam, op eenige mijlen van de kust van Honduras.

Van St Domingo af had de vaart niet opgehouden buitengemeen moeilijk te zijn. De lucht was bedekt, de zon gesluijerd; des nachts kwamen de sterren niet

aan den hemel. Herhaaldelijk stroomde het regenwater, en die plasregens gingen vergezeld van bliksemstralen, zooals men die alleen ziet, en donderslagen, zooals men die alleen hoort in de keerkringslanden. De wind blies, beurtelings, of te zwak of te hevig; men werd onophoudelijk tegengehouden, nu eens door de verborgen werking der zee gedurende de windstilte, dan door het vlugten zonder zeilen voor den orkaan. De bovenmate groote vermoeidheid en het waken, deze nattigheid, nu eens ijskoud, dan weder zwaar en warm, deden de gezondheid veel nadeel en ontzenuwden den moed!

Columbus trad in zijn zeven-en-zestigsten jaar. Noch de leeftijd, noch de arbeid, noch de ziekten, noch de wederwaardigheden hadden de uitdrukking van zijn gelaat of de majesteit zijner houding verminderd. Zijn gang was altijd regt en vast, zijn gelaat kalm, zijn blik schitterend en goed, zijn hoofdhaar, zilverwit, was als eene kroon om zijn hoofd. Zijne gewone kleeding was het franciskaner habijt. Maar de rhumatismen, de jicht, voortdurende koortsen, hadden in zijn geheele gestel diepe en smartelijke verwoestingen aangerigt. Toen hij de haven van Yaquimo verliet, werd hij ernstig ziek. «Hij naderde dikwerf, zeide hij, de poorten van het graf.» Hij liet eene kajuit op zijne hut maken: van daar zag, hoorde, nam hij alles waar, zelfs als de smart hem op zijn leger kluissterde, en vervulde hij met eene evangelische koelbloedigheid, de talloze en vermoeijende verpligtingen van een exceptioneel opperbevel gelijk het zijne toen was. Reeds gedurende de eerste dagen van tegenspoed «verloren zijne equipagiën, zegt pater Charlevoix, den moed, en vroegen om op Jamaica of Hispaniola aan wal te gaan. Ieder ander dan hij zou het gedaan hebben, zonder zelfs te wachten totdat men het hem verzocht. Maar niemand

wist beter dan hij zich schrap te zetten tegen de hindernissen. Hij hield vol, wekte den moed zijner manschappen op, en wachtte een gunstigen wind af.»

Toen men op het eiland Guanaja landde, zag men eene sloep naderen van eene ongewone gedaante en grootte. Eene tent of hut verhief zich midden op het vaartuig en gaf het 't aanzien van een venetiaanschen gondel. Een kaciek en zijne vrouwen waren onder deze tent gezeten. Zij was, daarenboven, gevuld met gefabriceerde koopwaren en natuurlijke voortbrengselen van het land. Vijf-en-twintig Indianen bragten de sloep in beweging. Zij waren half gekleed. De vrouwen van den kaciek waren in ruime katoenen doeken gewikkeld, zooals de moorsche vrouwen van Grenada. De kleedingstukken, de wapenen, het huisraad, waarvan sommige stukken in koper waren, de houding der Indianen, die noch verbazing, noch vrees aan den dag legden, dat zij in de magt der Spanjaarden waren gevallen, alles deed Columbus begrijpen dat hij aan de grenzen van eene rijkere en beschaafdere wereld genaderd was dan de landen welke hij tot nu toe ontdekt had. De Spanjaarden zagen voor de eerste maal cacao. De admiraal ondervroeg die Indianen door teekenen wier taal zijne tolken niet verstonden. Zij verklaarden hem, zoo goed als zij konden, dat zij uit een rijk ten westen gelegen land kwamen, Yucatan ongetwijfeld. Een hunner, een grijsaard, scheen ervarener dan de anderen in de zeevaartkunde: hij heette Guimbe. De admiraal sloeg hem voor om de spaansche schepen te vergezellen op de reis, welke zij nog moesten afleggen; Guimbe nam dit aan. Columbus zond al de anderen terug, opgetogen over zijne geschenken.

Toen het eskader het eiland van Guanaja verliet, stevende het zuidwaarts en ontdekte, eenige mijlen

verder, de kaap Honduras. De admiraal kon daar niet landen, omdat hij te lijdende was. De adelantado ging er den 14 augustus aan wal. Het was een zondag. De kommandanten, de meeste officieren en matrozen hoorden de heilige Mis, die plegtig werd opgedragen op het strand, zegt Washington Irving, «volgens de vrome gewoonte van den admiraal, telkenmale als de omstandigheden het gedoogden.» De adelantado ontscheepte weder, den 17, aan de monding eener rivier! Het kruis en de vlag van Kastilië werden er plegtig geplant, als een teeken van inbezitneming, en Columbus noemde de stroom *Bezitting*, uit hoofde van deze omstandigheid. Van dien dag af kan men zijne providentiele taak als vervuld beschouwen: hij had het kruis op de groote eilanden en de beide vastelanden van Amerika geplant.

Het doel van den admiraal op deze reis dwong hem om altijd in het gezigt van land te blijven varen: alleen in deze omstandigheid kon hij het bestaan van eene straat ontdekken. De aanhoudenheid der hevige tegenwinden, de kracht der stroomingen en de onmogelijkheid om, des nachts, langs eene onbekende kust voort te gaan, al die omstandigheden vereenigden zich om den gang van het eskader buitengemeen langzaam te doen zijn, om nu niet eens van de vermoeijenissen te spreken. Den 14 september vaarde het om de Kaap, en daarachter vond het eene zee en handelbare winden. De karveels ontplooiden vrolijk hunne zeilen en de admiraal gaf aan de kaap den naam van *Gracias a Dios*, *Dank aan God*, om deze gelukkige verandering te vieren. Hij had, sedert Kaap Honduras, een afstand van zeventig mijlen in veertig dagen afgelegd. «Sedert acht en negentig dagen, zegt Columbus, werd ik door een vreesselijken storm

beloopen; ik zag gedurende dien tijd, noch de zon, noch de sterren.» Hij zette Guimbe aan land, na hem met geschenken overladen te hebben. «Men heeft, gaat Columbus voort, wel andere stormen gezien; geen is zoo afgrijselijk geweest en heeft zoo lang geduurd; daarom hebben ook vele der mijnen, die voor onversaagd doorgingen, hun moed geheel verloren. Wat mijne ziel diep bedroefde, het was de smart van den zoon dien ik bij mij had, toen ik beschouwde dat hij op zulk een jeugdigen leeftijd, dewijl hij geen dertien jaren telde, aan zoo vele en lange vermoeijenissen was blootgesteld. Onze Heer gaf hem zulk een moed, dat hij de anderen opwekte, en wanneer de handen aan het werk moesten worden geslagen, deed hij het alsof hij tachtig jaren gevaren had, en hij was het die mij troostte. Mijn broeder bevond zich op het slechtste vaartuig en was het meest aan het gevaar blootgesteld; mijne smart was daarover groot, en des te grooter, dewijl ik hem tegen zijn zin had medegenomen. Zoo groot is mijn ongeluk, dat twintig jaren dienst te midden van zulke vermoeijenissen en gevaarlijken arbeid, mij hoegenaamd geen voordeel hebben aangebragt, zoodat ik geen dakpan in Kastilië bezit en dat ik, als ik wil eten of rusten, het alleen in de herberg of in-de kroeg kan doen, en meestentijds heb ik zelfs daartoe de gelegenheid niet, omdat ik niets bezit om mijn gelag te betalen. Eene andere smart doorkliefde mij het hart: de herinnering aan mijn zoon Diego, dien ik in Spanje, als wees en beroofd van mijne eer en mijne goederen, had achtergelaten.»

Een ijverige Franciskaan, pater Alexander genaamd, vervulde alleen aan boord de betrekking van aalmoezenier. De admiraal had hem op de *Biscaaische*, zijn slechtste schip geplaatst, als eene vergoedende zedelijke kracht.

In het hevigste oogenblik van den storm, was het gevaar blijkbaar zóó dreigend, dat de geheele bemanning der *Biscaaische* biechttte en de laatste Heilige Sacramenten ontving. Op de andere schepen biechttte men bij elkan- der, en vroeg God in 't openbaar om vergiffenis zijner zonden; verscheidene bedienden van den admiraal legden de gelofte af, dat zij den religieusen staat zouden om- helzen, wanneer God hen uit dezen hoogen nood redde.

Na voorbij de kaap *Gracias a Dios* te zijn gevaren, ging het eskader, regt ten zuiden, langs de kust der *Mosquitos* voort, zonder ooit het land uit het oog te verliezen. Twee dagen daarna, op ongeveer zestig mijlen van de Kaap, wierp men het anker aan de monding van eene groote rivier. De sloepen der *Capitane* en der *Biscaaische* voeren die op, «om mondbehoefsten te zoe- ken, waaraan men gebrek had.» Toen zij op de anker- plaats terugkwamen, werden zij door een hevigen zeewind, eene soort van springtij aangetast, de sloep van de *Bis- caaische* verging, en geen der manschappen werd gered. Dit was eene groote rouw voor de equipagie, die reeds door eene lange aanhoudendheid van tegenheden en gevaren, zeer zwaar beproefd waren. Columbus was daarover bedroefder dan iemand. Hij gaf aan den stroom den somberen naam van *Stroom der ramp*. Matrozen van de andere karveels moesten op de *Biscaaische* geplaatst en daardoor de uitgeputte equipagiën nog meer ver- zwakt worden.

Den 29 september kon men het anker werpen in eene uitmuntende haven, tusschen het vasteland en het eilandje van Quiribi. Het strand was geschikt om de karveels te kalfateren. Men stopte de lekken, men repareerde het takelwerk, men liet den voorraad luch- ten en droogen. De matrozen waren zóó gedrukt, dat

zij boven al het verleidelijke van den oever eene lange rust in de hangmatten verkozen. Dit oponthoud duurde tien dagen. Bij zijn vertrek nam de admiraal twee inlanders aan boord, om hem langs de naburige kusten als tolken te dienen.

Hij vertrok den 5 oktober en wierp het anker twee-en-twintig mijlen verder, in de bekoorlijke golf die heden den naam draagt van *Admiraalsbaai*. Hij was tot dat gedeelte van het Muskietenland gekomen, dat om den overvloed zijner goudmijnen *Rijke Kust*, *COSTA RICCA* is genoemd. Dit was de eerste plaats, waar de Spanjaarden sedert hunne kustvaart sijn goud zagen. Zij verwisselden tegen drie bellen, eene plaat die meer dan tien dukaten waarde had. Het land was verblindend schoon. Alles ademde er vruchtbaarheid en overvloed. Talrijke dorpen waren op de hoogten gebouwd. De bewoners naderden met vertrouwen tot de Spanjaarden die hen riepden. Zij zeiden dat zij groote hoeveelheden goud uit een naburigen streek haalden: zij wezen in 't bijzonder Veragua aan, dat op vijf en twintig mijlen afstand lag. De begeerlijkheid van de togtgenooten des admiraals werd bijzonder opgewekt bij het zien van het goud, dat hier zoo overvloedig en zoo gemakkelijk te krijgen scheen. Zij verlangden vurig er te blijven om ruilhandel te doen; maar de admiraal had haast om weder onder zeil te gaan, ten einde het groote doel zijner onderneming, de ontdekking der straat te vervolgen. Hij zette den 17 oktober, ondanks stortregens, zijn weg voort.

Men ging toen langs de oevers van Chagres: aan de andere zijde der landengte was Panama. In zijne overwegingen en berekeningen te Grenada, had de admiraal zich zelve deze streken voorgespiegeld, als de scheiding der beide vastelanden en de doortogt van de Atlantische

naar eene andere zee. Van dien dag af zocht hij dus de straat met verdubbelden ijver. Naar mate hij langzaam voortging, liet hij al de inhammen der kust door zijn minst diepgaand karveel, de *Biscaaische*, verkennen, peilen en doorzoeken.

Den 2 november wierp hij het anker in eene ruime, gemakkelijke, door woningen omgeven haven: hij noemde die *Schoone Haven*. De inlanders bragten vruchten en katoenen geweven goederen aan het eskader. Hevige stortregens deden de karveels daar tot den 9 november verblijven. Vervolgens legde men nog acht mijlen af en bevond zich regt tegenover de Kaap *Naam Gods*. De stormwind wierp het eskader achteruit. Het schulde tusschen eilanden en eene goed bebouwde kust, die het in overvloed turksch koorn, vruchten en wortelen aanbod. Columbus noemde deze ankerplaats *Haven van den voorraad*. Men bleef er tot 25 november.

Men vertrok weder, de verkenning der kusten voortzettende. Op een land, Guigua genaamd, vertoonden zich meer dan driehonderd inlanders: zij bragten gouden sieraden en mondbehoeften om te ruilen. Maar de admiraal die haast had om de straat te vinden, wendde zich niet om. Intusschen dwong de kracht der wind hem, drie dagen later, om de eerste haven welke hij vond, binnen te loopen. De ingang was hoogstens twintig voet breed. Aan beide kanten was hij met klippen bezaaid. Binnen was er slechts plaats voor vijf of zes schepen. Het vaarwater was zóó diep, dat de karveels, om eene veilige ligplaats te verkrijgen, het anker zóó moesten werpen dat zij aan land raakten: « een man kon gemakkelijk uit de schepen op den oever springen.» Columbus noemde deze plaats « De Schans », *el Retrete*. Hij bleef er negen dagen.

De inboorlingen bragten gouden sieraden en levensmiddelen aan. Zoolang de admiraal het oog kon hebben op het gedrag zijner manschappen, werden de Indianen regtvaardig en goed behandeld; alles ging goed. Maar de nabijheid van de kust maakte het den matrozen gemakkelijk om, des nachts, zonder verlof, aan wal te gaan. De inboorlingen ontvingen hen in hunne woningen. De matrozen, gedreven door begeerlijkheid en losbandigheid, begingen weldra zulke buitensporigheden, dat hunne gastheeren trachtten zich daarover te wreken. Elken nacht vielen er nieuwe twisten en gevechten voor: van beide kanten werd bloed gestort. De Indianen van de kust riepen de Indianen van het binnenland te hulp. Talrijke troepen vielen de karveels aan. Columbus moest verscheidene kanonschoten laten doen, eerst met kruid, vervolgens met kogels: de inlanders namen de vlugt.

De storm duurde bijna onafgebroken sedert vier maanden: hij dreigde langen tijd even hevig te zullen voortduren. Het eskader had tegen den wind en tegen een zeer krachtigen stroom te strijden. De kielen waren, tot de waterlijn, geheel doorboord door den houtworm. De bijgeloovige matrozer meenden onder den invloed van eene vervloekte betoovering te zijn. De vaart, die werd voortgezet om een onvindbare straat te zoeken, beloofde hun geen onmiddelijk en persoonlijk voordeel. Zij be-
treurden levendig de gelegenheden welke men op Costa Ricca had laten ontsnappen om eene groote hoeveelheid goud te nemen, die men gemakkelijk had kunnen benaderen. Officiers, stuurlieden en matrozen vereenigden zich om Columbus te smeeken niet verder voort te gaan. Deze belangzuchtige voorslag zou zijn besluit niet hebben kunnen veranderen. Maar de ontmoediging van zijne manschappen, de averij van zijne schepen, het ont-

reikende en de slechte staat van zijn voorraad leverden blijkbaar onoverkomelijke moeilijkheden op voor de voorzetting zijner ontdekkingsreis in de tot hiertoe gevolgde rigting. Op maandag, 5 december 1502, ligte hij het anker in de haven *el Retrete*, en hernam den weg naar Veragua, besloten om, op de kust, de mijnen te ontdekken, waarvan hij, bij zijne aankomst zooveel kenteekenen had gezien.

DERDE GEDEELTE

na de ontdekking (1502—1506).

EERSTE HOOFDSTUK.

Poging tot vestiging te Veragua.

Columbus legde den eersten dag tien mijlen af, en ging in de ligplaats van Schoone-Haven overnachten. Toen hij den volgenden morgen weder afvaarde, begon de wind die, sedert drie maanden, uit het oosten blazende, aanhoudend tegen was geweest, plotseling uit het westen waaijen, derhalve, even belemmerend voor de terugreis. Bijkans had die omstandigheid den admiraal doen besluiten om, in de eerste rigting, zijne opsporing van de straat te hervatten. Hij werd daarin belet door de vrees dat die westewind niet zou aanhouden. Hij duurde inderdaad niet lang: eenige mijlen verder werd het eskader door hevige windvlagen bestookt. Zij waren zóó sterk en zóó vijandelijk in hare rigting, dat zij de stuurmanskunst en de waakzaamheid dergenen die aan het roer stonden deden te kort schieten; men kon geen koers hoegenaamd houden. Te vergeefs trachtte de admi-

raal Schoone-Haven weder te bereiken: toen hij die plaats naderde, wierp de wind zijne karveels weder in zee.

Zij dwaalden acht dagen, ten prooi aan den wind, tusschen de klippen der kust en het beuken der golf-slagen. Columbus was ziek of liever stervend: eene zijner oude wonden was weder opengegaan; zij hield hem negen dagen in doodsgevaar. Intusschen waren zijne tegenwoordigheid op het dek, zijn snelle oogslag en zijn energiek kommandement noodzakelijker geweest voor aller heil. «Men zag, zeide hij, de zee nimmer zóó hol, zóó vreeselijk, zóó met schuim bedekt. De wind belette hem vooruit te gaan; en liet hem zelfs niet eens toe om de eene of andere kaap te bereiken. Hij hield mij in die zee, welke mij toescheen van bloed te zijn, en scheen te koken als een ketel op een groot vuur. Nooit had men de lucht zulk een dreigend voorkomen zien hebben; zij brandde een nacht en een dag als een vuur-oven, en wierp zulke vurige straten, dat ik elk oogenblik uitzag of mijne masten en mijne zeilen niet zouden weggerukt worden. Die bliksemstralen vielen met zulk eene afgrijselijke verwoedheid, dat wij allen dachten dat zij de schepen zouden verdelgen. Gedurende al dien tijd, hield de regen niet op te vallen: men kon dit niet regenen noemen, het was als een tweede zondvloed. De equipagies waren zoo uitgeput, dat zij den dood wenschten om van zoovele rampen bevrijd te worden. De schepen hadden reeds tweemaal hunne sloepen, hunne ankers, hun touwwerk verloren, en zij waren open en zonder zeilen». De aalmoezenier van de *Biscaaische*, pater Alexander, stierf gedurende dien storm.

Een der karveels kon zich een oogenblik verloren rekenen. Van het eskader gescheiden en digt bij de kust

geraakt, had het schip zijn anker geworpen; het gevoelde zich aanstonds met zulk eene hevigheid aan zijn kabeltouw schudden, dat men het moest afsnijden en het ruime sop kiezen; gedurende drie dagen en drie nachten dreef het op avontuur. Het is ongelooflijk, doet pater Charlevoix, opmerken, dat zulke ongedekte en brooze vaartuigen, die zóó beschadigd waren, dat men ze ternauwernood op een stil water in veiligheid zou wanen, zulke groote stormen zoolang hebben kunnen doorstaan.

Den achtsten dag, dinsdag 15 december, deed een verschijnsel, 't welk veel vreesselijker was dan al de anderen, den angst der equipagiën ten top stijgen. Columbus lag op sterven; een kreet van schrik deed zich plotseling op al de karveels te gelijk hooren; hij maakte den admiraal wakker: plotseling opgewekt en als geëlectriseerd, trad hij uit zijne kajuit voort. Hij zag op het eskader eene dier waterhoozen afkomen, zegt pater Charlevoix, die men toen zoo weinig kende en die sedert zoovele schepen hebben doen vergaan. «Het water dwarrelde snel in de lucht; het vormde, zich aldus verheffende, eene soort van schuimende pyramide; eene ontzettend groote zwarte wolk daalde uit den hemel, in den vorm eener omgekeerde pyramide; de beide massa's raakten elkander aan hare punten; zij vormden aldus een kolossalen zandlooper, die op zich zelve draaijende, de golven opligtende, en met een hevig geloei door het luchtruim trekkende, de schepen naderde. Strijden- of vlugten was niet mogelijk. Columbus liet zich zijn degen brengen, dien hij over zijn koord van den heiligen Franciscus aangordde; hij gaf bevel om in de scheeps-lantaarns gewijde kaarsen te plaatsen, en den koninklijken standaard met het beeld van Christus te ontplooijen; vervolgens het Evangelieboek openende, las hij met luider

stem, van de leuning zijner hut, te midden der verschrikte equipagie, de eerste verzen van het Evangelie volgens den heiligen Joannes: *In den beginne was het Woord*, door het katholieke ritueel voor de duivelbezweeringen aangewezen. Vervolgens zijn degen trekkende, maakte hij, met twee slagen in de lucht, tegen de hoos het kruisteecken, en, met de punt trok hij een cirkel om zich heen. De dreigende kolom scheen een oogenblik van haren eersten weg af te wijken, zij ging tusschen de schepen door zonder hun eenig kwaad hoegenaamd te doen, en verloor zich in de onmetelijke ruimte der zee. De matrozen schreven hunne redding, volgens Washington Irving, toe aan de wonderbare krachtadigheid van de woorden der Heilige Schrift. Herrera zegt eveneens: zij meenden behoed te zijn door de goddelijke kracht.» Wat den admiraal betreft, «dezelfde godsvrucht, zegt pater Charlevoix, die hem zijne toevlugt tot God had doen nemen om beschermd te worden, belette hem te betwijfelen, of hij Hem niet zijne redding verschuldigd was.»

Indien de storm was voortgegaan, dan zouden de bovenmate groote folteringën door de equipagiën doorstaan: de zeeziekte, de slapeloosheid, de vermoeijenis, de schrik voldoende geweest zijn om het eskader te doen omkomen. God bewaarde haar in het leven, zegt Herrera door haar eenige dagen van kalmte toe te zenden. Zij zagen toen troepen haaijen rondom de karveels zwerven. De matrozen zijn van oudsher overtuigd, dat die gulzige dieren uit de verte worden gelokt door de lijkvlucht, dat zij een voorgevoel hebben van hunne prooi, en dat de schepen om welke zij zich vergaderen, bestemd zijn om te vergaan. De togtgenooten van den admiraal lieten zich gemakkelijk door deze zwarte gedachten be-

heerschen; hij moest tot zelfs de officieren geruststellen. Overigens was de toestand al ras zóó benard geworden, dat zij die hoeveelheid haaijen als eene weldaad der Voorzienigheid beschouwden. De voorraad die door de lengte der reis niet was uitgeput, was bedorven door de warmte, de vocht, het water dat overal in de schepen binnendrong. De wormen waren in de gezouten eetwaren, het meel en de beschuit gekomen. Wanneer de rantsoenen bereid en gekookt waren, zagen zij er zoo walgelijk uit, dat enkelen ze met gesloten oogen aten, opdat ze minder zouden walgen en de anderen ze des nachts opaten, om aldus zekerder te zijn zich te verzadigen zonder te zien. Toen zij dus, volgens den raad van den admiraal, een zeker getal haaijen hadden gevischt, nuttigde men met genoeg hun traanachtig en taai vleesch.

Eindelijk den 17, toen het Onzen Heer behaagde, zegt de admiraal, liepen de karveels eene haven binnen, waar zij drie dagen rustten. Zij gingen daaruit nadat zij hunne zeilen zoo goed en zoo kwaad zij konden hersteld hadden; maar ter naauwernood waren zij in het ruime sop, of de wind stak zóó hevig op, dat zij op nieuw in dezelfde haven moesten vlugten. Men deed den volgenden morgen eene nieuwe poging om uit te zeilen, maar andermaal moest men, op korten afstand, eene nieuwe schuilplaats zoeken.

Men bleef daar tot den 3 januarij 1503. Men kalfaterde den *Galicier*; men deed aan de andere karveels de mogelijke herstellingen, men kocht maïs, men hakte hout, men vernieuwde den watervoorraad. Den 3 januarij koos men weder zee. Den 6 wierp men het anker aan den mond eener rivier, die niet verder dan eene mijl van de rivier van Veragua verwijderd lag. De admiraal noemde haar Bethlehem, bij verkorting Belen, ter herinnering van het

Driekoningenfeest, dat dien dag inviel. Hij had dertig dagen gebruikt om de dertig mijlen af te leggen, die Schoone-Haven van Veragua scheidden. Hij had tegen zooveel hinderpalen gestreden, wind en stroom waren hem zoo tegen geweest, de vreeselijkste stormen hadden hem zoo onophoudelijk bestookt, dat hij den naam van «Kust der Tegenspoeden» aan dit gedeelte van het vasteland gaf. «De oorzaak dezer tegenspoeden is zoo afgrijselijk, zegt Herrera, dat het schijnt dat nimmer een zeevaarder iets dergelijks heeft gezien.» Een dag later zouden al de ongelukken van het eskader welligt weder hebben moeten begonnen worden. «Op Driekoningen, zegt de admiraal, kwam ik te Veragua, niet meer voortkunnende. Dáár liet Onze Heer mij een stroom en eene goede haven vinden, ofschoon zij bij den ingang niet meer dan tien palmen diep was; ik liep daar met moeite binnen en den volgenden dag begon de storm op nieuw. Indien ik buiten geweest was, zou ik niet hebben kunnen binnenloopen van wege de zandplaat.»

Den 24 februarij zwol de rivier Belen plotseling op. De wateren stroomden eensklaps als een vloed in het binnenland. Zij overvielen de karveels met hevigheid; de ankertouwen braken, en de schepen werden tegen elkander geworpen. De *Capitane* bragt zijne fokkemast tegen den *Galiciër*, dien hij bijna in den grond liep. De admiraal verzekert dat hij zijne schepen nimmer in een dreigender gevaar zag. «Onze Heer, voegt hij daarbij, bragt redding aan; zooals hij altijd heeft gedaan.»

Reeds was de *adelantado* den 12 januarij, in eene sloep de rivier Belen uitvarende en de rivier van Veragua opvarende, tot de verblijfplaats van den voornaamsten kaciek doorgedrongen. Hij heette Quibio; hij kwam, op zijne beurt, den admiraal den volgenden morgen in de

ligplaats van Belen bezoeken. Groote hoeveelheden goud werden bij die bezoeken geruild. Drie weken later, den 6 februarij, vertrok de adelantado, ondanks den regen die zonder ophouden tot den 14 viel, weder aan het hoofd van zeventig man naar de verblijfplaats van Quibio. De sluwe kaciek gaf hun valsche en zelfs verraderlijke inlichtingen omtrent de goudlagen van het land. Zij bragten hem op het grondgebied van een anderen kaciek: een strijd kon daaruit ontstaan. Zij verzamelden daar eene groote hoeveelheid ijzererts. De adelantado ondernam den 16 eene derde verkenning. Negen en vijftig man vergezelden hem: terwijl zij langs de kust aan land voortgingen, steunden de sloepen in zee hun togt. Zij kwamen met veel goud terug, en overtuigd dat de rijkste mijnen zich in dit district zelf van Veragua, op het grondgebied van Quibio bevonden.

Columbus besloot om eene vestiging te Belen te stichten. De adelantado stemde er in toe om daar met het groote gedeelte der equipagie te blijven, terwijl de admiraal naar Kastilië zou terugkeeren om levensmiddelen te zoeken en eene nieuwe kolonie te organiseren en te werven. Hutten of barakken werden gesticht en vormden eene soort van verschanst kamp aan den oever der rivier, op één kilometer ongeveer van de monding af. Tachtig man gingen daar wonen onder bevel van Bartholomeus. Onder andere officieren werd een der schildknepen van den admiraal, Diego Mendez, hem toegevoegd. De admiraal gaf hun den *Galiciër*, kanonnen, voorraad, schuiten, vischtuig. Maar op het oogenblik dat hij in zee wilde gaan, zag hij zich in de ankerplaats opgesloten: de regens hadden sedert verscheidene weken opgehouden en het water was op de plaat lager geworden, zonder dat men daarop acht had geslagen:

ondanks den geringen tonneninhoud van de karveels, was het onmogelijk om haar over te komen vóór dat nieuwe regens het water hadden doen wassen.

Quibio had niet zonder vrees en zonder spijt gezien, dat de vreemdelingen huizen hadden gebouwd op zijn grondgebied, en dat zij daar hunne woonplaats hadden gevestigd met de klaarblijkelijke bedoeling om zijne goudmijnen te exploiteren. «Hij besloot, zegt Columbus, om onze woningen te verbranden en ons allen te vermoorden.» Hij deed een beroep op de naburige stammen: hij verzamelde langzamerhand, onder leugenachtige voorwendzels, een groot leger rondom de Spanjaarden. Diego Mendez begreep zijn voornemen, Bartholomeus voorkwam het; men verraste hem in zijn dorp en nam hem gevangen, hem, zijne kinderen, zijne voornaamste krijgslieden, ten getale van vijftig personen. Quibio ontvlugtte, terwijl men hem naar de karveels bragt. Zijne vrouwen, zijne kinderen, zijne krijgslieden, werden daar als gijzelaars aan boord genomen: het scheen den admiraal toe dat de beste waarborg voor den vrede tusschen de kolonie en Quibio hierin zou bestaan, dat men hem naar Spanje medenam tot zijne en hunne terugkomst.

Door deze vijandelijkheden had de admiraal zich tot het einde van maart opgehouden. De regens begonnen toen weder; het water rees op de plaat; aanstonds maakte hij zijne toebereidselen tot vertrek. Maar indien «in januarij, zegt hij, de mond der stroom gesloten was, waren in april de schepen allen doorgeknaagd door de wormen en zij konden geen zee bouwen. Men moest ze eerst ontladen, daarna door sloepen op het strand doen sleepen. Toen zij verplaatst en meer dan op eene mijl afstand verder gebragt waren, moest het materieel dat tijdelijk gelost en op het strand geplaatst was, door de sloepen

weder aan boord gebragt worden. Dit werk was eerst den 6 april afgeloopen. De wind bleef altijd ongunstig. Ofschoon hij afscheid had genomen van zijn broeder, ofschoon hij al zijne instructiën gegeven had aan de manschappen, die met Bartholomeus bleven, kon de admiraal niet vertrekken.

Quibio keerde, na gevangen genomen en gevlugt te zijn, heimelijk naar zijn dorp terug, en vereenigde nog heimelijker eene troep van vierhonderd krijgslieden. De adelantado en zijne gezellen waren ver van te onderstellen dat een aanval tegen hen werd voorbereid op eenige passen afstand van hunne hutten. Den 6 april verdeelden zij zich in drie troepen, de grootste vertrok met de sloep van den *Galiciër*, om een laatste onderhoud te hebben met de karveels die in zee lagen; eene tweede troep begaf zich naar den *Galiciër*, die onder aan de rivier geankerd lag; slechts een twintigtal Spanjaarden bleven met Diego Mendez, in de hutten verspreid, of met den adelantado, aan den oever der rivier. Quibio bespiedde op de grens der bosschen, volkomen goed met zijne krijgslieden verborgen, nacht en dag, al de bewegingen der Spanjaarden. Ze aldus verdeeld ziende, viel hij onverwachts op de barakken aan. Diego Mendez vereenigde in der haast de soldaten die het dichtst bij hem waren. De adelantado snelde toe met eene lans gewapend; gedurende drie uren, aan het hoofd zijner kleine troep met de energieke koelbloedigheid van een oud-officier manoeuvreerende, gelukte het hem den aanvaller op de vlugt te drijven. Zelf gekwetst, had de adelantado zeven man buiten gevecht, en een zijner stuurlieden werd gedood.

Dienzelfden dag had de admiraal, van zijne ankerplaats, zijne sloep gezonden om water in de rivier te halen.

Diego Tristan, zijn vlagkapitein, voerde in persoon deze dienst aan. Tien mannen gingen met hem in de boot. Zij kwamen regt tegenover het spaansche kamp gedurende den strijd tegen de Indianen, maar konden niet aan wal komen om daaraan deel te nemen. Na de nederlaag van Quibio, bleef Diego Tristan, ondanks al hetgeen Mendez daartegen inbragt, de rivier opvaren. Ter naauwernood had hij eene mijl afgelegd, of hij zag zich plotseling ingesloten door eene menigte prauwen, die tot hiertoe verborgen waren geweest achter de dikke takken der boomen, welke een priegel vormden, aan beide kanten der rivier. Een hagel van werpspietsen en pijlen overviel hem: zij regenden, tegelijkertijd, uit de prauwen, van de beide oevers, en uit de kruinen der boomen die over den stroom hingen. De ongelukkige kapitein werd gedood door eene werpspiets die hem in het oog trof, vóór dat hij aan zijne gezellen, die door dezen onverwachten aanval verbijsterd waren, de ter hunner verdediging noodzakelijke tegenwoordigheid van geest had kunnen hergeven. De sloep liet zich door de prauwen enteren; de geheele equipage werd vermoord. Een enkele Spanjaard ontsnapte: onder water duikende en ver onder water zwemmende, kwam hij aan land, en vandaar in het kamp van Bartholomeus.

Zijne aankomst en zijn verhaal verspreidden schrik in de kolonie. Geen aanmaning van den adelantado had het vermogen om zijne togtgenooten te doen besluiten om met hem het verblijf op dit met bloed bezoedelde land te verlengen. Zij snelden buiten zijn weten naar den *Galiciër*; zij zouden onverwijd gedeserteerd zijn, zij zouden den adelantado bijna alleen aan Quibio en zijne wilden hebben overgelaten, indien het hun gelukt was om het karveel uit de rivier te brengen; gebrek aan water op

de plaat verijdelde al hunne pogingen. Noch deze tegen-spoed, noch de terugkeer in het kamp, dienzelfden avond, van een gedeelte van het garnizoen, dat, in den morgen, den admiraal voor de laatste maal in de lig-plaats was gaan opzoeken, wijzigde hun in zekeren zin doldriftig besluit om tot elken prijs te vlugten. De adelantado moest wel tot dit besluit medewerken. Den volgenden morgen trachtte de sloep van den *Galiciër* andermaal naar den admiraal te gaan, om hem te berigten wat er aan land omging, zijne onmiddellijke hulp te vragen, en hem te smeeken allen naar Spanje terug te voeren. Maar de wind was woedend, de zee sloeg met de grootste hevigheid op de plaat, de sloep kon niet uitvaren.

Quibio nu, en zijne Indianen, stoutmoediger geworden en opgewonden door het eerste bloed dat zij vergoten hadden, deden de bosschen, rondom de Europeanen, van dreigende en onheilspellende kreten weergalmen. Hun steeds aangroeiend getal, de dikke plantengroei die hen bedekte, hunne volmaakte kennis van de minste bijzonderheden van het terrein, gaven hun een voordeel op de soldaten van den adelantado, dat niet voor deze werd opgewogen door de betere hoedanigheden hunner wapenen. Bartholomeus moest zijn eersten post te midden der boomen verlaten, en naderbij de kust komende, met planken, kisten, vaten en andere dergelijke zaken, eene soort van borstwering oprigten, die, minder gemakkelijker was te verrassen. Hij plaatste in het midden de sloep van den *Galiciër*, zijne levensmiddelen en krijgsvoorraad. Door twee schietgaten, bestreken twee stukken geschut de meest blootgestelde zijden. Eenige ter goeder tijd gevallen schoten waren voldoende om de Indianen binnen de schuilhoeken hunner bosschen te

houden. Maar de Spanjaarden, ook achter hunne zwakke verschansingen opgesloten, putten hun voorraad van amunitie en levensbehoefte spoedig uit.

HOOFDSTUK II.

Van Veragua naar Jamaïca.

Hoe groot de beduchtheid van den adelantado en zijne gezellen achter hun in der haast opgerigte blokhuis was, zij haalde niet bij den angst van den admiraal aan boord zijner karveels. Sedert den 6 volgde de eene dag op den andere zonder dat hij Diego Tristan en de sloep zag wederkeeren, zonder dat hij de geringste mededeeling kreeg van hetgeen op de kust voorviel. Te vergeefs beproefde hij verscheidene malen om een kano uit te zenden, ten einde een onderzoek in te stellen naar het lot van zijn broeder en den opper-vlagofficier; telkenmale werd, gedurende tien dagen, de sloep door de hevigheid van de branding der baren teruggeworpen.

Een tragisch ongeluk vermeerde die verslagenheid nog. De vijftig Indianen, vrienden, kinderen, vrouwen, van Quibio, die men als gijzelaars gevangen hield, waren op de *St Jacobus van Palos* gehuisvest; men sloot ze 's nachts, in het vooronder op. Het luik der gevangenis was met eene ketting en een hangslot bevestigd, bovendien sliepen verscheidene matrozen op dit luik. De Indianen bespeurden op zekeren avond dat men vergat de ketting te sluiten. Van dit verzuim maakten zij gebruik. In het midden van den nacht, ligten zij, door een plotselingen en behendig aangebragten stoot, met hunne sterke schou-

deren, het luik op. De matrozen, die daarop sliepen, rolden tot de wanden. Vóór dat zij waren opgestaan, hadden de meeste der Indianen zich in zee geworpen. Men bragt degenen die, minder vlug, niet waren ontkomen, weder in hunne gevangenis. Vreeselijke zaak! Toen men den volgenden morgen, op het gebruikelijke uur opendeed, om lucht en het gewone voedsel te geven, zag men met verstomming, dat allen dood waren, geworgd of gehangen.

Zulk eene vlugt, zulk een zelfmoord toonden aan dat deze wilden eene woestaardige geestkracht bezaten. Columbus kon niet betwijfelen of de vlugtelingen, eenmaal in hunne stammen teruggekeerd, zouden hunne landgenooten tot eene vreeselijke wraakneming tegen Bartholomeus en zijne gezellen aansporen. Door eene hevige koorts verteerd, zonder bericht van den adelantado, zonder middel om hem een bericht of een teeken te doen toekomen, behoeft het geen betoog dat hij uitermate dankbaar was toen een matroos van de *Biscaaische*, Pedro Ledesma genaamd, en van Sevilla, hem met eene heldhaftige eenvoudigheid het volgende voorstel kwam doen. «Dewijl wilden,» zeide hij tot den admiraal, «niet geschroomd hebben om zwemmende de gevaren te trotseren, die de kust welke voor ons is, oplevert, ten einde aldus hunne vrijheid te herkrijgen, kan ik wel hetzelfde gevaar beloopt om het leven van zooveel landgenooten te redden.» Hij bood zich aan, indien de admiraal hem tot dicht bij de branding wilde laten brengen, daardoor te zwemmen, en mogt hij den wal bereiken naar den adelantado te gaan en met nauwkeurige berichten aan boord terug te keeren.

Pedro Ledesma volvoerde deze verschrikkelijke onderneming in weinige uren. De admiraal vernam toen hoe groot de rampen waren die Bartholomeus en Diego Tris-

tan getroffen hadden. De etats-majors en de equipagie vernamen, even als hij, de bloedige wapenfeiten van Quibio. Op alle karveels heerschte eene diepe wanhoop. Men kon niet meer vertrekken, en de schepen die, in zulk een weder, op zulk eene kust lagen, waren verloren. Columbus kon niet meer hulp aan zijn broeder brengen, en hij wist dat hij gekwetst, ingesloten, weldra zonder levensmiddelen was, niet minder welligt blootgesteld aan een aanval zijner door zooveel ellende verbitterde soldaten, dan aan de pijlen en de hinderlagen van een wreeden vijand. Wat er toen in de ziel des admiraals omging, heeft hij alleen kunnen beschrijven.

«Alle hoop op redding, zegt hij, was verdwenen»; ik begaf mij in dien toestand en met moeite, naar het hoogste punt (de hut), de vier winden met eene klagende stem ter mijner hulp roepende; maar het was te vergeefs; ik zag rond mij al de kapiteins Uwer Hoogheden warme tranen weenen. Overmand door vermoeijenis, viel ik in slaap, zuchten slakende, en hoorde ik eene medelijdende stem die zeide: «O dwaas, traag om aan uwen God te gelooven en hem te dienen, den God van alle menschen; wat deed hij meer voor Mozes en voor David, zijne dienaren? Sedert uwe geboorte heeft hij altijd de grootste zorg voor u gehad; toen hij zag dat gij tot den leeftijd gekomen waart, dien hij in zijne raadsbesluiten had bepaald, liet hij uwen naam over de geheele aarde weerklinken. Hij gaf u Indie, zulk een rijk gedeelte der wereld, gij deeldet het uit, aan wien het u behaagde, en hij gaf u daartoe de magt; gij ontvingt van hem de sleutelen der grensscheiding van den Oceaen, die tot hiertoe met zulke sterke ketens was gesloten; men gehoorzaamde uwe bevelen in ontzettend groote landstrecken, en gij hebt onder de Christenen een onster-

felijken roem verworven. Wat deed hij meer voor het volk Israels, toen hij het uit Egypte verlost? ea voor David zelfs, dien hij van den rang van eenvoudigen herder op den troon van Judæa verhief? Keer tot uwen God terug; herken eindelijk uwe dwaling; zijne barmhartigheid is oneindig; uw ouderdom zal u niet beletten om groote dingen te doen; hij houdt het schitterendst erfgoed in zijne handen. Was Abraham niet honderd jaren oud toen zijn zoon Isaac werd geboren, en was Sara zelve jong? Gij vraagt eene onzekere hulp: antwoord, wie heeft u zoo zeer en zoo dikwijls bedroefd? Is het God of de wereld? God handhaaft altijd de voorregten die hij heeft verleend, en schendt nooit de beloften welke hij gedaan heeft; wanneer de dienst eenmaal bewezen is, zegt hij niet dat men niet volgens zijne bedoeling gehandeld heeft en dat hij het anders meende; hij doet de martelie niet ondergaan, om zijne kracht te doen gevoelen; hij handelt juist zooals hij spreekt; hij houdt al wat hij belooft en zelfs meer; is dit niet zijne gewoonte? Ziedaar wat uw Schepper voor u, en wat hij voor allen heeft gedaan. Toon nu de belooning der vermoeijenissen en gevaren welke gij hebt doorstaan terwijl gij de anderen diendet.» Ik was als halfdood toen ik dit alles hoorde, ik kan voor zulke ware woorden geen antwoord vinden; ik kon alleen mijne dwalingen beweenen. Hij, die tot mij sprak, wie Hij ook was, eindigde met te zeggen: «Vrees niets, schep vertrouwen; al die wederwaardigheden zijn in het marmer gegrift, en het is niet zonder reden (1).»

(1) De geschiedschrijvers van Columbus hebben dit pathetisch verhaal verschillend beoordeeld ea verklaard. Sommigen hebben daarin eene vernuftige fictie willen zien, behendig gevonden om aan Ferdinand eene overigens verdiende les te geven. Maar Washington

Zijne neerslagtigheid hebbende afgeworpen, stond Columbus op, zegt hij, zoodra hem dit mogelijk was. Maar gedurende negen dagen herstelde het weder zich niet. Eindelijk werd de zee kalm. Aan land had Diego Mendez, den adelantado de behulpzame hand biedende, langzamerhand met even veel handigheid als dapperheid, het inladen van al hun materieel voorbereid, ten einde gereed te zijn, zoodra men maar eenigzins kon hopen te kunnen vertrekken. Dewijl de onmogelijkheid was gebleken om den *Galiciër* te doen uitloopen, had hij van twee kanos door mastboomen met elkander verbonden,

Irving werpt die beleedigende onderstelling ter zijde. „Columbus zegt hij, had eene te heilzame vrees voor God, een te diep gewortelden eerbied voor zijn vorst, om zulk een kunstgreep te gebruiken.„ Die biograaf geeft, wel is waar, op zijne beurt eene uitlegging, welke niet logischer is. Hij zegt dat de admiraal eene zinsverbijstering had. Twee zaken zijn hier zeer onderscheiden: het visioen en het verhaal. Columbus kan wel in ijling geraakt zijn; niets natuurlijker dan dat; maar dat hij drie maanden daarna officieel, in een brief aan zijne Koningen, op dien deftigen toon van overtuiging en als iemand die diep doordrongen is van hetgeen hij zegt, de onverstandige taal welke hij in eene soort van koorts had doen hooren, zou verhaald hebben, dat zou eene zwakheid van verstand van Columbus verraden hebben, waarvan men hem niet kan verdenken. Niemand betwist, in allen gevalle, de grootsche welsprekendheid van deze geheimzinnige bladzijde. „Daar is niets treffender en niets pathetischer, zegt von Humboldt, dan de treurige uitdrukking die in dezen brief heerscht. . . Ik beveel vooral aan degenen die het karakter van dezen buitengewonen man willen bestuderen, het verhaal van het visioen aan, waarin te midden van den storm, eene hemelsche stem den grijsaard geruststelt. . . Dit stuk is vol geestverheffing en poëzij.„ Het gevoelen van den heer Villemain is nog sterker uitgedrukt. „Men moet, zegt hij, de vijftiende eeuw sluiten met dit verheven visioen, waaraan niets ontbreekt: het genie, het enthousiasme en het ongeluk van een groot man.„

eene planken brug gelegd. Binnen twee dagen werd langs dien weg, half schipbrug en half vlot, alles wat vervoerbaar was naar de karveels gebragt, terwijl eene sloep als sleepcr diende. Men zou de vreugde der Spanjaarden van het kamp en van het eskader en hunne wederkeerige gelukwenschen niet kunnen beschrijven, toen zij na zoo vele en zoo wreede lotgevallen met elkander op de schepen vereenigd waren. De admiraal omhelsde Diego Mendez met de hartelijkheid eens vaders: hij benoemde hem tot vlagkapitein, eene plaats die door den dood van Diego Tristan was opengevallen.

Den laatsten dag van april 1505, in den Paaschnacht, verwijderde het eskader, zamengesteld uit de drie karveels *Capitane*, *Erseaaische* en *St Jacobus van Palos*, zich van de kust van Belen. De admiraal had, als een volmaakt zeeman, de vaart dezer zeeën bestudeerd. De slechte staat zijner vaartuigen, de verzwakking der equipagiën, de geringe hoeveelheid en de slechte hoedanigheid van zijne levensmiddelen, lieten hem niet toe den ontzaggelijk grooten afstand, die hem van Spanje scheidde, zonder oponthoud af te leggen. Hij besloot zich naar Hispaniola te begeven, daar zijne schepen te kalefateren, en vervolgens koers te zetten naar Europa. Maar hij was ook overtuigd dat indien hij, regelregt van Belen naar St Domingo vaarde, de stroomen, die in deze streken aanhoudend ten westen voeren en zeer snel zijn, hem wel naar de volle zee zouden medeslepen, onder den wind zijner bestemming. Ten einde dit gevaar te voorkomen, moest hij, bij zijn vertrek, zooveel mogelijk oostwaarts opvaren. In plaats van derhalve, bij het vertrek in de noorderrigting te sturen, welke de stuurlieden als den waren weg van St Domingo beschouwden, ging hij andermaal langs Chagres, ten

oosten, langs de kust, die hij, eenige maanden vroeger, reeds had bevaren, toen hij de straat zoekt.

De stuurlieden leiden daaruit af dat hij hen regelregt naar Kastilië wilde voeren: zij sloegen aan het morren. Ieder hunner had bij de heenreis de kaart van den weg gemaakt. Al die kaarten waren fout. De officieren van Columbus waren, in deze soort van arbeid, gelijk wij menigmaal hebben doen zien, zeer veel minder bekwaam dan hij. Een zijner onregtvaardigste tegenstanders, Diego de Porras, aarzelt niet in zijn reisverhaal te verklaren dat dergelijke dwalingen, reeds van den beginne af begaan, «de ontdekkingen bijzonder hadden belemmerd.» Wij weten ook dat de onomstootbaarste vertoogen van den admiraal met betrekking tot de positie der vaartuigen, niets vermogten op de stijfhoofdigheid zijner stuurlieden. Hij had overigens eene gewigtige reden om niet met hen te twisten, en hun op dit punt zoo min mogelijk licht te verschaffen: hij wilde alleen meester blijven van den weg naar Indië; hij hechte daaraan te meer, dewijl de kroon met eene betreuenswaardige vrijgevigheid aan gelukzoekers magtiging verleende om ontdekkingsreizen naar de Nieuwe Wereld te doen: «Tot zelfs de kleedermakers, zegt hij, vragen om ontdekkingen te doen: men moet het er voor houden dat zij alles zullen plunderen, en men staat hun verzoek toe, tot groot nadeel van mijne eer en de zaak zelve». De admiraal onthield zich dus van het geven van inlichtingen aan zijne officieren omtrent de beweegredenen die hem de oostelijke rigting deden verkiezen.

Niet tevreden met hunne tegenwerpingen te minachten en hun gemor tot stilzwijgen te brengen, vorderde hij aanstonds, dat iedere stuurman hem zijne kaart zou ter hand stellen: aldus maakte hij voor den geheelen

verderen duur van dien togt een einde aan geschillen, welke de etats-majors verbitterd en welligt bedenkelijke wanordelijkheden onder de equipagiën zouden hebben doen ontstaan. Van daar de verzekering welke hij later aan de souvereinen gaf, niet om er zich op te beroemen, zooals men heeft voorgewend te gelooven, maar om een feit te constateren dat zijne regten, de regten der Kroon en de Nieuwe Wereld zelve werkelijk zou beschermen: «Niemand kan mededeelen onder welke gedeelte des hemels wij ons bevonden. . . . De stuurlieden landden vier honderd mijlen verder ten westen dan ze dachten. Laten ze, indien zij het kunnen, de ligging van Veragua opgeven. Ik houd vol dat zij geene andere mededeelingen of inlichtingen kunnen geven dan deze: wij zijn naar zekere landen gegaan waar veel goud is; dit kunnen ze verzekeren, maar om zich andermaal daarheen te begeven, zou men ze, even als voor de eerste maal, moeten ontdekken.»

Niet alleen waren de togtgenooten van den admiraal onkundige zeevaarders, maar het blijkt uit zijne mededeelingen, dat zij behebt waren met bijgeloovige denkbeelden. Zij werden getroffen door den aanhoudenden oorlog, die de elementen hun van St Domingo af aandeden. «Toen zij eene haven verlieten, scheen het hun toe dat de winden hun vertrek bespiedden om hunne schepen aan te vallen.» Zij konden geen natuurkundige verklaring aan die beroering der natuur geven. «Verscheidene mijner togtgenooten, zegt de admiraal, waren in het ongerijmde denkbeeld vervallen dat wij behekt waren, en zij geloofden het nog.» Zij verbeeldden zich dat de talrijke tovenaars der kust de krachten hunner duivelbezweringen vereenigd hadden om hen te doen vergaan. De Indianen, van hun kant, schreven de onge-

wone verwoedheid en de ongehoorde volharding der orkanen van dit jaar aan de tegenwoordigheid dier geheimzinnige schepen op hunne kusten toe, «zij zouden de wereld gegeven hebben, gaat Columbus voort, indien ik dáár geen uur was gebleven.»

Het eskader legde voor de derde maal de dertig mijlen af, die Belen en Veragua van Schoone-Haven scheidden. De *Biscaaische* was op het punt van de reis niet mede te kunnen maken: uiteengezet, vermolmd, vol lekken, dreigde zij elk oogenblik te zullen zinken. Zij werd te Schoone-Haven achtergelaten en hare bemanning op de *Capitane* en *St Jacobus van Palos* verdeeld. Het geheele personeel dat Cadix op vier karveels had verlaten, was dus van toen af — behalve de weinige manschappen die te Belen gedood of op zee gestorven waren — op slechts twee schepen opeengehoopt; indien men nog in den slechten staat waarin zij zich bevonden den naam van schepen aan de *Capitane* en de *St Jacobus* kon geven. Daar werden bijna bovenmenselijke krachten gevorderd om het water dat van alle kanten binnenliep, te keeren. De pompen werkten onophoudelijk; die arbeid putte de matrozen uit, wier krachten door de kleine en ongezone rantsoenen niet goed werden gesteund: zij hadden geen lichamelijke kracht en geen zedelijke energie meer. Columbus zelfs kon het somberste voor gevoel niet ter zijde zetten: de gedachte dat hij twee duizend zes mijlen afleggen of onderweg met zijn zoon, zijn broeder en zoovele goede lieden moest sterven, joeg hem schrik aan.

Van Schoone-Haven, gingen de karveels, steeds oostwaarts varende, de haven van de Verschansing voorbij, door de Barbes-eilanden, de kaap St Blasius om, en bevonden zich, den 1 mei, aan den ingang der golf

van Darien. De admiraal verlangde nog verder te gaan. De angst zijner gezellen hield hem daarvan terug; den 1 mei kwamen de officiers bij hem om hem met verdubbelden aandrang te smeeken, dat hij toch acht mogt slaan op den ellendigen toestand van de kielen, de zeilen, het want en de manschap; zij smeekten hem regt noordwaarts op te varen, waar, volgens hen, Hispaniola gelegen was. Zij gaven zich zoo weinig nauwkeurig rekenschap van hunne ligging, dat zij vreesden te midden der Karaïbische eilanden gevoerd te zijn. De admiraal daarentegen dachtte naar waarheid, dat hij, ondanks al zijne pogingen, ten westen van de westelijkste punt van San Domingo gebleven was. Desniettegenstaande aan hunne dringende verzoeken toegevend, zette hij koers noordwaarts, zooveel mogelijk bij de oostelijke rigting blijvende.

Deze windstreek volgende, ontdekte hij den 10 mei, twee eilanden die zoo overvloedig met schildpadden bevolkt waren, dat hij hun dien naam gaf: het zijn tegenwoordig de Kleine Kaaimannen, ten noord-westen van Jamaïca. Hij was dus — treurige regtvaardiging van zijne berekeningen! — met betrekking tot Hispaniola tegen den wind. Gedurende twintig dagen, van dit oogenblik af, gingen de stroomen en de winden te meer voort met de schepen van koers te brengen, naarmate de beide karveels minder in staat waren om door krachtige en snelle manoeuvres aan de wegslepende bewegingen van zee en wind te weerstaan. Hij kwam, den 20 mei, in de Tuinen der Koningin. Hij kende dien gevaarlijken archipel; hij had alles gedaan om hem te vermijden, de onstuimigheid der zee, zeide hij, had hem gedwongen om al de zeilen in te halen en in den wind te varen. Hij wierp het anker te midden van de Tuinen der Koningin. Daar bleef geen andere voorraad aan boord dan een

weinig beschuit, olie, azijn en knoflook. De schepen waren lek, zij zonken, ofschoon drie pompen dag en nacht werkten.

Overigens, had men in die treurige ankerplaats ter nauwernood eenige uren rust. Reeds gedurende den eersten nacht, kwam er een zoo hevige en plotselinge storm op «dat het scheen dat de wereld, volgens de uitdrukking van Columbus, ging vergaan». De *Capitane* verloor eerst drie ankers. De *St Jacobus* vervolgens zijn kabel brekende, werd lijnregt met zooveel geweld tegen de *Capitane* geworpen, dat hij diens achtersteven verbrijzelde en zijn eigen voorsteven vernielde. «Het is een wonder, zegt Columbus, dat beide niet in stukken geslagen zijn; na Onzen Heer, was ik mijn behoud aan het eenig anker dat mij overbleef verschuldigd». En dit anker, de eenige en laatste hoop, hield slechts aan een draad; men ontdekte, bij het krieken van den dag, dat de kabel door was: Columbus zou schipbreuk geleden hebben, wanneer de duisternis maar een uur langer had geduurd.

Hetzelfde weder hield zes dagen aan. Toen de zee tot bedaren kwam, hernam de admiraal den weg naar Hispaniola. «Ik had, zegt hij, al mijn takelwerk verloren; mijne schepen waren door een zwerm bijen met gaten doorboord en de equipagiën volkomen ontmoedigd.» Hij bereikte aldus op Cuba de kaap die hij in 1494 Heilig Kruis had genoemd. «Daar, zoo gaat hij voort, wachtte ik tot dat de fortuin ophield mij tegen te zijn.» Dit verblijf duurde verscheidene dagen, gedurende welke de equipagiën konden rusten en van de inlanders eene zekere hoeveelheid brood van manioks wortel koopen.

Van de kaap Heilig Kruis trachtte hij nog, maar te

vergeefs den weg naar Hispaniola op te gaan. Hij verloor door den wind zevenmaal meer dan hij won. Noch het aanhoudend pompen, noch het gebruik van tonnen, bakken, ketels en andere voorwerpen, waarvan men zich bediende om het water uit de schepen te werpen, baatte om het peil in het ruim te handhaven. De storm verdubbelde in woede. De *St Jacobus* « half gezonken, werd gedwongen om eene wijkplaats te zoeken.» Columbus bleef, ondanks den storm, aan boord der *Capitane* in zee. Het was een wonder dat het schip niet verging. «Zij wisten niet welken Heilige zij zouden inroepen, zegt Herrera; reeds steeg het water tot het scheepsdek;» of, zooals Columbus zegt, het ongelukkig karveel « was op het punt om te zinken, toen Onze Heer het wonderdadig aan land bragt.» Bij het kriecken van den dag, den 15 junij, viel de *Capitane* aan de noordzijde van Jamaïca in eene goed beschermde haven binnen. De *St Jacobus* volgde daar weldra. Deze haven was verlaten; zij had zelfs geen zoet water. De voorraad aan boord was zoo volkomen uitgeput, dat niemand dien dag at of dronk. Zij vertrokken den volgenden dag, feest van den Heiligen Joannes den Dooper, stervende van honger en dorst, om in het oosten een gastvrijer toevlugtsoord te zoeken. Zij bereikten inderdaad de prachtige baai, in 1549 door Columbus Santa-Gloria genaamd, heden de baai van Don Christophorus. Zij werden onmiddelijk door de inboorlingen bijgestaan, die hun levensmiddelen bragten.

HOOFDSTUK III.

Columbus laat zijne schepen te Santa Gloria stranden.

De *St Jacobus van Palos* zonk, zelfs in de haven; de admiraal gaf last om het schip te laten stranden, maar hij hield de *Capitane* vlot. Hij voedde de gedachte om het zoo goed mogelijk te laten herstellen, en op nieuw in de vaart te brengen. Eerst na een uitstel van verscheidene dagen, ongetwijfeld tot de overtuiging gekomen zijnde, dat het volkomen ondoenlijk was om van zulk een versleten vaartuig eenige partij te trekken, gaf hij bevel om de *Capitane* aan de zijde van den *St Jacobus* te laten stranden. De twee karveels werden met zware balkplanken aan elkander vastgemaakt. Men kapte de masten; met de stukken en de binnenwanden, die men uit elkander nam, werden hutten of barakken gemaakt, op de voor- en op de achterplecht; men bedekte ze met stroo en drooge bladeren; men stelde deze treurige woningen in den best mogelijken staat van verdediging. Aldus versterkt te midden der zee, was Columbus beschut tegen elken onverhoedschen aanval van wege de inboorlingen; hij belette tevens zijne matrozen om zich te verwijderen en hunne gewone buitensporigheden op het strand te doen. Maar nu moest de oude en ongelukkige admiraal nog op dit naakte strand in het levens-

onderhoud zijner gezellen voorzien en, gescheiden van alle menschelijke hulp, zonder gemeenschap, of middelen om die tot stand te brengen, met de beschaafde wereld, zorgen voor hun terugkeer in het geboorteland.

Drie rivieren, met schaduwrijke oevers, bragten in de baai hare heldere en frissche wateren. De overheerlijke vruchten waren in overvloed op de kust voorhanden. Het geheele eiland was vruchtbaar; het bezat eene betrekkelijk zeer talrijke bevolking. De inlanders kwamen uit eigen beweging mondbehoefsten aanbieden. Columbus regelde, met evenveel billijkheid als voorzigtigheid den handel met de inlanders en de verdeling der eetwaren onder de Spanjaarden. Diego Mendez werd belast met het toezigt over de ruilingen en de uitdeelingen.

Indien de aanschaffing van voorraad zich slechts beperkt had tot een engen kring rondom de baai, dan zou die spoedig zijn uitgeput geweest, want de Indianen hadden de gewoonte niet om meer dan het voor hen zelve benoodigde te bebouwen en te oogsten. Diego Mendez vertrok naar het binnenland met drie gezellen. «Het behaagde God, zeide hij, dat ik zeer zachtaardige inwoners vond, die mij geen kwaad deden, zich met mij vermaakten en mij uit eigen beweging te eten gaven.» In het eerste dorp sloot hij met de bewoners en den kaciek de volgende overeenkomst: zij verbonden zich om brood van maniokswortel te maken, om te jagen, te visschen, en den admiraal aldus, dagelijks, eene zekere hoeveelheid levensmiddelen te bezorgen; zij zouden ze naar de schepen brengen; een Spanjaard zou in hun midden komen wonen, en naar gelang van de aflevering, in halskettingen, kammen, messen, vischhaken, spiegels en andere europesche artikelen, de gedane afleveringen

betalen. Diego Mendez sloot dergelijke overeenkomsten met de drie andere stammen. Hij zette zijn togt tot het oostelijk gedeelte van het eiland voort, waar de kaciek Ameyro hem eene praauw afstond en zes roeijers leende. De praauw, met zooveel levensmiddeelen beladende als ze kon bevatten, kwam door eene der rivieren te Santa Gloria terug. Toen zij weder verscheen, stierven de Spanjaarden van honger: «zij hadden, zegt hij, geen enkel stuk brood meer om te eten.» Van dit oogenblik af, kwamen de Indianen van het binnenland dagelijks naauwkeurig hunne overeengekomen leveringen aan de schepen brengen.

Deze tijdelijke overvloed deed den toestand van den admiraal niettemin wreedelijk onzeker blijven. Hij wist dat de stemming der Indianen zeer veranderlijk en grillig was. Tweemaal had hij, gedurende zijne eerste reis naar Jamaïca, het krijgsvol ginstig instinkt zijner inwoners ondervonden. Schipbreukeling in zeer bijzondere omstandigheden van afzondering, wist hij niet waarheen, aan wien, hoe hij zijn ongeluk zou bekend maken en om hulp vragen. Waarheen en door wien zou hij de Koningen berigten dat hij te Veragua goudmijnen ontdekt en de zekerheid verkregen had dat er eene onbevaren zee aan gene zijde der Nieuwe Wereld bestond? Hij kon zijne vaartuigen niet vlot krijgen; hij kon er geen nieuwe bouwen; zijne scheepsbouwmeesters waren met Diego Tristan omgekomen; zijne equipagiën, overigens uitgeput, ziek, wanhopig, beschouwden zich aan verlatenheid en den dood prijs gegeven, en zouden daarom den wil niet gehad hebben om iets te ondernemen, noch de energie om iets uit te voeren.

Hij schreef aan de Koningen, der Voorzienigheid de zorg overlatende om hun zijn brief te doen geworden. Hij gaf een kort, maar treffend verhaal van zijne

reis; hij deelde hun zijne ontdekkingen, zijn lijden op zee en te Belen mede, sprak over de rijke mijnen van Veragua, de ontzettend groote toekomst dier onvergelykelijke streken, en de afgrijselijke verlatenheid, waarin zijne togtgenooten en hij op het strand van Jamaica verzuchtten.

Bewonderenswaardige zaak! niet slechts betreurde Columbus niet dat hij zijne krachten had verspild en zijn leven ten beste gegeven voor een arbeid zonder winst; niet slechts maakten de ondankbaarheid en de vervolgingen hem zijne zending niet minder dierbaar, maar hij bood zich nog aan om voor Gods glorie, de verheffing der Kerk en het heil der zielen andermaal te beginnen. Na de oude requesten van dien indischen vorst herinnerd te hebben, die aan den Heiligen Stoel verzocht dat hem missionarissen mogten worden gezonden, vroeg hij: «Wie is degene, die zich zal aanbieden om de geloofsverkondigers naar Indië te voeren die het vraagt? Indien de Heer mij naar Spanje terugvoert, dan neem ik de verplichting op mij om hen daarheen in goeden welstand, in den naam van God, over te voeren.»

Hij maakte zich nog steeds niet los van deze apostolische wenschen, van de vurige verlangens zijner vaderlandsliefde en zijner godsvrucht voor den kruistogt. Indien hij zich niet meer verheugde in de hoop dat hij zelf zijn goud en zijn degen ter beschikking van dit groote, europesche en katholieke werk zou stellen, betreurde hij slechts des te bitterder de onverschilligheid der Koningen; en zijne smart legde hem deze pathetische woorden in den mond: «De andere, de gewigtigste zaak, blijft daar, met opene armen, roepende! Men heeft haar tot hiertoe voor eene vreemdelinge gehouden!»

Eene andere bron van bitter lijden voor den admiraal

was dat hij wist dat de Nieuwe Wereld ten prooi was aan de hartstogten van onbekwame bestuurders en onwaardige kolonisten. «Ik heb meer gewigt gehecht», zegt hij, met betrekking tot Veragua, «aan den handel dezer streken en der mijnen van dit land, dan aan al wat in Indië gedaan is. Dat is geen zoon om door eene stiefmoeder te laten opvoeden. Ik denk nooit zonder tranen te storten aan het Spaansche Eiland, aan Paria, en aan de andere landen... Ofschoon zij niet sterven, liggen zij toch in hun doodstrijd; de ziekte is ongeneeselijk of zal zeer lang wezen. Dat degene die ze in dien staat gebragt heeft, nu met het geneesmiddel kome, indien hij het kent of kan toedienen; maar ieder is de baas als het er op aankomt om omver te werpen. Zij, die uit Indie weggingen, den arbeid vlugtende en kwaadsprekende van die landen en van mij, zijn met betrekkingen in hun land teruggekeerd: dit is een slecht voorbeeld, en zonder nut voor de zaak zelve en voor het regt der wereld. Deze vrees en andere dingen welke ik voorzag, deden mij besluiten om Uwe Hoogheden vóór de ontdekking te smeeken om mij deze eilanden en het vasteland in hun koninklijken naam te besturen te geven».

Na deze algemeene belangen sprak Columbus nog niet van de zijnen. Zijne mannen hadden in zijne bezorgdheid de voorhand. «De mannen die met mij gekomen zijn, hebben vermoeyenissen, ondervonden en zijn aan ongelooftelijke gevaren blootgesteld geweest; dewijl zij arm zijn, smee ik Uwe Hoogheden om hen weldra te doen betalen en hun gunsten te schenken, volgens de hoedanigheden van ieder hunner, want, mij dunkt, ik kan verzekeren, dat niemand ooit in Spanje beter nieuws heeft gebragt.»

Eigenlijk gezegd, zou hij het stilzwijgen hebben wil-

len bewaren omtrent zijne eigene zaak: maar zijne gekwetste rede, zijne verontwaardigde regtvaardigheid lieten het hem niet toe: «En nu, besluit hij, ik heb geen enkel haar op mijn hoofd dat niet grijs is; ik ben gebrekkig, ik heb al wat mij overbleef verteerd, en men heeft mij en mijnen broeders alles ontnomen of verkocht, alles, tot zelfs mijn rok, en dit tot mijne groote oneer, zonder dat ik gezien of gehoord ben. *Ik moet aannemen* dat dit alles niet op uw koninklijk bevel is geschied. Het herstel mijner eer en verliezen, en de bestraffing van degenen, die mij dit ongelijk hebben aangedaan, zullen den koninklijken adel Uwer Hoogheden doen uitblinken, eene dergelijke straf wacht ongetwijfeld degenen, die mij de paarden hebben ontstolen en ieder die tekort heeft gedaan aan de privilegiën van mijn admiraalschap. Indien Uwe Hoogheden aldus handelen, zullen zij eene zeer groote deugd aan den dag leggen, en aan Spanje een groot voorbeeld en eene roemvolle nagedachtenis nalaten als regtvaardige en dankbare vorsten. De goede inzigten, welke ik altijd gehad heb voor de dienst Uwer Hoogheden, en de beleediging welke mij is aangedaan, hebben mijne gewonde ziel niet veroorloofd het stilzwijgen te bewaren zooals ik dit gewild had; ik smeek Uwe Hoogheden mij vergiffenis te schenken. Ik ben zoo ongelukkig als ik het zeg; ik heb tot heden over de anderen geweend; dat de hemel mij nu barmhartig zij, en de aarde over mij weene! In het tijdelijke, heb ik zelfs geen stukje pasgeld om te offeren; in het geestelijke ben ik hier, in Indië, zoover gekomen als ik reeds heb verklaard. Verlaten in mijne smart, gebrekkig, van dag tot dag den dood wachtende, omgeven van een millioen wilden vol wreedheid, en onze vijanden, en zoo verwijderd van de heilige Sacramenten der Heilige Kerk,

dat mijne ziel door haar zal vergeten worden, indien zij zich hier van het ligchaam scheidt. Dat degene die christelijke liefde bezit en de waarheid en de regtvaardigheid bemint, voor mij weene. Ik heb de reis niet gedaan om eer of fortuin te verwerven; dit is zeker, dewijl de hoop daarop reeds vóór mijn vertrek was verdwenen. Ik ben met goede bedoelingen en een grooten ijver tot Uwe Hoogheden gekomen, en voorzeker maak ik hen niets wijs; ik smeek hen nederig, voor het geval dat het God mogt behagen mij deze oorden te doen verlaten, goed te vinden dat ik naar Rome ga, en andere pelgrimstogten onderneme. Dat de Heilige Drieëenheid hun leven beware, hun een groot getal jaren geve, en hunne magt vermeerdere.»

HOOFDSTUK IV.

*Diego Mendez en Fieschi begeven zich in praauwen
van Jamaïca naar Hispaniola.*

Toen hij aan de Koningen schreef, had de admiraal gemeend te kunnen zeggen: «Ik zend dezen brief door de hand der Indianen.» Hij had daar evenwel bijgevoegd. «Het zal een wonder zijn als hij aan zijn adres wordt bezorgd.» Hij vleide zich dus toen met de hoop, dat hij bij de inlanders eene praauw en roeijers zou vinden, stoutmoedig genoeg om den overtocht van Jamaïca naar Hispaniola te wagen. Hij verloor al spoedig die verwachting. De afstand bedroeg veertig mijlen. De Indianen waren zeer goed bekend met de gevaren welke zulk eene reis in eene praauw opleverde. De admiraal deed nutteloos allerlei aanbiedingen van belooning.

Maar zoodra Columbus een hulpmiddel zag falen, bedacht hij een nieuw. Diego Mendez was, sedert tien dagen, uit het binnenland gekomen met de praauw met zes roeijers, welke de kaciek Ameyro hem had afgestaan. «Besloten, zegt Petrus de Martelaar, 'om de raadsbesluiten Gods ten zijnen opzichte te beproeven,» liet de admiraal zijn dapperen vlagofficier in zijne kajuit komen, en sprak tot hem: «Diego Mendez, mijn zoon, geen van degenen die hier zijn, behalve gij en

ik, heeft eenig begrip van het gevaar waarin wij verkeeren, ten gevolge van ons kleine getal, en het groot getal wilde Indianen, wier karakter onstandvastig en grillig is; en wanneer het hun in het hoofd zal komen om ons in deze twee schepen, waarvan wij stroohutten gemaakt hebben, te verbranden, zullen zij ze gemakkelijk in brand kunnen steken, en ons allen verbranden. De schikking die gij met hen gemaakt hebt om ons levensmiddelen te brengen kan hun weldra niet meer goeddunken, en het zou niet te verwonderen zijn dat zij ons morgen niets meer bragten. Wij zijn niet bij magte om die levensmiddelen met geweld te nemen, en wij zullen hunne voorwaarden moeten goedvinden. Ik ben op een middel bedacht geweest om ons uit den nood te redden, als gij het goedkeurt; iemand zou zich moeten wagen om in de boot welke gij gekocht hebt, naar het spaansche eiland te gaan, en daar een schip te koopen, waarmede wij uit den gevaarvollen toestand zullen kunnen geraken waarin wij ons bevinden. Zeg mij uw gevoelen.»

Diego Mendez antwoordde: «Heer, ik zie zeer goed het gevaar dat ons dreigt, en het is groeter dan men zou kunnen bedenken. Maar ik houd het plan om met zulk een klein vaartuig als deze kano van dit eiland naar het Spaansche eiland te gaan, niet slechts voor zeer moeilijk, maar ook voor onmogelijk, dewijl ik niemand ken, die zich zou durven wagen om het zoo klaarblijkelijk gevaar te loopen van een vaarwater van veertig mijlen, te midden van eilanden waar de zee zoo onstuimig is, over te varen».

De admiraal antwoordde niet; maar zijne houding, zijn blik, zijn stilzwijgen hadden eene welsprekendheid, waaraan de schrandere en dappere officier niet weer-

stond. Hij begreep dat de admiraal hem roepende om aldus onder vier oogen over zulk eene onderneming te raadplegen, minder zijn licht vroeg dan dat hij een beroep op zijne offervaardigheid deed: «Heer, hernam hij, ik heb verscheidene malen mijn leven gewaagd om het uwe en dat van al de personen die met u zijn te redden, en God heeft mij wonderdadig gered. Ondanks mijn gedrag, heeft het niet aan kwade tongen ontbroken, die gezegd hebben dat gij mij altijd de dingen toevertrouwdet waarbij eer te behalen was, wanneer anderen ze even goed als ik zouden uitgevoerd hebben. Om die reden komt het mij gepast voor: dat Uw Heerschap ze allen late roepen en hun deze onderneming voorstelle, om te zien of een hunner zich daarmede ook zou willen belasten, waaraan ik twijfel; en indien allen weigeren, dan zal ik mijn leven in uwe dienst wagen, zooals ik het reeds verscheidene malen heb gedaan».

Den volgenden dag werden inderdaad in den morgen al de officiers in raadsvergadering bijeengeroepen. In een halven cirkel rondom den admiraal gezeten, stelde hij hun de onderneming in dezelfde bewoordingen voor, als hij, den vorigen dag, aan Mendez gedaan had. Allen stonden bij het vernemen van deze opening, verstomd en versteld. Eenigen zeiden vervolgens dat het volkomen nutteloos was over zoo iets te spreken, dewijl het geheel en klaarblijkelijk onmogelijk was, om in zulk eene kleine boot, met tegenwind en tegenstroom, een kanaal van veertig mijlen door te varen.

Diego Mendez stond toen op, en zich tot den admiraal wendende, sprak hij: «Heer, ik heb slechts één leven, en ik wil het in de dienst van Uw Heerschap en voor het welzijn van al degenen die hier tegenwoordig zijn wagen, dewijl ik hoop op God Onzen Heer, die, de

meening ziende welke mij bestuurt, mij zal redden gelijk hij het reeds zooveel malen gedaan heeft».

De admiraal stond op zijne beurt op, ging naar Mendez, en hem omhelzende, zeide hij: «Ik wist wel, dat gij alleen onder allen die hier tegenwoordig zijn u met zulk eene onderneming zoudt durven belasten; ik heb het stellige vertrouwen dat God Onze Heer u de gevaren welke u bedreigen zal doen te boven komen, gelijk hij het in andere omstandigheden heeft gedaan».

Reeds den volgenden dag koos de avontuurlijke officier zee met een anderen Spanjaard en zes Indianen. Het lot van Columbus en van zijne vier equipagiën hing af van het behoud of het verlies van deze brooze prauw.

Diego Mendez zette koers langs de kust naar het oostelijk punt van het eiland; hij moest vier en dertig mijlen afleggen om die te bereiken. Hij werd onderweg door indiaansche zeeroovers gevangen genomen; maar «de Heer,» zeide hij, «verloste hem op wonderdadige wijze». Aan het uiteinde van het eiland gekomen, wachtte hij daar tot dat de wind en de zee bedaard werden, om zich in het open vaarwater naar Hispaniola te wagen. Eene troep Indianen viel hem aan, nam hem gevangen en voerde hem op drie mijlen afstand van zijn boot naar het binnenland. Men weet niet wat er van zijne togtgenooten werd. Zijn leven en zijn stoffelijk overschot werden door de wilden in een kaatsspel als prijs gezet. Ongetwijfeld nam hij onder de bedrijvigheid van hun spel, de vlugt, kwam weder aan de kust en vond er de boot terug. De wind en de zee waren gunstig om naar Santa Gloria terug te komen; Diego Mendez ontplooidde zijn zeil, en legde weder, zonder voorval, de vier en dertig mijlen af. Hij bevond zich weder bij den admiraal, veertien dagen nadat hij hem verlaten had.

De admiraal vroeg hem of hij zijne reis zou hervatten. Mendez antwoordde bevestigend. Zijne onversaagdheid prikkelt den naijver van een anderen officier, Bartholomeus Fieschi. Hij had de *Biscaansche* gekommandeerd; hij was Genuees, zeeman van groote verdiensten en zeer hoog gewaardeerd door den admiraal; hij had van zijn kant, voor zijn roemrijken landgenoot eene hartelijke genegenheid. Hij vroeg om, in eene tweede praauw, het gevaar van Diego Mendez te deelen, en, indien men te Hispaniola landde, dit gelukkig nieuws naar Santa-Gloria te brengen.

De beide booten vertrokken, de een door Mendez, de andere door Fieschi aangevoerd: elk harer was bemand met zes Spanjaarden en tien Indianen. De overtocht was moeilijk tot het oostelijk punt, maar daaronder viel niets voor. Men bleef er vier dagen. Toen het weder kalm en zeker was, «bevalen» Mendez, Fieschi en hunne togtgenooten «zich aan God en aan Onze Lieve Vrouwe van Antigua aan,» en vertrouwden zich vervolgens aan den uitgestrekte oceaan toe.

Den eersten dag begunstigde eene zeer kalme zee hunne vaart te meer, dewijl er niet de minste bries woei. Maar dit gebrek aan lucht, onder een helderen hemel en eene brandende zon, door eene spiegelgladde zee teruggekaatst, werd weldra eene pijniging. De warmte was ondragelijk; de Indianen die roeiden, stierven van dorst. Zij putten reeds den eersten dag al het water uit, dat voor de geheele reis was medegenomen. Dien avond verloor men de kust van Jamaica uit het gezigt.

Gedurende den nacht, roeiden of sliepen de Indianen om beurten. Den volgenden morgen konden zij hunne roeiriemen ter naauwernood vasthouden. Naarmate de zon steeg en zij geen water meer hadden, ondergingen

zij in al hare hevigheid de foltering van den dorst. Op den middag, uitgeput door het lijden en wanhopende te zullen aankomen, weigerden zij verder te roeien. Mendez en Fieschi vonden of liever veinsden terug te vinden twee vaten water, die men niet had aangesproken. Zij deelden die met eene gemakkelijk te begrijpen spaarzaamheid uit, van tijd tot tijd gaven zij eenige teugen, en om de arme uitgeputte roeijers moed te doen houden, beloofden zij hun dat men weldra op het eilandje van Navasa zou aankomen, waar zij hun dorst zouden kunnen lesschen en den noodigen tijd rusten.

Zoo verliep het einde van den tweeden dag. De volgende nacht was verschrikkelijk. Naar hunne berekeningen hadden zij genoeg gevaren om het eiland Navasa te kunnen bereiken; het niet ziende verschijnen, verbeelden zij zich, daar het buitengemeen klein en laag was, dat zij het onopgemerkt, uithoofde der duisternis, waren voorbijgezeild. Een der Indianen viel dood van de warmte, de vermoeijenis en den dorst. Verscheidene andere lagen in de booten en haalden ter naauwer nood adem. Degenen die nog roeiden, deden het met de pijnlijke slapheid van een arm, die krachteloos was en geen vertrouwen meer bezat. De laatste druppel water was uitgedeeld. Mendez en Fieschi zelve begonnen ontmoedigd te worden, toen zij den nacht grootendeels zagen verlopen, zonder dat het eiland Navasa verscheen. Mendez peilde met een ongerust en treurig oog den gezigteinder. De lucht was in het noorden een weinig lichter door die bleeke helderheid, welke het opkomen der maan voorafgaat. De maan kwam op. Mendez bespeurde tegen hare uit de golven opduikende schijf, als eene schaduw, den duistere en kantigen omtrek eener onbekende massa. Een land alleen, tusschen dat hemel-

ligchaam en de booten geplaatst, kon dit zonderling effect te weeg brengen. «Land! land!» riep Mendez.

Toen zijne togtgenooten dezen kreet hoorden, schenen zij tot het leven terug te keeren. Zij grepen hunne roci-spanen met eene koortsachtige levendigheid, en landden, bij het aanbreken van den dag, op het eilandje van Navasa.

Navasa was slechts eene rots van eene halve mijl omtrek, zonder plantengroei of waterbronnen. Wreede oogenblikken van angst moesten nog verloopenen voor dat de arme zeevaarders in de rotsholten plekken water hadden gevonden, welke sedert de laatste regens niet waren opgedroogd. Mendez trachtte de razende begeerlijkheid te matigen, waarmede zijne gezellen zich op dit water wierpen. Ongelukkigerwijze wilden de Indianen niet naar zijne vermaningen luisteren; zij dronken met zulk eene begeerigheid, dat eenigen onder het drinken stierven.

Van Navasa naar de kaap St Michael (tegenwoordig de kaap Tiburo) het westelijkst punt van Hispaniola, hadden Diego Mendez en zijne gezellen nog slechts een zecarm van acht mijlen over te trekken. Nadat zij hun dorst hadden gelescht, deden zij op het strand een maaltijd van schelpdieren, die hun overheerlijk smaakte, vervolgens gingen zij den geheelen dag in de schaduw der rotsen rusten, met de blikken gevestigd op de bergen van Hispaniola, welks zacht gestompte toppen tegen den gezigteinder uitkwamen. Zij gingen met de avondkoelte scheep, en kwamen, den volgenden morgen, bij de kaap St Michael, aan de monding eener rivier, aan wal. De inboorlingen uit de buurt haastten zich om hun levensmiddelen te brengen.

Fieschi wilde weder naar Jamaïca terugkeeren: hij

zou zijn leven ten tweeden male gewaagd hebben om den admiraal aan te kondigen dat Mendez, gelukkig op Hispaniola ontscheept, zich naar St Domingo begaf, en dat men, binnen weinige dagen, schepen zou zien, door den gouverneur Ovando gezonden. Dit edel plan van Fieschi kon niet verwezenlijkt worden: het lijden der Indianen en der Spanjaarden was zoo groot geweest gedurende dezen togt, dat geen hunner zijne toestemming gaf om denzelfden weg nog eens af te leggen.

Mendez moest honderd dertig mijlen langs de kust varen, om zich van de kaap St Michael naar St Domingo te begeven. Hij moest tegen wind en stroom opvaren, aan de zeezijde aan de Karaïbische roovers ontsnappen, die deze streken gevaarlijk maakten, en aan de landzijde zich tegen de binnenlandsche stammen verdedigen, dewijl dit gedeelte van het eiland nog niet ten onder gebracht was. Hij legde ondanks al die hinderpalen tachtig mijlen af, en bereikte de haven van Azua. Hij vernam daar dat Ovando zich niet op St Domingo bevond, maar in het binnenste van het eiland op vijftig mijlen van Azua was. Zijn boot daar latende, vertrok hij naar het binnenland. Alleen, te voet, waagde hij zich aan de hinderlagen der stammen, die tegen den spaanschen naam verbitterd waren, ging over de bergen, zwom de rivieren over, opende zich met zijn degen een weg door de dikke bosschen. Ondersteund door zijn vertrouwen op God, het gevoel van den pligt en zijne toegenegenheid voor den admiraal, kwam hij bij Ovando aan.

HOOFDSTUK V.

Verlatenheid van Columbus op Jamaïca.

Zeven maanden verliepen er zonder dat Ovando eenigen maatregel nam om een schip naar Jamaïca te zenden. Hij bragt belagchelijke voorwendsels tot zijne verontschuldiging bij: de zorgen van den oorlog tegen de Inlanders, dien hij op dit oogenblik voerde, en het ontbreken in de kolonie van een schip, groot genoeg om al de schipbreukelingen over te voeren. Ongetwijfeld was er sedert een jaar geen groot schip van Spanje naar St Domingo gekomen, maar als Ovando slechts wezenlijk belang had gesteld in de veiligheid van Columbus, dan zou het hem, in zeven maanden tijds, gemakkelijk zijn geweest om eenig middel te vinden, zoo niet om hem met al zijne manschappen te laten halen, dan ten minste om hem levensmiddelen te laten brengen.

Diego Mendez vroeg, dagelijks, met nieuwen aandrang, verlof om den gouverneur te verlaten, hij zou zich dan naar St Domingo hebben begeven zooals hij te Azua gekomen was; hij zou daar, op zijne kosten een boot bevracht of des noods hebben laten bouwen, groot genoeg, om, in afwachting van beter, de noodigste levensmiddelen naar Santa Gloria te doen brengen. Ovando verzette zich bepaald en aanhoudend daartegen. Gedurende zeven maanden hield hij Mendez als bij zich

geketend, om reden, zeide hij, dat Mendez te groot gevaar zou hebben geloopt om alleen, te midden van een oproerig land, de zeventig mijlen bosschen, bergen en grasvelden te doorloopen, die tusschen het kamp en St Domingo gelegen waren. In werkelijkheid wilde hij niet dat de bevolking van St Domingo, onderrigt over het treurig lot van den admiraal en zooveel landgenooten, in eene opwelling van eergevoel en medelijden, eene expeditie vormde om hen te verlossen.

Eindelijk, na zeven maanden, gaf Ovando aan Mendez verlof om naar St Domingo te gaan. Toen hij daar aankwam, was de ramp van Santa Gloria daar bekend. Fieschi en zijne mannen hadden de tijding daarvan verspreid; maar niemand onderstelde, dat de gouverneur, insgelijks sedert zeven maanden onderrigt, nog geen der maatregelen zou hebben genomen, in dergelijk geval door de menschlievendheid geboden. Men kwam dit door Mendez te weten; de openbare verontwaardiging barstte uit. De admiraal had niet alleen tegenstanders in de kolonie: zijn ongeluk, dat den haat zelfs zou geroerd hebben, verwekte eene groote smart bij zijne vrienden, zijne oude dienaars, bij degenen, die verpligting aan hem hadden, en allen die vroeger hun lijden ten onregte aan hem hadden geweten en sedert zijn vaderlijk bestuur hadden vergeleken met de altijd trotsche, dikwerf dwaze dwingelandij van Bobadilla en Ovando.

Een oud-scheepsluitenant aan boord der *Santa-Maria*, Bartholomeus Roldan, was aan Columbus een spoedig verkregen en aanzienlijk fortuin verschuldigd; in de mijnen begonnen, had het zich in menigvuldige ondernemingen ontwikkeld. De huizen van de vier voornaamste straten van St Domingo behoorden hem toe; hij had ze

laten bouwen. Deze onderneming had hem lang in betrekking gesteld met de werklieden der stad; zij hielden van hem; hij oefende op hen en op zijne huurders een zeer grooten invloed uit; hij sprak met hen en trof hen ten gunste van den admiraal. De Franciskanen handelden in denzelfden geest met betrekking tot het volk. Zij deden in hunne kerken openbare gebeden voor Columbus; van den preekstoel bepleitten zij zijne zaak, en drukten zonder omwegen hunne meening uit over de onbekwaamheid van Ovando.

Tegenover dit openbaar vertoon kon Ovando niet langer uitstellen om een schip naar Jamaïca te zenden: hij liet een brigantijn vertrekken. Acht maanden na het vertrek van Mendez en van Fieschi, zagen de schipbreukelingen van Santa Gloria, op een avond, toen men zich ter ruste zou gaan begeven, een klein schip het anker uitwerpen op eenigzins verwijderden afstand van hunne armelijke pontons. Dit ankeren op een afstand verwonderde hen met reden. De verbazing van Columbus was grooter en zijne smart wreeder, toen de sloep van den brigantijn dicht bij de karveels was gekomen: de kapitein van den brigantijn, die de sloep zelf kommandeerde, Diego de Escobar, was een groote schelm, eertijds ter dood veroordeeld, omdat hij een gewapenden opstand tegen den admiraal had aangevoerd, en vervolgens van Bobadilla gratie had verkregen. Klaarblijkelijk had Ovando zalk een gezant alleen kunnen kiezen met eene voor Columbus beleedigende bedoeling. Hij had hem gekozen, zegt Las Casas, dewijl hij zeker was dat de antecedenten van Escobar zijn hart voor alle gevoel van medelijden zouden sluiten. Hij had hem bevel gegeven om niet aan boord der karveels te gaan, om zich niet aan land te begeven, om alleen met den admiraal te spreken, om

van hem geen brief aan te nemen, die niet tot hem, den gouverneur, gericht was. Escobar volgde die bevelen getrouw op. Na de karveels den noodigen tijd genaderd te hebben om een brief aan het uiteinde van een haak, een vat wijn en een half varken aan het eind van een touw te hebben overgereikt, verwijderde hij zijne sloep, terwijl Columbus zijn antwoord aan Ovando schreef. Hij naderde andermaal om het antwoord te ontvangen, keerde naar zijn brigantijn terug, die het anker ligte, onder zeil ging en verdween.

Noch de admiraal, noch zijne togtgenooten konden hunne oogen gelooven. Een brief, een vat wijn, een half varken, dit was alles wat Ovando hun na acht maanden zond! Zijn gezant stelde zich met hen in gemeenschap als waren zij pestzieken, en haastte zich om te vertrekken! Escobar had, wel is waar, gezegd dat de gouverneur levendig deel nam in hun ongeluk; dat het hem speet dat hij geen schip op de reede had, groot genoeg om hen op te nemen; dat hij er hun zoo spoedig mogelijk een zou zenden, maar in dergelijke omstandigheden kon zulk eene boodschap op dusdanige wijze gebragt niet anders beschouwd worden dan als eene spotternij en eene bedreiging. Columbus bedroog zich daarin niet. Intusschen zou het meer dan nutteloos geweest zijn zijne smartvolle indrukken aan zijne omgeving mede te deelen. Hij veinsde veel liever een vertrouwen dat hij niet bezat. Hij vestigde vooral de aandacht van zijne ontstelde en verbitterde togtgenooten, op het feit dat hun toestand te St Domingo bekend was; dat derhalve hunne verlossing zeker werd. Inwendig werd de admiraal door des te heviger onrust gekweld, dewijl, indien van den eenen kant het gedrag van Oviedo hem regt gaf om alles te vreezen, van den anderen kant

de toestand te Santa Gloria, sedert acht maanden, zeer verergerd was.

Na het vertrek van Mendez en van Fieschi, trachtten de Spanjaarden die op het eiland gebleven waren, tegen allen schijn te gelooven, dat de twee prauwen de reis gelukkig hadden afgelegd. Gedurende de eerste dagen vestigden zij kalme blikken op den oceaan, maar naar mate de tijd verliep dien zij meenden dat Fieschi noodig had om te gaan en terug te keeren, werden zij aandachtiger. Op den angst volgde de ontmoediging. En nu oordeele men over hun wanhoop, toen zij na weken en maanden niets wat naar een schip geleeke ziende verschijnen, het voor zeker moesten houden dat men hun lot op Hispaniola niet kende; dat Mendez en Fieschi derhalve op weg waren omgekomen.

Intusschen bragten de ontoereikendheid en de verzwakkende natuur der levensmiddelen haar onvermijdelijk gevolg te weeg. Gestellen die verarmd waren door de lange ontberingen en de buitengewone vermoeijenissen van eene afmattende vaart, hadden niets anders dan water te drinken, wortelen en vruchten te eten, ten einde zich, onder dit uitpuittend klimaat, te midden der aanhoudende kwelling van een leven vol kommer en angst staande te houden en weder tot krachten te brengen. De minst sterke mannen kwijnden en werden bedlegerig. De admiraal verliet, om zoo te zeggen, zijn leger van smart niet meer. Zieltogend, op eene woeste kust, te midden van dat Indie hetwelk hij ontdekt had; gevangen op de wrakken van schepen, die de roemrijke werktuigen zijner veroveringen waren; verraden door de zee, het voortdurend voorwerp zijner edele voorliefde; tot zelfs in die verre eenzaamheid door den haat der onwaardige vertegenwoordigers van Spanje, zijn aangenomen

vaderland, welks roem en rijkdom hij bezorgde, vervolgd; op geen andere hulp kunnende rekenen dan op den wisselvalligen bijstand van grilzieke stammen wier vriendschap, elk oogenblik, en om de onbeduidendste reden, in bloedige vijandschap kon veranderen, dronk hij tot den bodem den kelk der menschelijke boosheid en tevens dien der wederwaardigheden des levens. Het zou troostrijk zijn te denken, dat hij, ten minste, door zijne deelgenooten in zijne ramp beklaagd en versterkt werd. Zij zagen hem, gebukt onder de jaren, in pijn door de gebreken, meer dan iemand hunner door hun gemeenschappelijk ongeluk lijden, en, zegt Washington Irving, zich zonder ophouden met de middelen bezig houden om hun lot te verbeteren. Zijn ouderdom, zijn roem en zijne goedheid zouden hen hebben moeten vermurwen. Toch was dit het geval niet.

Onder de officiers van Columbus bevonden zich twee beschermelingen der bureaux van den Ordonnateur, Diego en Franciscus van Porras. Hunne zuster had Moralès, den koninklijken schatmeester te Sevilla, een van de voornaamste handlangers van Fonseca gehuwd. Moralès had den admiraal verzocht zijne beide schoonbroeders op deze vierde reis mede te nemen. Was het alleen zijne bedoeling geweest om hun eene betrekking te verschaffen? Was het een middel, voor Fonseca, om twee zijner lieden in Columbus' omgeving te brengen? Het geheele gedrag der Porras wettigt deze laatste onderstelling. Franciscus had het bevel van den *St Jacobus van Palos*, Diego, den titel van notaris van het eskader. De admiraal behandelde hen met eene vaderlijke welwillendheid. «Geen van beide, zeide hij, had de vereischte bekwaamheden voor zijne betrekking,» hij sloot de oogen «ter liefde van dengene die ze hem gegeven

had.» Gedurende de geheele reis, «toonden zij zich hoe langer hoe meer ijdel over hunne betrekking.» Hij vergaf hun «te kortkomingen, die hij aan een bloedverwant niet zou vergeven hebben en die eene andere straf verdienden dan berispingen.»

Zij maakten misbruik van het eenvoudige gemoed en het verdriet van matrozen en stuurlieden die, even als zij, uit Sevilla, orakels en magthebbenden zagen in de schoonbroeders van den koninklijken schatmeester, die zelf de slaaf was van zijne vrouw, geroemd als eene der schoonheden van Andalusië. De Porras opperden eerst, en durfden vervolgens verklaren, dat de admiraal niet slechts uit Spanje, maar ook uit de koloniën verbannen was. Zij herinnerden, ten bewijze daarvan, aan het verbod dat hem ten vorigen jare was gedaan om in de haven van St Domingo te schuilen. Diego van Porras, de notaris, deed, ofschoon het de eerste zeereis was die hij maakte, met pedanterie, een beroep op zijne zeevaartkunde. Het zou, zeide hij, zoo redelijk en zoo kort zijn geweest, om, toen men zich te Cuba bevond, regtstreeks van de kaap Heilig Kruis naar St Domingo te gaan; zou de admiraal, in plaats van als een waar zeeman, gelijk hij was, met dat doel te manoeuvreren, zoo onhandig op Jamaïca zijn gaan stranden, indien het land van Hispaniola niet voor hem gesloten was? Men moest derhalve de zending van Mendez en Fieschi met den voorgewenden last om de bevrijding te bewerken, niet ernstig opnemen. Zij waren vertrokken om de persoonlijke zaken van den admiraal te behartigen, en over zijne gratie te onderhandelen. Wat het bevel betrof, hun gegeven om terug te komen of een schip te zenden, dit was niets dan een list, opdat de equipagiën, in de dwaze hoop dat men haar hulp zou brengen, er in

zouden toestemmen om de ballingschap van Columbus onbepaald te deelen. Bewees daarenboven een vergeefsch wachten gedurende verscheidene maanden, niet overvloedig, of dat de prauwen niet waren vertrokken met den wezenlijken last om hulp te doen zenden, of dat zij onderweg waren omgekomen? Waarom zou men, in de beide gevallen, langer in werkeloosheid verkwijnen? Waarom zou men zich niet zelf bevrijden? Waarom zou men niet op het eiland eene vloot van indiaansche booten werven, en allen te zamen in zee steken? Ongetwijfeld zou men den admiraal daartoe niet kunnen bewegen: voor hem, die oud, onvermogen, verlamd was, zou dergelijk besluit boven zijne krachten wezen. Bovendien, wat raakte hem de plaats waar hij den dood of zijne vergiffenis zou wachten als hij maar niet alleen bleef: zijne zorg was minder om Santa Gloria te verlaten, dan wel om de anderen daar bij hem te houden. Maar men kon zonder hem, tegen zijn wil vertrekken. Zou men daarom in Spanje minder goed ontvangen worden? Juist het tegendeel: de Ordonnateur, zoo verklaarden de Porras, zou zich opregt verheugen over al wat men tegen Columbus zou gedaan hebben. Zij spraken borg, zij en hunne magtige vrienden van het hof, voor de straffeloosheid van ieder-een. Zij haalden het voorbeeld van het oproer van Roldan aan: zij trokken daaruit, met eene onweder-sprekelijke logica, het besluit, dat als er partij moest gekozen worden tusschen de muitelingen en den admiraal, de hooggeplaatste lieden altijd op de hand der muiters zouden zijn. Zij gingen zelfs verder: « zij stelden, zegt Washington Irving, dat hunne majesteiten na hem, bij die gelegenheid, een gedeelte zijner waardigheden en privilegiën te hebben ontnomen, zeer blijde

zouden zijn van een nieuw voorwendsel te hebben om hem van het overige te berooven.»

Noch de wettige droefenis zijner ongelukkige lotgenooten, noch de schuldige pogingen der Porras om de droefheid in misnoegen en het misnoegen in opstand te doen overgaan, ontsnapte aan de aandachtige waakzaamheid van den admiraal. Hij zag zich bij meer dan eene gelegenheid beleedigen; hij hoorde zich met eene ondankbare schaamteloosheid beschuldigen de oorzaak te zijn van aller ongeluk. Maar hij was «gewoon, zegt Washington Irving, aan de onregtvaardigheid van de menschen die lijden, en, door voortdurende beproevingen onderrigt, om zijne hartstogten te bedwingen.» Alles wat er waardigs en goeds is in de onderwerping eener vrome ziel was hem gemeenzaam. De middelen van bestraffing ontbraken hem. Het zou de rampspoedigste aller fouten geweest zijn indien hij den weg der gestrengere straffen had gekozen: hij zou daardoor nieuwe redenen tot verbittering aan de hand hebben gegeven, zonder de werking der leiders te stuiten. Eene soort van zieners overtuiging deed hem gelooven dat Mendez goed was overgekomen, en dat Ovando kwaadwillig was: deze kwaadwilligheid zou, door de kracht der dingen, weldra een einde nemen. Tijd winnen, de gemoederen tot bedaren brengen, het voorbeeld van geduld en hoop geven, met zachtmoedigheid spreken, met offervaardigheid handelen, was de eenige partij, die Columbus te kiezen had. Van tijd tot tijd vergaderde hij den raad zijner officieren, om hun te vragen of zij eenig middel wisten om uit dezen afgrijselijken toestand te geraken: hij voor zich kende er geen ander dan vastberadenheid in een even noodzakelijk als pijnlijk afwachten; maar hij was bereid om zich naar elke andere meening te schikken,

die door den raad als uitvoerbaar zou worden geoordeeld.

Indien de Porras mannen van eer waren geweest, dan zouden zij toen hun gevoelens hebben blootgelegd. Zij zwegen altijd. Twee andere officieren namen deel aan hun komplot: Pedro Ledesma en Juan Sanchez. De eerste, als matroos vertrokken, gedurende den zeetogt in rang verhoogd om de stoutmoedige daad welke wij hebben verhaald, een man zonder beschaving, te Sevilla geboren, was, om al die redenen, zeer ontvankelijk voor de inblazingen van de schoonbroeders des koninklijken schatmeesters. De tweede, die ook tot de partij van Sevilla behoorde, was schuldig aan eene fout welke herinnering zijne onverstandige eigenliefde dikwijls prikkelde; hij had Quibio laten ontkomen, nadat hij met veel nuttelooze zwetsende woorden voor hem had ingestaan. De zamenzweerders kwamen overeen dat men tijdingen van Hispaniola zou afwachten tot aan het einde van dit jaar 1505, maar dat indien de verlatenheid nog in de eerste dagen van het volgende jaar voortdurende, de opstand zou losbarsten.

Zij brak den 2 januarij 1504 uit. De admiraal op zijn bed liggende, leed dien dag nog meer dan gewoonlijk aan een aanval van jicht. Plotseling opende Franciscus Porras de deur van de kajuit met de ruwe onbeschaamdheid van iemand, die zich moed wil geven om een kwaad oogmerk te vervullen. «Het schijnt, admiraal,» zeide hij aan Columbus, «dat Uwe Heerschappij geen plan heeft om nog zoo spoedig naar Kastilië terug te keeren en dat zij besloten heeft om ons hier te doen omkomen.» Columbus was even verrast door dien onbeschaamden uitval «alsof de stralen der zon de duisternis hadden voortgebracht.» Intusschen bemeesterde hij zijne ontroe-

ring. Zich met moeite van het bed oprigtende, wilde hij zich wel gewaardigen met Porrás te redeneren. Was het mogelijk, vroeg hij hem, om Jamaïca zonder schepen te verlaten? Hij had er op Hispaniola laten halen, hij wachtte ze en kon niet anders doen. Niemand wenschte meer dan hij dit oord van ballingschap en lijden te verlaten. Het middel daartoe niet kennende, had hij menigmaal iedereen gevraagd daaromtrent zijne voorstellen te doen. Hij was, even als altijd, gereed om alle middelen te bespreken. Indien Porrás er een op het oog had, dan zou hij den raad onverwijld vergaderen.

Porrás deed minder een stap dan dat hij een teeken gaf. Hij antwoordde op lompen toon dat het nu geen tijd meer was om te spreken, maar om te vertrekken. Den admiraal den rug keerende, en de stem zoo verheffende, dat zijne woorden in het geheele kamp gehoord werden, zeide hij: «Ik ga naar Kastilië, die mij lief heeft volge mij!» Zijne handlangers, in groepen verdeeld en langzamerhand naderende, wachtten slechts deze aanmaning; zij antwoordden door elkander: Ik! ik! En zonder langer te aarzelen, vielen zij op de magazijnen aan; zij plunderden de wapenen en de voorwerpen voor den ruilhandel. De meesten schreeuwden: Kastilië! Kastilië! Anderen, de lieden van den admiraal dreigende, riepen: «Dood! Dood! Zij die nog geen partij hadden gekozen, vroegen: «Heer admiraal, wat zullen wij doen?»

Te midden van deze beweging, poogde de admiraal uit zijne kajuit te gaan; maar hij was lam, hij viel neder, stond op, viel weder, en wilde toch naar de plaats der wanordelijkheden gaan. Zijn zoon, zijne officieren, zijne dienaars moesten hem in hunne armen nemen en weder op zijn bed brengen.

De adelantado was in zijne kamer toen het oproer

losbarste. Hij greep zijne lans, vloog op het dek en bij de pomp post vattende, zou hij alleen een vreesselijken slag geleverd hebben aan de geheele bende, als zij getracht had digter bij de kajuit van zijn broeder te komen. Slechts met de grootste inspanning gelukte het aan verscheidene van degenen die hun pligt getrouw waren gebleven om zijne woede tot bedaren te brengen, en hem te doen besluiten om zijne lans neder te leggen en zich bij den admiraal te begeven. Zij hielden terzelfder tijd aan de Porras voor, dat men hun hingang zou laten gaan en nemen wat zij wilden. Waarom gingen zij niet heen? Waartoe zou de dood van den admiraal hun dienen? De justitie der Koningin zou hen daarvoor gestreng in Kastilië straffen. De Porras maakten zich meester van al de booten, die aan boord waren. De admiraal had die booten van de Indianen gekocht, minder om zich daarvan te bedienen, dan om aan zijne grillige bondgenooten een gevaarlijk middel van aanval tegen de barakken te ontnemen. De oproerlingen vertrokken onder een woest geschreeuw, hunne bende telde acht en veertig man, de sterksten der vier equipagiën.

HOOFDSTUK VI.

Nieuwe misdaden der oproerlingen van Jamaïca. — Bevrijding van Columbus.

Gedurende het tooneel van wanorde dat wij verhaald hebben, hoorden de bedlegerigen, uit de armoedige hut die men tot hospitaal had ingerigt, het gedruisch, en naar het dek kruipende, zagen zij de booten vlugten. Zij meenden dat allen vertrokken en verbeeldden zich dat men hen met voordacht achterliet. Men kan hunne groote verslagenheid ligt begrijpen. De admiraal hoorde, op zijne beurt, hun weklagen. Altijd bereid om zijn leven aan de christelijke liefde op te offeren, liet hij zich, hoe lijdend hij ook was, naar die arme lieden dragen, ten einde zij hem met eigen oogen zouden zien, en zij daardoor volkomen gerustgesteld zouden worden over hunne onderstelde verlatenheid. Hij maande hen aan om hun vertrouwen op God te stellen, die hen zou verlossen, en hij beloofde dat hij, bij zijn terugkeer in Spanje, zich aan de voeten der Koningin zou werpen, hunne trouw en standvastigheid laten gelden, en belooningen voor hen verkrijgen, die hen ruimschoots schadeloos zouden stellen voor al de rampen welke zij ondergaan zouden hebben.

Van dien tijd af liet Columbus zich dagelijks naar zijne zieken brengen. Ondervragende, troostende, van God sprekende, in zijn naam, genezing en verlossing belovende, belang stellende in de walgelijkste bijzonderheden

van de dienst der ziekenoppassers, legde hij dikwijls, met zijne van de jicht vertrokken handen, zelf de verbanden. Zijne christelijke liefde werd gezegend en beloond: geen dezer zieken stierf, hunne genezing was zelfs zeer voorspoedig. Maar, gelijk altijd, gaven die grootheid van ziel des admiraals en hare gelukkige uitkomsten tegen hem een nieuw voorwendsel van haat. Zoo dankbaar als de genezen matrozen en hunne makkers hem waren, zoozeer werd de geneesheer, onder wiens handen zij tot hiertoe gesukkeld hadden, verbitterd. Waarschijnlijk had Columbus op zijne bezoeken nalatigheid en andere fouten in de ziekenverpleging ontdekt; zij hadden, in allen gevalle, den geneesheer dubbel ijverig moeten doen zijn; deze werd daarover vergramd.

Op het eiland namen de Porras en hunne bende, met hunne booten, langs de kust, in de rigting van het oosten, den weg die vroeger gevolgd was door de prauwen van Mendez en Fieschi. Overal waar zij zich ophielden, begingen zij gewelddadigheden tegen de Indianen. Zij plunderden hen, en verzaarden deze misdaad afschuwelijk, door te verhalen dat zij aldus volgens den wil en de bevelen van den admiraal handelden. Hij moest, zeiden zij, alles betalen wat zij namen; bij hem moesten de Indianen zich beklagen: zij gingen zelfs zoover van aan de inlanders te zeggen dat zij den admiraal moesten dooden, indien hij weigerde regt te laten wedervaren aan hunne klagten. En om die ophitsingen nog zekerder hare uitwerking te laten doen, schilderden zij Columbus af als de onverzoenlijke vijand van het indiaansche ras; zij zeiden dat hij zich reeds van verscheidene eilanden meester had gemaakt, dat hij hare bevolking had uitgeroeid, en slechts een gunstig oogenblik wachtte om Jamaica hetzelfde lot te doen ondergaan.

Aan het oostelijk uiteinde van het eiland gekomen verschaften zij zich indiaansche roeijers. Toen de zee volkomen kalm was, gingen zij op weg. Zij hadden nauwelijks vier mijlen afgelegd of de wind verhief zich; het was een hevige tegenwind; de zee stond hol, de praauwen moesten terugkeeren. Zij waren onvoorzigtiglijk overladen; men weet hoe bewegelijk die soort van vaartuigen zij, van onderen rond en zonder kiel: zij slaan om zoodra hun last een weinig verplaatst wordt. Porras en hunne medepligtigen werden bang en wierpen bijna al wat zij geladen hadden in het water. Weldra scheen dit eerste offer hun niet voldoende. Zij dwongen de Indianen om in zee te springen, en hielden alleen die zij onvermijdelijk noodig hadden om de booten te besturen. Indien deze ongelukkigen aarzelden te gehoorzamen, prikten zij hen met de punt hunner degens, tot dat zij in het water gesprongen waren. Hoe uitnemende zwemmers de Indianen ook waren, het land was te ver af dan dat het hun mogelijk zou geweest zijn het te bereiken. Zij bleven rondom de booten, en hielden zich daaraan somtijds vast om een weinig te rusten; maar hun gewigt bragt het evenwigt in gevaar en de Spanjaarden hieuwen hen met hunne sabels de handen af. De eenen werden gedood en de anderen verdronken.

Aan de oostelijke punt teruggekeerd, wachtten de ellendelingen meer dan eene maand totdat de zee weder kalm was. Zij hervatten toen hunne poging om naar Hispaniola te reizen. Maar de golven kwamen al spoedig weder in beweging en zij zagen zich daardoor, even als de eerste maal, gedwongen om naar het punt van vertrek terug te keeren. Eene derde poging had, eenigen tijd daarna, volmaakt denzelfden uitslag. De proef scheen

nu beslissend te zijn : zij gaven alle hoop op om over zee te varen en keerden in het westen terug. Indien zij toen de goedertierenheid van den admiraal hadden ingeroepen, zou hij hun vergiffenis hebben geschonken; zij zwierven liever van dorp tot dorp om Santa Gloria heen, en leefden zonder breidel of wet, plunderende en doo-dende, de velden en de woningen vernielende.

Deze bloedige verwoestingen hadden tot onvermijdelijk gevolg dat de vriendschaps-betrekkingen tusschen de inlanders en het kamp werden afgebroken. De bezendingen van levensmiddelen werden eerst zeldzamer en minder overvloedig, en hielden vervolgens geheel en al op. In deze omstandigheden maakte Columbus gebruik van een astronomisch verschijnsel, eene maansverduistering, om zijn overwigt op het gemoed der Indianen te herkrijgen. Drie dagen te voren noodigde hij hen uit in zoo grooten getale als hij vermogt, om, op den avond van de maansverduistering, een groot schouwspel bij te wonen. Toen zij bijeengekomen waren, zeide hij, dat hun voornemen om hem en zijne gezellen van honger te doen omkomen, hem bekend was. Deze schending van de vrijwillig gesloten overeenkomst, was, zeide hij hun, eene belediging, God aangedaan. Hij herinnerde hun dat hij zich, toen hij op hun eiland aankwam, als hun gast door den wil der Voorzienigheid aan hen had overgegeven. De Voorzienigheid beschermde hem, voegde hij daarbij, want zij had zijnen gezanten veroorloofd om naar Hispaniola te vertrekken, en daarentegen, de golven opgewekt tegen zijne oproerige togtgenooten, toen deze denzelfden weg hadden willen afleggen. God, zijn Heer, was de beschermer der goeden en de vijand der trouweloozen; hunne deloijale en onmenschelijke plannen verbitterden hem reeds. Hunne

priesters wisten het niet, maar hij kondigde hun aan, dat, denzelfden avond, wanneer de maan zou opkomen, zij haar, ondanks de helderheid der lucht, zouden zien rood worden, trapsgewijze verduisteren en geheel donker worden.

De avond viel, de maan kwam op en werd langzamerhand duister. Toen de Indianen dit zagen, deden zij kreten van schrik hooren: zij smeekten den admiraal dat hij zijn God zou bevredigen; zij verklaarden dat ze voortaan hunne verbindtenissen naauwgezet zouden nakomen. De admiraal hield zich alsof hij hunne smee-kingen goedgunstig aannam. In zijne kajuit terugkeerende, zeide hij hun dat hij voor hen ging bidden, en, ongetwijfeld, bad hij, ofschoon voor een ander doel dan zij onderstelden: hij moest voor deze onwetende en aan zijn christelijken ijver dierbare zielen het licht van het geloof, gevoelens overeenkomstig de natuurlijke regtvaardigheid, godsdienstiger en menschlievender veroveraars vragen dan de dwingelanden van het Spaansche eiland. Toen de maansverduistering voorbij was, gingen zij, vol bewondering, van vrees bevangen heen, en sedert kwamen zij de overeenkomst tot het aanbrengen van levensmiddelen getrouw na. Columbus had van deze gelegenheid gebruik gemaakt om den inlanders het kruis te toonen en uit te leggen: zij hielden van dien dag niet op met den God der christenen te vereeren.

De geest van verzet was minder gemakkelijk uit te dooven onder de Spanjaarden. Eene tweede zamenzwering werd gesmeed. Wij hebben gezegd dat de geneesheer van de barakken, meester Bernal, eertijds apotheker te Valencia, tegen Columbus een schandelijken haat had opgevat, ten gevolge van het toezigt dat de admiraal op zijne dienst had uitgeoefend. Hij wordt verdacht van,

kort daarna, door zijne geneesmiddelen twee mannen te hebben gedood, die hem mishaagden. Hij maakte misbruik van een wanhoopwekkend gerucht dat de Porras op het eiland deden loopen, om een nieuw oproer in Columbus' omgeving te doen ontstaan. De oproerlingen aan wal verzekerden dat zij, langs de kust, het wrak van een kort geleden vergaan schip hadden gezien. Dat kon, naar hunne meening, niets anders zijn dan het schip dat uit Hispaniola den admiraal te hulp was gezonden; zijn vergaan deed de laatste hoop verliezen. Bernal maakte zich van dit gerucht meester, vormde eene partij onder de tot heden getrouw gebleven matrozen, bepaalde, in overleg met hen, dat men zich goedschiks of met geweld van de overgeblevene booten zou meester maken, en dat men zou deserteren zoodra de zee gunstig was, om eene nieuwe poging te wagen ten einde over zee naar Hispaniola terug te keeren.

«God weerde dit gevaar af,» zegt Herrera. Op den dag dat dit complot moest losbarsten, weinige uren voor dat het beraamde plan zou worden ten uitvoer gelegd, vertoonde de brigantijn van Escobar zijne zeilen ten noord-oosten. Zijn gezigt verdreef plotseling de zwarte gedachten, en toen hij weder vertrokken was, had de stemming der gemoederen een keer genomen, hoe onverklaarbaar en zelfs verbitterend zijn bezoek scheen.

De oproerlingen van Porras leden wreedelijk onder hun zwervend leven. Verscheidene hunner, bespeurende dat de invloed van Columbus op de Indianen, in plaats van te verminderen, was toegenomen sedert de maansverduistering, begonnen te vreezen, dat hij eindelijk zou zegevieren, en zij duchtten, in dit geval straffen, geëvenredigd aan hunne misdaad. Zij waren genegen om zich te onderwerpen. De admiraal zond hun twee personen,

die hij wist dat hun vertrouwen inboezemden; hij deed hun een gedeelte van het halve varken toekomen door Escobar aangebragt, en liet hun aanbieden het verledene te vergeten, indien zij er in toestemden om tot hun pligt terug te keeren. Ongelukkigerwijze slaagden de Porras in hun boos opzet om zich tusschen hunne medepligtigen en de boodschappers van Columbus te plaatsen: door hunne onbeschaamde eischen tegenover den admiraal, en door hunne leugens bij hunne medepligtigen, maakten zij de onderwerping onmogelijk. Een hunner vermetelste verzinsels om den admiraal hoe langer hoe meer gehaat te maken, verdient hier vermeld te worden. De komst van de sloep van Escobar maakte, in hun kamp, een ernstigen indruk: men kon niet nalaten daarin het voorteken van eene naderende verlossing te zien; de Porras durfden verzekeren, dat geen wezenlijke brigantijn gekomen was, maar dat de admiraal, een groote heksenmeester zijnde, door zijne toovenarijen, de schim van een schip had doen verschijnen. Ten bewijze daarvan wezen zij op het oogenblik: de verschijning had plaats gehad bij het vallen van den avond; hare plotselinge verdwijning: zij was even spoedig weggegaan als gekomen; de onwaarschijnlijkheid dat Ovando in deze omstandigheden van geheimzinnigen spoed zou gezonden hebben; de onmogelijkheid om aan te nemen dat Columbus een wezenlijk schip zou hebben laten vertrekken, zonder met zijn zoon en zijz broeder daarmede te zijn ontkomen.

Meer was er niet noodig om den haat der oproerlingen te versterken. Op de van dag tot dag verbitterender aanhitsingen van hunne hoofden, besloten zij de barakken aan te vallen, alles te plunderen en den admiraal gevangen te nemen. Van hun aantogt onderrigt, moest Columbus wel besluiten om hen met den degen te straffen.

Ziek zijnde en het bed niet meer verlatende, zond hij hun den adelantado te gemoet. De meeste der soldaten van Bartholomeus hadden meer moed dan gezondheid. Hun ziekelijk voorkomen overtuigde de muiters van Porras dat zij dat nietige troepje spoedig de baas zouden zijn. De adelantado was, in hunne oogen, de eenige geduchte strijder; zij kwamen overeen om al hunne krachten tegen hem te vereenigen: de zes sterksten vormden, om Franciscus Porras, eene groep die bij eede verbonden was om den adelantado te doen omkomen.

Maar niets evenaarde den moed, de behendigheid en de hereulische kracht van Bartholomeus Columbus. Zijne beide eerste lanssteken doodden twee vijanden: vier anderen lagen weldra aan zijne voeten. Franciscus Porras kwam toen voor den dag. Met een vreeselijken slag van zijn zwaard hieuw hij het schild van den adelantado in tweeën en kwetste hem aan de hand; het zwaard bleef in het schild vastzitten, en Franciscus Porras, ontbloot zijnde, zou door de lans van Bartholomeus doorboord zijn geworden, indien deze het niet beneden zich had geacht om zulk eene gemakkelijke overwinning te behalen. Men eene ridderlijke edelmoedigheid, wierp de adelantado de lans weg, viel op Porras aan, greep hem om het midden, bond hem in zekere mate met zijne ijzeren spieren, en redde hem het leven door hem gevangen te nemen. Van dit oogenblik af was de strijd niets anders meer dan eene nederlaag voor de oproerlingen. Bartholomeus zette hen niet na, dewijl hij de les voldoende achtte, en meer bloed vergieten noodeloos. De admiraal dankte God. De muiters, van hun opperhoofd beroofd, vroegen om zich te onderwerpen, en hij schonk hun vergiffenis.

Intusschen had Diego Mendez zich, op St Domingo

niet tevreden gesteld met den brigantijn van Escobar naar Santa-Gloria te zien vertrekken. Overtuigd dat Ovando in het vervolg zich met niet meer ijver dan in het verleden aan de bevrijding der schipbreukelingen zou laten gelegen liggen, had hij, op kosten van Columbus, twee karveels bevracht, het eene naar Jamaïca, het andere om het zelf naar Spanje te brengen, waar het in 't belang van Columbus was dat zijne onheilen spoedig bekend werden. Hij had nog vier maanden noodig om deze beide vaartuigen gereed te maken. Op het laatste oogenblik vond hij geen kapitein van wien hij voldoende zeker was om hem het karveel toe te vertrouwen, dat bestemd was voor Santa-Gloria. Een oud-schildknaap van den admiraal, de parfumeur Salcedo, die, dank de vroegere goedheid van Columbus, de eenige en belangrijke fabriek van reukwerken van het eiland bezat, kende de verlegenheid van Mendez en aarzelde niet om zijne zaken te laten varen ten einde zijn ouden meester te redden. Salcedo had eertijds, aan de zijde van Columbus, genoeg ondervinding opgedaan om een schip ongeveer goed te besturen; hij nam de taak op zich om het karveel naar Jamaïca te brengen.

Ovando, van zijn kant, de bevrijding van Columbus niet meer kunnende beletten, oordeelde het niet voorzigtig om zich tot het einde toe aan het verwijt bloot te stellen dat hij niets had gedaan. Hij rustte een tweede karveel uit en liet het met Salcedo vertrekken. In de laatste dagen van juni 1504, een rond jaar sedert Columbus te Santa Gloria gestrand was, kwamen de karveels van Salcedo daar aan. De admiraal, en degenen die hem tot het einde getrouw waren gebleven, gingen aan boord van het door Mendez bevrachte vaartuig; de oproerlingen werden geplaatst op dat van Ovando. Men ging

naar Hispaniola onder zeil den 28 juni. De Indianen, zegt Oviedo, weenden toen zij den admiraal zagen vertrekken. Het weder werkte zijn overtocht zoozeer tegen, dat hij verscheidene weken noodig had om te St Domingo te komen: hij landde daar den 18 augustus. De bevolking ontving hem met eerbied en sympathie: de gouverneur achtte zich verplicht dergelijke gevoelens te toonen: hij ging, zooals de voornaamste inwoners, dezen grijsaard die met roem bedekt, en nog eerbiedwaardiger was door zijne onheilen en zijne deugden dan door zijn genie, in de haven te ontmoet; hij vorderde dat Columbus aan zijn paleis zou afstappen, en overlaadde hem voor het uiterlijk met beleefde zorgen. Maar onder den eerbiedigsten schijn waren bittere gevoelens van een onverzoenbaren haat verborgen; hij kon dien niet bedwingen. Ovando betoogde dat al de eilanden der Nieuwe Wereld onder zijn regtsgebied gelegen waren; hij wilde derhalve voor zijne regtbank alles doen onderzoeken wat er op Jamaica gebeurd was. Hij stelde eerst de Porras in vrijheid; hij gewaagde vervolgens van de lieden des admiraals te willen straffen die, om hem te verdedigen, het spaansche bloed gestort hadden: dit had niets minder op het oog dan om Bartholomeus voor een krijgsraad te roepen.

Een ander onderwerp van smart voor Columbus was dat hij te St Domingo zijne eigene zaken in eene volkomene wanorde vond. Het gedeelte der opbrengsten dat hem toekwam en toen ontzaggelijk groote sommen moest bedragen, was niet betaald geworden aan zijn zaakwaarnemer Carvajal. Columbus kon van Ovando geen bespreking en geen afdoening van geldelijke zaken krijgen.

Maar de rampen van het eiland joegen hem nog meer

dan al het overige schrik aan. De inlandsche bevolking verdween, vermoord door Ovando; de Europeanen leefden, door zijne schuld en zijn voorbeeld, in monsterachtige wanordelijkheden. Toen hij in Spanje teruggekeerd was, schreef hij daarover aan de Koningen: «De Indianen van Hispaniola waren en zijn nog de ware rijkdom van het eiland; want zij zijn het die den grond bebouwen en het brood bereiden voor de christenen: zij graven in de goudmijnen en dragen al de vermoeijensissen, daar zij, èn als menschen, èn als lastdieren arbeiden. Ik verneem dat sedert ik het eiland verlaten heb (als gouverneur), vijf zesden van de inboorlingen zijn omgekomen, allen ten gevolge van barbaarsche behandeling en van eene koude onmenschlievendheid; de eenen door het zwaard, de anderen door slagen; het grootste deel is in de bergen en in de holen gesneefd waarheen zij gevlugt waren, omdat zij den hun opgelegden arbeid niet konden uitvoeren.»

HOOFDSTUK VII.

*Vierde overtocht van de Nieuwe Wereld naar Europa. —
Dood van Isabella. — Kwade trouw van Ferdinand. —
Dood van Columbus.*

Het verblijf op St Domingo gaf Columbus niets dan reden tot droefheid. Hij haastte zich van daar te gaan. Door de zorgen van Bartholomeus werd het karveel dat hen naar Jamaïca had gebragt, gekalfaterd; de admiraal kocht een tweede, heesch daarop zijne vlag, gaf het bevel over het eerste aan den adelantado, en ging den 12 september onder zeil. Het grootste gedeelte van de equipagiën zijner vroegere schepen, bleef te St Domingo: die lieden verkeerden in eene groote armoede; hij voorzag uit zijne eigene beurs in hunne behoeften; hij schoot de noodige gelden voor, ten einde den overtocht mogelijk te maken van diegenen die liever naar hun vaderland terugkeerden: deze ongelukkigen die door zijne edelmoe-digheid gesteund werden, waren de hevigste oproer-makers geweest.

Op twee mijlen afstand van de haven, beroofde eene hevige windvlaag het admiraalschip van zijn groote mast. Columbus ging onverwijld, met zijn zoon en zijne dienaren, op zijns broeders vaartuig over, en zond het karveel dat die averij gekregen had, naar St Domingo terug. Toen men de streek der Antillen verliet, werd

hij weder door een aanval van jicht aangetast. Hij moest andermaal, verlamd zijnde, in zijne kajuit blijven. Den 9 oktober, bij het einde van een storm die geheel be-daard scheen, verbrak een plotselinge en allerhevigste wervelwind de groote mast op drie plaatsen. Men kortte haar in; men brak de voor- en achterschansen af; met de zwaarste stukken van haar houtwerk, versterkte men de zwakke deelen van de mast.

Weinige dagen daarna, onderging de fokkemast den aanval van eene nieuwe windvlaag: zij spleet door. Het is ongeloofelijk dat Columbus in dien staat van zaken, de stoutmoedigheid had om zijne reis voort te zetten, zonder zelfs te trachten bij de Azorische eilanden te ankeren. Een smartelijk voorgevoel maakte hem de oogenblikken kostbaar: hij had te St Domingo vernomen, dat de ziekte der koningin nog wanhopiger was geworden. Isabella was zijne eenige beschermster; hij wilde haar nog terugzien; hij maakte alle beschouwingen aan dat verlangen ondergeschikt. Den 7 november liet hij eindelijk het anker vallen in de haven van San Lucar de Barrameda.

Afgescheiden van zijn verlangen om onverwijld naar Medina del Campo, bij de koningin te gaan, zou Sevilla de laatste plaats geweest zijn, waar Columbus had willen verblijf houden: Fonseca en zijne bureaux regeerden daar. Intusschen, de ziekte dwong hem om zich te midden van dit hevig brandpunt van de intrigues zijner vijanden op te houden. Hoe weinig hij ook geneigd was om treurige vergelijkingen te maken, kon hij toch niet alle pijnlijke bemerkingen van zich afschudden, terwijl hij zag dat hij als een onbekende zijn intrek moest nemen in een logement, in eene spaansche stad, die de hoofdplaats der indische zaken was geworden, de zetel van een wezenlijk en zeer gewigtig ministerie van marine en koloniën.

Arm, ziek, verlaten, had hij zelfs de vertroosting der vriendschap niet. Pater Casper Gorricio was op het oogenblik niet in het Karthuiserklooster der Grotten.

Daarentegen werd hij overvallen door lastige vorderingen. De bureaux gaven hem zijne voorschotten niet terug voor het repatrieren van zijne togtgenooten, en deze kregen de betaling van hunne achterstallige soldij niet. Die arme lieden, door de bedienden van den ordonnateur afgewezen, namen onophoudelijk hunne toevlugt tot den admiraal: zij belegerden hem tot in zijne kamer in de herberg, hem smeekende voor hen te schrijven en te spreken. De ziekte belette hem persoonlijke stappen bij de bureaux te doen; daar zijne handen overdag krom waren van de jicht, was het hem alleen mogelijk in den nacht te schrijven. Hij stelde dan treffende verzoekschriften voor zijne matrozen op. Hij rigtte die nu eens aan den ordonnateur, dan eens aan het hof. Hun onveranderlijk thema vindt men terug in de volgende regels uit een brief aan zijn zoon Diego: «De betaling van hetgeen aan de manschappen die met mij zijn medegekomen verschuldigd is, is uitgesteld geworden. Ik heb hun hier alles verschaft wat in mijn vermogen was: zij zijn arm en gedwongen om hun brood te verdienen; zij hebben het besluit genomen om hun beklag aan het hof te gaan doen: men heeft hun hier gezegd dat men hen zooveel mogelijk zou begunstigen, en dit is billijk, ofschoon er onder hen zijn die eerder straf dan belooning zouden verdienen: dit ziet op de oproerlingen. Ik heb hun een brief voor den heer bisschop van Palencia gegeven: lees dien, en laat dien ook aan uwen broeder en aan Carjaval lezen, opdat indien het noodig mogt zijn dat die lieden een smeekschrift aan Zijne Hoogheid aanboden, zij het voor hen zouden

opstellen; help hen in al wat in uw vermogen is, dewijl dit billijk is, en het een werk van barmhartigheid zal zijn, want nimmer heeft iemand geld verdiend door zooveel lijden te doorstaan, en zich aan zulke groote gevaren bloot te stellen, en heeft zulke groote diensten gedaan.»

Deze onmagt van Columbus voor zijne beschermelingen was nog bedroevender voor hem gemaakt door de schandelijke bescherming welke de Porras alom ondervonden. De overtuigingsstukken betrekkelijk de oproeren van Jamaica waren te St Domingo gebleven, op het karveel dat Columbus, bij het verlaten der haven daar weder had moeten laten binnenloopen omdat het averij had bekomen. Onder dit voorwendsel verleende de raad van Indië geen regtsingang tegen de Porras; zij werden op vrije voeten gesteld; men liet toe dat zij in Sevilla zooveel laster verspreidden tegen Columbus als hun slechts behaagde, men gaf hun zelfs magtiging om zich naar het hof te begeven, waar zij, volgens de schilderachtige uitdrukking van den admiraal «hunne onbeschaamde baarden gingen vertoonen.»

De energieke tusschenkomst der koningin kon alleen een einde maken aan zulke wanordelijkheden. Gedurende den togt van den admiraal, had Isabella uit eigen beweging ondubbelzinnige blijken gegeven van de belangstelling die zij niet ophield hem toe te dragen. Zij had zijn oudsten zoon, Diego, in de lijfwacht opgenomen. Zij had brieven van naturalisatie geotroijeerd aan den *abbé* Diego, broeder des admiraals, opdat hij tot beneficiën mogt kunnen benoemd worden. Zij had tweemaal aan Ovando geschreven, opdat hij, volgens de letter en den geest der overeenkomsten van Santa Fe, de persoonlijke regten van Columbus zou eerbiedigen en

beschermen. Toen Mendez van Jamaica terugkeerde, gaf zij hem onverwijld een gehoor. Hij deelde haar de barbaarsche behandeling mede welke Ovando aan de Indianen deed ondergaan, en zijne traagheid om de schipbreukelingen van Santa Gloria te helpen. Verontwaardigd, zeide zij aan den prefect van den raad van justitie, zinspelende op het feit dat Ovando in Indië de plaats van Columbus bekleedde: «Ik zal hem op eene plaats weten te stellen die niet zal bezet geweest zijn.» Zij verhief Mendez in den adelstand. Dit waren voor Columbus zoovele zekere waarborgen dat hij regt zou verkrijgen, indien hij zich aan de voeten zijner vorstin ging nederwerpen.

Het lijden en tevens de verlangens van den admiraal deden hem een somber middel van vervoer uitdenken. Hij kon, om zijne jicht, niet te paard rijden; in een draagstoel van de gewone grootte, zouden zijne pijnlijke ledematen nog te veel geleden hebben; er een gemakkelijker te doen maken zou te veel tijd vereischt hebben: hij besloot in een lijkwagen te reizen. Hij vroeg aan de kanunniken van Sevilla hem de draagbaar te leenen waarin het stoffelijk overschot van den laatsten aartsbisschop was geplaatst geweest. Het kapittel stond dit toe. De tesorier der marine, Franciscus van Pinel, stond persoonlijk in voor de schade welke, op weg, aan het treurig voertuig zou veroorzaakt worden. «De draagbaar, en alles was gereed.» Het had dus weinig verschild of Columbus, na bij zijn eersten terugkeer uit Indië Spanje zegevierend te hebben doorgetrokken, zou het ditmaal zijn doorgestaan, levend voortgesleept in eene lijkkoets. Dit contrast is evenwel niet bij de wreede spotternij van zijn geheelen levensloop gevoegd. «De verergering van zijn toestand en de ongewone koude beletten hem zijn bed te verlaten.»

Isabella stierf den 26 november 1504. Van dien dag af bleef Columbus tegenover Ferdinand geplaatst, die zich zelfs niet meer gewaardigde zijne brieven te beantwoorden. Maar de admiraal ontving kostbare bewijzen van de regtvaardigheid en de goedheid van den Heiligen Stoel. Het is opmerkelijk dat Columbus te Rome, bij den aanvang van zijne loopbaan, zijne eerste ondersteuning heeft gevonden, en dat de laatste officiele betuigingen van eerbied, de eenige troost in zijn laatsten strijd, hem ook van Rome zijn toegekomen.

Paus Julius II bekleedde sedert een jaar den Pauselijken Stoel. De admiraal wist dat de Heilige Vader zich wel gewaardigde om mededeelingen van hem te verlangen met betrekking tot Indië en zich beklagde dat zij hem niet werden gezonden: hij haastte zich om het stilzwijgen af te breken: «Ik heb, zeide hij aan zijn zoon, over mijne reis een brief geschreven die voor den Heiligen Vader bestemd is, omdat hij zich beklagde dat ik hem niet schreef. Ik zend u een afschrift van mijn brief. Ik verlang dat de Koning, onze Heer, en de bisschop van Palencia hem lezen vóór dat hij wordt verzonden, ten einde valsche aantijgingen te voorkomen.» Dit gevaar van valsche aantijgingen werd te Rome niet miskend. Het pauselijk hof moest wel weten hoe men het in Spanje er op toelegde om Columbus te verlagen, en de voortdurende pogingen die Ferdinand daartoe aanwendde. Het is zelfs waarschijnlijk dat Julius II, door te doen zien dat hij gewigt en waarde aan de brieven van den admiraal hechtte, het edele denkbeeld wilde ten uitvoer leggen, om, op zijdelingsche wijze, tegen 's konings ondankbaarheid te protesteren, en den vervolgden grooten man de hulp der romeinsche sympathie te leenen, die zeer luide werd bekend gemaakt.

Het hof van Spanje verzocht de oprigting van een aartsbisdom en twee bisdommen op Hispaniola. De Heilige Vader was verwonderd, of wilde verwonderd schijnen, dat in de stukken betrekkelijk deze zaak geen melding was gemaakt van het advies van den Onderkoning: in de oogen van Rome had deze hoedanigheid bij tractaat aan Columbus toegekend, niet opgehouden te bestaan; de Heilige Stoel slaat geen acht op ontzettingen van bezit die strijdig zijn met het regt. Julius II vroeg dus naar de meening van den admiraal. Zij werd eerst in Spanje door den nuntius ingewonnen. Daarenboven zond de admiraal, tegen het einde van januarij 1505, zijn broeder Bartholomeus naar Italië. Bartholomeus deed die reis, in schijn om zijn geboorteland terug te zien; in werkelijkheid bragt hij eene boodschap naar den Paus over. Columbus toonde zonder moeite aan, dat het onnoodig was een aartsbisdom op Hispaniola op te rigten, en dat men de drie zetels der bisdommen slecht gekozen had: Ovando en Fonseca waren in deze geheele zaak alleen geleid geworden door baatzuchtige berekeningen en simonie. De Heilige Stoel vereenigde zich geheel met de redenen door den admiraal bijgebragt; de oprigting der bisdommen werd onbepaald uitgesteld. Toen Ferdinand die onderhandeling in later tijd hervatte, moest hij, om Rome's goedkeuring te verwerven, zich met den Heiligen Stoel schikken naar de waarlijk christelijke voorstellen, die van Columbus uitgingen.

Wij hebben gezegd dat de brieven van den admiraal aan Ferdinand, na den dood der Koningin onbeantwoord bleven. De admiraal eischte bij al die brieven, de eerlijke uitvoering der overeenkomsten van Santa Fe, dat wil zeggen zijne herstelling in al zijne privilegiën van gouverneur en van onderkoning, waarvan hij feitelijk beroofd

was, sedert Bobadilla hem naar Spanje had teruggezonden. Dat regt kon de koning niet weigeren, hij wilde het niet toestaan; hij ontweek de moeilijkheid door het stilzwijgen te bewaren.

Columbus vleide zich, een oogenblik, dat hij den weerstand van Ferdinand zou kunnen overwinnen, indien hij zijn eigen persoon voor wien de koning nooit dan kwaadwilligheid betoond had, uit het debat verwijderde; hij stelde zich voor om ten gunste van zijn zoon Diego afstand te doen; hij hoopte dat men dien nieuwen titularis minder vijandig zou zijn. In januarij 1505 liet hij den koning, door Diego, een verzoekschrift in dien zin aanbieden. Het bleef onbeantwoord. Columbus kwam daarop door een persoonlijk verzoek terug. Hij was eenvoudig genoeg te gelooven dat hij den onverbiddelijken monarch zou treffen door hem te verzekeren dat de zorg, de verveling, de bitterheid van geen oplossing aan zijne zaken te zien geven, de voornaamste oorzaak was van zijne ongeheelzamen ziekte. Ferdinand bleef zwijgen: het is ongelukkigerwijze niet mogelijk te betwijfelen, dat hij op de kansen om den strijd te verkorten heeft gehoopt, door het leven van den grooten man, door het verdriet te verkorten.

Columbus bleef te Sevilla tot de vasten van 1505, ondanks zijne gebrekkigheid, de voorschriften der Kerk omtrent het vasten in al hunne gestrengheid in acht nemende en met eene nauwgezette stiptheid zijne vrome verplichtingen als lid van de Derde Orde nakomende. In den loop der maand mei, ging hij, met zijn broeder, den adelantado, den weg naar Segovia op; het hof had zich daar gevestigd. Toen hij het einde van den «Zilveren Weg» *la Plata*, bereikt had, werd hij weder ziek te Salamanca. Diego Mendez kwam hem daar opzoeken. Na

eenige andere smartelijke halten, kwam Columbus te Segovia aan.

De koning kon hem geen gehoor weigeren. «Hij ontving hem, zegt de heer Roselly de Lorgues, met zijne gewone beleefdheid, die hij met een voorkomen van wellillendheid en voldoening deed gepaard gaan; maar gaf hem zijn titel van onderkoning niet, en liet hem niet volgens zijn rang behandelen, zooals het tijdens het leven der koningin geschiedde.» Hij hoorde met geduld het verhaal van zijn gevaarvollen togt aan, en met belangstelling de ontdekking der mijnen van Veragua. Hij liet den admiraal zijne gedwongen stranding op Jamaïca verhalen, de verlatenheid waaraan de gouverneur van Hispaniola hem had overgeleverd, den opstand der Porras, de beleedigen hem te St Domingo aangedaan, zonder hem eenigen anderen troost te geven dan die onbestemd beleefde uitdrukkingen, waardoor Columbus, na de opgedane ondervinding, niet meer kon misleid worden. Ofschoon hij zijne belangstelling te kennen gaf en de even oude als onbetwistbare aanspraken welke de admiraal op de dankbaarheid der kroon had erkende, vond de koning middel om zijn gehoor te eindigen zonder dat hij iets besloten, of zelfs beloofd had.

Columbus verkreeg nog herhaalde malen gehoor bij Ferdinand: het was altijd met even weinig goed gevolg. De koning sprak den admiraal over zijne jicht en zijne rhumathiek, zegt Las Casas, hem vooral aanbevelende goed zorg voor zich zelve te dragen, hem geneesheeren aanwijzende, hem met pligtplegingen overladende, en vervolgens zond hij hem, met bevalligheid, met een gebaar weg.

Eindelijk door een nieuwen brief van Columbus gedrongen om te antwoorden, stelde Ferdinand den admiraal

voor om de regeling van al hunne geschillen aan een scheidsman in handen te geven. Columbus nam dit aan, echter met het voorbehoud, dat de geldelijke belangen alleen zouden besproken worden, en het bezit zijner titels en waardigheden buiten geschil zou blijven. Hij verzocht, daarenboven, den koning om Diego Deza, die juist tot aartsbisschop van Sevilla, benoemd was, tot scheidsman aan te nemen. Ferdinand keurde dit goed; maar de aartsbisschop wees die taak, om ligt te begrijpen redenen, van de hand: zijne beslissing zou noodwendig tegen de kroon zijn uitgevallen; hij was, derhalve, vooruit zeker dat zij niet meer gevolg zou hebben dan de tractaten zelve; de aartsbisschop zou zich zelve hebben opgeofferd, zonder zijn vriend te dienen.

Columbus bragt de zaak toen voor den raad der betalingen. Diego Deza had daarin zitting. Franciscus Ximenès van Cisneros, de groote aartsbisschop van Toledo, was daarvan ook lid. Franciscaner religieus zijnde, deelde hij de algemeene sympathie van zijne Orde voor den admiraal; hij had hem bijzonder lief, zegt Herrera. De stem dezer beide aartsbisschoppen verhief zich krachtig in den raad ten gunste van Columbus. «Zij namen niet aan dat men zich kon ontslaan van de verpligting om de gegeven beloften na te komen». Maar, na de beraadslaging, onthield de raad zich van eene uitspraak te doen.

Na verloop van eenigen tijd, volgde Columbus het hof naar Valladolid. Hij werd daar weder ziek. Bij de pijniging van de jicht waardoor hij «onbarmhartig werd geplaagd,» voegden zich de verdrietelijkheden veroorzaakt door onoplosbare geldelijke moeilijkheden. Ovando zond, overeenkomstig de bedoeling des konings, geen geld hoegenaamd voor den admiraal uit Hispaniola. Ferdinand twijfelde er niet aan of de tot nu toe ontembare energie

van den Genuees zou door die voortdurende en gelijktijdige kwellingen van de ligchaamssmart, van een wanhopigen strijd, en van de armoede overwonnen worden. Hij liet aan Columbus, indien deze er in toestemde om afstand te doen van het beneficie zijner tractaten, het leengoed van Carrion De Los Condes en eene jaarwedde uit de koninklijke schatkist aanbieden. De admiraal wees dit voorstel van de hand. Hij wilde liever de tegenwoordige ellende verduren dan voor zijne erfgenamen en opvolgers afstand doen van alle mogelijkheid, in de toekomst, om Indië te regeren en zijn groot denkbeeld van den kruistogt weder op te vatten. Hij had daarin voorzien door een majoraat in te stellen: een Koning, regtvaardiger dan Ferdinand, zou welligt, eenmaal, voor hen, al de thans miskende regten doen herleven. Hij offerde heldhaftig nog eens zijn persoonlijk belang aan het dubbel belang der Nieuwe Wereld en der christenheid op. Hij kon evenwel niet nalaten een gedeelte van de bitterheid welke hem dit kleingeestig voorstel van schikking veroorzaakte, vertrouwelijk in den boezem uit te storten van zijn vriend den aartsbisschop van Sevilla, Diego Deza: «Het schijnt, schreef hij hem, dat Zijne Hoogheid het niet oorbaar acht om de beloften welke ik van hem en van de Koningin (die thans in den schoot der glorie is) op hun woord en onder hun zegel heb ontvangen, na te komen. Tegen zijn wil strijden, zou tegen den wind strijden zijn. Ik heb alles gedaan wat ik moest doen. Ik laat het overige aan God over die mij in al mijne behoeften steeds goedgunstig is geweest».

Deze onverbidde onregtvaardigheid van Ferdinand tegenover Columbus geeft aan de volgende aanbevelingen van Columbus aan zijn zoon een verheven karakter; hij schreef hem :

«Het voornaamste is de ziel der Koningin, onze meesteres, met hartelijkheid en met veel godsvrucht aan de God aan te bevelen. Haar leven was altijd kath en heilig, en tot alle dingen van zijne heilige dienst gunstig gestemd; en om deze redenen moet men gelooven dat zij in zijne heilige glorie is, zonder spijt over deze smartvolle en pijnlijke wereld; vervolg ons moet men zich met ijver, in alles en voor alles toelagen op de dienst van den koning, onzen Heer, en zich beijveren om hem zijn verdriet te doen vergeten. Zijne Hoogheid is het hoofd der christenheid; zie het spreekwoord, dat zegt: wanneer het hoofd lijdt, dan lijden ook al de ledematen. Al de goede christenen moeten voor zijne gezondheid bidden, en opdat hij lang leve; en wij, die, meer dan de anderen, verplicht zijn hem te dienen, moeten het met den grootsten ijver en de grootste vaardigheid doen.... Men bedient zich van een spreekwoord dat zegt: «het oog des meesters maakt het paard vet»; hier, even als overal, totdat mijne ziel zich van mijn ligchaam zal scheiden, zal ik Zijne Hoogheid met genoeg dienen».

De ziekte hield Columbus te Valladolid, toen hehof zich van die plaats verwijderde.

Hij vernam daar, in het einde van april 1506, dat Dona Juana, koningin van Kastilië, door den dood harer moeder Isabella, van Vlaanderen, met den aartshertog Philippus, haar echtgenoot kwam, om bezit van de kroon te nemen. Een laatste straal van hoop verlichtte de gedachten en verwarmde het hart van den grooten man op zijn sterfbed: hij vleide zich met de hoop dat hij in Isabella's dochter eene vriendin van het regt zou vinden.

Het jeugdig echtpaar ontschepte aan de Corogna, den 7 mei. Columbus schreef aan de koningin en aan den aartsbisschop te gelijk; hij liet de boodschap door zijn

broeder Bartholomeus brengen. Het had Onzen Heer behaagd, schreef hij, hem de vreugde te weigeren om zijne vorsten te gemoet te gaan en hun schip te besturen, zooals het zijn plicht en het prerogatief van zijne bediening van admiraal van den Oceaan zou geweest zijn; maar, ondanks de kwalen, die hem, tegenwoordig, onmeedoogend kwelden, zou hij hun nog diensten kunnen bewijzen bij welke vergeleken het verleden niets zou wezen. Deze tijden van tegenspoed hadden hem, tegen alle reden, aan onuitsprekelijke smarten overgeleverd: zoover was het met hem gekomen dat hij zich zelven niet aan de prinsen kon vertoonen of hun zijn zoon zenden, wiens tegenwoordigheid, uit hoofde van zijn toestand onontbeerlijk bij hem was. Hij eindigde met de hoop uit te drukken dat hij in bezit van zijne eereposten en privilegiën zou hersteld worden, ingevolge de tractaten welke de kroon van Kastilië tegenover hem verbond.

De koningen ontvingen, zegt Herrera, de boodschap des admiraals met welwillendheid; zij beloofden den adelantado om spoedig regt te laten wedervaren aan zijne eischen. Zoodra hij voegzaam afscheid van het hof kon nemen, haastte Bartholomeus zich om den admiraal door deze goede tijding te komen troosten; maar, hoezeer hij zich ook spoedde, de beide broeders zagen elkander op aarde niet weder.

Op den 19 mei 1506, vigilie van Hemelvaartdag, toen Christophorus Columbus had ingezien dat geen menschelijke kunst zijne uitgeputte krachten herstellen of zijn smartvol leven meer dan een klein getal dagen verlengen kon, liet hij zich, in tegenwoordigheid van getuigen, door een koninklijken notaris, zijne uiterste wilsbeschikking voorlezen, gelijk hij die, vier jaren

vroeger, op het oogenblik van zijn laatste vertrek uit Spanje naar de Nieuwe Wereld had opgesteld: hij vond daarin niets te veranderen; hij voegde daarbij alleen, op staanden voet, en eigenhandig, eene kleine nota met betrekking tot legaten zonder groote waarde, herinneringen van eene getrouwe genegenheid van afwezige vrienden, meerendeels Genuezen. Hij deed vervolgens het authentiek depot van dit testament in handen van den notaris.

Zijne twee zonen, zijne officiers, eenige paters Franciskanen, een zeer klein getal vrienden waren om zijn bed vergaderd. Hij vroeg dat men hem, om daarin te sterven, zijn ordeskleed van den Heiligen Franciscus mogt aandoen. Hij biechtte vervolgens. Hij was in het volle bezit van al zijne vermogens. Op het oogenblik dat hij de laatste heilige absolute zou ontvangen, wierp hij de blikken op ketenen die aan de muren zijner kamer hingen: het waren de ketens waarmede men hem op Hispaniola had beladen, welke hij in zijne gevangenis, aan land, en aan boord van het karveel *Gorda*, gedurende den ganschen overtocht had gedragen. Sedert had hij daarvan voor zich een zegeteeken van de onregtvaardigheid der menschen, en een *memento* van de broosheid der aardse grootheid gemaakt: om die dubbele reden vergat hij nooit ze op eene in het oog vallende plaats in zijn huis op te hangen. Hij vreesde ongetwijfeld, in dit plechtige uur, dat deze welsprekende relieken, van geslacht tot geslacht in zijn gezin overgebracht, daarin een zuurdesem van bitterheid en haat tegen zijne ondankbare vervolgers zou onderhouden: hetzij uit nederigheid, hetzij uit eerbied voor de onschendbare Majesteit van den troon, hetzij als herinnering aan het vrome gebruik dat de eerste Kerk had om in het graf der martelaren de werktuigen

van hun dood te plaatsen, gaf hij bevel dat deze ketenen met hem in de kist zouden worden begraven.

Den volgenden dag, in den vroegen morgen, ontving hij de Heilige Teerspijs. Zijne communie werd gevolgd door eene diepe ingetogenheid, eene inwendige contemplatie, eene soort van geestverrukking, die niets gemeens had met de bezwijming van den doodstrijd, en vele uren voortduurde. Toen hij gevoelde dat zijn einde zeer nabij was, vroeg hij het Heilig Sacrament van het Laatste Oliesel en de laatste gebeden der Kerk. Deze goddelijke genademiddelen werden hem toegediend door een Franciskaner religieus: onder de aanbevelingen der ziel, bad hij met de omstanders op vasten en godvruchtigen toon mede. Ten twaalf ure, met dit laatste gebed aan God op de lippen: *Mijn God, in uwe handen beveel ik mijnen geest*, ontsliep hij.

Zijn ligchaam werd naar de kathedraal van Valladolid overgebracht: men hield eene zeer gewone uitvaart voor hem. Zijne vrienden, de Franciskanen, droegen dit dierbaar stoffelijk overschot naar de grafkelders van hun klooster.

Zeven jaren daarna, onder den aandrang van wroegingen welker opregtheid wij zoo gaarne zouden willen aannemen, gaf Ferdinand bevel dat men eene prachtige lijkdienst voor den roemrijken Genuees zou doen, en dat zijn ligchaam met eere te Sevilla zou rusten. In 1515 werd eene plegtige lijkdienst gedaan, in tegenwoordigheid van het lijk, in de kathedraal van Sevilla. De hooge ambtenaren van de marine en de koloniën waren daarbij in prachtgewaad tegenwoordig. Toen de absolutie gegeven was, namen waardiger vrienden van Columbus, diezelfde Karthuisers aan wier piëteit hij vroeger zijne edele en bedreigde perkamenten in be-

waring had gegeven, zijn lijk aan gene zijde van den Guadalquivir mede, naar zijne stille rusplaats van de Heilige Maria der Grotten.

In 1526 zette men zijn zoon Diego, wiens leven ook door de vervolging verkort werd, naast hem in het graf.

Tien jaren daarna verstoorde men andermaal voor Columbus den slaap van het graf. Zijn ligchaam, andermaal opgegraven, ging, ditmaal, den Oceaan over: men bragt het naar St Domingo: het bleef er, in het heiligdom der kathedraal, naast het hoogaltaar, tot in 1795.

In 1795 werd het weder vervoerd, den Ozama af; het werd naar Havana gebragt. Cuba is het eerste land van gewigt, door Columbus ontdekt. «Hij heeft daar het eerst, den standaard des Kruises geplant, zeggen de officiele rapporten over deze overbrenging; hij heeft daar, het eerst, het geloof van Jesus Christus onder de inlanders verspreid:» dáár rust hij.

AANHANGSEL.

HET TWEEDE HUWELIJK VAN COLUMBUS.

I.

Wanneer, door wien, hoe de wettigheid van het tweede huwelijk van Columbus is betwist.

Het laatste van talrijke en lange processen welke de afstammelingen van Columbus met betrekking tot zijne nalatenschap tegen de kroon van Kastilië moesten voeren, of die zij tegen elkander voerden, duurde nog in 1792. Dit proces deed, voor de eerste maal, eene vraag rijzen, waaraan niemand gedacht had, noch tijdens het leven van den grooten man, noch, gedurende drie eeuwen, sedert zijn dood. De licenciat Luiz de la Palma y Freytas, procureur van eene der partijen, oordeelde het voor zijne zaak nuttig te doen opmerken, dat in het artikel zijner testamentaire beschikkingen waarin de admiraal zijn oudsten zoon Diego beveelt om eene lijfrente aan de moeder van Ferdinand, zijn tweeden zoon, uit te keeren, hij Beatrix Enriquez noemt, zonder uitdrukkelijke melding te maken van hare hoedanigheid van echtgenoot. De spitsvondige zaakwaarnemer nam dit punt te baat en gaf het als de bekentenis van eene onwettige vereeniging; hij trok daaruit het gevolg dat Ferdinand,

de tweede zoon van den admiraal, een natuurlijk kind was geweest. Hij stelde eene nota in dien zin op. Hij verloor zijn proces. Maar in 1805, vond de Italiaan Galeani Napione de nota terug. Napione was een zeer geleerde schrijver. Ongelukkigerwijze had hij, zooals men zegt, zijn stokpaardje: hij wilde, ondanks de klaarblijkelijke waarheid, dat Christophorus Columbus op het kasteel van Cucarro, in Monteferrato geboren zou zijn. Dit droombeeld maakte dat Ferdinand Columbus voor hem een hinderlijke tegenspreker was, want deze, zegt in zijn testament, dat Genua de geboorteplaats van den admiraal was. Napione wenschte zich geluk van het niets beteekenend papier in handen te hebben, dat dien Ferdinand Columbus als een bastaard voorstelde.

Napione kon toch eigenlijk noch met zekerheid, noch met eere, het gezag van een *factum* inroepen, dat al dadelijk door de minachting van het publiek en de verachting der regters was gebrandmerkt. Hij bewaarde derhalve over de nota zelve een « voorzigtig stilzwijgen, » en bragt als de vruchten van zijne eigene scherpzinnigheid de beleedigende beweringen van den procureur voor den dag, vermeerderd met eenige nieuwe haarkloverijen.

Vier jaren later, in 1809, gaf een tweede italiaansche schrijver, Franciscus Cancellieri, zonder verder onderzoek, de lezing van Napione weder uit.

Van 1819 af verkondigde P. Spotorno haar tot driemaal toe, in drie werken. Hij duidde het Ferdinand Columbus ten kwade dat deze in *het Leven van den Admiraal*, zijne geboorteplaats niet had aangegeven. Daarom, om dezelfde beweegreden als Napione, omhelsde hij zijn gevoel, en volgde daarenboven zijne handelwijze, maar nog veel erger, na: hij maakte hoegenaamd geen

melding van den procureur noch van Napione, en eigende zich de verdienste toe om deze vlek op Columbus' roem het eerst te hebben gezien.

Navarette, in Spanje, begroette met ingenomenheid de zoogenaamde ontdekking; zij kwam zijne vooroordeelen te hulp. Hij bouwde, op het gegeven van Spotorno, een geheel stelsel van aantijgingen tegen de nagedachtenis van den grooten man. Men bewondert veel te veel, beweert Navarette, de standvastigheid, waarmede Columbus de oneindige uitstellen verdroeg, die zijn eerste vertrek naar de Nieuwe Wereld onderging, door de weifelende houding der Koningen: eene ongeoorloofde genegenheid, dit zou, als men hem zou willen gelooven, het ware geheim dier heldhaftige vasthoudendheid geweest zijn.

Von Humboldt heeft Navarette op zijn woord geloofd, en heeft zich, in ongepaste bewoordingen, vrolijk gemaakt over die zoogenaamde zwakheid van Columbus: hij noemt het «een pikant feit.» Indien Columbus de aanbiedingen van Portugal niet aannam, toen Jan II hem in 1488, bij brief aanspoorde om te Lissabon terug te komen, dan geschiedde dit, volgens von Humboldt, dewijl hij daartoe belet was door «den liefdehandel en den vergevorderden staat van eene schoone dame van Cordova, dona Beatrix Enriquez, de moeder van Ferdinand Columbus, natuurlijken zoon van den admiraal, den 15 augustus 1488 geboren.» Doen wij al dadelijk uitkomen, dat von Humboldt om zich zelve door deze redenering te misleiden, van valsche dagteekeningen moest uitgaan. Jan II schreef, den 20 maart 1488, aan Columbus, zooals von Humboldt zegt, maar, op dat tijdstip, was Ferdinand, den 29 augustus 1487, (en niet den 15 augustus 1488) geboren, meer dan zes maanden oud.

Aandachtiger zijnde, bemerkte Washington Irving de zwakke zijde van de meeningen van Navarette en van Spotorno. Hij durfde hen niet regtstreeks aanvallen, maar langs een behendig bestudeerden omweg, ontsnapte hij hen. Eene der bepalingen, zegt hij van het testament des admiraals «beveelt Beatrix Enriquez, de moeder van zijn natuurlijken zoon Ferdinand, aan de zorgen van don Diego aan. Zijne betrekkingen tot haar waren nooit gewettigd door het huwelijk, en HETZIJ ten gevolge van omstandigheden, HETZIJ hij zich te verwijten had haar VERWAARLOOSD te hebben, SCHIJNT hij, in zijne laatste oogenblikken, een levendig berouw hierover gehad te hebben.

Noch Navarette, noch Spotorno ontveinsden zich dat deze zinsnede een slag aan hun stelsel toebrengt. Spotorno vooral nam dit kwalijk. Wat hielp het of de amerikaansche levensbeschrijver door de woorden «natuurlijke zoon», en betrekkingen die «niet door het huwelijk gewettigd waren» zijn gevoelen volkomen scheen te deelen, dewijl hij, aan den anderen kant en onmiddellijk daarna, duidelijk en bepaald zulk een voorbehoud maakt, dat het zijne eerste verzekeringen geheel te niet doet? Washington Irving betwijfelt of niet Columbus in zijne jaatste oogenblikken gewetenswroegingen gehad heeft: hij *schijnt*, zegt hij, ontroerd te zijn geweest; niets bewijst het. En Irving bepaalt zich niet daarbij, om deze bij Columbus onderstelde gewetenswroegingen, het onontbeerlijk uitgangspunt der gevolgtrekkingen van Spotorno en van Navarette, twijfelachtig te verklaren: hij laat zijne lezers geheel vrij om haar eene oorzaak toe te schrijven, HETZIJ, zooals Navarette en Spotorno willen, het berouw van Columbus, dat hij in eene onwettige vereeniging heeft geleefd, HETZIJ, daarentegen, een blijkbaar bewijs

voor een waar huwelijk, zijn berouw dat hij Beatrix «verwaarloosd» heeft.

Dit «verwaarlozen» bespreekt Irving, wel is waar, in duistere bewoordingen: men zou geneigd zijn eerst te gelooven, dat volgens hem, Columbus zich verwijt eene vrouw «verwaarloosd» te hebben die zijne vrouw niet was. Maar de vergissing duurt niet lang: wanneer het «verwaarloozen» in staat is om een geweten te veront- rusten, dan heeft het noodwendig betrekking op eene wettige echtgenoot; Irving heeft niet kunnen vreezen dat men hem het onregt zou hebben aangedaan om zijne gedachte ten dien opzichte te miskennen; en zijne taal, die met opzet onduidelijk is, wederspreekt Navarette en Spotorno zonder hen te kwetsen of te wederleggen. Ongelukkigerwijze heeft de menigte der levensbeschrijvers, die, sedert veertig jaren den amerikaanschen schrijver gevolgd hebben, ondanks de doorschijnendheid van den sluijer, deze verklaring ten gunste van Beatrix niet gezien of niet willen zien. Zóó is de dwaling verspreid geworden.

II.

Feiten, getuigenissen en redeneringen welke de wettigheid van Columbus' tweede huwelijk aantoonen.

Waarop berust zij dan toch? Op het ontbreken van een woord in een stuk; hierop, dat Columbus in eene zijner testamentaire beschikkingen, Beatrix noemt, en haar den naam niet geeft van echtgenoot. Maar dien titel geeft hij haar elders: hij geeft haar dien in den officielen brief welken hij in het einde van het jaar 1500, aan de leden van den Raad rigtte, om regt te

verkrijgen over de misdaden van Bobadilla. Dit stuk bestaat, het is eigenhandig door Columbus geschreven. Columbus herinnert daar de bewijzen die hij in overvloed aan de kroon heeft gegeven, en hij, beroept zich, in 't bijzonder, daarop dat hij, ter wille der Staatsbelangen, ZIJNE VROUW en zijne kinderen heeft verlaten.

Hij heeft Beatrix verlaten om Kastilië te dienen. Hij doet een beroep op de welwillendheid van den Raad, omdat hij van haar verwijderd heeft geleefd; zou hij dat hebben durven doen, zou hij daaraan gedacht hebben, indien het niet algemeen bekend ware geweest dat zij gehuwd waren? Zou hij den naam eener vrouw en eener genegenheid zoo zonderling met de openbare bespreking zijner zaken verbonden hebben, indien zij geen wettig bestaan hadden gehad? Zou het hem hebben toegeschenen dat hij de beide beweeggronden van zich van haar verwijderd en van zijne kinderen gescheiden te hebben, de vaderlijke genegenheid en een verboden huishouden, in éénen adem zou hebben kunnen noemen?

Deze beschouwingen dulden geen tegenspraak: maar toch is er nog eene meer afdoende overweging. Het woord door Columbus op die plaats gebezigd en dat wij door *vrouw* hebben vertaald, is het spaansche woord MUGER; het beteekent getrouwde vrouw, wettige, eerbare, geëerde vrouw, huisvrouw. Het is voldoende geweest dat dit woord in het testament van Columbus ontbrak, om twijfel te doen rijzen; wat volgt daaruit? dat het woord in een ander, niet minder plegtig, echt en eigenhandig geschreven stuk voorkomende, de wezenlijkheid, de wettigheid, de bekendheid van het huwelijk getuigt en bewijst.

Daarenboven: in diezelfde akte waarin men beweert dat Columbus vrijwillig en om reden, de hoedanigheid

van echtgenoot aan Beatrix, door weglating, ontkent, verleent hij haar uitdrukkelijk, in plaats van dezen titel dien het overbodig is te schrijven, het schoonste, het verhevenste van de wezenlijke voorregten der weduwe. Ferdinand, de beweerde natuurlijke zoon, ontving van zijn vader, bij uiterste wilsbeschikking, anderhalf millioen. Wat ware eenvoudiger geweest dan dien rijken legataris den last op te leggen om aan zijne moeder eene jaarlijksche uitkeering te doen? Columbus legt hem echter geenerlei dergelijke verpligting op: hij laat Diego daarvoor opkomen. Zou hij, zonder noodzakelijkheid, aldus het wettige kind der kuische Felippa, in plaats van den natuurlijke zoon, persoonlijk verbonden hebben. Ongetwijfeld niet; en ziehier waarom dit noodzakelijk was: Columbus wilde voor aller oogen en voortdurend doen zien, dat Beatrix als weduwe, wezenlijke weduwe, niet alleen als moeder, het voorwerp zijner vrijgevigheid was: dat zij, als overblijvende echtgenoot, op de erfenis dezelfde titels had tegenover het kind uit het eerste huwelijk, als tegenover haar eigen kind; dat zij schuldeischeresse was, niet van het eene of het andere kind, maar van de erfenis.

Columbus voorziet, in juiste bewoordingen, in de acte waarbij hij het majoraat instelt, het geval dat, behalve zijne beide zonen, die hij noemt, hem in 't vervolg kinderen zouden geboren worden, en desniettemin neemt hij de mogelijkheid van een volgend huwelijk niet aan: hij bepaalt geen voorbehoud, geen lijftogt voor de nieuwe echtgenoot. Men brenge die beide termen nu in verband: Columbus denkt er niet aan zich in het huwelijk te begeven, en hij neemt voorzorgen voor de verpligtingen welke een later vaderschap hem kan opleggen; dus was hij gehuwd.

Besloten zijnde om Spanje te verlaten en naar Frankrijk te gaan, begaf Columbus zich naar de Rabida om zijn zoon Diego daar te halen: hij zou hem naar Cordova gebragt en met Ferdinand aan de voogdij van Beatrix hebben toevertrouwd. Wat toen niet plaats had, werd later verwezenlijkt. Toen hij te Palos scheep ging naar Indië, belastte Columbus den *abbé* Martinus Sanchez met de taak, om Diego naar Cordova bij Beatrix te brengen: hij bevond zich daar met Ferdinand, toen hun oom Bartholomeus hen, in 1495, kwam halen en hen naar het hof bragt om hunne dienst als page te gaan verrigten. In welk opzigt zou het nuttig, zou het voegzaam zijn geweest om Diego, zijn wettigen zoon, aldus uit de vrome handen van Juan Perez en uit de eenzame studien van een klooster te nemen, om hem door een priester, naar het huis van eene onwettige stiefmoeder te Cordova te doen brengen?

Insgelijks verdient het in herinnering gebragt te worden, dat toen de admiraal, in het begin van zijne vierde reis, de portugesche vesting Arcilla, op de kust van Marokko, die door de Mooren ingesloten was, ontzet had, hij zijn broeder Bartholomeus, de drie andere kommandanten zijner schepen en zijn zoon Ferdinand aan land zond om den gouverneur in zijn naam te complimenteren. Onder de officieren van dien gouverneur nu, Columbus wist dat wel, bevonden zich verscheidene naaste bloedverwanten van zijne eerste vrouw. Zij ontvingen den jongen Ferdinand met eer en vriendschap. Meent men nu dat zij hem aldus behandeld zouden hebben, dat zijn vader in allen geval, geheel zonder noodzaak, hem aan de mogelijke onaangenaamheden van deze ontmoeting der familiën zou hebben blootgesteld, indien zijne geboorte niet wettig ware geweest?

Men geloofte het gedrag van Columbus in al deze omstandigheden te kunnen verklaren door het onderscheid van de denkbeelden die toen en nu over de bastaardij heerschten: zij ergerde toen, zegt men, niet gelijk zij thans ergert. Het zij zoo; maar wanneer het Columbus geldt, kan men die buitensporige toegeliefelijkheid van de zeden van zijn tijdvak niet inroepen.

Columbus leefde steeds godvruchtig, hij legde altijd een aandachtigen eerbied aan den dag voor de wetten van God en de geringste geboden der Kerk; hij onderscheidde zich altijd ten dien opzichte van zijne togtgenooten, bijzonder met betrekking tot de indische vrouwen, door eene gestrengheid welke welligt de voornaamste reden was van hun haat tegen hem. Wat zou men moeten denken indien die godsdienstigheid en die gestrengheid voor anderen, hem zelve in den beginne, niet hadden bewaard, noch met den tijd, het denkbeeld niet hadden ingegeven, om zijn toestand tegenover eene vrouw, algemeen bekend als de moeder van een van zijne kinderen, in behoorlijke orde te brengen? Zulk eene tegenstrijdigheid zou te zeer naar pharisaisme geriekt hebben.

Overigens is een van beide waar: gedurende het leven van Columbus was of wel zijne fout een geheim, en meende men dat hij gehuwd was, of was de onwettigheid van zijne huishouding bekend, en zijne fout openbaar.

Was zij openbaar, dan zal men niet betwisten dat zij ten minste in de oogen der geestelijkheid, eene ergernis zou zijn geweest. En hoe zal men het dan kunnen verklaren dat de religieusen en de geestelijken, in zoo grooten getale en meereendeels zoo hoog aangeschreven, mannen als Juan Perez, Diego Deza, Gorricio, Geraldini, de nuntiusen, de kardinaals, de kardinaals de Mendona en Ximenès, Franciskanen, Dominikanen, Karthuizers, kerkvoogden,

bisschoppen, prinsen der Kerk, de krachtigste beschermers van Columbus, zijne innigste vertrouwelingen, zijne beste, en dikwijls zijne eenigste vrienden, nooit op de gedachte kwamen om hem een einde te doen maken aan de wanordelijkheid, door een huwelijk aan te gaan, of deze noodzakelijke voldoening niet van hem wisten te verkrijgen?

Hoe zal men ook verklaren dat koningin Isabella nooit iets zou geweten hebben van die publieke fout. Isabella, men weet het, was voor zich zelve en voor hare omgeving, gestreng op dit punt der eerbaarheid. De minste verdenking welke men haar zou hebben kunnen doen opvatten omtrent de zedelijkheid van Columbus, zou hem, hare gunst, onherroepelijk ontfroefd hebben. Van hem die zich, om zoo te zeggen, voor haar als de apostel van Indië voordeed, zou zij ten minste gevergd hebben dat hij Beatrix zou hebben gehuwd. Welnu, zij liet hem geen huwelijk aangaan en zij hield niet op den admiraal tot aan haar dood, te bewonderen en genegenheid toe te dragen. Zij wist dus niets. Onverklaarbare onwetendheid, dewijl Isabella zooveel gelegenheden had om te vernemen. Zij verbond, in hoedanigheid van pagie, de twee zonen van Columbus aan haren zoon. Zou men denken dat zij zich voor dien tijd niet zou verzekerd hebben van de wettigheid van hunnen burgerlijken staat en van de «eerbiedwaardigheid» hunner moeder?

En dan, zouden de vijanden van Columbus hem die fout nooit verweten hebben! Zij, zoo opletterend om zijn ondergang te bewerken, zoo brandend van verlangen om hem te onteeren, zoo dikwijls tot hunne groote spijt gedrongen om, met dit doel, lasteringen uit te vinden, en in staat om zelfs voor de onhandigste en afschuwelijkste niet terug te deinzen, zouden zij goedwillig zulk

een natuurlijk voorwendsel om tegen hem te tieren, zulk een vruchtbaar thema van verwijten en beledigingen vergeten hebben! Zou noch Talavera, noch Aguado, noch Bobadilla, noch Ovando, noch de procureur fiscaal die, na den dood van Columbus, om hem te schandvlekken, om de ontzetting van zijne kinderen van hun eigendom te wettigen, al de vroegere enquêtes, al de mondelinge of schriftelijke getuigenissen, de praatjes, de fabels, de onderstellingen, de geheime of luidruchtige, de officiele of valsche, de verouderde of na zijn dood verkondigde beschuldigingen bijeenraapte; zou geen hunner niemand, nooit, feiten of geruchten betrekkelijk den ongeoorloofden omgang van den admiraal en van Beatrix voortgebracht, opgevangen of op schrift gesteld hebben! Hunne zamenleving moet derhalve wel wettig en zonder blaam geweest zijn, zoozeer boven alle blaam verheven, dat, toen men, bij voorbeeld, Columbus te St Domingo, op aanhitsing van Bobadilla, met alle denkbare misdaden belaadde, men eene eenige en volkomene uitzondering maakte, ten gunste zijner kuischheid. En de man die, in zijne zeden, met die zonderlinge zachtmoedigheid werd behandeld, is dezelfde die men, zooals hij het zegt, zou beschuldigd hebben van helen voor de dieven in gereedheid te brengen, als hij gasthuizen gesticht of kerken opgericht had.

Het hof, de stad, de Kerk, de gerechtshoven, het moederland en de kolonien der Oude en der Nieuwe Wereld zouden zich omtrent de eenige wezenlijke fout van Columbus, omtrent eene openbare afwijking van zijn gedrag, eene onuitputtelijke verdraagzaamheid, eene omzigtige en onschendbare stilzwijgendheid hebben opgelegd. De geschiedschrijvers, bedrogen of medeplichtig, zouden gedurende drie eeuwen, deze barm-

hartige zamenzwering hebben voortgezet. Verscheidene geschiedschrijvers hebben, noch in den eenen, noch in den anderen zin, melding gemaakt van het tweede huwelijk des admiraals; velen, en Herrera in de eerste plaats, hebben verklaard dat de admiraal *een tweede huwelijk aanging* met Beatrix Enriquez; allen spreken van Ferdinand, zijn tweeden zoon; maar men zal niet kunnen aantoonen dat een enkele hunner de wettigheid van het huwelijk of van de geboorte in twijfel heeft getrokken. Herrera drukt zich uit in woorden die verdienen nageschreven te worden. In de eerste decade, boek I, hoofdstuk VII van zijne *Algemeene Geschiedenis van de reizen en veroveringen der Kastilianen op de eilanden en het vasteland van Oost-Indië*, zegt hij «na den dood dier eerste vrouw HUYDE COLUMBUS EENE TWEDE, *Beatrix Enriquez genaamd*, uit de stad Cordova;» Tiraboschi, in Italië, is niet minder duidelijk en bepaald.

Dit gevoelen van Herrera en van Tiraboschi is niet hun persoonlijk gevoelen. Hun zeggen komt overeen met al de andere historische getuigenissen. De tegenovergestelde meening wordt door geen spaanschen geschiedschrijver, tijdgenoot of van lateren tijd, bepaald of in bedekte bewoordingen te kennen gegeven. Gedurende drie honderd jaren was dit zoover van alle gemoederen en van alle boeken verwijderd, dat toen Napione zich in 1805 het vaderschap van dien paradox wilde toeëigenen, hij meende daartoe genoeg gedaan te hebben, indien hij in het openbaar den procureur Luiz de la Palma y Freytas uit den weg ruimde. Spotorno dacht, op zijne beurt, zich een degelijk regt van prioriteit te scheppen, door het feit alleen, dat hij de namen van den procureur en van Napione zorgvuldig verzweeg. Von Humboldt, eindelijk, heeft het «pikante feit» waarover hij

grijnst, zoozeer voor eene geheel versche nieuwigheid gehouden, dat hij meent Navarrete prijst het « met veel scherpzinnigheid *ontsluyerd* » te hebben. En hoe dat? Door eenige tot dien tijd miskende autoriteiten te berde te hebben gebragt? Neen, door « de vergelijking der dagteekeningen. » In deze quaestie gelukt het von Humboldt niet de dagteekeningen ten zijnen voordeele te laten spreken.

En hier keeren de uitleggingen door Navarrete, Spontorno, Napione en hunne aanhangers aan de toegevendheid van de zeden van het tijdvak ontleend zich tegen hen. Indien toch eene onwettige zamenleving en eene onechte geboorte dingen waren, welke zoo gemakkelijk vergeven en voor zoo onschuldig gehouden werden, hoe zullen zij dan het algemeen stilzwijgen uitleggen over de bastaardij van Ferdinand bewaard, in de eerste plaats door hem zelve, in zijn *Leven van den Admiraal*, en door zoovele levensbeschrijvers, annalisten, schrijvers van allerhanden aard en allerlei hoedanigheid, die, na hem, tot Napione toe, in hunne boeken duizend en eene gelegenheden hebben gehad om over deze bijzonderheid de openbaar bekende waarheid te zeggen, of daarop te zinspelen? Tot zekere hoogte is het te begrijpen dat men het stilzwijgen bewaart omtrent de daden die geacht worden de nagedachtenis der groote mannen te schandvlekken; en toch wordt het stilzwijgen ten dien opzichte elk oogenblik verbroken. Maar zulk een stilzwijgen over eene historische omstandigheid die in zich zelve eenig belang heeft, en, bovendien, beschouwd als van geen beteekenis!

De stamboomen van de familie des admiraals zijn, na hem, met eene voortdurende en naauwgezette regelmatigheid bijgehouden. Dit moest geschieden uit hoofde

van het gewigt der menigvuldige belangen die ze vertegenwoordigen. De talrijke en gewigtige processen welke wij in den aanvang in herinnering bragten, hebben maar al te veel beweegredenen, gelegenheden en middelen aan de hand gedaan om ze, des noods, te controleren en te verbeteren. Zij onderscheiden met nauwgezetheid in den geheelen loop en al de takken der afstamming, de *wettige*, de *natuurlijke*, de *overspelige* kinderen. Overal en altijd komt Ferdinand onder de *wettige* kinderen voor: zijn naam is, wel te verstaan, na dien van Diego, zijn oudsten broeder, vermeld, maar op dezelfde lijn en op denzelfden titel.

De belagers van Columbus hebben dus geen andere laatste toevlugt dan te verzekeren dat zijne fout, gedurende zijn leven, en gedurende drie eeuwen een diep geheim is gebleven. Nu zouden wij meenen den lezer te beleedigen, indien wij bij eene onderstelling welke zoozeer aan het ongerijmde grenst lang zouden stilstaan. Men wist zeer zeker wel dat Columbus en Beatrix als echtgenooten leefden en deze hem zijn tweeden zoon schonk. Hij woonde in haar huis te Cordova. Hij stelde zijne kinderen onder hare hoede en voogdij. Hij behandelde als zijn eigen neef den neef van Beatrix, den ongelukkigen Diego van Arana, den proost van zijn eerste eskader, den bevelhebber, in zijne afwezigheid van het fort der Nativiteit, en den eersten europeschen militairen overste die in de Nieuwe Wereld sneuvelde. De beide familiën bleven voortdurend aldus vereenigd, beminden en steunden elkander gedurende verscheidene geslachten. Niets zichtbaarders toen, niets zekerders nu. Zou in die omstandigheden de fout van den admiraal en van Beatrix en de onwettigheid van hun kind geheim zijn gebleven, dan zouden zij, dit is duidelijk, aan de beide familiën

aan hunne vrienden, aan het publiek en aan de officiële wereld hebben moeten wijsmaken dat een huwelijk bestond, terwijl het tegendeel waar was. Dit te willen doen zou eene misdaad, het te hopen eene dwaasheid, het te ondernemen eene ongerijmdheid, daarin te slagen, het toppunt van snoodheid geweest zijn. Wij zullen er niet meer van zeggen: het is te linderlijk, zelfs onderstellenderwijze, met betrekking tot Columbus, al ware hij slechts een groot man naar de wereld geweest, de gedachte met zulke onbetamelijke voorstellingen bezig te houden.

De slecht geïnspireerde procureur die haar het eerst de deur opende, werd daarvoor niet alleen door het verlies van zijn proces, in eersten aanleg en in hooger beroep, gestraft, ondanks zijne kwade daad. De bekwame regtsgeleerde van Madrid, Perez de Castro, besprak, in eene memorie voor de zaak in 1792 opgesteld, zijne ongelukkige poging op zeer orzachte wijze. Hij liet het voorkomen als wilde hij zich daarmede niet ophouden; hij vergenoegde zich met in eene kantaanteekening, op hoogen toon te verklaren, dat hem uit geen enkel der processtukken was gebleken, dat Ferdinand geen wettige zoon was.

III.

Talrijke en gewigtige dwalingen, waarop men zich heeft moeten gronden, om de wettigheid van Columbus' tweede huwelijk te betwisten.

Hoe rijk nu reeds ons betoog aan goede bewijsgronden schijne, wij hebben het nog niet uitgeput. Wij hebben tegenover de stelling van Napione, van Spotorno, van

Navarrete, van von Humboldt, alleen de redenen opgesomd, die deze stelling omverwerpen: wij moeten nu nog de gronden nagaan waarop zij trachtten haar te vestigen.

Zij beginnen met een ontkennenden bewijsgrond. Columbus, zeggen zij, geeft, in zijn testament den titel van echtgenoot niet aan Beatrix, en dat schijnt hun voldoende om te bewijzen dat Columbus en Beatrix geen man en vrouw waren. Wat zou men zeggen, indien wij op onze beurt, ons grondende, nu niet op een door den admiraal weggelaten, maar door hem geschreven woord, en volkomen door Las Casas medegedeeld, daaruit het bewijs wilden ontleenen, dat Beatrix Enriquez zelfs de moeder van Ferdinand Columbus niet was? Toen de admiraal, op de hoogte der Azorische eilanden, gedurende de groote vrees van eene dreigende schipbreuk de smartvolle gevolgen van zijn mogelijken dood in zijn hart en in zijn geest naging, was het zijne grootste smart, zegt Las Casas, «dat hij zijne beide zonen die hij te Cordova had, als weezen zou achterlaten. Van *Vader* en van *Moeder*, in een vreemd land, *berooft!* wat zou er dan van hen worden?» Wat zou beletten aldus te redeneren: Indien Columbus in 1495 zou zijn vergaan, zouden zijne beide kinderen, die zich toen te Cordova bevonden, *van Vader* EN *VAN MOEDER* beroofd zijn geweest; Beatrix nu leefde nog en leefde lang daarna, derhalve was zij de moeder niet, noch van Diego, noch van Ferdinand? Wil men in de eerzaam ernstige geschiedenis, dergelijke bespotting van de kritiek invoeren?

Wij zouden dan ongetwijfeld, om onzen paradox te ontwikkelen, in de geheele economie van de geschiedenis des admiraals de vermetelste verwarring brengen; maar Napione, Spotorno, Navarrete hebben hun stelsel ook op geen andere wijze kunnen opbouwen.

Zij hebben, van hun uitgangspunt af, eene groote fout in de tijdrekening moeten begaan. Zij hebben moeten uitvinden dat het codicil waaruit zij hunne bewijsgronden ontleenen, *den dag vóór zijn dood* door Columbus is opgesteld. Dit *laatste codicil* nu stelde Columbus en schreef het eigenhandig, niet den 19 mei 1506, den dag vóór zijn dood, maar vier jaren vroeger, DEN EERSTEN APRIL 1502. Hij gaf het, gedurende zijne vierde reis, in bewaring in het Karthuiserklooster der Grotten; hij bevestigde het bij zijn terugkomst, en schreef het ten tweede male eigenhandig den 21 augustus 1505 over. Op den dag vóór zijn dood deed hij niets anders, dan eigenhandig bij zijn testament eene kleine aantekening voegen betreffende legaten ten gunste van oude vrienden van Genua en Lissabon, en al zijne uiterste wilsbeschikkingen in authentieke bewaring geven aan den koninklijken notaris Pedro de Hinojedo, in tegenwoordigheid van negen getuigen, waarvan zeven officieren van zijn huis en twee aanzienlijke inwoners van Valladolid. Men heeft derhalve voor den dag dat het codicil zou zijn geschreven, den dag genomen waarop het, vier jaren later, authentiek in bewaring werd gegeven.

Het was noodzakelijk die verwisseling van dagteekening te begaan. Men wilde in het ontbreken van het woord echtgenoot, de eindelijke en gedwongene erkenning van eene fout zien, aan het knagend geweten van een grijsaard, door het gevoel van zijn naderend einde ontworpen. Daarom kon men er nooit iets beter op vinden dan dit beschuldigend codicil op een sterfbed te doen teekenen, en wat werd er, daarentegen, van dien voorgewenden angst voor den dood, die gewetenswroeging, die zelfbeschuldiging *in extremis*, zoodra men, naar de klaarblijkelijkheid der ware dagteekeningen, zou bekend hebben

dat het codicil niet het werk was van een stervende, maar van een man die nog levenslustig, gezond en veerkrachtig genoeg was om de reis rondom de wereld te ondernemen?

Men heeft, in de tweede plaats, aan den volzin waaruit het woord *echtgenoot* is weggebleven, eene gewrongen beteekenis moeten geven dien hij niet medebrengrt of gedooft. Zijne beteekenis is de volgende:

Duizende redenen van wederkeerige ontevredenheid kunnen oprijzen tusschen eene vrouw en haren man die altijd op reis is, en, zooals met Columbus sedert zijn tweede huwelijk het geval was, verdiept in de beslommeringen van een idee en den arbeid voor eene reusachtige zending. Het was, ongetwijfeld, onder den invloed van zulk een ongenoegen dat Columbus, in 1498, zijn majoraat instelde, en Beatrix niet riep om in de vorstelijke voordeelen der erfopvolging te deelen. Drie jaren later verweet hij zich dit, of liever hij wilde vergeven: ofschoon hij wist dat in het onderhoud van Beatrix voldoende van elders was voorzien, wenschte hij haar een jaarlijksch inkomen te verzekeren. Maar het stond hem niet meer vrij om in de beschikkingen omtrent het majoraat, die ter kennis van de kroon en van den Heiligen Stoel waren gebragt, wijzigingen ten gunste zijner vrouw te brengen: van daar de noodzakelijkheid voor een bijzonder codicil, dat hetwelk men tegen zijne nagedachtenis heeft gekeerd. De erfslater beveelt daarin zijne weduwe aan den erfgenaam, in de bewoordingen welke hij het geschiktst acht om eerbied voor zijn wil in te boezemen: deze aanbeveling, zegt hij, *verligt zijn geweten*. Ja, want zij was eene daad van barmhartigheid. Wat de beweegredenen aangaat, die maken dat zijn geweten geruster zal zijn, wanneer die pligt vervuld

zal wezen, daaromtrent voegt hij er bij: «het is niet gepast de reden daarvoor hier te schrijven.» Welke noodzakelijkheid toch, welke voegzaamheid, zou er in gelegen zijn om zijne kinderen, de notarissen, de getuigen, de regtbanken, in geval van twistgedingen, de geheele wereld eindelijk, in te wijden in de huiselijke verdrietelijkheden van het huwelijks-leven? Deze onthouding laat zich verklaren; zij is van goed allooi; zij komt voort uit eerbied voor zich zelve en voor anderen.

Spotorno en Navarette zien liever in die achterhoudendheid de bekentenis, op het sterfbed, van eene schuldige verbindtenis. Wanneer men het nu zóó opvat, dan is de tekst niet meer te begrijpen. Eene zonderlinge bekentenis, een vreemdsoortig eerherstel! Wanneer het eene openlijk bekende fout gold, dan had Columbus niet slechts het niet te ontzien om haar te vermelden, maar dan legde hem zijn geweten, tegenover de openbare meening, als herstel, eene duidelijke verklaring en een betoon van berouw op. Van den anderen kant zou Columbus te veel of te weinig hebben gesproken, indien de fout verborgen was: te veel indien hij haar bij voortduring stil wilde houden, te weinig, indien hij haar wilde belijden. Was het zijne bedoeling om Beatrix bij voortduring als wettige vrouw te doen doorgaan? waarom noemde hij haar dan *moeder*, zonder haar *echtgenoot* te noemen? Was het zijne bedoeling om haar niet langer het voordeel van de algemeene dwaling te doen genieten? waarom dan doen onderstellen dat zij *echtgenoot* was, dewijl hij zich niet schaamde haar *moeder* te noemen. Wat hij ook wilde, Columbus moest het stilzwijgen bewaren of zich duidelijk verklaren, niets doen vermoeden of alles zeggen. Indien zijne redactie de bedoeling had welke men bij haar onderstelt, dan zou zij den

naam van onhandigheid of van kwade trouw verdienen.

Wij hebben hierboven de vergissing in de berekening van den tijd aangewezen, die von Humboldt verplicht is geweest te begaan om de zwangerschap van Beatrix als een beletsel voor het terugkeeren van Columbus naar Portugal te doen gelden. Wij hebben de onderstellingen van Navarrete betrekkelijk de verleidingen van Beatrix, die, zegt hij, Columbus vastketende en zijn verlangen om zich te verwijderen verminderde, doen uitkomen. Dit alles verdwijnt als men daarop slechts eene minuut zijne aandacht vestigt. Beatrix verliet Cordova nooit: daarentegen hield Columbus zich bijna nooit in Cordova op. Dat men zich zijn heen en weder reizen herinnere, zijn eerste gehoor bij de koningen bij zijn eerste vertrek uit Palos, men zal hem overal zien: aan het hof dat zich bijna onophoudelijk verplaatst; te Salamanca of bij den hertog van Medina Sidonia; te Rota, twee jaren, bij den hertog van Medina Coeli, of bij het beleg van Malaga en van Baza: in de Rabida, wanneer hij zich bereidt om naar Frankrijk te gaan, en weder in de Rabida, wanneer hij zijne karveels uitrust, of van zijn eersten togt terugkomt: bij Beatrix slechts twee of driemaal, en dit verblijf in de echtelijke woning is eerder een kortstondig oponthoud dan een verblijf; zie eens hoe die zoogenaamde zwakheden des harten zijne bedrijvigheid verlamden, een beletsel waren tot zijne verplaatsing.

Von Humboldt doet de waarheid niet minder te kort, wanneer hij Beatrix noemt: «eene schoone *dame* van Cordova.» Dit zegt hij om zich zelve het gevoelen op te dringen dat zij niet meer vrij was, dat haar huwelijk met Columbus, bijgevolg, onmogelijk was. Dit zoogenaamde beletsel zou, inderdaad, alleen kunnen verklaren dat Columbus niet dadelijk een huwelijk aanging; dat hij

later zijne vereeniging niet wettigde; dat de familie van Beatrix, die van adel was en crediet bezat, dit herstel niet verlangde of niet kon verkrijgen.

Beatrix nu was *jonge dochter*, toen zij met Columbus verkeering had. Spotorno wist dit; en hij was gedrongen om de armoede van Beatrix en hare burgerlijke afkomst voor te wenden, omdat hij niet kon aantonen dat zij eene getrouwde vrouw, en het huwelijk met Columbus dus onmogelijk was. Dat was eene niets afdoende uitvlugt! Wat de armoede betrof, bevond Columbus zich in een staat, die haar het regt gaf om op een huwelijksgift te rekenen? Wij hebben het tegendeel gezien: hij vond in den betrekkelijken welstand van zijne tweede vrouw, eene verligting in zijne eigene geldelijke verlegenheid. Wat de burgerlijke afkomst betreft, Navarrete, de leerling van Spotorno, wederlegt in deze quaestie van het tweede huwelijk, zijne meester. Hij haalt den adeldom van Beatrix aan als een feit dat van openbare bekendheid en aan geen twijfel onderhevig is; hij zegt dat zij jonge dochter en adellijke jonkvrouw, en van de adellijksten uit Cordova was.

Daarom dan ook, rondzoekende naar steunpunten, welke hem degelijker toeschijnen, maakt hij, op zijne beurt, de tegenwerping, dat men geen huwelijksakte heeft gevonden. Dit is eindelijk eene waarheid, maar welk een bewijsgrond!

Waar zou het heen, indien wij de bijzonderheden van het leven der beroemde mannen alleen voor zeker zouden moeten houden, indien zij door authentieke stukken bewezen waren? Als deze regel opgaat, van hoeveel doorluchtige Spanjaarden, tijdgenooten van Columbus, zouden wij nu stellig de wettigheid van hun huwelijk kunnen bewijzen, aangenomen dat na drie eeuwen een

procureur, om betere bewijzen verlegen, het in zijn brein kreeg om die te ontkennen, en vooringenomene of ijdele geleerden, het in hun hoofd gezet hadden om de spitsvondigheden van den procureur met hunne listige haarkloverijen te ondersteunen.

Want, ten slotte, men gelieve het toch te gelooven, dit is, in twee woorden, de geheele polemieek, in al hare nietswaardigheid, die zestig jaren geleden tegen de wettigheid van het tweede huwelijk van Christophorus Columbus is gevoerd.

EINDE.

IMPRIMATUR.

Harlemi

H. VAN BEEK.

hac 6 Nov. 1870.

lib. cens.

I N H O U D.

Inleiding	Blz. 3
---------------------	--------

EERSTE GEDEELTE

voor de ontdekking (1475—1492).

EERSTE BOEK.

Van de geboorte van Columbus tot aan het door Spanje bepaald genomen besluit, om de ontdekking te beproeven.

Eerste Hoofdstuk. — Geboorte van Columbus, zijne jeugd, zijne komst in Portugal	21
Hoofdstuk II. — Portret van Christophorus Columbus. — Zijn eerste huwelijk	31
Hoofdstuk III. — Vorming der cosmographische theorie van Columbus. — Hij doet aan Genua en aan Venitië het aanbod om de ontdekking te beproeven	38
Hoofdstuk IV. — Nuttelooze pogingen door Columbus bij het hof van Lissabon aangewend. — Hij keert naar Italië terug.	45
Hoofdstuk V. — Columbus komt in Spanje aan. — Zijne eerste betrekkingen met de spaansche geestelijkheid . .	54
Hoofdstuk VI. — Tusschenkomst van het hof van Rome ten gunste van Columbus. — Hij verkrijgt, door een romeinsch prelaat, zijn eerste gehoor van de Koningen van Spanje.	60
Hoofdstuk VII. — Portret van Ferdinand en van Isabella. — Eerste gehoor. — Conferentiën van Salamanca	65
Hoofdstuk VIII. — Lang uitstel dat het hof van Spanje aan Columbus doet ondergaan. — Hij vertrekt naar Frankrijk.	76

TWEEDE BOEK.

Van het besluit door Isabella genomen om de ontdekking te beproeven, tot de ontdekking der Nieuwe Wereld.

Eerste Hoofdstuk. — De <i>geloofte</i> van Christophorus Columbus	85
Hoofdstuk II. — Laatste besprekingen. — Uitrusting. — Vertrek van Palos	98
Hoofdstuk III. — Van Palos naar het eiland Ferro	103
Hoofdstuk IV. — Van het eiland Ferro naar San Salvador .	111
Hoofdstuk V. — Van het eiland Ferro naar San Salvador. (Vervolg).	121

—

TWEEDE GEDEELTE

tijdperk der ontdekkingen (1492—1502).

—

EERSTE BOEK.

De eerste reis (1492—1493).

Eerste Hoofdstuk. — Het eiland San Salvador	133
Hoofdstuk II. — De eilanden Santa-Maria de la Conception, Ferdinanda en Isabella	140
Hoofdstuk III. — Cuba	150
Hoofdstuk IV. — Ontdekking van Hispaniola (Haïti)	162
Hoofdstuk V. — Schipbreuk van de Santa Maria. — De eerste vestiging	171
Hoofdstuk VI. — Overtogt van de Nieuwe Wereld naar de Azorische Eilanden.	182
Hoofdstuk VII. — Overtogt van de Azorische eilanden naar Palos	193

—

TWEEDE BOEK.

Tweede reis. (1493—1496).

Eerste Hoofdstuk. — Ontvangst van Columbus aan het hof. — In overleg met de Koningen, beraamt hij eene tweede reis.	205
Hoofdstuk II. — De grenslijn. — De tweede uitrusting	216
Hoofdstuk III. — Tweede togt van Europa naar de Nieuwe Wereld. — Onheil van het fort der Nativiteit.	229
Hoofdstuk IV. — Stichting van de stad Isabella	240
Hoofdstuk V. — Togt naar de westkust van Cuba — Ver- ergering van de wanordelijkheden in de volkplanting.	252
Hoofdstuk VI. — Zending van Aguado. — Tweede overtocht van de Nieuwe Wereld naar Europa.	265

—

DERDE BOEK.

De derde reis (1496—1500).

Eerste Hoofdstuk. — Columbus is er op bedacht om den religieusen staat te omhelzen. — Hij stelt een majoraat in.	278
Hoofdstuk II. — Derde uitrusting. — Derde overtocht van Europa naar de Nieuwe Wereld. — Ontdekking van het Zuider-vasteland.	291
Hoofdstuk III. — Staat der kolonie. — Opstand van Roldar. — Komplot van Ojeda	306
Hoofdstuk IV. — Het Ware Kruis van Conception. — Gerucht van de vijanden van Columbus in Spanje.	318

K 89142-R

Blz.

Hoofdstuk V. — Zending van Bobadilla. — Columbus wordt, in ketenen geklonken, naar Spanje teruggezonden. . . 331

VIERDE BOEK.

Vierde reis (1500—1502).

Eerste Hoofdstuk. — Van Cadix naar Hispaniola. — Een ongekende storm 341

Hoofdstuk II. — Van St Domingo naar de landengte van Panama. 352

DERDE GEDEELTE

na de ontdekking (1502—1506).

Eerste Hoofdstuk. — Poging tot vestiging te Veragua. 362

Hoofdstuk II. — Van Veragua naar Jamaica. 374

Hoofdstuk III. — Columbus laat zijne schepen te Santa Gloria stranden 386

Hoofdstuk IV. — Diego Mendez en Fieschi begeven zich in prauwen van Jamaica naar Hispaniola 393

Hoofdstuk V. — Verlatenheid van Columbus op Jamaica 401

Hoofdstuk VI. — Nieuwe misdaden der oproerlingen van Jamaica. — Bevrijding van Columbus. 413

Hoofdstuk VII. — Vierde overtocht van de Nieuwe Wereld naar Europa. — Dood van Isabella. — Kwade trouw van Ferdinand. — Dood van Columbus 424

AANHANGSEL.

Het tweede huwelijk van Columbus.

I. Wanneer, door wien, hoe de wettigheid van het tweede huwelijk van Columbus is betwist 440

II. Feiten, getuigenissen en redeneringen welke de wettigheid van Columbus' tweede huwelijk aantonen 444

III. Talrijke en gewigtige dwalingen, waarop men zich heeft moeten gronden, om de wettigheid van Columbus' tweede huwelijk te betwisten. 454